UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Ústav dějin křesťanského umění

Dějiny křesťanského umění

Kateřina Jirková

Iluminované rukopisy Jana IV. z Dražic

diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Viktor Kubík, Ph.D.

Praha 2014

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.

3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. června 2014 Kateřina Jirková

Bibliografická citace

Iluminované rukopisy Jana IV. z Dražic [rukopis] : diplomová práce / Kateřina Jirková; vedoucí práce: Viktor Kubík. -- Praha, 2014. -- 195 s.

Anotace

Diplomová práce „Iluminované rukopisy Jana IV. z Dražic“ je věnována souboru dochovaných iluminovaných rukopisů, které lze spojit s posledním pražským biskupem Janem IV. z Dražic. Nejprve je shrnuta a kriticky zhodnocena odborná literatura k tématu. V následujících kapitolách je po stručném uvedení do problematiky představen život a dílo Jana IV. Důraz je kladen na jeho pobyt v papežském Avignonu a jeho donátorské aktivity v Praze a v Roudnici nad Labem. Biskup měl důležitý vliv na vývoj české knižní malby díky přivezeným kodexům ze svých zahraničních cest, které později věnoval jím založenému roudnickému klášteru augustiniánů-kanovníků. Cílem této práce je rozlišení a monografické zpracování jádra rukopisů spojených s Janem IV. z Dražic. Zhodnocení donátorských aktivit v kulturně historickém kontextu doby je zaměřené především na objasnění jeho podílu na vývoji iluminátorské produkce českých zemí. Práce je založena převážně na kombinaci metod formální, ikonografické i základní kodikologické analýzy a pokud pramenný materiál umožní i na interpretaci ikonologické.

Klíčová slova

Jan IV. z Dražic, 14. století, iluminované rukopisy, Roudnice, Avignon

Abstract

The Diploma thesis „The Illuminated Manuscripts of Jan IV of Dražice“ is devoted to a set of illuminated manuscripts connected with a last bishop of Prague Jan IV of Dražice. After briefly summary and assesment of topical literature is in the next part of thesis appreciation of donation activities of Jan IV of Dražice. The emphasis is on his sojourn in Avignon and his donation activities in Prague and Roudnice nad Labem. Jan IV had an important influence to the development of illumination production in the Czech Countries. The goal of this diploma work is differentiation and monographic interpretation of manuscript´s corpse connected with a figure of Jan IV of Dražice. Appreciation of donation activities of Jan IV z Dražic in cultural and historical time framework is mainly focused on explanation of his contribution to the development of illumination production in the Czech Countries. Work is mainly based on combination of methods of formal, iconographic and basic codicological analysis and where possible on iconological intepretation.

Keywords

Jan IV of Dražice, 14th Century, Illuminated manuscripts, Roudnice, Avignon

Počet znaků (včetně mezer): 283 504

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, PhDr. Viktoru Kubíkovi, Ph.D, za odborné vedení, nevídaně pečlivý a obětavý přístup a velké množství trpělivosti, které mi věnoval při psaní této práce.

Obsah

I. Úvod **9**

II. Přehled literatury k tématu **10**

II.1. Prameny 10

II.2. Literatura o životě a působení Jana IV. z Dražic 11

II.3. Literatura k iluminovaným rukopisům Jana IV. z Dražic 17

III.1. Uvedení do problematiky – počátek 14. století v našich zemích **26**

III.2. Život a dílo biskupa Jana IV. z Dražic **30**

III.2.1. Život a působení Jana IV. z Dražic 30

III.2.2. Jan IV. z Dražic jako zakladatel a donátor 33

III.3. Rukopisy spojené s Janem IV. z Dražic a základní vybavení roudnické knihovny **39**

III.3.1. Knihovna roudnického kláštera 42

III.3.2. Základní vybavení knihovny roudnického kláštera při jeho založení 44

IV. Základní katalogové údaje sledovaných rukopisů **46**

IV.1. Sborník teologický (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 6) 47

IV.2. Bible jaroměřská (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 10) 49

IV.3. Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 11) 62

IV.4. Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 12) 64

IV.5. Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas Salamonis, Ecclesiastem, Cantica, Librum Sapientiae (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII B 12) .. 69

IV.6. Sborník teologický (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII C 8) 71

IV.7. Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII C 13) 73

IV.8. Misál Jana z Dražic (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XIII B 9) 75

IV.9. Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XIV A 11) 79

IV.10. Bible Jana z Dražic (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XV A 6) 80

IV.11. Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XV D 1) 84

IV.12. Tomáš Akvinský: Summa theologica (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVI B 2) 86

IV.13. Sborník kanonického práva (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVII A 5) 87

IV.14. Sborník kanonického práva (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVII B 9) 90

IV.15. Ekkchard: Chronicon universale (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVII D 25) 92

IV.16. Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis (Národní knihovna v Praze, sign. XIX B 3) 93

IV.17. Rukopis kronik (Knihovna pražské metropolitní kapituly, sign. G 5) 95

V. Analýza systémů výzdoby sledovaných rukopisů 96

VI. Problematika umělecko-historického kontextu vzniku rukopisů 99

VI.1. Původ sledovaných rukopisů 101

VI.2. Datace jednotlivých rukopisů 104

VII. Problematika významu sledovaného souboru rukopisů a Jana IV. z Dražic pro českou knižní malbu ve 14. století 109

VIII. Závěr 113

IX. Obrazová příloha 117

X. Seznam vyobrazení 166

XI. Seznam použité literatury 178

XI.1. Edice pramenů 178

XI.2. Literatura 178

XI.3. Internetové zdroje 189

XI.4. Seznam zkratek 189

XII. Příloha 190

XII.1. Počet iluminací jednotlivých rukopisů 190

XII.2. Orientační přehled literatury k jednotlivým rukopisům 191

XII.3. Orientační datace jednotlivých rukopisů 195

I. Úvod

Tato diplomová práce je věnována iluminovaným rukopisům spojitelným s Janem IV. z Dražic, jež mohly mít určitý vliv na vývoj české středověké knižní malby. Ze svých zahraničních pobytů si přivezl řadu rukopisů, které později věnoval především klášteru augustiniánů-kanovníků v Roudnici nad Labem jím založenému v roce 1333. Následně nechal vytvořit několik dalších knih v Čechách.

První kapitoly této diplomové práce jsou věnované životu a působení Jana IV. z Dražic a zhodnocení jeho donátorských aktivit v kulturně historickém kontextu doby. Důraz je kladen na iluminované rukopisy věnované Roudnickému klášteru. Proto se následující kapitola zabývá vybavením roudnické knihovny při svém založení. Stručně jsou nastíněny i další osudy konventu a knižního fondu od doby dobytí kláštera husity až po současnost. Výsledkem práce by mělo být monografické zpracování jádra rukopisů, které je možné spojit s Janem IV. z Dražic a přinést tak ucelený přehled o jeho případném podílu na vývoji iluminátorské produkce v českých zemích.

Problematickou částí je určení rukopisů spojených s Janem IV. z Dražic. Přes velké množství dochovaných pramenů týkajících se zejména působení posledního pražského biskupa na poli církevním a jurisdikčním, jen málo zmínek se vztahuje k jeho donátorským aktivitám v rámci iluminace. Pokud lze nějaké informace dohledat, jedná se spíše jen o poznámky velmi obecného charakteru. Literatura o knižní malbě k tomuto tématu sice pojednává o vybraných Dražicových iluminovaných rukopisech, ale pokud jsou tato díla souborně zpracována, píše se o nich pouze v souvislosti s roudnickou knihovnou a o jejich původu se uvažuje jen zřídka. K jeho fundátorské činnosti na poli architektury je odborná literatura výrazněji sdílnější. Z hlediska informací ke sledovanému souboru knih je hlavním problémem nepřesnost údajů ve starší literatuře, zejména pokud jde o označení obsahu i názvů rukopisů, které byly často zmiňovány bez signatury. Tyto skutečnosti komplikují identifikaci jednotlivých rukopisů, jež mohou být pro tuto diplomovou práci relevantní.

II. Přehled literatury k tématu

Ke sledovanému tématu se dochovalo velké množství pramenů a bylo sepsáno mnoho literatury. Na bezprostředně následujících stránkách jsou uvedeny jen ty nejstěžejnější texty pro sledované téma. Rozšiřující literatura je citována u jednotlivých dílčích problémů v příslušných kapitolách.[1]

Přehled základní literatury je rozdělen do několika kapitol podle předmětu zkoumání. Je tedy uspořádán po jednotlivých tematických vrstvách. Některé tituly se mohou v textu objevit vícekrát, vždy s důrazem na přínos z hlediska sledovaného dílčího problému.

II.1. Prameny

O životě a působení posledního pražského biskupa Jana IV. z Dražic je k dispozici mnoho písemných pramenů. Zprávy se dochovaly v dobových kronikách i dokumentech a listinách různého charakteru.[2]

Nejdůležitější svědectví o Janových skutcích přináší **Kronika Františka Pražského**, kaplana biskupa Jana IV. z Dražic a prvního kronikáře Karla IV.[3] Kroniku o třech knihách začal psát roku 1341 na žádost samotného biskupa. Ve velké míře se jedná o zkrácenou variantu Kroniky zbraslavské Petra Žitavského, na několika místech doplněnou například o Letopisy české, nebo Dalimilovu kroniku.[4] Nové informace přináší však třetí kniha, která probírá léta 1333 – 1353. Mnohá svědectví Františka Pražského se jinde v dobových textech nevyskytují. Tato kronika je cenným zdrojem informací o biskupových skutcích a především o jeho fundacích.[5] To, co František přidal ke starším textům, je v podstatě líčení života Jana IV. z Dražic. Jeho „Druhá část kroniky Pražské“ je mu přímo dedikována. Stránky s biskupovým životopisem mohou být sepsané podle jeho vlastních údajů. V této kronice je zřetelná hagiografizující

[1] Přehled geneze literatury k jednotlivým rukopisům pro základní orientaci viz v Tabulkách 1-5 Přehled literatury v Příloze.
[2] Jedná se například o Kroniku zbraslavskou, Kroniku Františka Pražského, nebo Kroniku Beneše z Weitmile – detailněji viz níže.
[3] Kroniku Františka Pražského vydal Josef Emler v FRB IV: Josef EMLER (ed.): Fontes rerum Bohemicarum IV. Pragae 1884, 247-456. Kronika Františka Pražského i další důležité prameny v českém překladu viz Marie BLÁHOVÁ (ed.): Kroniky doby Karla IV. Praha 1987.
[4] Kroniku zbraslavskou vydal Josef Emler rovněž v FRB IV, 1-337. České vydání Zbraslavské kroniky: Zdeněk FIALA / František HEŘMANSKÝ / Rudolf MERTLÍK: Kronika zbraslavská. Praha 1976.
[5] FRB IV, 347-456.

tendence, která však podle Zdenky Hledíkové nepostrádá reálný základ.[6] Podle Václava Chaloupeckého František Pražský větší část životopisu převzal ze spisu *Conscripcio super fundacione monasterii s. Marie in Raudnicz et opere pontis*.[7]

Důležitým pramenem pro tuto práci jsou také mnohé **listiny či mandáty**, vydané ze základní biskupské jurisdikční pravomoci. Do této velké skupiny patří některé listiny zakládacího významu, jakými jsou například *Zakládací listina roudnického kláštera*.[8] Pro informace z období episkopátu Jana IV. jsou důležité také písemnosti jeho kanceláře.[9] *Formulář Jana z Dražic* se zachoval ve dvou opisech asi z počátku 15. století.[10] Od Františka Palackého pochází název *Cancelaria Johannis de Dražic*.[11] Formulář obsahuje agendu církevní.[12]

II.2. Literatura o životě a působení Jana IV. z Dražic

Každá literatura pojednávající o době posledních Přemyslovců a prvních Lucemburků v českých zemích alespoň zmíní osobu posledního pražského biskupa Jana IV. z Dražic. Ve svých pracích o českých dějinách ho nevynechali ani historici, jako jsou např.

[6] HLEDÍKOVÁ 1991, 13.

[7] CHALOUPECKÝ 1908, 2. Tuto krátkou historii o Janovi a jeho rodu složil na biskupův podnět neznámý autor.
O tom svědčí nápis v rukopise děčínském (uložený v Národní knihovně v Praze pod sign. XIX B 3). Přímo se zde uvádí: *„Ven… Johannes IV. … mandavit fieri hanc scripturam"*. Rukopis děčínský: ve starší literatuře veden pod sign. MS. 101 (původně z Thun-Hohensteinské knihovny v Děčíně), nyní uložen v Národní knihovně v Praze pod sign. XIX B 3. Dle Zdenky Hledíkové se jedná o nekrologium roudnického kláštera.

[8] RBM III, č. 2008, 781.

[9] HLEDÍKOVÁ 1991, 13. Více informací k těmto listinám viz např. Josef EMLER: Diplomatář kláštera blahoslavené Panny Marie řeholních kanovníků řádu sv. Augustina v Roudnici. Věstník Královské české společnosti náuk, č. 17. Praha 1893; Rostislav NOVÝ: Listiny pražských biskupů XI.-XIV. století. Diplomaticko-správní rozbor. AUC Phil. et hist., 5, Praha 1960; Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Cancellaria Johannis de Dražic, AUC-Phil. et Hist. 2, 1991, Z pomocných věd historických IX, 29-59; Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Biskup Jan IV. z Dražic (1301 – 1343). Praha 1991.

[10] Formulář Jana z Dražic je uložený v knihovně Metropolitní kapituly Pražské (sign. I 4b) jako součást větší sbírky Formuláře Jana Přimdy a v rukopise kláštera Wilheringského (ruk. Wilh.). Tímto tématem se dříve zabýval ve své studii např. Jan Bedřich NOVÁK: Formulář biskupa Tobiáše z Bechyně (1279 – 1296). 1903, 22.

[11] CHALOUPECKÝ 1908, 3.

[12] Těmito listinami se podrobněji zabývá Václav Chaloupecký ve své knize věnované Janu IV. z Dražic (CHALOUPECKÝ 1908, 3-4), Jaroslav Kadlec (KADLEC 1981, 65-86) nebo Zdeňka Hledíková (HLEDÍKOVÁ 1991, 13).

František Palacký nebo Václav Vladivoj Tomek.[13] Větší prostor mu věnoval Karel B. Mádl nebo Adalbert Horčička.[14] V uvedených příkladech se však jedná spíše o zmínky opřené o dobové kroniky. Pokud se tito autoři dotknou donátorské činnosti Jana IV., iluminované rukopisy zpravidla opomíjí.

Jedním z prvních významných autorů pro téma této diplomové práce je **Max Dvořák**. Ke sledovanému problému zpracoval dvě důležité studie (1900, 1901).[15] O osobě Jana IV. z Dražic se zmiňuje jen stručně, zabývá se primárně knihovnou roudnického kláštera, kterou tento biskup založil. Vybavením roudnické knihovny a výzdobě některých rukopisů se věnuje v samostatné studii „Knihovna Augustiniánského kláštera v Roudnici" (1900).[16] České iluminované rukopisy 14. století nově zhodnotil a zasadil je do kontextu vývoje středověkého knižního malířství západní a střední Evropy ve svém díle „Iluminátoři Jana ze Středy" (1901). Roudnické knihovně zde věnuje jednu z kapitol.[17] Významná augustiniánská knihovna svému účelu v Roudnici sloužila i dlouho po smrti zakladatele, do vpádu husitů, a během této doby se o její knižní fond zasloužilo nemálo významných mecenášů. Max Dvořák bohužel neuvádí přesný výčet rukopisů souvisejících přímo s osobou biskupa Jana. Absence signatur několika uvedených kodexů znesnadňuje také jejich identifikaci. Jedná se však o první významné studie, které se dotýkají některých iluminovaných rukopisů Jana IV. z Dražic.

První důkladnou monografii věnovanou Janu IV. z Dražic vydal až **Václav Chaloupecký** (1908).[18] Ve své práci vychází zejména z kroniky Františka Pražského. Využil ale také všechny dostupné tištěné i rukopisné prameny k osobnosti Jana IV., které byly v této době známy. Podle Zdeňky Hledíkové se dopustil některých heuristických omylů a projevil nepříliš velké porozumění pro zvyklosti církevního

[13] Václav V. TOMEK: Dějepis města Prahy, 3. díl, Praha 1875; Václav V. TOMEK: Děje království českého. Praha 1885; František PALACKÝ: Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, 2. díl. Praha 1968, nejprve bylo vydáno v německé verzi Geschichte von Böhmen (1. díl 1836, 2. díl 1839 – 1842) a později rozšířené v jazyce českém pod názvem Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě.
[14] Adalbert HORČIČKA: Die Kunstthätigkeit in Prag zur Zeit Karls IV. Progr. Staatsgym. Prag 1883; Karel B. MÁDL: Český mecén XIV. století. In: Lumír, roč. 18. 1890.
[15] Max DVOŘÁK: Knihovna Augustiniánského kláštera v Roudnici. Příspěvek k dějinám malířství miniaturního. In: Český časopis historický 6, 1900, č. 2, 118-131; Max DVOŘÁK: Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt. In: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Wien 1901.
[16] DVOŘÁK 1900, 118-131.
[17] DVOŘÁK 1901, 38-59.
[18] Václav CHALOUPECKÝ: Jan IV. z Dražic, poslední biskup pražský. Studie kulturně historická, zvláštní otisk Časopisu přátel starožitností českých v Praze, roč. XVI. Praha 1908.

života.[19] Navzdory tomu byla jeho monografie určující pro většinu pozdější české historiografie ke sledovanému tématu. Jedná se například o historiky převzatý obraz biskupa jako silného sebevědomého vlastence. Biskupovo vlastenectví je pak často interpretováno jako důležitý motiv většiny jeho postojů.[20] Václav Chaloupecký se také zabývá jeho donátorskou činností. Iluminovaným rukopisům však z hlediska rozsahu celé publikace věnuje jen malou pozornost.

Později se věnuje osobnosti biskupa Jana IV. a jeho působení na českém trůnu také **Josef Šusta** (1926), a to v díle o počátcích Lucemburků.[21] Jan IV. z Dražic je zasazen do kontextu mocenského a hospodářského vzestupu českého království za vlády posledních Přemyslovců a nástupu Lucemburků. Autor vychází zejména z pramenné analýzy.

Po více jak třiceti letech od první monografie Václava Chaloupeckého vyšla drobnější kniha **Jiřího Sahuly** (1939).[22] Toto pojednání však podle slov autora není životopisem biskupa Jana, ale „úvahou o hlavních rysech životního díla velkého biskupa". Své úvahy staví zejména na citacích kroniky Františka Pražského a prací Josefa Šusty. Jistým rozšířením je samostatná kapitola věnovaná mecenášství Jana IV.[23] Zde ale ve velké míře navazuje na dříve zmíněnou monografii Václava Chaloupeckého.

Další hodnotnou prací k osvětlení působení Jana IV. z Dražic je monografie **Zdeňky Hledíkové** (1991).[24] Autorka nově interpretuje některé prameny a přináší tak nový pohled na osobnost biskupa Jana. Některé z nich chápe odlišně od V. Chaloupeckého.[25] Podrobněji rozebírá například problematiku koncilu ve Vienne a jeho důsledky pro české země, kterých se jiní autoři jen lehce dotkli, nebo vynechali úplně.[26] Jedná se

[19] Např. ztotožnění Jindřicha ze Šumburka a Jindřicha kancléře králova, eventuálně královny Elišky. Na to, že jde o dvě odlišné osoby, poukázal již Josef Šusta (ŠUSTA 1926, 26), rozlišením je pak nutno redukovat spolehlivost závěrů Václava Chaloupeckého vyvozovaných z mylné identifikace. Srov. CHALOUPECKÝ 1908, 54 a HLEDÍKOVÁ 1991, 11.

[20] HLEDÍKOVÁ 1991, 11 (se shrnutím literatury ke sledovanému problému).

[21] Josef ŠUŠTA: Počátky Lucemburské. Praha 1926.

[22] Jiří SAHULA: Jan IV. z Dražic. Pražský biskup. Olomouc 1939.

[23] SAHULA 1939, 38-46.

[24] Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Biskup Jan IV. z Dražic (1301 – 1343). Praha 1991.

[25] Zdeňka Hledíková tuto skutečnost vysvětluje mimo jiné tím, že některé prameny ještě Václav Chaloupecký neměl k dispozici. Například Inkviziční příručku z doby Koldy z Koldic a Hartmana z Plzně, kterou vydal v roce 1975 Alexander Patschovsky, a následně protokoly inkvizičních výslechů publikované týmž badatelem (Alexander PATSCHOVSKY: Die Anfänge einer ständigen Inquisition in Böhmen. New York 1975. Důležité informace pro proces s Janem IV. z Dražic v Avignonu). HLEDÍKOVÁ 1991, 11.

[26] Viz HLEDÍKOVÁ 1991, 40-55

o důležité téma z hlediska církevních dějin, nicméně pro dějiny umění takového významu postrádá. Autorka nechává stranou donátorské aktivity Jana IV. z Dražic a zaměřuje se na jeho „denní biskupskou činnost“ neoddělitelnou od církevních poměrů své doby. V závěru knihy autorka přiznává, že si neklade za úkol plně vystihnout osobnost biskupa, ale opravit leckteré jednostranné pohledy v české historiografii v posuzování významu církevní problematiky.[27] Kniha se tak nejeví přímo jako monografie, ale jde spíš o soubor studií o Janu IV. a o české církvi jeho doby. Z. Hledíková biskupu věnovala i několik dalších úžeji zaměřených studií (1991, 1998, 2010).[28]

Recenzi na tuto monografii Zdeňky Hledíkové napsal **Jaroslav Mezník** a publikoval ji v Českém časopise historickém (1994).[29] Na několika stránkách shrnuje a kriticky uvažuje nad novými, nejpřínosnějšími poznatky z výše uvedené knihy. Jedná se o zajímavé doplnění některých poznatků a soudů.[30]

Důležitým autorem pro tuto diplomovou práci je také český církevní historik a katolický kněz **Jaroslav Kadlec**, který věnuje osobnosti Jana IV. z Dražic velkou pozornost ve svém přehledu církevních dějin (1991).[31] Soustřeďuje se zejména na prosazování hmotné a duchovní nezávislosti církve a na biskupův spor s žebravými mnichy a jeho důsledky. Jana IV. popisuje jako jednoho z nejsebevědomějších českých biskupů a prelátů vůbec.[32] O rok později vydal Jaroslav Kadlec studii ve sborníku, která byla zaměřená přímo na knihovnu augustiniánů-kanovníků v Roudnici (1992).[33] Na několika stránkách pojednává o budování knižního fondu a jeho osudech. O rukopisech píše v obecné rovině, shrnuje spíše zaměření knihovny na základě obsahu vybraných exemplářům. Pokud uvádí rukopisy iluminované, výzdobě věnuje jen malý prostor. Do značné míry navazuje na svůj dřívější článek ve specializovaném časopise Studie

[27] HLEDÍKOVÁ 1991, 160.
[28] Jedná se zejména o následující studie: Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Cancellaria Johannis de Dražic, AUC-Phil. et Hist. 2, 1991, Z pomocných věd historických IX, 29-59; Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Jan IV. z Dražic a Avignon. In: Michal SVATOŠ (ed.): Sciencia nobilitat. Sborník prací k poctě prof. PhDr. Františka Kavky DrSc., Praha 1998, 31-39; Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Svět české středověké církve. Praha 2010.
[29] Jaroslav MEZNÍK: Biskup Jan IV. z Dražic. In: Český časopis historický, roč. 92, č. 1. 1994, 122-124.
[30] Detailněji viz kapitola III.2.1. Život a dílo biskupa Jana IV. z Dražic.
[31] Jaroslav KADLEC: Přehled českých církevních dějin 1. Praha 1991.
[32] KADLEC 1991, 173.
[33] Jaroslav KADLEC: Knihovna kláštera řeholních kanovníků svatého Augustina v Roudnici. In: Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, 127-134.

o rukopisech.[34] Svou pozornost zaměřil zejména na zakládací listinu a podrobně rozebírá statuta řádu. Polemizuje například s obecně přijatou teorií Ignáce Zibermayra o původním osazení kláštera.[35]

Alespoň malá zmínka o velké osobnosti Jana IV. z Dražic nechybí v žádném přehledu českých dějin. Z tohoto důvodu jsem pro zasazení této osobnosti do kontextu dobového dění vybrala jen některé autory přehledové literatury a to často se zaměřením přímo na církevní dějiny. Výjimkou není ani velký projekt české historiografie, kterým je řada „Velké dějiny zemí Koruny české". O Janovi IV. z Dražic tak píše ve svých dílech například **Vratislav Vaníček**, **Lenka Bobková**, nebo **Milena Bartlová** (2002, 2003).[36]

Podobně jako Jaroslav Kadlec v přehledu církevních dějin se i **Bohumil Zlámal** ve své příručce českých církevních dějin zabývá místem Jana IV. z Dražic v kontextu doby (2007).[37] Janu IV. věnuje samostatnou kapitolu.[38] Pojednává převážně o jeho reformách a o působení nově založeného řádu. Prostor je dán i donátorské činnosti biskupa Jana IV. V porovnání s obsáhlou monografií Václava Chaloupeckého však v této kapitole nové informace o Janu IV. neuvádí.

Nejnovější pohled na tuto problematiku přináší **Zdeňka Hledíková** ve své knize věnované avignonskému papežství ve vztahu k českým zemím (2013).[39] Jedenáctiletému pobytu Jana IV. v Avignonu věnuje samostatnou kapitolu.[40]

Zejména k interpretaci některých pramenů, vážících se k Roudnici nad Labem, je přínosná studie **Oldřicha Kotyzy** a **Petra Kopičky** (2009), ve které autoři rozebírají a charakterizují základní dostupné prameny k osobě Jana IV. z Dražic a jeho zakladatelskému dílu.[41] Jedná se konkrétně o nápis na roudnické pamětní desce

[34] Jaroslav KADLEC: Začátky kláštera augustiniánských kanovníků v Roudnici. In: Studie o rukopisech, č. 20. 1981, 65-86.
[35] KADLEC 1981, 65. Ignác ZIBERMAYR: Zur geschichte der Raudnitzer Reform. In: MIOG XI. 1929, 323-353.
[36] Vratislav VANÍČEK: Velké dějiny zemí Koruny české, sv. III. Praha, Litomyšl 2002; Lenka BOBKOVÁ: Velké dějiny zemí Koruny české, sv. IV.a. Praha, Litomyšl 2003; Milena BARTLOVÁ / Lenka BOBKOVÁ: Velké dějiny zemí Koruny české, sv. IV.b. Praha, Litomyšl 2003.
[37] Bohumil ZLÁMAL: Příručka českých církevních dějin III., Doba gotické katolicity (1200 – 1400). Olomouc 2007.
[38] ZLÁMAL 2007, 184-189.
[39] Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Počátky avignonského papežství a české země. Praha 2013.
[40] HLEDÍKOVÁ 2013, 92-107.
[41] Oldřich KOTYZA / Petr KOPIČKA: Zakladatelské dílo pražského biskupa Jana IV. z Dražic v Roudnici nad Labem (1333 – 1340) v pamětních záznamech očitých svědků a otázka jejich interpretace. In: Porta Bohemica: sborník historických prací, roč. 5, 2009, s. 43-89.

z kněžiště kostela Narození Panny Marie v Roudnici z roku 1340, výše zmíněné *Conscripcio super fundatione monasterii Marie in Rudnicz* (NK XIX B 3) a Kroniku Františka Pražského (resp. kniha I., kapitola 31). Jde spíše o průzkum dochovaných památek, které jsou nositeli informací o biskupu Janovi IV.

Jana z Dražic samozřejmě zmiňuje také katalog k výstavě „Du bon du coeur: poklady francouzského středověkého umění v českých a moravských sbírkách", která v Arcidiecézním muzeu v Olomouci prezentovala významné objekty vzniklé ve středověku na území dnešní Francie a uchovávané ve sbírkách v České republice (2006).[42] Editorem a autorem kapitol o knižní malbě je **Pavol Černý**. Katalog rozebírá téma kulturních a uměleckých vztahů Francie a českých zemí ve středověku a zdůrazňuje zřetelný francouzský vliv na vývoj domácí umělecké tvorby. Významná pro mou diplomovou práci je zejména kapitola věnovaná středověké knižní malbě a k ní připojený katalog iluminovaných rukopisů.[43] Jednotlivými rukopisy spojenými s Janem IV. z Dražic se však podrobněji nezabývá.

Nejnovější poznatky jsou shrnuté v článku **Kláry Benešovské** v katalogu k výstavě „Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský 1310", která se uskutečnila v Praze v Domě U Kamenného zvonu (2010).[44] V článku není tolik kladen důraz na církevní a jurisdikční činnost Jana IV., jak tomu bylo ve velké míře u dříve jmenované literatury, ale spíše na jeho donátorské aktivity.

Doplňující literaturou k fundacím Jana IV. z Dražic jsou například publikace **Václava Mencla** (1941) a **Dobroslavy Menclové** (1972).[45] Velmi důležitým zdrojem informací o Janově donátorské činnosti jsou také průzkumy jednotlivých nemovitých památek: od rodové tvrze v Litovicích, po realizace v Roudnici nad Labem a v Praze.[46] Jedná se

[42] Pavol ČERNÝ: Du bon du coeur: poklady francouzského středověkého umění v českých a moravských sbírkách. Olomouc 2006.
[43] ČERNÝ 2006, 37-151.
[44] Klára BENEŠOVSKÁ: Pražský biskup Jan IV. z Dražic. In: Klára BENEŠOVSKÁ (ed.): Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 510-517.
[45] Dobroslava MENCLOVÁ: České hrady 1–2, Praha 1972; Václav MENCL: Biskup Jan IV. z Dražic v dějinách české architektury. In: Umění. 1941, 101-122.
[46] Výběr z průzkumů památek souvisejících s Janem IV. z Dražic: Michael RYKL: Litovice – hloubkový průzkum tvrze. In: Průzkumy památek I/1995, 49-72; Pavel KROUPA: Průzkumy tří kostelů na Litoměřicku a Slánsku (příspěvek k sakrální architektuře okruhu biskupa Jana IV. z Dražic). In: Průzkumy památek 2/2001, roč. 8, 112-122; Michal RYKL: Die Feste Litovice und ihre Holzstube. In: Hausbau im Alpenraum, Bohlenstuben und Innenräume. Marburg 2002, 107-122; Michal CIHLA / Michal PANÁČEK: Středověký most v Roudnici nad Labem. In: Průzkumy památek 2/2006, roč. 13, 3-34.

například o Soupis památek historických a uměleckých v království českém pro Roudnici (1898, 1907).[47] Základní informace zejména k roudnickému klášteru jsou také v encyklopediích **Tomáše Durdíka** (1995) nebo od kolektivu autorů **Pavla Vlčka**, **Petra Sommera** a **Dušana Foltýna** (1997).[48] Přehled další literatury je uveden v kontextu následujících kapitol k jednotlivým konkrétním tématům.

II.3. Literatura k iluminovaným rukopisům Jana IV. z Dražic

Tato skupina literatury je zaměřena již na samotné rukopisy spojené s Janem IV. z Dražic a jejich výzdobu. V několika případech se sem dají zařadit i rozsáhlejší studie zmíněné v předešlé kapitole. Odbornou literaturu lze vzhledem k charakteru souboru pro lepší přehlednost systematizovat do několika skupin. První skupinou je přehledová, nebo šířeji zaměřená literatura zabývající se českou středověkou knižní malbou obecně. Zde je možné se setkat s několika rukopisy ze sledovaného souboru. Zpravidla se jedná o zmínku, že vybraný rukopis nechal zhotovit Jan IV. v Čechách. Kritériem pro další skupinu literatury je místo uložení jednotlivých rukopisů. Jsou to zejména katalogy a soupisy rukopisů jednotlivých knihoven. V případě sledovaného fondu se jedná o katalogy Knihovny Národního muzea, Národní knihovny v Praze a Knihovny pražské metropolitní kapituly. Případně může jít o katalogy výstav, kde byl vybraný rukopis zastoupený. Kritériem další skupiny je spojení vybraných rukopisů s roudnickým klášterem, nebo přímo s osobou Jana IV. z Dražic. Je nutno však upozornit, že v této skupině literatury nejsou vyjmenovány všechny rukopisy, které mohl Jan IV. přivést ze zahraničí, nebo zadal jejich zhotovení v Čechách. Poslední skupinou je literatura zaměřená na několik jednotlivých kodexů. Je to málo početná skupina, nicméně o vybraných dílech pojednává nejpodrobněji. Právě z důvodu značného množství dostupné odborné literatury zmiňující studovaná díla z různých hledisek a v odlišném kontextu je následující přehled základní literatury k tématu rozdělen podle zaměření jednotlivých studií, nikoliv podle jejich autorů.

[47] Bohumil MATĚJKA: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Roudnickém, díl I. Praha 1898; Max DVOŘÁK / Bohumil MATĚJKA: Zámek roudnický. In: Soupis památek historických a uměleckých v království českém XXVII, Politický okres roudnický, díl II. Praha 1907. I zde autoři spisu jednu kapitolu věnovali roudnické knihovně a některým jejím rukopisům. Jedná se však o knihovnu roudnického zámku. DVOŘÁK/MATĚJKA 1907, 269-301.

[48] Tomáš DURDÍK: Encyklopedie českých hradů. 1995; Pavel VLČEK / Petr SOMMER / Dušan FOLTÝN: Encyklopedie českých klášterů. Praha 1997.

O rukopisech spojitelných s Janem IV. z Dražic se v odborné literatuře se zaměřením na syntézu středověké knižní malby začínají objevovat zmínky již od poloviny 19. století. V zásadě se však z počátku jedná jen o poznámky o *Bibli jaroměřské* (KNM XII A 10) v přehledové literatuře zaměřené na malířství v Čechách. Tento rukopis byl předmětem zájmu badatelů zejména pro svou velmi bohatou výzdobu a také pro skutečnost, že se stal předmětem padělatelského úsilí Václava Hanky, který se na základě vpisků českých jmen údajného písaře a iluminátora snažil prokázat český původ díla. Jaroměřská bible se objevila ve studiích **Alexandra Popova** (1846),[49] **Jana Erazima Vocela** (1852)[50] nebo **Bernharda Gruebera** (1871).[51] Zvláštní pozornost nápisovým páskám z 19. století věnovali v roce 1877 **Alfred Woltmann**[52] či **Antonín Baum**[53]. Hankova falza poznamenala také rukopis *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12). V této souvislosti je o něm zmínka ve jmenované práci Alfreda Woltmanna (1877) nebo též v článku **Josefa Neuwirtha** (1891).[54] Oběma zmíněným rukopisům se věnuje i **Václav Hrubý** ve svém článku o padělatelské činnosti Václava Hanky (1917).[55] Uměleckohistorického zhodnocení se *Bible jaroměřská* dočkala v díle **Karla Chytila** věnovanému knižnímu malířství v době lucemburské, kam také tento rukopis zařadil (1886).[56] Spojitost tohoto kodexu s Janem IV. z Dražic však není u žádného z těchto autorů zdůrazněná.

Po uzavření odborných diskuzí kolem Hankových falz a obecně přijatém názoru o francouzském původu díla se z centra pozornosti v přehledových studiích ztrácí již koncem 19. století a v rámci sledované skupiny rukopisů jej „nahradil" *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), o němž zmínka od té doby nechybí v žádné literatuře věnované dějinám českého knižního malířství. Misál se do povědomí odborné veřejnosti dostal výše zmíněnými zásadními studiemi **Maxe Dvořáka** věnovanými iluminátorům

[49] Alexandr POPOV: O starobylé české malbě. In: Časopis Národního musea 20. 1846.
[50] Jan Erazim VOCEL: Vyvinování křesťanského umění a nejstarší památky jeho zvláště v Čechách. Časopis Národního musea 26, č. 1-2. 1852.
[51] Bernhard GRUEBER: Die Kunst des Mittelalters in Böhmen I. Wien 1871.
[52] Alfred WOLTMANN: Zur Geschichte der böhmischen Miniaturmalerei. Repertorium der Kunswissenschaft. Stuttgart 1877, 1-25.
[53] Antonín BAUM: České glosy a miniatury v Mater verborum. In: Časopis Českého muzea, sv. I. 1877, 130-149.
[54] Josef NEUWIRTH: Die Fälschung der Künstlernamen in den Handschrifen des böhmischen Museums in Prag. MVGDB 29. 1891.
[55] Václav HRUBÝ: Hanka padělatel. In: Český časopis historický 23. 1917, 399-400.
[56] Karel CHYTIL: Vývoj miniaturního malířství v době králů rodu Lucemburského. In: Památky archeologické 13. 1886.

Jana ze Středy a Knihovně augustiniánského kláštera v Roudnici nad Labem (1900, 1901).[57] Na studie Maxe Dvořáka reagoval **Eugen Dostál** ve svém díle Čechy a Avignon (1922).[58] V této knize sice Misál Jana z Dražic pouze zmiňuje, nicméně odkazuje na celou skupinu vymezenou Maxem Dvořákem, z které je podle jeho názoru právě tento kodex technicky nejlépe vyvedený. Eugen Dostál jej zařadil mezi jiné české rukopisy, které hodnotí jako doklady kaligrafické ornamentiky české iluminátorské školy. **Jan Květ** ve své studii věnované kreslenému filigránu (1924 – 1925) zmiňuje rukopis francouzského původu *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11) mezi příklady ilustrující vznik a vývoj fleuronée.[59]

Odborná literatura se ze sledovaného souboru po dlouhá následující léta zabývala pouze Misálem Jana z Dražic. V přehledové literatuře o českém gotickém malířství se informace omezují většinou nanejvýše jen na několik vět. Lze shrnout, že na tomto rukopisu je demonstrována technicky málo dokonalá výzdoba. Větší pozornost získal vlepený kánonový list, který naopak kultivovanou malířskou prací vyniká. Mezi autory, kteří takto popisují rukopis, patří např. **Antonín Matějček** (1931, 1935, 1950),[60] **Jan Květ** (1933, 1937, 1938, 1960),[61] **Antonín Friedl** (1955 – 1956),[62] **Josef Krása** (1970, 1984),[63] **Albert Kutal** (1972),[64] **Karel Stejskal** (1979, 1983, 1984),[65] **Jaroslav Pešina** (1982),[66] nebo **Hana J. Hlaváčková** (1996).[67]

---

[57] Max DVOŘÁK: Knihovna Augustiniánského kláštera v Roudnici. Příspěvek k dějinám malířství miniaturního. In: Český časopis historický 6, 1900, č. 2, 118-131; Max DVOŘÁK: Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt. In: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Wien 1901.

[58] Eugen DOSTÁL: Čechy a Avignon. Příspěvky ke vzniku českého umění illuminátoského v XIV. století. Brno 1922.

[59] Jan KVĚT: Kreslený filigrán v rukopisech XII.-XIV. století. In: Památky archeologické 34. 1924 – 1925, 107.

[60] Antonín MATĚJČEK: Malířství. In: Dějepis výtvarného umění v Čechách, I. díl. Praha 1931; Antonín MATĚJČEK: Umění. In: Československá vlastivěda VIII. Praha 1935, 9-111; Antonín MATĚJČEK: Česká malba gotická. Deskové malířství. Praha 1950.

[61] Jan KVĚT: Počátky gotického malířství v Čechách. In: Umění 6. 1933, 324; Jan KVĚT: Liber viaticus Jana ze Středy. In: Volné směry 33. 1937, 172; Jan KVĚT: Der 'Liber viaticus' des Johann von Neumarkt. Prager Rudschau 8. 1938, 363-376; Jan KVĚT: Vznik národního slohu v české knižní malbě gotické. In: Acta Universitais Carolinae 1960, Philosophica et historica 3, Příspěvky k dějinám umění, Universita Karlova. Praha 1960, 35.

[62] Antonín FRIEDL: Česká a moravská knižní malba XI. až XVI. století. Praha 1955 – 1956.

[63] Josef KRÁSA: Knižní malba. In: České umění gotické 1350 – 1420. Praha 1970; Josef KRÁSA: Knižní malba. In: Dějiny českého výtvarného umění I/2. Praha 1984.

[64] Albert KUTAL: České gotické umění. Praha 1972.

[65] Karel STEJSKAL: Kanovník Beneš a počátky gotického malířství v Čechách. In: Pocta Dr. E. Urbánkové. Praha 1979, 349-364; Karel STEJSKAL: Malířství. In: Praha středověká. Praha 1983; Karel

Významným zdrojem informací o rukopisech jsou soupisy a katalogy jednotlivých knihoven, kde jsou rukopisy ze sledované skupiny uložené, a katalogy výstav těchto rukopisů. Vzhledem ke skutečnosti, že rukopisy jsou tříděny podle místa uložení, v této skupině odborné literatury se objevují i kodexy cizího původu.

První zmínku o jednom ze sledovaných rukopisů, přináší práce **Antonína Podlahy**, který systematicky zpracoval soupis knihovny pražské metropolitní kapituly (1922).[68] Je zde uložen *Rukopis kronik* (KK G 5). V katalogu je o něm uveden velmi stručný kodikologický popis a nastíněn jeho obsah dle jednotlivých folií.

Většina rukopisů je však uložena v Knihovně Národního muzea. Jedná se o *Sborníky teologické* (KNM XII A 6 a KNM XII C 8), *Bibli jaroměřskou* (KNM XII A 10), *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XII B 12), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), již mnohokrát zmíňovaný *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2) a *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25). V katalozích vydaných touto knihovnou jsou některé ze zmíněných rukopisů popsány vůbec poprvé a v mnoha případech se s nimi nelze setkat v jiném typu odborné literatury.

Nadlouho se stal základní prací soupis rukopisů Knihovny Národního muzea od **Františka M. Bartoše** (1927).[69] Jedná se však o soupis základní, nikoliv speciální. Podobně jako v soupisu Antonína Podlahy jsou zde uvedeny jen velmi strohé informace o stavu dochování a o obsahu. Základní text je však doplněn poznámkami, např. s odkazy na další literaturu (v případě sledovaných rukopisů se jedná vždy o odkaz na Maxe Dvořáka), dále k původnímu uložení knih a k původní signatuře.

STEJSKAL: Profánní náměty malířství 13. století. In: Umění 13. století v českých zemích. Praha 1983; Karel STEJSKAL: Počátky gotického malířství. In: Dějiny českého výtvarného umění I/1. Praha 1984.

[66] Jaroslav PEŠINA: Mistr Vyšebrodského cyklu. Praha 1982.

[67] Hana J. HLAVÁČKOVÁ: Knižní malba. In: Gotika v západních Čechách 1230 - 1530, katalog výstavy v Národní galerii v Praze, Klášter sv. Anežky České. Praha 1996, 472-475.

[68] Antonín PODLAHA: Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapituly pražské, díl II. Praha 1922.

[69] František Michálek BARTOŠ: Soupis rukopisů knihovny Národního muzea v Praze, díl II. Praha 1927.

Poslední ze skupiny sledovaných rukopisů, *Statuta et necrologium canonicorum regularium* (NK XIX B 3), je uložen v Národní knihovně. Její fond nověji popsala **Emma Urbánková** (1957).[70] Jmenovaný rukopis zůstal dlouhou dobu nepovšimnut, protože do Národní knihovny byl zařazen z Thunovské knihovny v Děčíně, která nebyla kompletně systematicky zpracována. Tento rukopis uvádí také **Karel Beránek** v soupisu archiválií Strahovské a dnešní Národní knihovny (1971).[71]

Další literatura se týká vybraných rukopisů z Knihovny Národního muzea. Pozornost byla věnována zejména *Bibli jaroměřské* (KNM XII A 10), *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9) a *Bibli Jana z Dražic* (KNM XV A 6). Tyto bohatě iluminované kodexy zpracovali i z hlediska výzdoby **Josef Tichý** spolu se **Zoroslavou Drobnou** (1965),[72] která o nich o rok později uveřejnila podobné pojednání v Časopise Národního muzea (1966).[73] V tomto roce vydal také **Josef Krása** svou recenzi na výstavu rukopisů Knihovny Národního muzea v časopise Umění, kde zmínil i výše jmenovaná díla.[74] Mezi nejvýznačnější rukopisy Knihovny zařadili jmenované exempláře také **Jaroslav Vrchotka** (1981)[75] a **Zdeněk Uhlíř** (1995).[76] Uvedené soupisy jsou však velmi stručné.

Nejpečlivěji rukopisný fond z Knihovny Národního muzea zpracoval **Pavel Brodský** (1995, 1997 – 1998, 2000).[77] Za zvláštní pozornost stojí zejména jeho „Katalog iluminovaných rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze“ (2000). Předchozí tištěné soupisy neposkytovaly souměřitelně komplexní zpracování. Zaměřovaly se zejména na kodikologický popis, který se v případě tohoto katalogu jeví spíše jen jako úvod k popisu uměleckohistorickému. Pavel Brodský zhodnotil rukopisy také stylově, autorsky či dílensky. U každého je popis ornamentálních prvků a charakteristických rysů figurální výzdoby. Bibliografie uvedená v katalogu je u každého exempláře bohatá,

[70] Emma URBÁNKOVÁ: Přírůstky rukopisného oddělení Universitní knihovny od vydání tištěných katalogů, In: Knihovna. Praha 1957, 41-64.
[71] Karel BERÁNEK: Soupis archivních rukopisů a jiných archiválií v Universitní a Strahovské knihovně v Praze. In: Sborník archivních prací, č. 21, 1971.
[72] Josef TICHÝ / Zoroslava DROBNÁ: Iluminované nejkrásnější rukopisy Knihovny Národního muzea v Praze. Praha 1965
[73] Zoroslava DROBNÁ: Nejkrásnější iluminované rukopisy knihovny Národního muzea v Praze. In: Časopis Národního muzea, č. 135. 1966, 233-235.
[74] Josef KRÁSA: Výstava rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze. In: Umění 14. 1966.
[75] Jaroslav VRCHOTKA: Z pokladnice Knihovny Národního muzea. Praha 1981
[76] Zdeněk UHLÍŘ: Z pokladů Národní knihovny České republiky. In: Rukopisy. Praha 1995.
[77] Pavel BRODSKÝ: Národní muzeum - sbírka rukopisů. In: Nová encyklopedie českého výtvarného umění II. Praha 1995, 550-551; Pavel BRODSKÝ: Katalog výstavy Gotika v Západních Čechách. In: Studie o rukopisech 32. 1997 – 1998; Pavel BRODSKÝ: Katalog iluminovaných rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze, Praha 2000.

nikoliv však vyčerpávající. Práce se zabývá výlučně iluminovanými rukopisy latinské kultury. Přesto se jedná o jednu z nejzásadnějších publikací svého druhu, které u nás doposud vyšly. Na základě jmenovaného katalogu byly v této práci přijaté názvy jednotlivých vybraných rukopisů.

Pozoruhodnou prací je také v předchozí kapitole uvedený katalog k výstavě „Du bon du coeur: poklady francouzského středověkého umění v českých a moravských sbírkách" **Pavola Černého** (2009).[78] Vedle *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6) a *Bible jaroměřské* (KNM XII A 10) se zabývá také rukopisem s názvem *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XII B 12). Katalog vystavených exponátů tvoří samostatnou kapitolu. Je poměrně podrobně rozebrán původ a stylová stránka rukopisů a jsou porovnávány s tzv. „pařížskými biblemi" té doby. **Hana J. Hlaváčková** zpracovala pro katalog výstavy „Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský – 1310" o *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9) základní kodikologické údaje a rozbor výzdoby (2010).[79] Výhradní pozornost je však věnována vlepenému kánonovému listu s Ukřižováním (fol. 65^{r}).

Kritériem pro výběr další skupiny odborné literatury je souvislost s roudnickým klášterem, jeho knihovnou nebo přímo s jeho zakladatelem, Janem IV. z Dražic. Základní literaturou nejen v této kategorii, ale i pro celou tuto diplomovou práci, jsou již vícekrát zmíněné studie **Maxe Dvořáka** (1900, 1901).[80] Zabýval se vybavením knihovny Augustiniánského kláštera v Roudnici nad Labem, vývojem jejího knižního fondu i uměleckohistorickou stránkou výzdoby iluminovaných rukopisů. O několika dochovaných dílech vyslovil soud, že byly přítomné při založení kláštera, čímž je spojil s osobou biskupa Jana IV. V úvodu této studie se ptá po původu výzdoby českých rukopisů z druhé poloviny 14. století. Jednu z odpovědí nalézá v rozboru exemplářů knihovny roudnického kláštera, která byla díky velkorysým darům téměř celá zformována již během 14. století. Popisuje několik rukopisů, které mohl ze svých cest přivést biskup Jan IV. a které se mohly dostat do roudnické knihovny brzy po založení

[78] Pavol ČERNÝ: Du bon du coeur: poklady francouzského středověkého umění v českých a moravských sbírkách. Olomouc 2006.
[79] Hana J. HLAVÁČKOVÁ: Misál z Dražic. In: Klára BENEŠOVSKÁ (ed.): Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 518.
[80] Max DVOŘÁK: Knihovna Augustiniánského kláštera v Roudnici. Příspěvek k dějinám malířství miniaturního. In: Český časopis historický 6, 1900, č. 2, 118-131; Max DVOŘÁK: Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt. In: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Wien 1901.

kláštera. Jedná se o *Sborníky teologické* (KNM XII A 6 a KNM XII C 8), *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XII B 12), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2).[81] Všechny jmenované knihy jsou dle Maxe Dvořáka francouzského původu. Jediný *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), uvedený o několik stránek dále, nechal zhotovit sám zakladatel v Čechách. U dalšího výčtu iluminovaných rukopisů, které plynuly do roudnické knihovny, je však jejich zařazení již obtížnější. Autor neuvádí jejich bližší určení a věnuje se již uměleckohistorickému rozboru výzdoby jen některých z nich.

V otázce iluminovaných rukopisů vystupuje Max Dvořák jako nesporná autorita a jeho studie jsou dosud považovány za základní dílo ke sledovanému tématu. O tomto postoji také svědčí četné odkazy pozdějších autorů. Maxe Dvořáka často cituje v části knihy o Janu IV. z Dražic věnované rukopisům **Václav Chaloupecký** (1908).[82] Výčet kodexů a stručný rozbor několika z nich kopíruje studii předchozího autora. Je to práce především o životě a působení posledního pražského biskupa, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, jeho donátorská činnost je zmíněna jen okrajově. Podobnou publikací, výrazně však menšího rozsahu, je studie **Jiřího Sahuly** (1939).[83] Autor zde uvádí stejný výčet rukopisů jako Max Dvořák a Václav Chaloupecký.

Následující literatura již nepojednává o osobě biskupa Jana IV., ale jen o roudnickém klášteře a jeho knihovně. **Ivan Hlaváček** se na knihovnu kláštera v Roudnici nad Labem zaměřil z pohledu středověkých soupisů knih a knihoven (1965, 2002, 2005, 2008).[84] Texty soustředěné na roudnickou klášterní knihovnu zmiňují rukopis S*tatuta et*

[81] Ve výčtu rukopisů pořízených Janem IV. z Dražic není uvedena *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10), *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25), S*tatuta et necrologium canonicorum regularium* (NK XIX B 3) a *Rukopis kronik* (KK G 5).

[82] Václav CHALOUPECKÝ: Jan IV. z Dražic, poslední biskup pražský. Studie kulturně historická. Praha 1908.

[83] Jiří SAHULA: Jan IV. z Dražic: biskup pražský. Olomouc 1939.

[84] Ivan HLAVÁČEK: Středověké soupisy knih a knihoven v českých zemích. Praha 1965; Ivan HLAVÁČEK: Přehledné dějiny českých a moravských knihoven do počátku středověku. In: Jiří CEJPEK: Dějiny knihoven a knihovnictví. Praha 2002, 79-114; Ivan HLAVÁČEK: Knihy a knihovny v českém středověku. Studie k jejich dějinám do husitství. Praha 2005; Ivan HLAVÁČEK: Přehledné

necrologium canonicorum regularium (NK XIX B 3), protože jsou v něm sepsány donační záznamy uvádějící svazky, které klášteru věnovaly jednotlivé osoby. Tyto záznamy se vztahují k době po smrti Jana IV. z Dražic. Byly pořizovány po polovině 14. století, tudíž nejsou pro tuto práci určující.

Po Maxi Dvořákovi a Václavu Chaloupeckém je dalším významným autorem pro sledovanou problematiku **Jaroslav Kadlec** (1981, 1990, 1992).[85] Jeho práce jsou zaměřené zejména na počátky knihovny roudnického kláštera, byť striktně neodlišil donátory jednotlivých svazků. Výzdobě sledovaných rukopisů nebyl dán příliš velký prostor. Největší pozornost je věnována vývoji knihovny a její struktuře. I zde se výčet kodexů shoduje s Maxem Dvořákem, na kterého sám autor v části o iluminovaných rukopisech odkazuje. Tyto pasáže textu jsou problematické zejména z toho důvodu, že jmenované studie míří primárně na knihovnu roudnického kláštera a nanejvýše odlišují knihy, které byly při založení samotné knihovny. Jednotlivé rukopisy však nebyly systematicky přiřazeny ke svým objednavatelům. Souvislosti příslušných exemplářů s biskupem Janem IV. se dají z textu mnohdy jen vytušit.

Trochu stranou stojí studie věnované rukopisu *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12). Tato kniha byla zmíněna již výše v souvislosti s falzy Václava Hanky. Pozornost odborné veřejnosti přitahoval exemplář také pro svou bohatou původní výzdobu, které se v samostatných studiích věnovali např. **Jiří Kejř** (1962),[86] nebo **Anthony Melnikas** (1975).[87]

Nad technickou nedokonalostí rukopisů vzniklých na objednávku Jana IV. z Dražic již v Čechách se ve své kapitole „Knižní malba“ v Dějinách českého výtvarného umění I/2 pozastavuje **Josef Krása** (1984).[88] Neuvádí celý výčet rukopisů, ale v několika větách

---

dějiny českých a moravských knihoven do počátku novověku (cca 1526). In: Jiří CEJPEK: Dějiny knihoven a knihovnictví. Praha 2008, 79-144.

[85] Jaroslav KADLEC: Začátky kláštera augustiniánských kanovníků v Roudnici. In: Studie o rukopisech 20. 1981, 65-86; Jaroslav KADLEC: Katoličtí exulanti čeští doby husitské. Praha 1990; Jaroslav KADLEC: Knihovna kláštera řeholních kanovníků svatého Augustina v Roudnici. In: Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, 127-134.

[86] Jiří KEJŘ: Les manuscrits du Décret Gratien dans les bibliothéqes tschécoslovaques. In: Studia gratiana 8. 1962, 1-113.

[87] Anthony MELNIKAS: The Corpus of the Manuscripts of Decretum Gratiani I-III. In: Studia gratiana 16-18. 1975.

[88] Josef KRÁSA: Knižní malba. In: Dějiny českého výtvarného umění I/2. Praha 1984.

shrnul výzdobu *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), *Rukopisu kronik* (KK G 5) a rukopisu *Statuta et necrologium canonicorum regularium* (NK XIX B 3).[89]

Také výše zmíněné dílo **Zdeňky Hledíkové** se od předchozích autorů odlišuje (1991).[90] Kriticky se vyrovnává s předchozími historiky a nepřebírá žádné jejich názory bez pečlivého zdůvodnění. Umělecké činnosti nevěnuje příliš mnoho pozornosti. V souvislosti s biskupem zmiňuje *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), ale i *Bibli jaroměřskou* (KNM XII A 10). Upozornila také na spojitost Jana IV. s *Rukopisem kronik* (KK G 5). Vedle dovezených knih francouzského původu rozlišila s odkazem na práci Pavla Brodského i rukopisy boloňského původu.[91]

Dosavadní díla spojována s Janem IV. Dražic rozšířila o rukopis *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25) **Marie Bláhová** (1992).[92] Tento rukopis je velmi málo zpracován. Předchozí odborná literatura se omezuje jen na stručný popis kodikologický, což může být jeden z důvodů, proč se jinde spojení s Janem IV. nevyskytuje.

Poslední skupina odborné literatury zahrnuje studie zaměřené již na jednotlivé vybrané rukopisy. Je třeba zmínit, že *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6) se nevyskytuje pouze v odborných studiích uměleckohistorických, ale i v teologických či filologických rozborech. Pravděpodobně se stala předlohou pro první staročeské překlady Písma. Na základě pečlivého zkoumání textových odchylek v tomto rukopise se tuto skutečnost pokoušel dokázat například **Pavel Freitinger** (1980, 1987)[93] nebo **Vladimír Kyas** (1989, 1997).[94]

Není možné se v těchto úvodních stránkách věnovat všem zmínkám o jednotlivých kodexech. Mnoho pozornosti si vysloužila *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), rukopis *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), ale jednoznačně nejčastěji zmiňovanou knihou sledovaného souboru je *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9). Tento okruh literatury

[89] KRÁSA 1984, 405.
[90] Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Biskup Jan IV. z Dražic (1301 – 1343). Praha 1991.
[91] HLEDÍKOVÁ 1991, 157-159.
[92] Marie BLÁHOVÁ: Historická literatura v českých knihovnách přemyslovského období. In: Historia docet. Sborník k poctě šedesátých narozenin Prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, 11-24.
[93] Pavel FREITINGER: Otázky kolem vzniku první české bible. In: Kostnické jiskry 65. 1980; Pavel FREITINGER: Bible Jana z Dražic a staročeské překlady Písma. In: Listy filologické 110. 1987, 159-165.
[94] Vladimír KYAS: Die alttschechische Bibelübersetzung des 14. Jahrhunderts und ihre Entwicklung im 15. Jahrhundert. In: Kuttenberger Bibel bei Martin von Tišnov. Paderborn 1989, 9-52; Vladimír KYAS: České bible v dějinách národního písemnictví. Praha 1997.

nebude vynechán, příslušné studie k jednotlivým dílům jsou uvedeny v katalogové části.[95]

III.1. Uvedení do problematiky – počátek 14. století v našich zemích

Ve vývoji českého středověkého malířství znamená 14. století největší vzepětí tvůrčích sil. Pod vládou Karla IV. dospívá český stát k hospodářskému i politickému rozvoji.[96]

Důležitým mezníkem pro produkci kodexů bylo založení pražské univerzity a povýšení pražského biskupství na arcibiskupství.[97] Produkce rukopisů se tím podstatně zvýšila a ovlivnila význam českého knihovnictví jak po stránce kvalitativní, tak i kvantitativní. Podstatně se zvýšil import cizích i export českých knih a začal se rozvíjet institut profesionálních opisovačů knih.[98] Vznikala řada nových duchovních řádů i klášterů, a to vše spolu s celkovým vzestupem vzdělanosti mělo za následek zvýšení knižní produkce.[99] Po polovině 14. století i české malířství vyrovnává vývojové opoždění za západními umělecky tvůrčími oblastmi a dostává se s nimi na srovnatelnou úroveň.[100] Podmínky pro tento kulturní rozmach byly v českých zemích výrazně připravovány v první polovině 14. století.

Již přelom 13. a 14. století s sebou přináší první rozsáhlejší donátorské aktivity v oblasti knižní malby. Rozvoj české knižní kultury na počátku jejího gotického období je spojen s Přemyslovnou Kunhutou, dcerou Přemysla Otakara II. a sestrou Václava II. Roku 1302 vstoupila k benediktýnkám do kláštera sv. Jiří na Pražském hradě a stala se jeho abatyší.[101] Dochované svatojiřské rukopisy ilustrují obraz dobové knižní produkce v Čechách.[102] Abatyše Kunhuta pečovala o rozvoj knižní kultury a sama dávala podněty k

[95] Viz kapitola IV. Základní katalogové údaje sledovaných rukopisů.
[96] KVĚT 1931, 1.
[97] KRÁSA 1984, 405; HLAVÁČEK 2002, 94-95.
[98] HLAVÁČEK 2008, 91-92.
[99] KRÁSA 1984, 405.
[100] KVĚT 1931, 1; KRÁSA 1984, 405.
[101] KVĚT 1931, 18; KADLEC 1991, 182.
[102] STEJSKAL 1984, 293-296. Mezi rukopisy abatyše Kunhuty jsou zařazeny např. *Breviarium Cunegundis, abbatissae monasterii sancti Georgii* (NK VII G 17), konec 13. - počátek 14. století (před 1321); *Pasionál abatyše Kunhuty* (NK XIV A 17, 1313 – 1321); *Preces ad sanctos usui Cunegundis*

tvůrčí práci.[103] Mezi nejvýznamnější rukopisy tohoto souboru patří *Pasionál abatyše Kunhuty* (NK XIV A 17) obsahující texty o Kristově umučení, zčásti zpracované dominikánem Koldou z Koldic.[104] Rukopis je vysoce ceněn především pro svou výtvarnou kvalitu.[105]

Mezi další významné doklady počátků českého gotického iluminátorského umění patří dochovaný soubor iluminovaných liturgických rukopisů z kláštera cisterciaček na Starém Brně.[106] Byla to Eliška Rejčka, která významně zasáhla do české gotické malby, když dala podnět k sepsání starobrněnského souboru iluminovaných rukopisů.[107]

---

abbatissae monasterii sancti Georgii in castro Pragensi destinace (NK XII D 12), před 1321; *Breviář abatyše Kunhuty* (NK XII D 9), přelom 13. a 14. století (před 1305, po 1295).

[103] KVĚT 1931, 18-19.

[104] Literatura k Pasionálu abatyše Kunhuty: Jan Erazim VOCEL: Miniatury passionálu abatyše Kunhuty z r. 1312. In: Památky archeologické a místopisné, č. 4/3. 1860, 97–108; Josef TRUHLÁŘ: Katalog českých rukopisů c. k. veřejné a universitní knihovny pražské. Praha 1906, 280; Antonín MATĚJČEK: Pasionál abatyše Kunhuty. Praha 1922; Blažena RYNEŠOVÁ: Beneš, kanovník Svatojiřský, a "Pasionál abatyše Kunhuty". In: Časopis archivní školy. 1926, 13-35; Emma URBÁNKOVÁ: Rukopisy a vzácné tisky pražské Universitní knihovny. Praha 1957, 17; Karel STEJSKAL: Ikonologický rozbor Pasionálu abatyše Kunhuty. In: Zprávy Jednoty klasických filologů, č. 4. 1962, 44; Václav PLOCEK: Catalogus codicum notis musicis instructorum, qui in Bibliotheca publica rei publicae Bohemicae socialisticae in Bibliotheca universitatis Pragensis servantur, tomus II. Pragae 1973, 460-461; Emma URBÁNKOVÁ / Karel STEJSKAL: Pasionál Přemyslovny Kunhuty. Praha 1975; Karel STEJSKAL: Kanovník Beneš a počátky gotického malířství v Čechách. In: Pocta dr. Emmě Urbánkové. Spolupracovníci a přátelé k 70. narozeninám. Praha 1979, 349-364; Jana NECHUTOVÁ: Latinská literatura českého středověku do roku 1400. Praha 2000, 193-196.

[105] Pouze orientačně ve výběru z rozsáhlé literatury viz KVĚT 1931, 18-19. STEJSKAL 1984, 293-295.

[106] Základní literatura k rukopisům královny Elišky Rejčky: Max DVOŘÁK: Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt. In: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Wien 1901, 6-126; Antonín FRIEDL: Malíři královny Alžběty. Praha 1930; Jan KVĚT: Iluminované rukopisy královny Rejčky. Příspěvek k dějinám české knižní malby ve století XVI. Praha 1931; Jan KVĚT: Martyrologium a regula s. Benedicti z kláštera Aula Sanctae Mariae na Starém Brně. In: Sborník prací filosofické fakulty Brněnské university, řada uměnovědná (F) č. 8. Brno 1964, 35-41; Vladislav DOKOUPIL: Soupis rukopisů knihovny Benediktinů v Rajhradě. 1966; Karel STEJSKAL: Pešek a Oldřich, malíři královny Rejčky. In: Dějiny a současnost, roč. IX, č. 9. 1967, 34-37; Andreas FINGERNAGEL / Martin ROLAND: Mitteleuropäische Schulen I (ca. 1250 – 1350). Wien 1997; Stanislav PETR: Středověké literární rukopisy v Moravském zemském archivu v Brně. In: Časopis Matice moravské, roč. CXIX. 2000, 107-176; Hana J. HLAVÁČKOVÁ: Antifonář královny Elišky Rejčky a Žaltář, 1317 – 1323. In: Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 498-502.

[107] Soubor zahrnuje tyto rukopisy: *Lekcionář z roku 1315* (Národní knihovna ve Vídni, Cod. 1773), *Lekcionář z roku 1316* (Národní knihovna ve Vídni, Cod. 1772), *Graduál* (Národní knihovna ve Vídni, Cod. 1774), *Chorální kniha* (Národní knihovna ve Vídni, Cod. 1813), *Kapitulář* (Národní knihovna ve Vídni, Cod. 1835), *Martyrologium Usuardi* (Národní knihovna ve Vídni, Cod. 417), *Antifonář z roku 1317* (Moravská zemská knihovna v Brně, R 600), *Rajhradský antifonář a žaltář* (Moravská zemská knihovna v Brně, R 355) *a Antifonář z Františkova muzea* (Moravský zemský archiv v Brně, FM 7).

Její dvůr se vedle Prahy stal druhým významným kulturním centrem. Malíři Elišky Rejčky se z brněnského sídla rozešli až po královnině smrti roku 1335.[108]

Podle Hany Hlaváčkové existovala v Čechách od 1. poloviny 14. století dvě významná centra, která zhotovovala v této době většinu iluminovaných rukopisů. První z nich byla činná při královském dvoře a z této dílny vyšel například již zmiňovaný *Pasionál abatyše Kunhuty* (NK XIV A 17).[109] Druhá dílna pracovala pro nejrůznější církevní instituce. V této druhé dílně podle Hany Hlaváčkové mohly být pořízeny i rukopisy objednané královnou Eliškou Rejčkou.[110]

V českých zemích se v této době ve výzdobě iluminovaných rukopisů uplatňuje dvojí ideální model. Jednak pařížský gotický styl s vypracovaným systémem dekorace, v němž jsou všechny tvary přísně stylizovány. A druhým modelem je italský styl vycházející z jiných tradic, nového způsobu pojímání prostoru. Pro něj jsou typická tektonická schémata dekorace i odlišné dekorativní tvary. Iluminátoři v našich zemích se přikláněli k jednomu či druhému modelu, nebo hledali mezi oběma proudy určitou syntézu, což se stalo společným rysem knižní malby celé druhé třetiny 14. století.[111] Rukopisy královny Elišky Rejčky jsou však nejvýraznějším projevem obou hlavních stylových směrů, které nejvíce působily na českou knižní malbu na počátku formování gotického umění. Je to syntéza anglického naturalismu a italské romanizující a byzantizující stylizace.[112]

Významnější zapojení českých zemí do evropského politického dění už od konce 13. století nalezlo svůj odraz i v zesílených kulturních kontaktech s vyspělejším jihoevropským a západoevropským prostředím.[113] K vyzrávání domácích předpokladů a tradic přispívají v první polovině 14. století výraznou měrou zejména dva faktory. Především je to navázání užších vztahů s románskými oblastmi po dosednutí Jana Lucemburského na český trůn i víceletý pobyt jeho syna Karla IV. na francouzském dvoře.[114] Ještě výrazněji však posléze působila další okolnost, a sice jedenáctiletý pobyt posledního pražského biskupa Jana IV. z Dražic na papežském dvoře v Avignonu.

[108] KRÁSA 1984, 405.
[109] HLAVÁČKOVÁ 2010, 502
[110] HLAVÁČKOVÁ 2010, 502.
[111] KRÁSA 1984, 405-408.
[112] KVĚT 1931, 249.
[113] KVĚT 1931, 249; KRÁSA 1984, 405.
[114] KRÁSA 1984, 405.

Biskup Jan IV. zde nejen prohloubil svůj kulturní rozhled, ale po svém návratu významně zapůsobil na uměleckou produkci u nás.[115]

Biskup Jan IV. z Dražic sehrál důležitou roli na poli české knižní malby, když si přivezl ze svých zahraničních pobytů mnoho obsahově i umělecky zajímavých a důležitých rukopisů, které se po jeho návratu staly základem mimořádné knihovny v jím založeném klášteře – konventu augustiniánů-kanovníků v Roudnici.[116] Klášter se velmi brzy stal střediskem knižní kultury a své místo si udržel i po řadu desetiletí za Janových nástupců, kdy zde byla rozvíjena i aktivní literární činnost.[117] Podle Bohumila Zlámala zásluhou biskupa Jana Čechy navázaly poprvé přímý styk se západní francouzskou kulturou a brzy také s italskou, jež se k nám dosud dostávala německým prostřednictvím. Na české půdě se tak zkřížil duchovní život italský s francouzskou výtvarnou vzdělaností.[118]

Jan IV. z Dražic díky svému úřadu zasahoval po čtyřicet let do veřejného života Čech. Dlouhý episkopát Janův překlenul dobu mimořádně prudkých politických i společenských změn v zemi po vymření Přemyslovců a za vlády Jana Lucemburského.[119] V neobyčejně složitém období tento poslední pražský biskup podle Zdeňky Hledíkové vybočuje z plynulého toku českých středověkých dějin.[120]

[115] HLAVÁČEK 2008, 91-92.
[116] Rukopisy, které si biskup Jan IV. přivezl ze zahraničí: *Sborníky teologické* (KNM XII A 6 a KNM XII C 8), *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10), *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XII B 12), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2), *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25). Viz kapitola VI. Základní katalogové údaje sledovaných rukopisů.
[117] HLAVÁČEK 2008, 91-92.
[118] ZLÁMAL 2007, 194-195.
[119] HLEDÍKOVÁ 1991, 9.
[120] HLEDÍKOVÁ 1991, 10.

III.2. Život a dílo biskupa Jana IV. z Dražic

III.2.1. Život a působení Jana IV. z Dražic

O životě a působení posledního pražského biskupa Jana IV. z Dražic se dochovalo nemálo svědectví. Páni z Dražic náleželi k nižší šlechtě se silnou tradicí královských služebníků a vysokých církevních hodnostářů.[121] Janův otec Jindřich Řehník patřil k úředníkům Přemysla Otakara II. Jeho děd Budivoj byl kanovníkem svatovítským, později proboštem mělnickým a děkanem svatovítským. Strýc Abel byl farářem v Hostouni a kanovníkem u sv. Jiří na Pražském hradě, strýc Trojan byl kanovníkem svatovítským.[122] Jan IV. z Dražic pocházel ze staré české rodiny, která měla v erbu tři zlaté révové listy v modrém poli.[123] Rodovým sídlem byla tvrz v Litovicích u Prahy. Kolem roku 1264 zakoupil Janův otec Dražice, podle nichž se rodina psala.[124]

Jan se narodil kolem roku 1252 v Litovicích. O jeho vzdělání se svědectví nezachovala, ale patrně navštěvoval obecné studium v Čechách.[125] Stal se kanovníkem vyšehradským a v roce 1301 byl zvolen 27. pražským biskupem **[I. 1]**. Jako padesátiletý byl vysvěcen u sv. Víta basilejským biskupem a královým kancléřem Petrem z Aspeltu.[126] Tuto událost ve své kronice barvitě líčí František Pražský.[127] Kronikář zdůrazňuje účast krále Václava II. a dary, které od krále obdržel.[128]

Jan IV. z Dražic byl podle Františka Pražského obdařen dary duchovními i tělesnými, *„učeností i moudrostí a podivuhodnou jemností“*.[129] Jak bylo výše uvedeno, Jaroslav

[121] Rodokmen pánů z Dražic sestavil Josef Emler. Václav Chaloupecký jej doplnil na základě informací z listin a nekrologia roudnického kláštera (rukopis Národní knihovny v Praze, sign. XIX B 3). CHALOUPECKÝ 1908, 5.
[122] Z tohoto rodu pocházeli i pražští biskupové Jan II. z Dražic (1227 – 1236) a snad i Jan III. z Dražic (1258 – 1278, dle Zdenky Hledíkové však nelze příbuznost na základě pramenů dokázat: HLEDÍKOVÁ 1991, 20). CHALOUPECKÝ 1908; HLEDÍKOVÁ 1991, 19-20; KADLEC 1991, 173.
[123] Vyobrazení erbu pánů z Dražic viz obr. **[I. 2]**, **[I. 5]**, **[IV. 5]**, **[IX. 1]**, **[IX. 2]** a **[XVII. 4]**.
[124] CHALOUPECKÝ 1908, 4; HLEDÍKOVÁ 1991, 19; ZLÁMAL 2007, 184; BENEŠOVSKÁ 2010, 510. Conscripcio je v rukopisu Děčínském MS. 101 (nyní uložen v Národní knihovně pod sign. XIX B 3).
[125] CHALOUPECKÝ 1908, 7-8; ZLÁMAL 2007, 184-185.
[126] RBM II, č. 1863, 800.
[127] FRB IV, 366-367.
[128] CHALOUPECKÝ 1908, 8-9; SAHULA 1939, 5; KADLEC 1991, 173; ZLÁMAL 2007, 184-185; BENEŠOVSKÁ 2010, 510-511. Václav II. ho investoval žezlem a říšským jablkem a věnoval mu smaragdový prsten za 800 hřiven stříbra.
[129] FRB IV, 436; CHALOUPECKÝ 1908, 9.

Kadlec píše o Janu IV. jako o jednom z nejsebevědomějších českých biskupů a prelátů vůbec.[130] Tento pražský biskup horlivě prosazoval hmotnou i duchovní nezávislost církve.[131] Měl velmi vyvinutý smysl pro právo.[132] Uspořádal bohatý majetek pražských biskupů, provedl změny v dosavadním právním postavení biskupských poddaných a postaral se o zajištění nižšího kléru.[133] Jan IV. je historiky často popisován jako první národně uvědomělý biskup.[134] V tomto smyslu byl považován za hlavního přestavitele národního uvědomění v tehdejším kléru.[135] Kronikář o něm dokonce píše, že byl *„národa českého věrným horlivcem a neúnavným bojovníkem“*.[136]

Jako silně národnostně zaměřený šlechtic se stal hlavním protivníkem německých inkvizitorů a nepřítelem mendikantské expanze ve městech.[137] Mluvčím těchto řeholí tehdy byl Jindřich ze Šumburka, který vedl s Janem IV. dlouholeté osobní spory.[138] Přestože měl jen jáhenské svěcení, získal za biskupovy nepřítomnosti výnosné litoměřické proboštství.[139] To mu biskup po svém návratu z koncilu ve Vienne roku 1312 odňal.[140] Když stížnost ke kurii nepomohla, Jindřich vystoupil proti Janovi IV. se žalobou, ve které ho obvinil, že je neposlušný vůči papežskému stolci, že zatvrzele nezachovává papežské klatby, že se pouští do simonie, že nadržuje četným kacířům v městech pražských a že navíc zasahuje inkvizitorům do stíhání kacířů.[141] Papež Jan XXII. nařídil žalobu vyšetřit a bullou z roku 1318 zbavil Jana IV. z Dražic správy

[130] Jaroslav Kadlec přitom odkazuje na bullu papeže Bonifáce VIII. *„quod potestas temporalis subditur spirituali*“ (moc světská má být poddána moci duchovní); KADLEC 1991, 173.
[131] CHALOUPECKÝ 1908, 9; SAHULA 1939, 8; KADLEC 1991, 173-174.
[132] O tom svědčí zejména dochované rukopisy a přepisy právnických dokumentů. Viz kapitola II. Přehled literatury.
[133] Biskupovu činnost podrobněji popisuje František Pražský ve své kronice: FRB IV, 367.
[134] CHALOUPECKÝ 1908, 10; SAHULA 1939, 30; ZLÁMAL 2007, 184. Historička Zdeňka Hledíková však považuje nacionální myšlenku Jan IV. z Dražic za přehnanou. Podle jejího názoru ji Dražicovi implementovali až historikové, prožívající se svou dobou *„vášně moderního národa“*. HLEDÍKOVÁ 1991, 10.
[135] CHALOUPECKÝ 1908, 10; SAHULA 1939, 21-25; KADLEC 1991, 175.
[136] FRB IV, 436; CHALOUPECKÝ 1908, 10; SAHULA 1939, 29. Příkladem takového počínání může být klášter augustiniánů kanovníků v Roudnici, kam nesměl být přijat nikdo jiný než Čech. Staral se také o to, aby český lid měl u papeže svého zpovědníka, který by rozuměl českému jazyku. KADLEC 1991, 175.
[137] CHALOUPECKÝ 1908, 9-11; HLEDÍKOVÁ 1991, 23; KADLEC 1991, 175; ZLÁMAL 2007, 187; BENEŠOVSKÁ 2010, 511.
[138] CHALOUPECKÝ 1908, 40-56; ŠUSTA 1926, 26; HLEDÍKOVÁ 1991, 10; KADLEC 1991, 175; ZLÁMAL 2007, 187.
[139] CHALOUPECKÝ 1908, 40-56; HLEDÍKOVÁ 1991, 80-81; KADLEC 1991, 178.
[140] O Janu IV. na Viennském koncilu pojednává blíže Zdeňka Hledíková: HLEDÍKOVÁ 1991, 40-55.
[141] CHALOUPECKÝ 1908, 40-56; HLEDÍKOVÁ 1991, 80-98; KADLEC 1991, 178.

pražské diecéze.[142] Jan se rozhodl, že se bude v Avignonu hájit osobně a ještě tentýž rok tam odjel.[143] Bylo mu téměř sedmdesát a vyneslo mu to jedenáct let nuceného pobytu na papežském dvoře.[144] Zisk z pomalého tempa procesu měla papežská komora, protože už kronikář zbraslavský píše, že proces byl právě proto natahován, aby biskup byl *„stažen z veškerého roucha svých peněz“*.[145] Při návratu bylo biskupovi osmdesát let. Papežem byl nakonec zcela omilostněn a poslední dva roky pobytu i hmotně zabezpečen, takže mohl svůj program uskutečněný po návratu do Čech připravovat v relativním klidu.[146]

Jedenáctiletý pobyt v Avignonu (mezi roky 1318 a 1329) byl dle dobových svědectví pro biskupa velmi inspirativní. V papežském městě se čile dostavoval palác, hojně se stavělo i v palácích kardinálů a přestavovaly se kostely.[147] Italští malíři, kteří přišli s papežským dvorem z Říma, pracovali na výzdobě interiérů a iluminovaných rukopisů.[148] Sochaři z Francie a Anglie zhotovovali náhrobky a výzdobu nově postavených budov.[149] Avignonský pobyt pro Jana IV. proto znamenal podstatnou proměnu. Důkazem je nejen jeho následné působení v biskupském úřadě, ale také výrazně ovlivnil jím iniciované umění. V Janovi IV. se podle mnoha autorů vyvinul

[142] CHALOUPECKÝ 1908, 56; HLEDÍKOVÁ 1991, 99; KADLEC 1991, 178; ZLÁMAL 2007, 191. Max Dvořák ve svém pojednání o roudnické knihovně uvádí rok obžaloby u papeže 1320, v Avignonu tak měl dle jeho slov trávit 9 let (1320 – 1329). DVOŘÁK 1900, 120.

[143] Více k pobytu Jana IV. z Dražic v Avignonu viz Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Jan IV. z Dražic a Avignon. In: Scienticia nobilitat. Sborník prací k poctě prof. PhDr. Františka Kavky, DrSc. Praha 1998, 31-39; Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Počátky avignonského papežství a české země. Praha 2013, 92-107.

[144] CHALOUPECKÝ 1908, 56-60; HLEDÍKOVÁ 1991, 99-100; KADLEC 1991, 178; ZLÁMAL 2007, 191; BENEŠOVSKÁ 2010, 511.

[145] FRB IV, 248.

[146] HLEDÍKOVÁ 1991, 123; BENEŠOVSKÁ 2010, 512. Jan IV. z Dražic se vrátil do své vlasti roku 1329 plně rehabilitován, ale litoměřické proboštství musel ponechat Jindřichovi ze Šumburku a biskupovy spory s žebravými mnichy však pokračovaly i po jeho návratu. CHALOUPECKÝ 1908, 60-61; KADLEC 1991, 178-179.

[147] Literatura k umění Avignonu v době tamní rezidence papežů: Leon-Honore LABANDE: Le palais des papes et les monuments d'Avignon au XIVe siecle. Marseille 1925; Michel LACLOTTE: L'École d'Avignon: la peinture en Provence aux XIVe et XVe siecles. Paris 1960; Enrico CASTELNUOVO: Matteo Giovannetti e la cultura mediterranea. Milano 1966; Sylvain GAGNIERE: Le palais des papes d'Avignon. S. I. 1974; Michel LACLOTTE: Avignon - Musée du Petit Palais: peinture italiáne. Paris 1977; Michel LACLOTTE / Dominique THIÉBAUT: L'ecole D'Avignon. Paris 1983; Michel LACLOTTE / Esther MOENCH: Peinture italienne : Musée du Petit Palais Avignon. Paris 2005.

[148] Viz předešlá poznámka. Speciálně k tamní rukopisné produkci viz Francesca MANZARI: La miniatura ad Avignone al tempo dei papi (1310 – 1410). Modena 2006. Z hlediska významu pro české země viz HLEDÍKOVÁ 1991, 123; BENEŠOVSKÁ 2010, 512; Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Počátky avignonského papežství a české země. Praha 2013.

[149] BENEŠOVSKÁ 2010, 512.

hluboký smysl pro kulturu, umění, a vytříbil se jeho vkus.[150] Kronikář František píše, že když biskup po svém návratu získal zpět rozchvácené biskupské statky, opevnil tvrze, obnovil mnoho obytných budov a hospodářských stavení a vystavěl na svém biskupství a na jiných místech diecéze mnoho nových kostelů. Nadšený kronikář poznamenal, že tak překonal všechny své předchůdce.[151]

III.2.2. Jan IV. z Dražic jako zakladatel a donátor

Biskup Jan IV. z Dražic se výrazně zapsal do historie dějin umění v českých zemích díky své podpoře výtvarného umění a jako objednavatel řady uměleckých děl.[152] Stal se tak předním mecenášem své doby. Historici Václav Chaloupecký nebo Jiří Sahula jej ve svých studiích v tomto ohledu srovnávají dokonce se samotným císařem Karlem IV.[153]

Podpora umění měla u pánů z Dražic rodovou tradici. Janův strýc biskup Jan III. dal podle dobových kronikářů zřídit ve staré bazilice sv. Víta dva oltáře *„decori et magnifici operis“* a dvě okna umělecky provedená ve skle s výjevy z Nového a Starého zákona a také nechal znovu postavit zbořenou zvonici.[154] Janův otec Řehník na své náklady postavil uprostřed dvora kapituly kostela Pražského kamennou věž. Svou hlavní péči však věnoval vystavění nového sídla a hradu Dražice.[155] Zároveň s tímto hradem založil farní kostel sv. Ludmily v Dražicích.[156] Daroval mu bohoslužebné knihy i kalichy a opatřil potřebnými důchody.[157]

S nastoupením Jana IV. do biskupského úřadu zřejmě souvisí přestavba kapitulního ambitu při metropolitním kostele, bazilice sv. Víta, z let 1301 – 1303. Dochovalo se torzo jižního křídla ambitu, zejména jeho jihovýchodní nároží se svazkovými příporami

[150] CHALOUPECKÝ 1908, 10; BLÁHOVÁ 1987, 86; BENEŠOVSKÁ 2010, 512.
[151] FRB IV, 347.
[152] Většina z těchto děl však byla později zničena. CHALOUPECKÝ 1908, 79; SAHULA 1939, 38; HLEDÍKOVÁ 1991, 9; BENEŠOVSKÁ 2010, 511.
[153] CHALOUPECKÝ 1908, 79; SAHULA 1939, 3.
[154] Viz Letopis Vincenciův (FRB II, 419) a v Letopisy české (FRB II, 298, 300).
[155] FRB II, 300. CHALOUPECKÝ 1908, 68; SAHULA 1939, 42; ZLÁMAL 2007, 184; BENEŠOVSKÁ 2010, 510.
[156] Dnes je kostel zasvěcen sv. Martinu. Zdroj: http://www.benatky.cz/omeste/pamatky/kostel_smartina_drazice.php, vyhledáno 19. 4. 2013.
[157] RBM IV, č. 800, 314-315. CHALOUPECKÝ 1908, 68, pozn. 420; SAHULA 1939, 42. Bližší popis darovaných rukopisů není.

tvaru hruškovce a patrovými polygonálními patkami, které jsou dnes skryté v suterénech pod katedrálou.[158]

Ještě před odchodem do Avignonu se zasloužil o pokračování stavby kapitulního kostela sv. Jiljí na Starém Městě, k němuž měl jako biskup patronátní právo.[159] Dosvědčuje to zachovaný jižní portál do lodi s listovými hlavicemi, které jsou svým pojetím blízké některým kamenosochařským rostlinným formám v domě U zvonu stavěném ve stejné době.[160] Dalším dokladem je udílení odpustků všem, kdo přispějí ke stavbě.[161] Kostel byl koncipován jako prostorná trojlodní hala bez chóru. Jedná se o dispozici velmi neobvyklou, která působí jako protipól okázalých chórů mnohočetných pražských mendikantských kostelů, expresívně předimenzovaných v délce a výšce.[162] Nezvyklý typ trojlodní haly bez chóru však nelze vnímat jako biskupovu opozici proti mendikantům, ve skutečnosti jen pro dlouhý chór nebylo v husté zástavbě Prahy místo. Přesto se stal sv. Jiljí po dostavbě, na níž pokračovali nástupci Jana IV., jednou z největších sakrálních staveb města.[163]

Výrazně zasáhl také do podoby biskupského sídla, které se tehdy nacházelo u Juditina mostu na Menším Městě pražském **[I. 3]**.[164] Zřejmě se postaral o fortifikaci a jeho zvelebení. Dokončení výzdoby se váže k době po návratu z Avignonu.[165] Podle kronikáře Františka Pražského nechal vymalovat kapli a umístil do ní zobrazení (imagines) všech svých předchůdců, pražských biskupů. V refektáři dal vymalovat naučné a mravokárné verše, které si přinesl z Francie, a erby knížat, pánů a šlechticů. Biskupské pokoje zdobily podobizny a symboly proroků a apoštolů, což prý viděl v Avignonu.[166] Z biskupské rezidence se do dnešních dnů dochovalo jen torzo věže s biskupským znakem.[167]

---

[158] BENEŠOVSKÁ 2010, 511.
[159] O tomto počinu podrobněji zpravuje kronika Beneše z Weitmile: FRB IV, 543.
[160] BENEŠOVSKÁ 2010, 511.
[161] CHALOUPECKÝ 1908, 69; SAHULA 1939, 42; BENEŠOVSKÁ 2010, 511. Stavba byla započatá již kolem roku 1293. Na tomto kostele se dosud zachoval znak Jana z Dražic. Chrám byl však dostavěn až za arcibiskupa Jana Očka z Vlašimi a vysvěcen roku 1371.
[162] Jedná se například o minority u sv. Jakuba, dominikány u sv. Klimenta, nebo bosé augustiniány u sv. Tomáše v Praze. BENEŠOVSKÁ 2010, 511-512.
[163] BENEŠOVSKÁ 2010, 512.
[164] Dnešní Mostecká ulice, čp. 63/III, Praha-Malá Strana.
[165] CHALOUPECKÝ 1908, 8; ROYT 2002, 27; ZLÁMAL 2007, 184-185. Dle Maxe Dvořáka biskup nechal postavit celý palác po svém návratu z Avignonu 1329. DVOŘÁK 1900, 121.
[166] CHALOUPECKÝ 1908, 69; ZLÁMAL 2007, 195; ROYT 2002, 27; BENEŠOVSKÁ 2010, 512.
[167] CHALOUPECKÝ 1908, 69; BENEŠOVSKÁ 2010, 511.

Po návratu z Avignonu koupil a zvelebil hrad Herštejn a Kyšperk.[168] Přestavěl rodovou tvrz v Litovicích u Prahy po vzoru jihofrancouzských „manoirs“ **[I. 4]**. Jedná se o dvorce typu tvrze s hospodářským zázemím, jejichž vnitřní dispozice a zařízení interiérů se vázaly také k jisté tradici a místním zvyklostem.[169] Tvrz se zachovala v poměrně dobrém stavu, přestože byla přestavěna na barokní sýpku. Ještě dnes je možné najít stopy základního uspořádání interiérů tří původních podlaží, i originální tvary některých vstupů a oken se znakem pánů z Dražic. Méně je dochovaná architektura hradu Dražice, o které svědčí pouze torzo paláce se zbytky kaple ve věžové přístavbě. Pracovala zde velmi kvalitní huť, která reagovala na nové impulzy z Porýní.[170]

Po svém návratu z Avignonu Jan IV. soustředil svou hlavní pozornost na biskupskou rezidenci v Roudnici nad Labem, kterou chtěl zvelebit po vzoru papežského sídla.[171] Během jedenáctiletého pobytu v Avignonu biskup Jan IV. vstřebal náboženské a kulturní snahy západního prostředí, které se rozhodl prosadit ve vlastní zemi. Především ho zaujal řád augustiniánů-kanovníků, jehož členové humanisticky pěstovali vědy a se vzděláním spojovali i novou zbožnost a mravní dokonalost.[172] Proti ustrnulému scholastickému životu žebravých řádů znamenaly tyto renesanční prvky novou naději na obrodu církevního života, kterou měla přivodit „devotio moderna“

[168] RBM IV, č. 478, 192-194. Mezi důvody, proč kupuje hrad Kyšperk Jan IV. z Dražic uvádí, že leží uprostřed *„cizího národa“*. CHALOUPECKÝ 1908, 11.

[169] KADLEC 1991, 178-179; Podrobněji se tvrzí zabývá Michael Rykl: Michal RYKL: Die Feste Litovice und ihre Holzstube. In: Hausbau im Alpenraum, Bohlenstuben und Innenräume. Marburg 2002, 107-122; Michael RYKL: Litovice – hloubkový průzkum tvrze. In: Průzkumy památek I/1995, 49-72. Dostupné online: http://www.pruzkumypamatek.cz/pdf/1995-01-06.pdf, vyhledáno 9. 2. 2013.

[170] Více k této huti Tomáš DURDÍK / Petr CHOTĚBOR: Projevy přímého působení francouzské stavební huti v české architektuře feudálních sídel 14. století. Archeologia historica 18. Brno 1993, 225-237.

[171] Viz základní literatura k stavitelské činnosti Jana IV. z Dražic v Roudnici nad Labem: Bohumil MATĚJKA: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Roudnickém, díl I. Praha 1898; Max DVOŘÁK / Bohumil MATĚJKA: Zámek roudnický. In: Soupis památek historických a uměleckých v království českém XXVII, Politický okres roudnický, díl II. Praha 1907. I zde autoři spisu jednu kapitolu věnovali roudnické knihovně a některým jejím rukopisům. Jedná se však o knihovnu roudnického zámku. DVOŘÁK/MATĚJKA 1907, 269-301; Václav MENCL: Biskup Jan IV. z Dražic v dějinách české architektury. In: Umění. 1941, 101-122; Jaroslav KADLEC: Začátky kláštera augustiniánských kanovníků v Roudnici. In: Studie o rukopisech, č. 20. 1981, 65-86; Oldřich KOTYZA / Petr KOPIČKA: Zakladatelské dílo pražského biskupa Jana IV. z Dražic v Roudnici nad Labem (1333 – 1340) v pamětních záznamech očitých svědků a otázka jejich interpretace. In: Porta Bohemica: sborník historických prací, roč. 5, 2009, 43-89.

[172] CHALOUPECKÝ 1908, 61; ZLÁMAL 2007, 194.

(nová zbožnost) a s ní spojované „ars nova“ (nové umění).[173] Biskup Jan IV. zamýšlel původně usadit augustiniánské kanovníky v Praze, v místě svého sídla.[174] Místo pro nový klášter původně vybral přímo proti klášteru dominikánů u Panny Marie na Louži.[175] Protože jeho úmysl byl obecní správou v Praze odmítnut, založil nadaci pro augustiniánský klášter v Roudnici a dal postavit i budovu s kostelem **[I. 10].**[176] Stavbu prováděli francouzští architekti, kteří byli do Čech pro tento účel povoláni přímo biskupem Janem.[177] Klášter augustiniánů založil ve svém biskupském městě Roudnici nad Labem roku 1332. Do zakládací listiny nechal vepsat významné ustanovení, že členem se smí stát jen rodilý Čech, který pochází „*z otce i matky jazyka českého*“.[178] Tímto výlučně českým rázem kláštera sledoval patrně cíl, aby nový duch reformy přešel co nejrychleji do krve českého národa.[179]

Chór kostela Panny Marie v Roudnici nad Labem byl dokončen roku 1338 a vysvěcen v den Nanebevzetí Panny Marie roku 1340.[180] Za biskupa Jana IV. byla mimo kůr postavena sakristie a k ní přiléhající síň konventní, východní část ambitů a částečně i trojlodí kostela.[181] Podrobný popis architektury i vybavení kláštera přináší kronika Františka Pražského.[182] Podle kronikáře byl kostel postaven z opracovaných kamenných kvádrů (dochované částečně dodnes), okna opatřena kružbami a sklomalbami,

[173] Podrobněji k problematice viz Jiří SPĚVÁČEK: Devotio moderna, Čechy a roudnická reforma (K úsilí o změnu mentalit v období rostoucí krize morálních hodnot). In: Mediaevalia historica bohemica, č. 4. 1995, 183. Další literatura k Devotio moderna: Ludvík NĚMEC: Czech Reform Movement: Devotio moderna in the fourteenth and fifteenth centuries. Philadelphia 1980; Pavel SPUNAR: K počátkům české devotio moderna. In: Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis 1991, 36; Friedrich HEER: Evropské duchovní dějiny. Praha 2000; Thomas KOCK: Die Buchkultur der Devotio moderna: Handschriftenproduktion, Literaturversorgung und Bibliotheksaufbau im Zeitalter des Medienwechsels. Frankfurt am Main 2002.

[174] CHALOUPECKÝ 1908, 61; SAHULA 1939, 43; ZLÁMAL 2007, 194.

[175] RBM III, č. 2041, 793. Tuto stavbu měl podle Václava Chaloupeckého tehdy provést architekt z Avignonu Vilém. CHALOUPECKÝ 1908, 61.

[176] Základní literatura ke klášteru: Václav MENCL: Biskup Jan IV. z Dražic v dějinách české architektury. In: Umění. 1941, 101-122; Jaroslav KADLEC: Začátky kláštera augustiniánských kanovníků v Roudnici. In: Studie o rukopisech, č. 20. 1981, 65-86; Tomáš DURDÍK / Petr CHOTĚBOR: Projevy přímého působení francouzské stavební huti v české architektuře feudálních sídel 14. století. Archeologia historica 18. Brno 1993, 225-237; Pavel VLČEK / Petr SOMMER / Dušan FOLTÝN: Encyklopedie českých klášterů. Praha 1997, 622-624.

[177] CHALOUPECKÝ 1908, 72; SAHULA 1939, 43; KADLEC 1991, 179; ROYT 2002, 27; ZLÁMAL 2007, 194.

[178] RBM III, č. 2008, 781.

[179] CHALOUPECKÝ 1908, 79; ZLÁMAL 2007, 195. Tento status národnostní byl však změněn papežem roku 1349 na žádost Arnošta z Pardubic a Karla IV. ZLÁMAL 2007, 195.

[180] CHALOUPECKÝ 1908, 72; SAHULA 1939, 43; KADLEC 1991, 179; BENEŠOVSKÁ 2010, 513.

[181] CHALOUPECKÝ 1908, 72; SAHULA 1939, 43; LÍBAL 1984, 178-179; BENEŠOVSKÁ 2010, 514.

[182] FRB IV, 385. Píše se zde přímo, že biskup věnoval klášteru různé knihy, kalichy a drahocenná roucha.

na vnějších stěnách chóru byly umístěné pozlacené erby pražského biskupství a rodu pánů z Dražic a uvnitř se kromě maleb nacházely sochy nádherně polychromované a pokryté zlatem a stříbrem.[183] Z tohoto vnitřního zařízení se nedochovalo nic kromě pamětní desky, zasazené do vnitřní, epištolní strany chóru kostela, s nápisem o založení a stavbě kláštera, položení základního kamene k mostu a vysvěcení díla sedm let po zahájení stavby.[184] Po jižní straně kostela se nacházela sakristie s knihovnou v patře a budovy kláštera. Vliv jižní Francie je patrný nejen v technice zdění z velkých, přesně opracovaných kvádrů, ale především ve stylu východního ramene křížové chodby. Je možné, že část stavby ambitu provedl mistr Vilém s pomocníky jako vzor pro biskupovu huť.[185]

Významným počinem Jana IV. z Dražic byla také stavba kamenného mostu přes řeku Labe v jeho biskupském městě Roudnici.[186] Stejně jako plán založit klášter i stavbu mostu si předsevzal již za svého pobytu v Avignonu.[187] Ještě tam si domluvil příchod mostního mistra Viléma se třemi pomocníky. Mistr Vilém slavnostně položil základní kámen mostu roku 1333, postavil jeho dva pilíře a jeden oblouk a podle kronikáře Františka se vrátil i s pomocníky do vlasti. Most podle jeho plánů a instrukcí dokončili během sedmi let lidé „z národu českého“.[188]

Také biskupský hrad v Roudnici byl za Jana IV. z Dražic přestavěn pod francouzským vlivem, který připomíná zejména „sloh avignonský“.[189] Ve městě založil mimo jiné také špitál pro chudé, jehož správu svěřil roudnickým kanovníkům.[190]

Biskup přivezl z Avignonu „větší množství knih“, které posléze věnoval nově založené komunitě augustiniánů v Roudnici.[191] S biskupovou bohatou objednavatelskou činností

[183] CHALOUPECKÝ 1908, 72; SAHULA 1939, 43; BENEŠOVSKÁ 2010, 514.
[184] O tomto prameni více Oldřich KOTYZA / Petr KOPIČKA: Zakladatelské dílo pražského biskupa Jana IV. z Dražic v Roudnici nad Labem (1333 – 1340) v pamětních záznamech očitých svědků a otázka jejich interpretace. In: Porta Bohemica: sborník historických prací, roč. 5, 2009, s. 43-89.
[185] LÍBAL 1984, 178-179; BENEŠOVSKÁ 2010, 514.
[186] Pro podrobnější informace k roudnickému mostu viz Michal CIHLA / Michal PANÁČEK: Středověký most v Roudnici nad Labem. In: Průzkumy památek 2/2006, roč. 13, 3-34. http://www.pruzkumypamatek.cz/casopis-4-1.php?ID=2006-02-02, vyhledáno 25. 2. 2013.
[187] CHALOUPECKÝ 1908, 71; SAHULA 1939, 44.
[188] CHALOUPECKÝ 1908, 71; KADLEC 1991, 179.
[189] CHALOUPECKÝ 1908, 77; SAHULA 1939, 45; KADLEC 1991, 179; ZLÁMAL 2007, 194. K počátkům hradu v Roudnici nad Labem viz Anežka MERHAUTOVÁ: Románská architektura v Čechách. In: Dějiny českého výtvarného umění I/1. Praha 1984, 53.
[190] FRB IV, 384-386; CHALOUPECKÝ 1908, 77; ZLÁMAL 2007, 196.
[191] ČERNÝ 2006, 41. Podrobněji v kapitole III.3. Rukopisy spojené s Janem IV. z Dražic a základní vybavení roudnické knihovny.

může souviset i *Fragment skříňového relikviáře se sv. Ondřejem, sv. Janem Evangelistou a sv. Petrem* (tzv. Predela roudnická, Praha, Národní galerie), který vznikl patrně kolem roku 1340 **[I. 6]**.[192] Jaroslav Pešina připisuje dílně pracující přímo pro Jan IV. z Dražic kromě roudnické desky také *Antependium z Pirny* (Drážďany, Státní umělecké sbírky) **[I. 7]** a malby se *Stromem života v ambitu roudnického kláštera* **[I. 9]**.[193] Do souvislosti s Janem IV. se dává také *Kaufmanovo Ukřižování* (Berlin, Staatliche Museen, Gemäldgalerie) **[I. 8]**, které mohl pražský biskup objednat v Praze.[194] Dle biskupova kronikáře v kostele Pražském založil několik oltářů, které zároveň nadal.[195] V bazilice sv. Víta na Pražském hradě postavil roku 1336 kapli sv. Marty, kterou určil za místo svého posledního odpočinku.[196] Ve věku 85 let založil nadaci ve výši 500 hřiven, aby z jejich úroků byli vydržováni tři oltářníci s povinností sloužit mše svaté a modlit se za jeho spásu.[197] V tomto kostele vystavěl oltář sv. Vavřince a sv. Anny.[198] Ze zlata a stříbra zde nechal zřídit náhrobek sv. Vojtěcha, který byl zdoben obrazy a skulpturami. Kronikář František Pražský o tomto náhrobku píše, že *„takový nikdy před tím v Čechách nebyl ke spatření“*.[199] Náhrobek podle jeho popisu v kronice sestával z kamenného sarkofágu, připraveného pro biskupovo nabalzamované tělo (na truhlu dal přivést cypřišové dřevo z Benátek) a z bronzové zlacené sochy, zobrazující ho v pontifikáliích, která byla umístěna nad hrobem, opatřeném stříbrnou deskou s nápisem „*Na počátku bylo slovo*“.[200]

Biskup Jan, který nastoupil na biskupský stolec jako padesátiletý, zemřel 5. ledna 1343 ve věku 92 let.[201] Během jeho života se vystřídalo na českém trůně šest králů. František Pražský v biskupově nekrologu v kronice, po stručném výčtu jeho donací pro církev, uzavřel chválu slovy: *„z toho svrchu řečeného je patrno, jak zbožný byl dobrodinec,*

[192] PEŠINA 1984, 355; ROYT 2002, 28, 53; FAJT 2006, 20. Ve starší literatuře je nepřesně označovaný jako predela či fragment polyptychu.
[193] KRÁSA 1984, 405; PEŠINA 1984, 355; POCHE 1984, 481-842; ROYT 2002, 28.
[194] FAJT/SUCKALE 2006, 77. Vznik této deskové malby se však datuje až po roce 1350 (např. ROYT 2002, 56).
[195] FRB IV, 368; CHALOUPECKÝ 1908, 69; SAHULA 1939, 42.
[196] K oltáři sv. Silvestra v této kapli zřídil nadaci již v roce 1304. CHALOUPECKÝ 1908, 77; SAHULA 1939, 45; ZLÁMAL 2007, 196.
[197] RBM II, č. 2772, 1211; FRB IV, 384-386.
[198] RBM III, č. 2008, 781.
[199] CHALOUPECKÝ 1908, 78; FRB IV, 436.
[200] FRB IV, 432; CHALOUPECKÝ 1908, 78; SAHULA 1939, 45; BLÁHOVÁ 1987, 135; HLEDÍKOVÁ 1991, 166; BENEŠOVSKÁ 2010, 514.
[201] CHALOUPECKÝ 1908, 78; SAHULA 1939, 48; BENEŠOVSKÁ 2010, 515.

utěšitel a otec duchovenstva, laskavý a prozíravý správce lidu a věrný a horlivý milovník a neúnavný zastánce českého národa.“[202]

III.3. Rukopisy spojené s Janem IV. z Dražic a základní vybavení roudnické knihovny

Podle mnoha autorů nejdůležitějším počinem Jana IV. z Dražic bylo přenesení západní vzdělanosti do Čech.[203] Jeho dvojí pobyt ve Francii, ve Vienne a v Avignonu, znamenal neobyčejné obohacení českého kulturního prostředí. Přivezl si rozšířené obzory a nové myšlenkové, literární a výtvarné podněty, jimiž obrodil českou vzdělanost. Jednoznačně pozitivní odraz to mělo v biskupově podpoře výtvarného umění.[204]

Z Francie s sebou přinesl mnoho vzácných rukopisů, jejichž miniatury se staly předlohou pro malíře domácích rukopisů a měly vliv na rozkvět české knižní malby.[205] Předpokládá se, že některé iluminované rukopisy nechal zhotovit už v Čechách.[206] Přestože se dochovala různá svědectví v dobových dokumentech, dnes je velmi obtížné jednotlivé rukopisy identifikovat. Na mnoha místech se biskupův kronikář zmiňuje o knihách, které Jan IV. z Dražic daroval, přivezl nebo nechal zhotovit. Z textu Františka Pražského je například zřejmé, že biskup daroval bohoslužebné knihy kostelu sv. Ludmily (dnes kostel sv. Martina) v Dražicích.[207] Stejně tak stojí za zdůraznění kronikářův popis biskupské rezidence na Malé Straně, kde byla v biskupově komnatě chována kniha *Symbolum prophetarum et apostolorum* s miniaturami, kterou snad

[202] FRB IV, 436; BENEŠOVSKÁ 2010, 515.
[203] CHALOUPECKÝ 1908, 64; SAHULA 1939; 45; ZLÁMAL 2007, 194; KOTYZA/KOPIČKA 2009, 44.
[204] SAHULA 1939, 38; HLEDÍKOVÁ 1991, 9; ZLÁMAL 2007, 185. Viz výše kapitola III.2.2. Jan IV. z Dražic jako zakladatel a donátor.
[205] DVOŘÁK 1900, 122-123; KADLEC 1992, 130.
[206] Český původ dokládá *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), *Statuta roudnického kláštera* (NK XIX B 3), *Rukopis kronik* (KK G 5) a *Sborník teologický* (KNM XII C 8). Podrobněji viz kapitola IV. Základní katalogové údaje sledovaných rukopisů.
[207] RBM IV, č. 800, 314-315. Biskup Jan IV. kostelu sv. Ludmily *„daroval bohoslužebné knihy i kalichy, opatřil potřebnými důchody a učinil farním“*. CHALOUPECKÝ 1908, 68, pozn. 420; SAHULA 1939, 42. Bližší popis darovaných rukopisů není.

přivezl z Vienne.[208] Dle Maxe Dvořáka ležel v jídelně *„skvostně iluminovaný kodex, jejž biskup přivezl z Avignonu.“*[209] Tyto zmínky však nelze k dochovaným rukopisům bez obtíží přiřadit. Nejsou známy další osudy těchto knih. Mnohem lépe jsou pak zmapované rukopisy darované klášteru v Roudnici nad Labem, po jeho fundaci po návratu z Avignonu roku 1333.[210]

Na tomto místě je třeba ještě zmínit, že Jan IV. z Dražic na krátkou dobu figuroval v odborné literatuře jako možný autor latinského překladu *latinského překladu kroniky tzv. Dalimila* (viz např. exemplář *Pařížského fragmentu Dalimilovy kroniky*, NK XII E 17).[211] Hlavními argumenty pro připsání autorství byla souvislost časová, okolnosti kulturně historické (autorem je pravděpodobně současně šlechtic i církevní hodnostář) a předpoklady ideologické z hlediska zaměření na národnostní intence (zejména podpora českého národa biskupem Janem IV.).[212] Připsání domnělého autorství Janu IV. podporovala také například skutečnost, že je v kronice nad jiné světce výrazně vyzvedán sv. Jan Křtitel. V tomto kontextu by autor mohl zdůrazňovat právě kult svého patrona.[213] Názor o autorství překladu textu Janem IV. byl však brzy zamítnut a v pozdější literatuře již nebyl zvažován.[214] Dodnes se vedou spory o původu kroniky tzv. Dalimila. Jako jeden z překladatelů díla do latiny je zmiňován např. pozdější český arcibiskup Arnošt z Pardubic.[215] Zmíněný dochovaný *Pařížský fragment Dalimilovy kroniky* (NK XII E 17) byl pravděpodobně zhotoven buď pro českého krále Jana Lucemburského, jeho syna Karla IV., nebo pro neznámého příjemce z okruhu zahraničních spojenců Lucemburků.[216] Ivo Kořán narhuje objednavatele *Pařížského*

[208] FRB IV, 368. To, že kodex přivezl z Vienny, vychází z kontextu kronikářova vyprávění. Shoduje se tak například Václav Chaloupecký (CHALOUPECKÝ 1908, 69) a Jiří Sahula (SAHULA 1939, 42). Ale dá se předpokládat, že Jiří Sahula pouze vychází z domněnek Václava Chaloupeckého.
[209] DVOŘÁK 1900, 121. Na základě popisu však nelze identifikovat, o který kodex se jednalo konkrétně. Je otázkou, zda se nejedná o rukopis zaměnitelný s výše uvedeným, přestože píše o jídelně (oproti biskupově komnatě) a o Avignonu (oproti Vienne).
[210] RBM III, č. 2008, 781.
[211] Mirko OČADLÍK: Gentis bohemice fidelis zelator ac indefessus propagator. Příspěvek k otázce Dalimilovské. Praha 1957.
[212] OČADLÍK 1957, 39.
[213] OČADLÍK 1957, 19.
[214] DAŇHELKA 1981, 12.
[215] ČERNÝ 2010, 152.
[216] ČERNÝ 2010, 144; KUBÍK 2010, 49-50.

fragmentu spojit s biskupem Janem IV.[217] Výzdoba rukopisu však s největší pravděpodobností vznikla v severní Itálii až po návratu Jana IV. z Dražic do Čech.[218]

[217] Dle ústního sdělení školitele, PhDr. Viktora Kubíka, Ph.D. K otázce okolností vzniku rukopisu NK XII E 17 viz např. Pavol ČERNÝ: Pařížský fragment kroniky tzv. Dalimila a jeho iluminátorská výzdoba. Olomouc 2010, 144-162.

[218] Literatura k *Pařížskému fragmentu Dalimilovy kroniky* (NK XII E 17): Francois AVRIL: Chronique latine rimée relative à l'historie de la Bohême. In: Précieux manuscripts, livres Amiens et modernes. Ventes aux Enchères, 17.3. 2005. Paris 2005, 18-22; Vlastimil JEŽEK / Zdeněk UHLÍŘ: Dalimilova kronika. Pařížský zlomek latinského překladu. Praha 2005; Alena JEŽKOVÁ / Zdeněk UHLÍŘ: Příběhy z Dalimila. Pařížský zlomek latinského překladu. Praha 2006; Anežka VIDMANOVÁ: Nad pařížskými zlomky latinského Dalimila. In: Slovo a smysl. Časopis pro mezioborová studia 5. 2006, 25-67; Viktor KUBÍK: Poznámky k původu, stylu, dataci a lokalizaci vzniku pařížského fragmentu latinského překladu kroniky tak řečeného Dalimila (NK XII E 17). In: Studie o rukopisech 49. 2009, 33-72; Pavol ČERNÝ: Pařížský fragment kroniky tzv. Dalimila a jeho iluminátorská výzdoba. Olomouc 2010; Viktor KUBÍK: Pařížský fragment kroniky tak řečeného Dalimila. In: Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 46-51; Pavel BRODSKÝ: Několik poznámek k takzvanému Pařížskému zlomku latinského překladu Kroniky tak řečeného Dalimila. In: Klára BENEŠOVSKÁ / Jan CHLÍBEC (eds.): V zajetí středověkého obrazu. Kniha studií k jubileu Karla Stejskala. Praha 2012, 61-64.

III.3.1. Knihovna roudnického kláštera

Nová zbožnost i nové umění na české půdě vycházely z roudnického kláštera.[219] O jeho počátcích existuje mnoho písemných zpráv.[220] Dochoval se zápis o založení (Conscriptio de fundatione monasterii),[221] nekrolog nebo chartulář klášterních listin.[222]

Tento klášter se stal záhy po svém založení významným náboženským a kulturním střediskem a také mateřským klášterem všech domácích a četných zahraničních fundací. Proto se nemohl obejít bez rozsáhlé knihovny. Soupis rukopisů se sice nedochoval, ale není pochyb, že knihovna představovala významný celek. Nekrologium připomíná celou řadu osob, které mu po dobu jeho fungování darovaly knihy.[223] Vedle zakladatele věnovali rukopisy další osobnosti, mezi něž patřil například arcibiskup Jan Očko z Vlašimi, boleslavský kanovník Prokop, pražský kněz Jan, probošt Mikuláš, inkvizitor Martin, lékárník Anglus z Prahy, Jan Smolík, Václav ze Žitenic nebo zvoník Mikuláš.[224]

Biskup Jan IV. podle kronikáře Františka Pražského věnoval roudnickým augustiniánům *„různé knihy, kalichy, ornáty rozmanité a drahocenné“*, jakož i jiné věci potřebné.[225] Roku 1421 byl klášter vypálen, ale knihovnu se kanovníkům podařilo

[219] Základní literatura k založení roudnického kláštera: Jan PAVLA: Dějepis prvního kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina v Čechách v městě Roudnici nad Labem. In: Časopis pro katolické duchovenstvo. 1850, 180-185; Václav CHALOUPECKÝ: Jan IV. z Dražic, poslední biskup pražský. Studie kulturně historická. Praha 1908; Ignaz ZIBERMAYR: Zur Geschichte der Raudnitzer Reform, Mitteilungen des österreichischen Instituts für Geschichtsforschung. 1929, 323-353; Jiřina CHRASTILOVÁ-VYSYPALOVÁ: Dějiny kláštera řeholních kanovníků rádu sv. Augustina v Roudnici (diplomová práce na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 1975; Franz MACHILEK: Die Augustiner-Chorherren in Böhmen und Mähren, Archiv für Kirchengeschichte von Böhmen - Mähren - Schlesien 4. 1976, 107-144; Ivan HLAVÁČEK: Zum Alltagsleben in böhmischen Klöstern des Spätmittelalters mit besonderer Berücksichtigung der Augustiner-Chorherren. In: Klösterliche Sachkultur des Spätmittelalters, Veröffentlichtungen des Instituts für mittelalterliche Realienkunde Oesterreichs Nr. 3. Wien 1980, 169-193; Jaroslav KADLEC: Začátky kláštera augustiniánských kanovníků v Roudnici. In: Studie o rukopisech 20. 1981, 65-8.

[220] Základní literatura ke knihovně roudnického kláštera: Max DVOŘÁK: Knihovna Augustiniánského kláštera v Roudnici. Příspěvek k dějinám malířství miniaturního. In: Český časopis historický 6, 1900, č. 2, 118-131; Max DVOŘÁK: Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt. In: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Wien 1901; Jaroslav KADLEC: Knihovna kláštera řeholních kanovníků svatého Augustina v Roudnici. In: Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, 127-134.

[221] RBM III, č. 2008, 781-782.

[222] DVOŘÁK 1900, 120; pro podrobnější informace viz Josef EMLER: Diplomatář kláštera blahoslavené Panny Marie řeholních kanovníků řádu sv. Augustina v Roudnici.
Věstník Královské české společnosti náuk, č. 17. Praha 1893.

[223] KADLEC 1992, 127, pozn. 3.

[224] DVOŘÁK 1900, 122; HLAVÁČEK 1965, 94.

[225] FRB IV, 385.

zachránit. Ještě před vpádem husitů odnesli knihovnu, nebo alespoň její větší část, s sebou do vyhnanství.[226] Podle záznamu ve *Sborníku teologickém* (KNM XII A 6) se nacházely roudnické rukopisy roku 1433 ve Vratislavi, kam kanovníci utekli přímo z Roudnice.[227] Dlouhá doba ve vyhnanství donutila řeholníky mnohé knihy odprodat.[228] Tomu nasvědčuje například zlomek seznamu rukopisů z doby pohusitské na přídeští *Sborníku kanonického práva* (KNM XVII B 9).[229] Při návratu do roudnického kláštera s sebou kanovníci vzali zbylé knihy, které zde zůstaly po jeho zániku až do konce 16. století. V 17. století byly tyto knihy uloženy v Březnici (po roce 1623). Roku 1819 daroval hrabě Josef Kolovrat březnickou sbírku nově založenému Zemskému museu.[230] Rukopisy lze rozeznat podle shodné vazby a záznamu u mnoha z nich: *„iste liber est monasterii canonicorum regularium in Rudnicz“*.[231]

Rukopisy, které pocházejí z knihovny roudnického kláštera, jsou nyní uloženy v různých institucích. Podle Jaroslava Kadlece se v Národním muzeu v Praze nyní nachází 110 rukopisů z roudnického fondu,[232] v Národní knihovně deset rukopisů,[233]

[226] DVOŘÁK 1900, 121; CHALOUPECKÝ 1908, 72; KADLEC 1992, 131.

[227] Na přídeští tohoto rukopisu je poznámka: *„Iste liber dudum in monasterio nostro fuit per negligenciam des truc tus, sed a. D. 1432 est reformatus et ligatus in monasterio beate Marie virginis in Arena."* DVOŘÁK 1900, 121; jde o klášter Panny Marie "Na písku" ve Vratislavi. KADLEC 1992, 133.

[228] KADLEC 1992, 131-132. V zahraničních knihovnách se doposud nepodařilo identifikovat rukopisy související s Janem IV. z Dražic, ale dá se s velkou pravděpodobností předpokládat, že se některý z těchto rukopisů uchovává v Polsku.

[229] HLAVÁČEK 1965, 95; Jaroslav Kadlec uvádí rukopis se sign. XII B 9. KADLEC 1992, 132. Jinde v literatuře se u tohoto rukopisu neuvádí souvislost s Roudnicí. Může se zde jednat o překlep X(V)II B 9. K rukopisu se sign. XVII B 9 je souvislost s Roudnicí a roudnickým klášterem doložena více autory.

[230] DVOŘÁK 1900, 121-122; KADLEC 1992, 131-132.

[231] Ve sledované skupině se jedná např. o rukopisy KNM XII A 11, KNM XII A 12, KNM XII B 12, KNM XIV A 11, KNM XV A 6, KNM XVI B 2, KNM XVII A 5.

[232] **Výčet iluminovaných rukopisů v katalogu Knihovny národního muzea (BRODSKÝ 2000); Odtud by s biskupem Janem IV. z Dražic mohly souviset rukopisy se sign. XII A 6, XII A 10, XII A 11, XII A 12, XII B 12, XII C 8, XII C 13, XIII B 9, XIV A 11, XV A 6, XV D 1, XVI B 2, XVII A 5, XVII B 9, XVII D 25. Těmito rukopisy se budu podrobněji zabývat v následujících kapitolách.**

[233] Rukopisy, které se dostaly do děčínské knihovny (Thun-Hohensteinská knihovna v Děčíně); KADLEC 1992, 132; HLAVÁČEK 1965, 95. Jedná se o rukopisy se sign. I D 38, I E 31, I F 7, I F 35, I G 36, III D 16, VII D 23, XIII D 13, XIX B 3 a opis předcházejícího rukopisu XIX A 19. Z toho jen rukopisy se sign. XIII D 13 a XIX B 3 (Roudnický kodex řehole a statut z roku 1338) vznikaly za života zakladatele kláštera (Jan IV. z Dražic zemřel roku 1343).

v knihovně Metropolitní kapituly v Praze pět,[234] v Univerzitní knihovně v Brně dva[235] a po jednom rukopisu v knihovně Metropolitní knihovny v Krakově a v Regionálním muzeu v Mělníku.[236] Podle tohoto výčtu by se tedy z knihovny roudnického kláštera mělo do dnešních dnů dochovat na 129 rukopisů. Následující text je zaměřen pouze na iluminované rukopisy, které by mohly přímo souviset s osobou zakladatele Jana IV. z Dražic – tedy 17 kodexů.[237]

III.3.2. Základní vybavení knihovny roudnického kláštera při jeho založení

Z bohaté knihovny roudnického kláštera se dodnes dochovala řada rukopisů. Mnoho z nich je iluminovaných. Základ k této knihovně podle Maxe Dvořáka a Jaroslava Kadlece položil biskup Jan IV. patrně věnováním latinské bible (tzv. *Bible Jana z Dražic*, KNM XV A 6),[238] několika svazků biblické glosy (*Glossa ordinaria Walafrida Strabona*, KNM XII B 12, KNM XIV A 11 a KNM XV D 1), misálu (tzv. *Dražický misál*, KNM XIII B 9), spisů sv. Augustina a Anselma (*Sborník teologický*, KNM XII A 6), teologického díla Petra Lombarda (*Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum*, KNM XII C 13) a několika spisů kanonického práva (*Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale*, KNM XII A 11; *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum*, KNM XII A 12 a *Sborníky kanonického práva*, KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9). U počátků knihovny byl zřejmě také spis Tomáše Akvinského (*Tomáš Akvinský: Summa theologica*, KNM XVI B 2) a spis Armanda de Bellovisu (*Sborník*

[234] Rukopisy se sign. Cim. 7, A. CXLII, D. XIII, F. XCIV a N. LIII. Z toho rukopisy se sign. Cim. 7, A. CXLII a F. XCIV vznikly během 14. století, zbylé dva jsou mladší a nejsou pro sledované téma relevantní. Zdroj: PODLAHA 1910.

[235] Rukopisy se sign. Mk 35 a Mk 36. Rukopis se sign. Mk 35 je z počátku 15. století a Mk 36 z druhé poloviny 14. století. Proto nejsou pro tuto studii relevantní. Zdroj: www.manuscriptorium.com.

[236] HLAVÁČEK 1965, 95; KADLEC 1992, 132. Jaroslav Kadlec uvádí Okresní muzeum v Mělníku, jehož název se po roce 2003 změnil na Regionální muzeum v Mělníku v souvislosti se změnou zřizovatele této organizace. Zdroj: http://www.muzeum-melnik.cz/o-muzeu/historie-muzea/, vyhledáno 24. 7. 2013. Ke Krakovu viz Maria HORNOWSKA / Halina ZDZITOWIECKA-JASIEŃSKA: Zbiory rekopiśmenne w Polsce średniowiecznej. Warszawa 1947, 209.

[237] Knihovně augustiniánů-kanovníků v Roudnici nad Labem se jako celku věnují zejména studie Jaroslava Kadlece a Maxe Dvořáka. Nerozlišují však důsledně časové určení rukopisů. Viz kapitola II.3. Literatura k iluminovaným rukopisům Jana IV. z Dražic.

[238] *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6) je někdy ve starší literatuře také označována jako *„Byblia fundatoris“*.

teologický, KNM XII C 8).[239] V souvislosti s Janem IV. z Dražic se hovoří také o *Bibli jaroměřské* (KNM XII A 10).[240] Marie Bláhová uvažuje též o spojení *Ekkchardova Chronicon universale* (KNM XVII D 25) s Janem IV.[241] Se zakladatelem kláštera však bezpochyby souvisí i *Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis* (NK XVIII B 3) z roku 1338 a Františkova kronika v kapitulním *Rukopisu kronik* (KK G 5) z první poloviny 14. století.[242] Dá se předpokládat, že se nedochovaly všechny rukopisy, které byly pořízené Janem IV. z Dražic, nebo že je nelze určit, pokud jsou bez výzdoby.

Některé ze jmenovaných rukopisů jsou označené erbem Jana IV. z Dražic, nebo v sobě skrývají zmíněný záznam o uložení v Roudnici či signaturu z původního umístění v roudnické knihovně.[243] Samozřejmě lze Janu IV. přisoudit jen ty rukopisy, o kterých se lze domnívat, že vznikly nebo vznikaly před polovinou 14. století. Rukopisy pocházející z roudnického kláštera, mají většinou původní vazbu, která je jednotná. Ta je tvořená dvěma dřevěnými deskami potaženými hnědou kůží a pobitými těžkým kováním. Na přední desce je na malém pergamenovém lístku v rámečku obvykle titul rukopisu. Na dalším pergamenovém lístku je signatura, která se skládá z majuskulního písmene a z číslice. Písmeno určuje polici a číslo pořadí rukopisu.[244] Rukopisy byly v knihovně seřazeny podle obsahu. Jako první bylo Písmo svaté, pak svatí otcové seřazení podle úcty, pak glossa a sentence, scholastikové, dekretály a různé traktáty. Podle Maxe Dvořáka se jedná o řazení zcela běžné pro středověké knihovny.[245] V roudnické knihovně šlo ve většině případů o rukopisy účelové povahy i kvality. To znamená, že sloužily k přímému užitku kláštera.[246]

---

[239] Výčet těchto rukopisů se shoduje ve studiích Maxe Dvořáka a Jaroslava Kadlece (DVOŘÁK 1900, 123-124; KADLEC 1992, 127-128). Ostatní jmenované rukopisy už jednoznačně spojované s Janem IV. z Dražic nejsou. Rukopis KNM XII C 8 je podle katalogu Pavla Brodského časově určen do 2. poloviny 14. století, tedy do doby po smrti Jana IV. z Dražic. BRODSKÝ 2000, 144.

[240] BRODSKÝ 2000, 104. Ve svých studiích tak uvažují např. Josef Krása (KRÁSA 1972, 214) nebo Karel Stejskal (STEJSKAL 1979, 355; STEJSKAL 1983, 350).

[241] BRODSKÝ 2000, 293; BLÁHOVÁ 1992, 14-15, 20.

[242] OČADLÍK 1957, 25; KRÁSA 1984, 405; HLEDÍKOVÁ 1991, 158-159.

[243] Rukopisy se znakem Jana IV. z Dražic: KNM XII A 11 **[IV. 5]**, KNM XIII B 9 **[IX. 1-2]** a KNM XV A 6. Rukopisy se signaturou roudnického kláštera: KNM XII A 6, KNM XII B 12, KNM XII C 8, KNM XII C 13, KNM XV D 1, KNM XVI B 2, KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9. Rukopisy s přímým záznamem o uložení v roudnickém klášteru: KNM XII A 11, KNM XII A 12, KNM XII B 12, KNM XIV A 11, KNM XV A 6, KNM XVI B 2 a KNM XVII A 5.

[244] DVOŘÁK 1900, 122; KADLEC 1992, 129.

[245] DVOŘÁK 1900, 122.

[246] KADLEC 1992, 129.

Téměř všechny iluminované rukopisy darované zakladatelem Janem IV. jsou cizího původu a nesou známky jihofrancouzské, nebo boloňské školy.[247] Domácím umělcům pak zejména v druhé polovině 14. století sloužily často jako předlohy.[248]

IV. Základní katalogové údaje sledovaných rukopisů

Mezi iluminované rukopisy připisované s různou pravděpodobností Janu IV. z Dražic patří *Sborníky teologické* (KNM XII A 6 a KNM XII C 8), *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10), *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2), *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25), *Statuta et necrologium canonicorum regularium* (NK XIX B 3) a *Rukopis kronik* (KK G 5).

Většina z těchto iluminovaných rukopisů je francouzského původu (6 svazků),[249] několik rukopisů je původu italského (5 exemplářů)[250] a jeden německý.[251] Pouze u *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), u *Statut roudnického kláštera* (NK XIX B 3),

[247] DVOŘÁK 1900, 121; DVOŘÁK 1901, 45-46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; KADLEC 1992, 130.
[248] KADLEC 1992, 130; Např. malba honu na zajíce v rukopisu francouzského původu z konce 13. století *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13) je provedena v mladším rukopise KNM XII A 4.
[249] Rukopisy francouzského původu: *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2).
[250] Rukopisy italského původu: *Sborník teologický* (KNM XII A 6), *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12).
[251] Rukopis německého původu: *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25).

u *Rukopisu kronik* (KK G 5) a jednoho *Sborníku teologického* (KNM XII C 8) se přepokládá, že vznikly v Čechách.[252]

Sledované rukopisy se od sebe velmi odlišují nejen původem stylu výzdoby, ale i mírou zdobnosti a jsou zhotovené také odlišně zručnými iluminátory.

IV.1. Sborník teologický (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 6)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XII A 6).

Itálie,[253] počátek 14. století.

Pergamen, 476 x 318 mm, 235 ff.

Latinsky, kaligrafická gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba dobová, kožená, zdobená slepotiskem, chráněná kováním a sponami (jedna chybí). Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená.

Obsah: 1^{r}-94^{r}: Sv. Augustin: De Trinitate, 94^{r}-123^{r}: Sv. Augustin: De doctrina Christiana, 123^{r}-137^{r}: Sv. Augustin: De quantitate animae, 137^{r}-145^{v}: Sv. Augustin: De correptione et gratia, 145^{v}-161^{v}: Sv. Anselm: Monologion, 161^{v}-165^{r}: Sv. Anselm: Proslogion, 165^{r}-168^{r}: Sv. Anselm: Liber apologeticus ad insipientem, 168^{r}-172^{v}: Sv. Anselm: Quoddam de gramatico subtile, 172^{v}-177^{r}: Sv. Anselm: Dialogus de veritate, 177^{r}-185^{r}: Sv. Anselm: De processione spiritus sancti, 185^{r}-189^{r}: Sv. Anselm: De libero arbitrio, 189^{r}-197^{v}: Sv. Anselm: De casu diabolo, 197^{r}-202^{v}: Sv. Anselm: De incarnatione verbi, 202^{v}-218^{r}: Sv. Anselm: Cur deus homo, 218^{r}-224^{v}: Sv. Anselm: De conceptu virginali et peccato originali, 224^{v}-226^{r}: Sv. Anselm: De fermentato et azimo,

[252] U *Sborníku teologického* (KNM XII C 8) se jeho vznik předpokládá až po polovině 14. století (BRODSKÝ 2000, 144), proto není možné jej spojovat s osobou Jana IV. z Dražic. Václav Chaloupecký navíc předpokládá, že tento rukopis patří mezi ty, které si biskup Jan IV. přivezl z Avignonu (CHALOUPECKÝ 1908, 75).

[253] Dle většiny autorů se jedná o dílo francouzské, viz např. DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 213; BRODSKÝ 2000, 101. Podle Václava Chaloupeckého rukopis pochází konkrétně z oblasti Provence (CHALOUPECKÝ 1908, 75). Na základě srovnání rostlinné ornamentiky palmetových forem se jedná však o dílo italské.

226^{r}-227^{v}: Sv. Anselm: Meditatio, 227^{v}-228^{r}: Sv. Anselm: De sacramentis ecclesiae, 228^{r}-235^{v}: Sv. Anselm: Concordia prescientiae Dei cum libero arbitrio.[254]

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Později byl v majetku roudnického kláštera (signatura CII na přední desce). Zápis na přídeští: *Iste liber dudum in monasterio nostro fuit per negligenciam destructus sed anno domini M^{0}CCC^{0}XXXII^{0} est reformatus et ligatus Wratislavie in monasterio beate Marie Virginis in Arena.* Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny (signatura D VIIII na přední desce).[255]

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba rukopisu je jednotná. Podle Pavla Brodského se jedná jen o zběžně provedenou dílenskou práci nepříliš vysoké kvality.[256] Poskládané pergamenové dvoulisty jsou linkovány pro příslušný počet řádek a postranními liniemi je vymezeno textové zrcadlo, které je složeno ze dvou sloupců písma. Výzdobu tvoří malované ornamentální iniciály, jejichž kaudy z rostlinných motivů vybíhají do bordur (např. fol. 1^{r} **[II. 1]**, fol. 18^{v} **[II. 2]**).

Ornamentální iniciály: 1^{r}: P **[II. 1]**), 10^{v}: C, 18^{r}: P, 18^{v}: C **[II. 2]**, 24^{v}: P, 32^{v}: D, 33^{r}: H, 36^{v}: D, 37^{r}: E, 39^{v}: Q, 40^{r}: I **[II. 3]**, 44^{v}: R, 45^{r}: D, 49^{r}: D, 49^{v}: T **[II. 5]**, 53^{r}: D, 53^{v}: H, 57^{v}: D, N, 62^{r}: Q **[II. 4]**, 62^{v}: A, 67^{r}: D, I, 74^{v}: Q, N, 81^{r}: D, 81^{v}: N, 94^{r}: L, 95^{r}: D, 100^{r}: Q, 108^{r}: H, 114^{v}: H, 123^{r}: I, 123^{v}: Q, 137^{r}: L, 145^{v}: R, 147^{r}: S, 161^{r}: P, 161^{v}: E, 165^{r}: D, 166^{r}: Q, 168^{r}: D, 172^{v}: T, Q, 177^{r}: N, 185^{r}: Q, 185^{v}: Q, 189^{r}: Q, 189^{v}: I, 197^{v}: D **[II. 6]**, 202^{v}: O, 203^{r}: Q, H, 203^{v}: S, 211^{v}: R, 218^{v}: Q, C, 224^{v}: A, 226^{r}: A, 227^{v}: D, 228^{r}: D, 231^{r}: R. Tělo iniciál je tvořeno jednoduchými povrchově plošně zdobenými hladkými dříky prokreslenými bělobou (např. fol. 1^{r} **[II. 1]**), nebo jsou tělem iniciály rostlinné formy (např. fol. 62^{v} **[II. 4]**).[257] Vnitřní pole iniciál vyplňují rostlinné úponky stočené do rozvilin (např. fol. 1^{r} **[II. 1]**) či drobné stylizované palmety s naznačenou nervaturou (nejčastěji trojlístky, např. fol. 49^{v} **[II. 5]**). Vnější pole iniciál tvoří modrý (např. fol. 18^{v} **[II. 2]**), zelený (např. fol. 49^{v} **[II. 5]**), nebo červený (např. fol. 197^{v} **[II. 6]**) nejčastěji pravoúhlý rámec s obrysovou lištou. Vnější pole iniciál „I“ jsou zpravidla doplněny dynamicky ostře prokrajovanými rámy (fol. 40^{r} **[II. 3]**, fol. 67^{r}, fol. 189^{v}). Protáhlými

[254] CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 212-213; BRODSKÝ 2000, 101.
[255] CHALOUPECKÝ 1908, 75, pozn. 449; BARTOŠ 1927, 213; BRODSKÝ 2000, 101. Rukopis spojuje s Janem IV. například Max Dvořák (DVOŘÁK 1900, 124), Václav Chaloupecký (CHALOUPECKÝ 1908, 75), nebo Jaroslav Kadlec (KADLEC 1992, 127).
[256] BRODSKÝ 2000, 101.
[257] K typu těchto italských iniciál s hladkým plasticky modelovaným dříkem využívajícím i další prostorové efekty viz KUBÍK 2013, 128-129.

polopalmetami s prostorově přetáčenými okraji jsou zdobeny krátké výběhy z iniciál, které se vidlicovitě štěpí a tímto způsobem z části lemují textový rámec.

Zdroje a paralely: Rukopis byl podle analýzy výzdoby (ornamentálních iniciál) většinou badatelů zařazen do jižní Francie.[258] Jsou zde patrné i boloňské vlivy, ale barevnost i technika výzdoby je podle P. Brodského s boloňskými kvalitativně nesrovnatelná.[259] Transformovaná rostlinná ornamentika se později šířila ze severoitalských modelů i do jiných částí Itálie. Je tomu např. v toskánském rukopisu *De regimine principum* (Londým, The British Library, ms. Harley 3022, 2. čtvrtina 14. století) **[XVIII. 36]**. Podobné je zejména vnitřní pole iniciály s květinovými srostlicemi lemovanými bílými liniemi a kroužky. XII A 6 je však starší rukopis, jeho ornamentika je značně stylizovanější.

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 212-213, č. 3145; GIBBS 1990, 61; KADLEC 1992, 127, 131; BRODSKÝ 2000, 101, č. 85.

IV.2. Bible jaroměřská (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 10)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XII A 10).

Francie,[260] poslední čtvrtina 13. století.

Pergamen, 452 x 281 mm. 490 ff.

Latinsky, kaligrafická gotická minuskula. rubrikace, marginální poznámky.

Vazba dobová, kožená, chráněná kováním, spony chybějí. Rukopis je v dobrém stavu. Roku 1976 byl konzervován v konzervační dílně Knihovny Národního muzea.

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Do Čech se snad dostal ve 14. století.[261] Podle Pavla Brodského náležel augustiniánskému klášteru v Jaroměři.[262] Zápis

[258] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BRODSKÝ 2000, 101.
[259] GIBBS 1990, 61; BRODSKÝ 2000, 101. Přímé analogie
[260] Severní Francie. HLEDÍKOVÁ 1991, 158; BRODSKÝ 2000, 104; ČERNÝ 2006, 100.
[261] Rukopis se dostal do Čech pravděpodobně v souvislosti s pobytem Jana IV. z Dražic v Avignonu (např. HLEDÍKOVÁ 1991, 158; BRODSKÝ 2000, 104; ČERNÝ 2006, 106-107).
[262] BRODSKÝ 2000, 104. Podle Josefa Krásy je bible označována jako jaroměřská pouze na základě falešného zápisu „*Iste liber est monasterij in Jermir"* z 19. století (KRÁSA 1990, 401).

na předsádce a na fol. 2[r]: *Iste liber est monasterij in Jermir*, na fol. 356[r]: *Iste liber est monasterij in Jermir canonicorum regularium*. Pochází z roudnické sbírky, kam ji mohl přivést Jan IV. nebo některý pozdější příznivec kláštera.[263] Do Knihovny Národního muzea se rukopis dostal z březnické knihovny (signatura C III na přední desce). Falza Václava Hanky z 19. století na fol. 298[r] a 304[r]: Vpisky na nápisových páskách postav v iniciálách. Kromě jmen se objevuje datace do roku 1259.[264] Falza z 19. století na fol. 298[r]: *Sbigneus de Ratibor hoc scripsi*, fol. 340[r]: *Bohusse Lutomericensis pinxi. Anno MCCLVIIII*.[265]

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba není jednotná. Počátek rukopisu, Genesis a část Exodu, jsou malovány jiným iluminátorem. Od fol. 25[r] až do konce knihy lze vysledovat druhého iluminátora, který je po kvalitativní stránce zručnější.[266] Jeho postavy jsou v porovnání s prvním iluminátorem měkčí a méně strnulé. I přes výkyvy v uměleckém zpracování jednotlivých částí rukopisu je výzdoba velmi kvalitní. Textové pole tvoří dva sloupce, na jejichž okraje vybíhají úponky malovaných iniciál do volných ploch stránek a tvoří výzdobu bordur. Ornamentální soustava se skládá z malovaných iniciál na pravoúhlých nebo prokrajovaných vnějších polích, jejichž těla i vnější pole jsou často ornamentálně prokresleny bělobou (hladký dřík těla iniciály je pokrytý dessinovými tapetami geometrických ornamentů, vnější pole je prokresleno nikovou ornamentikou). Rukopis je bohatě iluminován malovanými iniciálami a droleriemi. V čele některých biblických knih, prologů, žalmů apod. stojí velké množství ornamentálních a figurálních iniciál. Drolerie se vyskytují téměř na každé stránce. Typologicky lze odlišit větší ornamentální iniciály a drobné ornamentální iniciály. Mnoho drobných ornamentálních iniciálek je umístěných na počátky kapitol.

Figurální iniciály: 1[r]: (F) Sv. Jeroným, Proroci **[III. 1]**, 4[r]: (I) Stvoření světa, První hřích, Vyhnání z ráje, V potu tváře chléb jísti budeš, Ukřižování **[III. 12]**, 22[v]: (H) Izraelité v Egyptě **[III. 10]**, 37[v]: (U) Obětování beránka **[III. 3]**, 48[r]: (L) Hospodin hovoří s Mojžíšem ze stánku úmluvy na poušti Sinaj, 63[r]: (H) Mojžíš klade desky zákona do schránky úmluvy, 76[v]: (E) Hospodin hovoří s Jozuem, 85[r]: (P) Izraelité žádají Hospodina o vůdce **[III. 13]**, 94[v]: (I) Elimelech s rodinou odchází z Betléma, 108[r]: (F) Mládenec amalechitský zvěstuje Davidovi Saulovu smrt, 118[v]: (E) Abizag ošetřuje Davida, 130[v]: (P) Ochoziáš spadl z balkónu paláce, 142[r]: (A) Adamovo potomstvo, 152[v]: (C) Šalamoun obětuje Hospodinovi, 166[r]:

[263] KRÁSA 1990, 401.
[264] BARTOŠ 1927, 213; BRODSKÝ 2000, 104. Jméno údajného písaře způsobilo, že v 19. století byla bible označována jako *Bible Bohuše z Litoměřic* (BRODSKÝ 2000, 104).
[265] BARTOŠ 1927, 213; BRODSKÝ 2000, 104.
[266] BRODSKÝ 2000, 111.

(I) Kýros propouští Izraelity ze zajetí, 169^{v}: (U) Nehemiáš podává víno Artaxerxovi, 174^{v}: (E) Joziáš obětuje Hospodinovi, 180^{r}: (T) Tobiáš oslepen vrabčím trusem, 183^{v}: (A) Judit s hlavou Holofernovou, 193^{v}: (U) Job stižený malomocenstvím, 203^{v}: (B) David žalmista, 207^{r}: (D) Davidovo vyvýšení, 209^{v}: (D) David mlčící, 212^{r}: (S) David obklopen vodou rozmlouvá s Hospodinem, 214^{v}: (E) David hraje na zvonky, 217^{r}: (C) Zpívání Hospodinovi, 219^{v}: (D) Nejsvětější Trojice, 226^{v}: (P) Šalamoun napomíná mládence, 234^{r}: (U) Šalamoun, 236^{r}: (D) Šalamounova spravedlnost, 242^{r}: (O) Hospodinova moudrost, 257^{v}: (U) Izaiášovo umučení, 275^{v}: (U) Kamenování Jeremiáše, 296^{r}: (Q) Jeremiáš pláče nad zkázou Jeruzaléma, 298^{r}: (E) Baruch, 300^{v}: (E) Ezechiel, 319^{v}: (A) Daniel v jámě lvové, 327^{v}: (U) Ozeáš se ženou, 330^{r}: (S) Joel, 331^{v}: (U) Ámos, 333^{v}: (U) Abdiás, 334^{r}: (E) Jonáš polknut velrybou, 335^{r}: (U) Micheáš, 336^{v}: (O) Nahum, 337^{v}: (O) Abakuk, 338^{v}: (U) Sofoniáš, 340^{r}: (I) Aggeus, 340^{v}: (I) Zachariáš, 344^{r}: (O) Malachiáš, 345^{r}: (E) Antiochos Epifanés pronásleduje Židy obětující podle Zákona, 356^{v}: (F) Židé v Jeruzalémě posílají pozdravy a napomenutí Židům v Egyptě, 366^{r}: (B) Sv. Jeroným, 367: (L) Kořen Jesse, 378^{v}: (I) Sv. Marek, 386^{r}: (P) Zachariáš obětuje v chrámě, 398^{r}: (I) Sv. Jan Evangelista, Orel sv. Jana Evangelisty, 408^{v}: (P) Sv. Pavel, 413^{r}: (P) Sv. Pavel, 417^{v}: (P) Sv. Pavel, 420^{v}: (P) Sv. Pavel, 422^{v}: (P) Sv. Pavel, 424^{r}; (P) Sv. Pavel, 425^{r}: (P) Sv. Pavel, 426^{r}: (P) Sv. Pavel, 427^{r}: (P) Sv. Pavel, 428^{r}: (P) Sv. Pavel, 429^{r}: (P) Sv. Pavel, 439^{r}: (P) Sv. Pavel, 430^{r}: (P) Sv. Pavel, 431^{r}: (M) Sv. Pavel, 434^{v}: (P) Nanebevstoupení Krista, 447^{v}: (I) Sv. Jakub Větší, 448^{v}: (P) Sv. Petr, 450^{r}: (P) Sv. Petr. 450^{v}: (Q) Sv. Jan Evangelista, 452^{r}: (S - 2x) Sv. Jan Evangelista (2x), (I) Sv. Juda Tadeáš, 452^{v}: (A) Sv. Jan Evangelista.

Těla iniciál jsou tvořena adicí základních geometrických ornamentů pokrytých plošnými dessinovými tapetami s geometrickým ornamentem zhotovenými vždy bělobou, (např. 48^{r} **[III. 11]**),[267] nebo hladkými dříky obalovanými symetrickou kadeřavou polopalmetou (např. fol. 37^{v} **[III. 3]**, fol. 22^{v} **[III. 10]**).[268] Iniciála na fol. 4^{r} se Stvořením světa je složena z medailonů poskládaných pod sebou **[III. 12]**.[269] Vnitřní pole této skupiny iniciál je vyplněno figurálními výjevy. Pozadí výjevu vyplňuje dessinově prokreslená tapeta s geometrickými vzory (mřížka, nebo hustě přisazované čtverce s prokreslenými křížky, např. fol. 1^{r} **[III. 1]**, fol. 4^{r} **[III. 12]**). Postavy uvnitř často mírně vykračují z lišty rámující vnitřní pole iniciály (např. fol. 37^{v} **[III. 3]**, fol. 48^{r} **[III. 11]**).[270] Lidská postava je drobná, objemová, s anatomicky dobře zvládnutými proporcemi. Draperii tvoří bohaté, měkké záhyby, pod nimiž je patrný tělesný objem postav. Vnější pole iniciály bývá ohraničeno pravoúhlým rámcem, který je často

[267] Varianty těl iniciál z adice základních geometrických ornamentů – iniciála z tordovitě stáčené pásky, stylizovaného stvolu a vnějším polem s ostře prokrajovanými obrysy protaženými do zvlněných vlasových linií viz KUBÍK 2013, 40, pozn. 36; tab. IV.1) c.3, 177.

[268] Ke genesi, vývoji a paralelám tohoto typu iniciál tvořených motivem obalujícího listoví viz KUBÍK 2013, 103-106; francouzský typ v tab. IV. 3) c.1-8, 189.

[269] Varianty incipitu Genese z adice medailonů s figurálními výjevy zarámovanými do tvaru „I“ viz KUBÍK 2013, 140; tab. IV.5) e.15, 201.

[270] Ke genezi typu iniciál z figurálních motivů, kdy figurální výjevy přerůstají z vnitřního a vnějšího pole viz KUBÍK 2013, 138.

lemovaný zlatou lištou (např. fol. 1^{r} **[III. 1]**, fol. 1^{v} **[III. 2]**). Vnější pole však mohou být také podkládaná ostře prokrajovaným rámem, ke kterému jsou přisazované bičíky (např. fol. 85^{r} **[III. 13]**). Z iniciál vybíhají dlouhé lancetové polopalmety a zakončují je drobné hrotité prokrajované trojlístky protahované do rozevlátých vlasových linií. Barevnost je převážně červeně a modře laděná.

Drolerie: 1^{r}: Pes honí zajíce, Farizej, Maska, Nestvůra (2x) **[III. 1]**, 1^{v}: Kněz (2x) **[III. 2]**, 2^{r}: lučištník střílí na ptáka, 3^{r}: Mnich, 3^{v}: Mnich, 4^{r} Anděl, Nestvůra **[III. 12]**, 4^{v}: Pes v čepici, Maska, 5^{r}: Adam, Nestvůra, 5^{v}: Nestvůra (2x), Noe **[III. 7]**, 6^{r}: Nestvůra, Kristus, 6^{v}: Nestvůra, 7^{r}: Lev, Hospodin hovoří s Abrahamem, 7^{v}: Pes, Nestvůra, 8^{r}: Bojovník jí, Nestvůra (2x), 8^{v}: Abraham, Abraham pozdvihuje své oči, 9^{r}: Anděl, 9^{v}: Pes, 10^{r}: Sára, Čáp, Maska, 10^{r}: Sářina smrt, Nestvůra, 11^{v}: Abraham dává dary, 12^{r}: Nestvůra, Hospodin hovoří s Izákem, 12^{v}: Jákob, 13^{r}: Jákob cestuje k Lábanovi, Drak, Zajíc troubí na trubku **[III. 8]**, 13^{v}: Ráchel, 14^{r}: Nestvůra, 15^{r}: Jákob se vrací od Lábana, Hudebník hraje na fidulu, 15^{v}: Drak, 16^{r}: Jákob poslouchá Hospodinova slova, Pes v čepici, Opice, 16^{v}: Josef, 17^{r}: Pes, 17^{v}: Sebevražda, Faraón, 18^{r}: Pták, Nestvůra, 18^{v}: Josef, 19^{r}: Benjamin, 19^{v}: Pes, 20^{r}: Benjamín, 20^{r}: Bojovník s mečem a štítem, 21^{r}: Nestvůra, Trubač, 21^{v}: Jákob, Nestvůra, 22^{r}: Josef, Nestvůra, 22^{v}: Nestvůra, Maska **[III. 10]**, 23^{r}: Mojžíš jako pastýř, Nestvůra, 23^{v}: Árón, 24^{r}: Nestvůra, Árón, 24^{v}: Mojžíš, 25^{r}: Nestvůra, 25^{v}: Mojžíš, 26^{r}: Čáp, Mojžíš, 26^{v}: Bojovník s kopím a štítem, 27^{r}: Nestvůra, 27^{v}: Nestvůra, 28^{r}: Izraelité putují pouští, 28^{v}: Nestvůra, Izraelité pijí vodu ze skály Oreb, 29^{r}: Trubač, 29^{v}: Bojovník s mečem a štítem, Pták, 30^{r}: Nestvůra, 30^{v}: Izraelité se ukazují před tváří Hospodina, 31^{r}: Mojžíš, Nestvůra, 31^{v}: Zajíc, 32^{r}: Čáp, Orel, 32^{v}: Pták, 33^{r}: Muž se dvoří ženě, 33^{v}: Nestvůra, 34^{r}: Izraelité se bouří proti Mojžíšovi, 34^{v}: Nestvůra, Sova, 35^{r}: Pták, Nestvůra, 35^{v}: Pes číhá na zajíce **[III. 9]**, 36^{r}: Husa, Bojovník s kopím, 36^{v}: Árón, 37^{r}: Zajíc, 37^{v}: Trubač, Nestvůra, Pes, Bojovník s kopím **[III. 3]**, 38^{r}: Kněz s knihou zákona, Pes se sekerou, 38^{v}: Hříšník, 39^{r}: Boj s drakem, Zajíc, 39^{v}: Árón, 40^{r}: Lučištník střílí na ptáka, 40^{v}: Mojžíš, 41^{r}: Pták, Hudebník hraje na fidulu, 42^{r}: Kněz s knihou zákona, 42^{v}: Perseus, 43^{r}: Sova, 43^{v}: David a Goliáš, 44^{r}: Nestvůra, 44^{v}: Nestvůra, 45^{r}: Nestvůra, Trubač, 45^{v}: David, 46^{r}: Pták, 46^{v}: Pták, 47^{r}: Bojovník s kopím, 47^{v}: Hra, 48^{r}: Příprava k boji **[III. 11]**., 48^{v}: Bojovník s mečem a štítem, 49^{r}: Lévité opatrují nádobí stánku úmluvy, 49^{r}: Nestvůra, 50^{r}: Nestvůra, 50^{v}: Pták, Nestvůra, 51^{v}: Nestvůra, 52^{r}: Pes honí zajíce, 52^{v}: Nestvůra (2x), 53^{r}: Čáp, 53^{v}: Biskup, 54^{r}: Nestvůra, Pták, 54^{v}: Pes, Zajíc, 55^{r}: Árón s holí, 56^{r}: Lev, 56^{v}: Kohout, Pes číhá na zajíce, 57^{r}: Nestvůra s palicí a štítem, 57^{v}: Hon na zajíce, 58^{r}: Pták, 58^{v}: Madiánská žena, Pták, 59^{v}: Pták, 59^{v}-60^{r}: Izraelité pronásledují Madianity, 60^{v}: Nestvůra, Zajíc s křidly, 61^{r}: Trubač, 61^{v}: Dudák, 62^{r}: Opice, 62^{v}: Pták, 62^{v}-63^{r}: Kentauři v boji, 63^{v}: Nestvůra s palicí a štítem, 64^{r}: Nestvůra, 64^{v}: Kentaur, 65^{r}: Opice s mečem, 65^{v}: Jelen, 66^{r}: Kněz, Nestvůra, 66^{v}: Nestvůra, 67^{r}: Nestvůra (2x), 67^{v}: Nestvůra, 68^{r}: Nestvůra, 68^{v}: Pes číhá na zajíce, Nestvůra, 69^{r}: Nestvůra, Orel, 69^{v}: Lučištník střílí na ptáka, Slepec vedený psem, 70^{r}: Levita pije víno, 70^{r}: Postava muže, Praporečník, 71^{r}: Mnich, 71^{v}: Mnich, Jeptiška, 72^{r}: Muž se dvoří ženě, 72^{v}: Zápas, Beránek, 73^{v}: Pohan, 74^{r}: Bojovník s mečem, 74^{v}: Nestvůra, 75^{r}: Osel, 75^{v}: Osel hraje na fidulu, 76^{r}: Opice, Tanec, Nestvůra **[III. 4]**, 76^{v}: Nestvůra, Zvěd se spouští z okna, Pták, Opice s knihou, 77^{r}: Nestvůra, Trubač, 77^{v}: Nestvůra (2x), 78^{r}: Nestvůra, 78^{v}: Mnich, 79^{r}: Sova, 79^{v}: Orel, 80^{r}: Jabín, 80^{v}: Pták, Pohan, Nestvůra, 81^{r}: Pes, 81^{v}: Nestvůra, Zajíc, 82^{r} Nestvůra, Pták, 82^{v}-83^{r}: Hra, 83^{r}: Muž zabíjí lva, 83^{v}: Osel čte knihu, 84^{r}: Nestvůra, Bojovník s mečem

a štítem, 84^{v}: Opice, Pták, 85^{r}: Nestvůra **[III. 13]**, 85^{v}: Pták, 86^{r}: Opice hraje na lyru, 86^{v}: Trubač s kopím, Pes, 87^{r}: Hon na zajíce, 87^{v}: Nestvůra, 88^{r}: Lévita, 88^{v}: Opice jako ďábel, 89^{v}: Jefte vůdcem Galádských v boji proti Ammonitům, 90^{r}: Opice jako sokolník, 90^{v}: Manue se modlí k Hospodinovi, 91^{r}: Dalila, Pták, 91^{v}: Beránek čte knihu, 92^{r}: Pták, Nestvůra, 92^{v}: Orel útočí na zajíce, 93^{r}: Čáp, 94^{r}: Nestvůra, 94^{v}: David přináší víno Saulovi, 95^{r}: David a Goliáš, 95^{v}: Nestvůra, 96^{v}: Kentaur, Samuel, 97^{r}: Osel v mnišském hábitu, Pták, 97^{v}: Nestvůra, 98^{r}: Opice v mnišském hábitu, Pták, 99^{r}: Beránek hraje na fidulu, 99^{v}: Pohan, 100^{r}: Jonata, 101^{r}: Samuel, 101^{v}: Bojovník s kyjem, Sedechiáš, 102^{v}: Bájné zvíře, 103^{r}: Nestvůra s palicí a štítem, 103^{v}: David se skrývá na poli, 104^{r}: Kejklířka, Lev, 104^{v}: Drak, 105^{r}: Lev, 105^{v}: Pták, 105^{v}-106^{r}: Nábalova hostina, 106^{v}: Kozel, 107^{r}: Saul, Pes honí zajíce, 107^{v}: Nestvůra, 108^{r}: Saulův bojovník, Nestvůra, 108^{v}: Nestvůra, 109^{r}: Nestvůra, 109^{v}: Nestvůra s mečem a štítem, Izraelité přicházejí k Davidovi, 110^{r}: Mládenec, 110^{v}: Hudebník hraje na citeru, 111^{r}: Mnich, Mořská panna, 111^{v}: Nestvůra (2x), 112^{r}: Nátan, 112^{v}: Nestvůra, 113^{r}: Nestvůra, 113^{v}: Nestvůra, 114^{r}: Nestvůra, Maska, 114^{v}: Nestvůra, 115^{r}: Nestvůra, 115^{v}: Nestvůra, 116^{v}: Seba, nešlechetný muž, Nestvůra, 117^{r}: Kohout, 117^{v}: Nestvůra, 118^{r}: Nestvůra, 118^{v}: Maska, Nestvůra, 119^{r}: Nestvůra, 120^{r}: Říman, 120^{v}: Pohan, 121^{r}: Bojovník s mečem a štítem, 121^{v}: Pohan, 122^{r}: Perseus, 123^{r}: Izraelité obětují Hospodinovi, 123^{v}: Nestvůra, 124^{r}: Pták, 124^{v}: Čihař, 125^{r}: Pták, 125^{v}: Nestvůra, 126^{r}: Nestvůra, 126^{v}: Nestvůra, 127^{r}: Bájné zvíře, 127^{v}: Kamenování proroků Hospodinových, 128^{r}: Pták, 128^{v}: Nestvůra, Drak, 129^{r}: Nestvůra, 129^{v}: Micheáš, 130^{v}: Boj s drakem, 131^{r}: Nestvůra, 131^{v}: Nestvůra, 132^{r}: Náman, 132^{v}: Nestvůra, 133^{r}: Pták, 133^{v}: Lévita, 134^{r}: Pták, Zajíc, 134^{v}: Achabův syn, 135^{r}: Sova, 135^{v}: Elizeus, 136^{r}: Trubač, Nestvůra, 136^{v}: Nestvůra, 137^{r}: Nestvůra, Pták, 137^{v}: Izraelité odcházejí do asyrského zajetí, 138^{r}: Anděl, 138^{v}: Ezechiáš, 139^{r}: Nestvůra, Lev, 139^{v}; Nestvůra, 140^{r}: Nestvůra, Opice nese mládě, 141^{r}: Nestvůra, Jelen, 141^{v}: Nestvůra, Pták, 142^{v}: Jákob, 143^{r}: David, Zajíc, 143^{v}: Pták, 144^{r}: Lévi se synem, 144^{v}-145^{r}: Lučištník střílí na ptáka, 145^{v}: Izraelité odcházejí do babylonského zajetí, Nestvůra, Maska, 146^{r}: Nestvůra, 146^{v}-147^{r}: Hon na zajíce, 147^{r}: Nestvůra, David se radí s Hospodinem, 147^{v}: Žena s dcerou, Nestvůra, 148^{r}: Nestvůra, 148^{v}: Nestvůra čte knihu, Nestvůra, 149^{r}: Orel, Nestvůra, 149^{v}: Nestvůra, 150^{r}: Nestvůra (3x), 150^{v}: Nestvůra, Pták, 151^{r}: Nestvůra, 151^{v}: Nestvůra, 152^{r}: Zajíc, 152^{v}: Nestvůra (3x), Pes honí zajíce, 153^{r}: Osel, Nestvůra, 153^{v}: Pes, 154^{r}: Šalamoun, 154^{v}: Nestvůra, 155^{r}: Nestvůra (2x), 155^{v}: Pták, 156^{r}: Semaiáš, Orel, 156^{v}: Nestvůra (2x), 157^{r}: Nestvůra (2x), 157^{v}: Nestvůra (2x), 158^{r}: Pták, 158^{v}: Nestvůra, 159^{r}: Izraelité bojují s Idumejskými, 159^{v}: Kejklíř, 160^{r}: Nestvůra, 160^{v}: Pták, Drak, Zajíc, Pes, 161^{r}: Satan, Trubač, 161^{v}: Nestvůra, 162^{r}: Ezechiáš, 162^{v}: Izraelité oslavují Hospodina, 163^{r}: Nestvůra, 163^{v}: Sova, 164^{r}: Nestvůra, 165^{r}: Nestvůra troubí na trubku, Zajíc, 165^{v}: Nestvůra, 166^{r}: Drak, 166^{v}: Nestvůra, Pták, 167^{r}: Drak, 167^{v}: Čihař, Nestvůra, 168^{r}: Nestvůra, 168^{v}: Nestvůra, 169^{r}: Nestvůra, 169^{v}, Nestvůra (2x), 170^{r}: Zajíc, 170^{v}: Nestvůra, Pták, 171^{r}: Nestvůra, Pták, 171^{v}: Nestvůra, Zajíc, 172^{v}: Nestvůra, Pták, 173^{r}: Nestvůra, 173^{v}: Zajíc, 174^{r}: Nestvůra, 174^{v}: Mojžíš, Jekoniáš, 175^{r}: Nestvůra (2x), Pes, 175^{v}: Pták, 175^{v}-176^{r}: David a Goliáš, 176^{r}: Osel, 176^{v}: Hudebník hraje na fidulu, 177^{r}: Pták, Nestvůra, Pes, Lev, 177^{v}: Nestvůra (2x), 177^{v}-178^{r}: Hra, 178^{r}: Nestvůra, 178^{v}: Pták, Lučištník, 179^{r}: Jekoniás, 179^{v}: Nestvůra (2x), Pták **[III. 15]**, 180^{r}: Nestvůra, Zajíc, 180^{v}: Nestvůra (2x), 181^{r}: Nestvůra, 181^{v}: Nestvůra (2x), 182^{r}: Sova, Čihař, 182^{v}: Nestvůra, Tobiáš, 183^{r}: Drak, Bájné zvíře, 183^{v}: Zajíc, Nestvůra (2x), 184^{r}: Pták (2x), 184^{v}: Holofernes, 185^{r}: Pták, Nestvůra, 185^{v}: Nestvůra, 186^{r}: Nestvůra, Pták, 186^{v}: Pták, Trubač, 187^{r}: Nestvůra, 187^{v}: Pták, Sova, 188^{r}: Nestvůra, 188^{v}: Drak

(2x), Nestvůra, Pták **[III. 14]**, 189^{r}: Služebník krále Asvera, Nestvůra, 189^{v}: Nestvůra, 190^{r}: Pták, Nestvůra (2x), 190^{v}: Mardocheus přichází před krále, Nestvůra, Pták, 191^{v}: Nestvůra s mečem a štítem, Mnich, Zajíc, Pes, 192^{r}: Pták, 192^{v}: Kočka, Pes, 193^{r}, Nestvůra s palicí a štítem, 193^{v}: Lev, Nestvůra, 194^{r}: Nestvůra, Pták, 194^{v}: Pes, Trubač, Pes honí zajíce, 195^{r}: Pták, Nestvůra, 195^{v}: Pes honí zajíce, 196^{r}: Nestvůra (2x), Pták, 196^{v}: Job, Nestvůra, 197^{r}: Nestvůra, Pták, Sova, 197^{v}: Job, Pes, 198^{r}: Opice, Job, 198^{v}: Beránek, Pes, Pták, Nestvůra, 199^{r}: Husa, 199^{v}: Job, Pták, 200^{r}: Pták, Nestvůra, 200^{v}: Opice, Nestvůra, 201^{r}: Nestvůra, Job, 201^{v}: Nestvůra (2x), 202^{r}: Nestvůra, 202^{v}: Job, Nestvůra, 203^{r}: Nestvůra (2x), 203^{v}: Nestvůra (2x), Pták, 204^{r}: Pes, Pták, Nestvůra, 204^{v}: Pták, David, 205^{r}: Drak, Nestvůra (2x), Lev, 205^{v}: David, 206^{r}: Nestvůra, Pták (2x), 206^{v}: Pták, Sova, Nestvůra, 207^{r}: Nestvůra, Pes, 207^{v}: Nestvůra (2x), 208^{r}: Pták, Sova, 208^{v}: Nestvůra (2x), Zajíc, 209^{r}: Nestvůra, Pták, 209^{v}: Nestvůra, 210^{r}: Nestvůra (2x), Pták, 210^{v}: Nestvůra, Pták, 211^{r}: David ulétá před nebezpečím, Nestvůra, Pták, 211^{v}: Nestvůra (2x), 212^{r}: Pták, 212^{v}: Pták, Nestvůra (2x), 213^{r}: Biskup, Pták, 213^{v}: Nestvůra, Bájné zvíře, Pes, Zajíc, 214^{v}: Pes, Orel, Nestvůra, Zajíc, 215^{r}: David, Pták (2x), Nestvůra, 215^{v}: Zajíc, Pták (2x), 216^{r}: Nestvůra (2x), 216^{v}: Nestvůra (2x), Pták, Zajíc, 217^{r}: Nestvůra (4x), Pták, Zajíc, David, 217^{v}: Nestvůra, Pták, 218^{r}: Nestvůra, Pták, 218^{v}: David, 219^{r}: Bájné zvíře, Pták, 219^{v}: Nestvůra (2x), Pták, 220^{r}: Nestvůra, Pták, Zajíc (2x), 220^{v}: Čáp, Nestvůra (3x), 221^{r}: Pes, Nestvůra, Pták, Bájné zvíře, Zajíc (2x), 221^{v}: Pes (2x), Nestvůra, Blahoslavený muž bojící se Boha, 222^{r}: Nestvůra (3x), Pták (2x), 222^{v}: Zajíc, Pes (2x), Pták, David volá Hospodina, David pozdvihuje oči k Hospodinovi, 223^{r}: Nestvůra (2x), Zajíc, Pták (2x) David volá Hospodina, 223^{v}: Nestvůra, Bájné zvíře, Zajíc, Pták (2x), 224^{r}: Pták (2x), 224^{v}: Pes, Pták Lev, 225^{r}: Pták, Nestvůra, Lev sv. Marka, 225^{v}: Pes, Osel, Zajíc (2x), Pták, 226^{r}: Nestvůra, Pták, Pes, Moudrý člověk, 226^{v}: Mládenec hledá moudrost jako poklad, 227^{r}: Pták, Zajíc, 227^{v}: Pes (2x), 228^{r}: Šalamoun, Nestvůra, 228^{v}: Zajíc, Bláznivý syn, Pyšný je zahanben, 229^{r}: Zajíc, Z ovoce úst každý jisti bude, 229^{v}: Moudrá žena vzdělává svůj dům, Pták, 230^{r}: Bázeň před Hospodinem, Rozumný služebník, 230^{v}: Nestvůra, Mnich, 231^{r}: Pes, Zajíc, 231^{v}: Prchlivý muž, Moudrý neusiluje o zbohatnutí, 232^{r}: Perseus, Nestvůra, 232^{v}: Blázen, na něhož nepřipadá čest, Drak, 233^{r}: Nestvůra, Pták, 233^{v}: Nestvůra (2x), 234^{r}: Trubač, Nestvůra (2x), 234^{v}: Nestvůra, 235^{r}: Pták, Drak, Nestvůra, 235^{v}: Moudrý muž jde do domu zármutku, Nestvůra, 236^{r}: Pes, Pták (2x), Zajíc, 236^{v}: Mojžíš, Nestvůra, 237^{r}: Nestvůra, Spravedlivý muž, 237^{v}: Pták, Zajíc, 238^{r}: Pták, 238^{v}: Bojovník s kopím a štítem, Nestvůra, 239^{r}: Nestvůra, Pták, 239^{v}: Pták, Nestvůra, Hra, 240^{r}: Muž rouhající se Bohu, 240^{v}: Bojovník s kopím, 241^{r}: Doktor, Drak, 24l^{v}: Nestvůra, Zajíc, 242^{r}: Drak, Nestvůra, 242^{v}: Nestvůra, Drak, Zajíc, 243^{r}: Pták, Hříšník, 243^{v}: Nestvůra, Lev, 244^{r}: Pták, 244^{v}: Pohan, Nestvůra, 245^{r}: Nestvůra hraje na fidulu, Nepřítel, 245^{v}: Chudák, Sova, 246^{r}: Pták, Drak, 246^{v}: Nestvůra, Moudrý člověk, 247^{r}: Drak, 247^{v}: Moudrý člověk, Nestvůra, 248^{r}: Nestvůra, Člověk se dovolává Boha, 248^{v}: Pták, 249^{r}: Nestvůra, 249^{v}: Čihař, 250^{r}: Zajíc, Klevetník, 250^{v}: Tvrdohlavý syn, 251^{r}: Pták (2x), 251^{v}: Syn prosí otce, 252^{r}: Čihař, Zajíc, 252^{v}: Nestvůra, 253^{r}: Lékař, Nestvůra, 253^{v}: Nestvůra, 254^{r}: Nestvůra, Pelikán, 254^{v}: Nestvůra, 255^{r}: Nestvůra, Pták, 255^{v}: Pes, Zajíc, 256^{r}: Nestvůra, Pták, 256^{v}: Pohan hrozí velekněz, 257^{r}: Pták, Trubač, 257^{v}: Pták, 258^{r}; Opice jako sokolník, Pták, 258^{v}: Muž ponechaný v Jeruzalémě, Beránek, 259^{r}: Nestvůra, Zajíc, Sova, 259^{v}: Nestvůra, Pták, 260^{r}: Pes, 260^{v}: Nestvůra (2x), 261^{r}: Drak, 261^{v}: Nestvůra (2x), Maska, 262^{r}: Zajíc, Nestvůra, 262^{v}: Nestvůra (3x), 263^{r}: Nestvůra, 263^{v}: Zajíc, Lev, 264^{r}: Nestvůra (2x), Jelen, 264^{v}: Kozel, 265^{r}: Pes, 265^{v}: Pes, Kohout, 266^{r}: Volavka, Nestvůra, 266^{v}: Izaiáš napomíná k posilnění opuštěných,

Zajíc, 267r: Lev, 267v: Nestvůra (2x), 268r: Pták (2x), 268v: Pták, 269r: Pták, 269v: Pes, Pták, 270r: Drak, Izaiáš prorokuje ponížení nevěstky babylonské, 270v: Izraelité spoléhající se na Hospodina, Zajíc, 27lr: Nestvůra, 27lv: Pták, Izraelité vykoupeni z babylonského zajetí, 272r: Pták, 272v: Nestvůra (3x), Pták, 273r: Pták, Nestvůra, 273v: Pták, 274r: Izaiáš Hospodinovým poslem, Národy vidí Boží spravedlnost, Nestvůra, 274v: Služebníci Hospodinovi prozpěvují pro radost srdce, Pták, 275r: Lev, 275v: Nestvůra, Drak, 276r: Kamenování Jeremiáše, 279v: Pták, 280r: Nestvůra, Pes, 280v: Orel, 281r: Nestvůra, 281v: Zajíc, 282r: Pes, Nestvůra, 282v: Zajíc, 283r: Izraelité te schovávají před Nabuchodonozorem, 283v: Postava ženy, 284r: Babylonský voják, Nestvůra, 284v: Nestvůra, 285r: Pták, 285v: Lev, Pes, 286r; Muž se sinalým obličejem, 286v: Nestvůra, 287r: Pták, 288r: Nestvůra, 288v: Havran, 289v: Nestvůra (2x), 290r: Trubač, 290v: Nabuchodonozor, 291r: Nestvůra, Izraelité se dotazují na Boží vůli, 291v: Jeremiáš, Nestvůra, 292r: Baruch, 292v: Biskup, Nestvůra, 293r: Zajíc, 293v: Nestvůra, 294r: Pes, 294v: Zajíc, 295v: Pták, 296r: Drak, Mojžíš, 296v: Jeremiáš, 297r: Nestvůra, 297v: Havran, 298r: Pták (2x), Drak, Nestvůra, 298v: Nestvůra, 299r: Pes, Pastýř, 299v: Nestvůra, Pták, 300v: Pták, 301r: Pták, Pes, 301v: Nestvůra, 302r: Nestvůra, Ezechiel obrací svou tvář proti horám, 302v: Nestvůra, Trubač, 303r: Muž oděný lněným rouchem, Pes, 303v: Lev, 304r: Nestvůra, 304v: Pták, 305r: Nestvůra, 306r: Ezechiel, 306v: Pták, 307r: Nestvůra, 307v: Pes, 308r: Zajíc, 308v: Ezechiel, 309r: Ezechiel, 309v: Nestvůra, Biskup, 310r: Pták, 310v: Pták, 311r: Nestvůra, Pes, Zajíc, 311v: Nestvůra, 312r: Pes, 312v: Nestvůra, 313r: Pes, 313v: Sluka, Nestvůra, 314r: Nestvůra, 314v: Zajíc, 315r: Pes, 315v: Nestvůra, 316r: Pták, 316v: Nestvůra, Ezechiel, 317r: Nestvůra, 317v: Nestvůra, 318r: Pták, 318v: Pes, Zajíc, 319r: Hra, 319v: Pták, 320r: Nestvůra, 320v: Biřic, 321v: Daniel, 322v: Nestvůra, 323r: Pes, 323v: Daniel, 324r: Pes, 324v: Lučištník střílí na ptáka, Nestvůra, Zajíc, 325r: Nestvůra, 325v: Nestvůra, 326r: Drak, Bojovník s kopím, 326v: Pták, 327r: Nestvůra, Pták, 327v: Drak (2x), Ozeáš, 328r: Nestvůra, 328v: Nestvůra (2x), Drak, Zajíc, 329r: Nestvůra (2x), 329v: Pes, Nestvůra (2x), 330r: Nestvůra (2x), Joel, 330v: Zajíc, Nestvůra, 331r: Trubač, Pes honí zajíce, 331v: Drak, Pes, Pták, Zajíc, 332r: Pes číhá na zajíce, 332v: Hudebník hraje na fidulu, Zajíc, Cizoložná žena, 333r: Ámos, Nestvůra, 333v: Nestvůra, Pes, Drak, Trubač se psem, 334r: Drak, Pes číhá na zajíce, 334v: Jonáš, Zajíc, Pták, Sokolník drží zajíce, 335r: Nestvůra (2x), Drak, Pták, 335v: Pes, Bojovník s kopím, Izraelité se vracejí do Betléma, 336r: Pes, Nestvůra, 336v: Pták, Drak, Nestvůra (2x), 337r: Ninivský muž, Pták, 337v: Pták, Nestvůra, Pes, 338r: Nestvůra, Pes, 338v: Sofoniáš, Pták, Nestvůra, 339r: Zajíc, 339v: Nestvůra, 340r: Drak, Nestvůra, 340v: Drak, Pták, Nestvůra (2x), 341r: Pták, Zacharíáš, 341v: Zacharíáš, Pták (2x), 342r: Pták, 342v: Drak (2x), Zacharíáš, 343r: Drak, Nestvůra, Zajíc, 343v: Pták, Zajíc, 344r: Pes, Malachiáš, Drak, Pták, 344v: Pes, 345r: Pes, Zajíc, Nestvůra, 345v: Nestvůra, 346v: Nestvůra, 347r: Pták, 348v: Nestvůra, 349v: Nestvůra, 350r: Nestvůra, 351v: Jonathan, 352v: Drak, 353v: Nestvůra, 354r: Pták, 355r: Nestvůra, 355v: Zajíc, 356v: Zajíc, Drak, 357r, Nestvůra (2x), 357v: Nestvůra, 358r: Nestvůra, 358v: Pták, 359r: Nestvůra, 359v: Nestvůra, 360r: Nestvůra, Pták, 360v: Antiochos Epifanés, 361r: Nestvůra, 361v: Nestvůra, 362r: Lýsiás, 363r: Nestvůra, 363v: Lev, 364r: Zajíc, 366r: Pták, 366v: Nestvůra (2x), 367r: Drak, Zajíc, Pes, 367v: Drak, Pastýři, 368r: Pták, Blahoslavený chudý, 368v: Nestvůra, 369r: Pták, 370v: Pes, 371r: Drak, 37lv: Nestvůra, 372r: Nestvůra, 372v: Farizej, Pták, 373r: Pták, 373v: Nestvůra, Hudebník hraje na fidulu, 374r: Zajíc, 374v: Nestvůra, 375r: Zajíc, 375v: Zajíc, Falešný prorok, 376r: Nestvůra, 376v: Pták, 377v: Kněz, 378r: Drak, 378v: Nestvůra, Drak, 379r: Nestvůra, 379v: Satan vymítá satana, 380r: Pták, 380v: Drak, 381r: Nestvůra, 381v: Nestvůra, 382r: Zajíc, 382v: Poutník jde

ke Kristovi, 383r: Drak, Lučištník střílí na ptáka, 383r: Pták, 384r: Lev, 385r: Nestvůra, 385v: Pták, Nestvůra, 386r: Drak, 386v: Nestvůra, 387r: Pták, 387v: Bojovník s kyjem, 388r: Pták, 388v: Lev, 389r: Anděl, 389v: Pes, 390r: Pták, 391r: Drak, 391v: Nestvůra, 392r: Člověk nepečuje o svůj oděv, 392v: Farizej, 393r: Pohan, 393v: Pták, Nestvůra, 394r: Hříšník prosí o odpuštění, 394v: Nestvůra, 395r: Mnich, Lev, 395v: Nestvůra, 396r: Pták, 396v: Zajíc, 397v: Pták, 39Sr: Nestvůra, 398v: Nestvůra, 399r: Pes, Nestvůra, 399v: Nestvůra, 400r: Nestvůra, 401r: Pták, 401v: Drak, 402r: Pes, 402v: Nestvůra (2x), 403r: Nestvůra, 403v: Nestvůra, 404r: Nestvůra, 404v: Nestvůra, Postava muže, 405r: Nestvůra (2x), 405v: Pták, 406r: Nestvůra, 406v: Nestvůra, 407r: Drak, Čáp, 407v: Nestvůra (2x), 408v: Nestvůra, Drak, Obětování, 409v: Drak, Nestvůra, Pták, 410r: Nestvůra, Pták, 410v: Zajíc, 411r: Nestvůra (2x), 411v: Drak (2x), Zajíc, 412r: Kočka, 412v: Pes, 413r: Nestvůra (2x), 413v: Trubač s kopím, Nestvůra, 414r: Drak, Pes, 414v: Satan, 415r: Pes, Dudák, Osel, 415v: Nestvůra, 416r: Nestvůra, Pták, 416v: Prorok vzdělává lidi, Biskup, 417r: Pes, 417v: Drak, Sv. Timotheus, 418r: Odpouštějící, Nestvůra, 418v: Drak, Nestvůra (2x), Zajíc, 419r: Zajíc, Pták, 419v: Nestvůra, Drak, 420r: Nestvůra, Pták, 420v: Nestvůra, Drak, 421r: Nestvůra (2x), 421v: Nestvůra, 422r: Drak, 422v: Zajíc, Drak, 423r: Nestvůra, Muž pokorný v Bohu, 423v: Pes, Pták, 424r: Drak, Zajíc, 424v: Nestvůra, 425r: Nestvůra, Pták, Drak, Kolossenský občan, 425v: Zajíc, Nestvůra, Kolossenský občan, 426r: Zajíc, Drak (2x), Nestvůra, Pták, 426v: Solunský občan, Zajíc, Pták, Nestvůra, 427r: Pták, Nestvůra, Drak, Sv. Pavel, 427v: Nestvůra, Pták (2x), 428r: Nestvůra (2x), Drak (2x), 428v: Nestvůra (2x), Pták, 429r: Zajíc, Drak, Pták, 429v: Nestvůra (3x), 430r: Pták (2x), Drak, Zajíc, 430v: Nestvůra (3x), Fílemón, 431r: Drak, Zajíc, Pták (2x), Pes, 431v: Nestvůra, Zajíc, Drak, 432r: Pták, Nestvůra, 432v: Nestvůra (2x), 433r: Nestvůra, 433v: Zajíc, Nestvůra, 434r: Pták, 434v: Drak (2x), Nestvůra, Pták (3x), 435r: Nestvůra, 435v: Drak, 436r: Pes, 436v: Nestvůra, 437r: Nestvůra, Pták, Zajíc, 437v: Nestvůra, 438r: Zajíc, 438v: Bájné zvíře, 439v: Nestvůra (2x), 440r: Pes, 440v: Nestvůra, 44lr: Pták, 441v: Drak, Sv. Timotheus, 442r: Solunský Žid, 442v: Pták, Nestvůra, 443r: Drak, Nestvůra, 443v: Zajíc, 444r: Pes, 444v: Čáp, 445r: Nestvůra, 445v: Trubač, Nestvůra, Zajíc, 446r: Nestvůra, 446v: Nestvůra, 447r: Drak, Nestvůra (2x), 447v: Drak, Nestvůra, 448r: Pták, Pes, Závistník, 448v: Nestvůra, 449r: Pes, Nestvůra, 449v: Nestvůra, Drak, 450r: Zajíc, Nestvůra, 450v: Zajíc (3x), Pták, 451r: Nestvůra, 451v: Nestvůra (2x), 452r: Nestvůra, Pták (2x), Posvěcený od Boha, 452v: Nestvůra hraje na lyru, Nestvůra, Zjevení sv. Jana Evangelisty, Pták, 453r: Nestvůra, 453v: Nestvůra, Pták, 454r: Nestvůra (2x), 454v: Nestvůra (2x), 455r: Beránek, Nestvůra, 455v: Pes, Pták, 456r: Nestvůra (2x), 456v: Bájné zvíře (2x), 457r: Nestvůra, Zajíc, 457v: Nestvůra, Pes, 458r: Pták, 459r: Nestvůra, 459v: Nestvůra (2x), 460r: Pták (2x), 460v: Zajíc, Pes, 461r: Pes, Pták, 461v: Pes, 462r: Pták, Nestvůra (2x), 462v: Pes, 469r: Pták, 464r: Pták (2x), Pes, Zajíc, 464v: Zajíc, Nestvůra (4x), Pták, 465r: Zajíc, Pták, Nestvůra (2x), Lev, 465v: Pták (3x), Zajíc (4x), Nestvůra (3x), Pes (2x), 466r: Pták, Zajíc, Pes, 466v: Pták, Nestvůra (2x), 467r: Zajíc, Nestvůra (4x), Pták (2x), Drak (2x), 467v: Zajíc (2x), Pes, Pták (2x), Drak (2x), Nestvůra (7x), 468r: Nestvůra (4x), Pták, Zajíc, 468v: Drak (3x), Nestvůra (6x), Pták, 469r: Pták, Zajíc, 469v: Nestvůra (3x), Pták (2x), Pes, 470v: Nestvůra (2x), Zajíc, Pes, 471r: Nestvůra (2x), Zajíc, Drak, 471v: Drak, Pták, 472r: Pták, Zajíc, Nestvůra (2x), 472v: Drak, 473r: Drak, Zajíc, 473v: Drak, Nestvůra, Pták, 474r: Nestvůra, 473v: Nestvůra, Zajíc (2x), 475r: Drak, Zajíc, 475v: Pták, Drak (2x), Nestvůra, 476v: Drak (4x), Pták (2x), Nestvůra, Zajíc, 477r: Drak (4x), Pták, Zajíc, Farizej, Pes honí zajíce, 477v: Drak, Pták, Nestvůra, Zajíc (2x), 478r: Zajíc, Pták (2x), Nestvůra, Postava muže, 478v: Pták (2x), Zajíc, Nestvůra (4x), 479r: Nestvůra (2x), pták, Zajíc,

Pes, Čihař, 479^{v}: Zajíc, Pták (3x), Nestvůra (3x), 480^{r}: Nestvůra (2x), Zajíc, Pták, 480^{v}: Nestvůra (2x), 481^{r}: Pes, Nestvůra, Zajíc, 481^{v}: Pes, Nestvůra (5x), Pták (3x), 482^{r}: Pták (3x), Nestvůra (3x), Zajíc, 482^{v}: Nestvůra, Pták (2x), Zajíc, Pes (2x), Drak, Publius, 483^{r}: Nestvůra (2x), 483^{v}: Nestvůra (2x), Pták, Zajíc (2x), Pes, 484^{r}: Pták, 485^{r}: Nestvůra (2x), Pes, 486^{r}: Zajíc, Pes, 487^{r}: Pták (2x), 487^{v}: Nestvůra, Pes, 488^{r}: (3x), Pták, Nestvůra (2x), Zajíc 488^{v}: Drak, Pták, 489^{r}: Nestvůra (5x), Kohout, Pták (2x), Pes (2x), Zajíc (3x), Postava muže, 489^{v}: Nestvůra, Zajíc, 490^{r}: Nestvůra (3x). Drolerie se v naprosté většině případů vážou na ornamentální soustavu iniciál, méně často stojí volně. Jedná se o francouzský typ drolerií.[271] Motivy lidské, zvířecí a bájných tvorů jsou vyobrazené ve fantastických a žertovných situacích. Velmi často se na stránkách objevují nestvůry, které jsou složené z těl různých živočichů.

Větší ornamentální iniciály: 3^{v}: D **[III. 5]**, 76^{r}: T **[III. 6]**, 95^{v}: U, 179^{v}: C **[III. 15]**, 183^{v}: A, 188^{r}: L, 188^{v}: R, I **[III. 14]**, 202^{v}: E, 203^{r}: P, 203^{v}: Q, D, C, U, 204^{r}: D (3x), C, 204^{v}: I, S, 205^{r}: D (2x), U, C, E, 205^{v}: D, 206^{r}: D (2x), C, E, 206^{r}: D (2x), A, 207^{r}: I, A, 207^{v}: A, E, I, 230^{r}: B (2x), E, 208^{v}: I, D, 209^{r}: N, D, 209^{v}: E, 210^{r}: M (2x), D, E, 210^{v}: S, D, E, 211^{r}: E (2x), N, D, T, 211^{v}: I, D, E, 212^{v}: D (2x), I, 213^{r}: Q, U, 213^{v}: C, N, U, 226^{r}: I, 234^{r}: M, 236^{r}: L, 242^{r}: M, 257^{r}: E, N, 275^{v}: I, 296^{r}: E, 298^{r}: R, L, 299^{v}: P, 300^{r}: E, 319^{r}: D, 326^{r}: E, 327^{r}: N, T, 331^{r}: A, 331^{v}: Q, 333^{v}: I, 334^{r}: S, 334^{v}: T, 335^{r}: M, 336^{v}: N, 337^{r}: Q, 337^{v}: A, 338^{v}: T, S, 340^{v}: I, M, 343^{v}: D, 344^{r}: M, 345^{r}: M (2x), 366^{v}: P, 367^{r}: M, 378^{v}: M, F, 385^{v}: L, Q, 398^{r}: H, 407^{r}: P, 407^{v}: P, 413^{r}: E, 417^{v}: I, 420^{v}: G, 422^{r}: L, 424^{r}: P, 425^{r}: C, 426^{r}: T, 427^{r}: A, 427^{v}: T, 429^{r}: I, 430^{r}: T, 430^{v}: P, 431^{r}: I, 434^{v}: L (2x), C, 447^{r}, I (2x), N, 448^{v}: S, 450^{v}: R, 452^{r}: U, G, 452^{v}: A, 459^{r}: A. Těla iniciál jsou tvořena hladkými dříky pokrytými dessinovými tapetami s geometrickým ornamentem (např. fol. 76^{r} **[III. 6]**), nebo obalovaná symetrickou kadeřavou polopalmetou (např. fol. 3^{v} **[III. 5]**, fol. 188^{v} **[III. 14]**).[272] Vnitřní pole iniciál jsou vyplněna květinovými srostlicemi, z nichž dále vyrůstají drobné hrotité lístky a trojlístky. Někdy jsou do rostlinných motivů vnitřního pole vpleteny stylizované zvířecí motivy (např. fol. 76^{r} **[III. 6]**, fol. 179^{v} **[III. 15]**). Pozadí tvoří zlatá tapeta. Ornamentální soustava se skládá z iniciál položených na pravoúhlá vnější pole, která jsou často ornamentálně zdobena bělobou a zlatě lemovaná. Podél kaud mohou být vnější pole ostře prokrajovaná s přisazovanými bičíky (např. fol. 179^{v} **[III. 15]**).[273] Z iniciál vybíhají do volného prostoru dlouhé lancetové polopalmety a úponky zakončované drobnými hrotitými prokrajovanými trojlístky. Na konec těchto listů jsou často napojeny výjevy drolerií (např. fol. 188^{v} **[III. 14]**).

[271] Tento typ droleriové výzdoby založené na izolovaných figurálních motivech zasazených na stvoly a lišty, bez charakterizace obrazového prostoru, se šíří ze severní Francie a Anglie zejména od 80. let 13. století. KUBÍK 2007 – 2008, 77.

[272] Varianty těl iniciál z hladkého dříku s plošně zdobeným povrchem viz KUBÍK 2013, 123-126.

[273] K dynamicky ostře prokrajovaným typům rámů vnějších polí viz KUBÍK 2013, 154-155.

Drobné ornamentální iniciálky: 1r: Q, N, 1v: S, H, 2r: H, U, 3r: H, 4r: I **[III. 12]**, 4v: S, 5r: A, H, 5v: C, F **[III. 7]**, 6r: R, B, 6v: H, 7r: E, D, 7v: A, F, 8r: H, I, 8v: P, A, 9r: U, Q, 10v: U, E, 11v: A, 12r: O, 12v: S, 13r: U, P **[III. 8]**, 13v: C, 14r: P, 15r: I, L, 15v: E, 16r: I, H, 16v: I, 17r: E, 17v: I, H, 18r: P, 18v: A, 19r: I, 19v: P, 20r: N, 20v: P, 21r: I, H, 21v: U, 22r: Q, 22v: E **[III. 10]**, 23r: M, R, 23v: P, 24r: D, E, 24v: D, 25r: D, 25v: E, 26r: E, D, 26v: L, 27r: L, 27v: D, 28r: P, 28v: C, 29r: M, 29v: L, H, 30r: S, 30v: N, 31r: M, L, 31v: T, 32r: F, A, 32v: S, 33r: F, 33v: L, 34r: U, 34v; L, A, 35v: F **[III. 9]**, 36r: F (2x), 36v: D, 37r: L, 37v: A, 38r: Q, L, 38v: S, 39r: L, H, 39v: L, 40r: F, A, 40v: L, 41r: L (2x), 42r: L, 42v: L, 43r: L, 43v: E, L, 44r: L, 44v: L, 45r: D, L, 45v: L, 46r: E, 46v: L, 47r: E, 47v: L, 48v: L, 49r: H, 49v: L, 50r: L, 50v, L, F, 51v: L, 52r: L, 52v: L, 53r: L, 53v: P, 54v: L, C, 55v: E, D, 56r: L, 56v: U, Q, 57r: P, 57v: D, 58r: C, 58v: M, P, 59v: A, D, 60r: M, 60v: N, L, 61r: F, 61v: H, 62r: L, 62v: H, A, 63v: P, 64v: E, 65r: U, 65v: H, 66r: C, O, 66v: A, 67v: H, 68r: Q, 68v: F, S, 69r: O, 69v: N (2x), 70r: C, 70v: S, Q, 71r: N, 71v: N, S, 72r: S, C, 72v: P, S, 73v: H, 74r: C, 74v: A, 75r: A, 75v: H, 76r: A, 76v: M, 77r: I, Q, 77v: P, H, 78r: F, 78v: D, 79r: Q, 79v: Q, 80r: Q, 80v: H (2x), 81r: H, 81v: I, 82r: C (2x), 82v: C, 83r: E, C, 83v: C, 84r: E, 84v: E, C, 85v: A, 86r: H, 86v: A, D, 87r: F, 87v: I, 88r: D, 88v: A, 89v: P, F, 90r: E, 90v: R, 91r: D, P, 91v: A, 92r: F, I, 92v: F, 93r: E, 94r: I, 94v: C, 95r: P, A, 96v: P, E, 97r: P, S, 97v: T, 98r: F, E, 99r: A, 99v: F, 100r: E, 101r: E, 101v: D, C, 102v: E, 103r: L, 103v: F, 104r: U, A, 104v: E, 105r: A, 105v: M, 106r: E, 106v: S, 107r: F, C, 107v: C, 108r: P, 108v: I, 109r: F, 109v: A, C, 110r: C, 110v: F, 111r: F, E, 111v: F (2x), 112r: M, 112v: F, 113r: I, 113v: I, 114r: C, 114v: D, 115r: I, 115v: N, 116v: A, F, 117r: L, 117v: H, 118r: E, 119r: A, 120r:C 120v: M, 121r:F, 121v: D, 122r: N, 123r: F, 123v: S, 124r: R, 124v: U, 125r: E, 125v: I, 126r: I, 126v: F, 127r: E, 127v: P, 128r: N, 128v: P, 129r: P, 129v: T, 130v: F, 131r: I, 131v: M, 132r: N, 132v: D, 133r: D, 133v: H, 134r: H, 134v: E, 135r: A, 135v: A, 136r: A, I, 136v: A, 137r: A, 137v: A, 138r: A, 138v: Q, 139r: I, 139v: D, 140r: O, E, 141r: I, F, 141v: T, 142v: F, 143r: D, F, 143v: F, 144r: F, 144v: P, 145r: B, 145v: U, P, 146r: C, 146v: N, 147r: I, M, 147v: F, A, 148r: C, 148v: F, A, 149r: F, C, 149v: D, 150r: I, P, 150v: I, D, 151r: F, 151v: C, 152r: L, 152v: D, 153r: E, F, 153v: P, 154r: T, 154v: C, 155r: E, R, 155v: P, 156r: U, C, 156v: A, D, 157r: A (2x), 157v: R, F, 158r: R, 158v: P, 159r: C (2x), 159v: A, 160r: S, 160v: R, O, 161r: R, U, 161v: I, 162r: M, 162v: C, 163r: P, 163v: D, 164r: O, 164v: F, 165r: T, 165v: U, 166v: I, A, 167r: P, 167v: T, P, 168r: H, 168v: P, 169r: S, 169v: I, F, 170r: E, 170v:F, E, 171r: F, P, 171v: E, 172r: I, 172v: I, 173r: H, 173v: L, 174r: I, 174v: E (3x), 175r: P, R, I, 175v: T, R, 176r: N, T, 176v: P, 177r: E (2x), I, 177v: I, A, T, 178r: A, R, E, 178v: E (3x), 179r: E, 179v: E (2x) **[III. 15]**, 180r: P, 180v: T, I, 181r: T, 181v: P, I, 182r: P, T, C, 182v: C, T, 183r: A, E, 183v: A, 184r: T, 184v: N, 185r: F, O, 185v: E, 186r: Q, F, 186v: T (2x), 187r: U, 187v: D, C, 188r: T, 189r: H, P, 189v: Q, 190r: D, N, I, 190v: D, I, 191v: R, M, 192r: H, 192v: E, R, 193r: I, C, 193v: S, 194r: F, P, 194v: R (2x), U, 195r: M, R, 195v: E, R, 196r: R (2x), E, 196v: H, R, 197r: R (2x), S, 197v: R (2x), 198r: R (2x), 198v: R (3x), A, 199r: A, H, I99v: A, T, 200r: P, O, 200v: A, P, 201r: I, A, 201v: S, R, 202r: C, R, 202v: M, 205r: I, 206r: I, 209v: I, 211v: I, 213v: A, 214v: N, Q, I, 219r: D (2x), Q, B, I, 215v: F, D, M, 216r: D, Q, 216v: B, D (2x), U, 217r: C, D (2x), I (2x), M, 217v: D, B, 218r: B, C, 218V: C, 219r: C, P, D, 219v: C, B, 220r: L, D, C, 220v: C, B, R, 22lr: A, L, E, M, P, 221v: B, D, I, Q, L, 222r: I (2x), F, M, C, U, 222v: P, A (3x), L (2x), N (2x) Q, B, S, D, 223v: D, M, E (2x), L, 224r: C (2x), S, D, 224v: C, D, U, 225r: D, B, E, 225v: L, C, 226r: T (2x), 226v: F, 227r: F, A, 227v: F, 228r: F, N, 228v: S (2x), F, 229r: Q, F, 229v: S, R, 230r: H, M, 230v: O, 231r: L, S, 231v: M, Q, 232r: N, G, 232v: Q, N, 233r: F, U, 233v: T, N, 234r: D, 234v: O, 235r: N, E, 235v: Q, C, 236r: Q (2x), 236v: D, I, 237r: Q, T, 237v: A, C, 238r: A, 238v: D, H, 239r: Q,

239^{v}: U, I, 240^{r}: T, 240^{v}: P, 241^{r}: M, S, 241^{v}: I, 242^{v}: F(2x), 243^{r}: F, N, 243^{v}: N, 244^{r}:N, 244^{v}: N, I, 245^{r}, S (2x), 245^{v}: Q, B, 246^{r}: Q, N, 246^{v}: N, Q, 247^{r}: O, I, 247^{v}: Q, F, 248^{r}: I, D, 248^{v}: S, 249^{r}: I, 249^{v}: M, P, 250^{r}: Q, 250^{v}: Q (2x), 251^{r}: U, R, 251^{v}: T, U, 251^{r}: Q, M, 252^{v}: O, 253^{r}: H, I, 253^{v}: O, I, 254^{r}: O, I, N, 254^{v}: A, 255^{r}: L, D, 255^{v}: P (2x), 256^{r}: E, M, 256^{v}: S, C, 258^{r}: U, E, 258^{v}: E, 258^{v}: E, C, 259^{r}: I, E, 259^{v}: C, P, 260^{r}: U, 260^{v}: E, C, O, 261^{r}: P, 261^{v}: I (2x), E, O, 262^{r}: U, O, I, 262^{v}: I (2x), O (2x), 263^{r}: O, I, 263^{v}: E, D, 264^{r}: I (2x), U, 264^{v}: U, 265^{r}: U, 265^{v}: U, E, 266^{r}: U, A, 266^{v}: L, E, 267^{r}: E, 267^{v}: I, 268^{r}: C, T, 268^{v}: E, 269^{r}: E, 269^{v}: C, D, 270^{v}: A (2x), 271^{r}: H, 271^{v}: A, C, 272^{r}, Q, L, 272^{v}: O, H, I, 273^{r}: C, E, 273^{v}: S, 274^{r}: S, P, O, I, 274^{v}: U, Q, 275^{r}: H, 275^{v}: I, 276^{r}: E, 279^{v}: U, 280^{r}: I, H, 280^{v}: Q, 281^{r}: E (2x), 281^{v}: P, 282^{r}: U, H, 282^{v}: E, 283^{r}: U, H, 283^{v}: U, 284^{r}: O, U, 284^{v}: I, 285^{r}: H, 285^{v}: E (2x), 286^{r}: H, 286^{v}: I, 287^{r}: U, 288^{r}: E, U, 288^{v}: U, 289^{r}: E, 289^{v}: E, A, 290^{r}: A, 290^{v}: S, 291^{r}: E (2x), 291^{v}: F, U, 292^{r}: U, 292^{v}: U, Q, 293^{r}: A, 293^{v}: A, 294^{r}: U, 294^{v}: H, 295^{v}: F, 296^{v}: Q, 297^{r}: E, 297^{v}: Q, 298^{v}: P, 299^{r}: E, H, 299^{v}: C, 301^{r}: H, E, 301^{v}: E, 302^{r}: E (2x), 302^{v}: E (2x), 303^{r}: E (2x), 303^{v}: E, 304^{r}: E (2x), 304^{v}: E, 305^{r}: E, 306^{r}: E, 306^{v}: E (2x), 306^{v}: E, 307^{r}: E, 307^{v}: E, 308^{r}: E, 308^{v}: E, 309^{r}: E, 309^{v}: E (2x), 310^{r}: E, 310^{v}: E 311^{r}: I, E, 311^{v}: 312^{r}: E, 312^{v}: E, 313^{r}: E, 313^{v}: E, C, 314^{r}: S, 3l4^{v}, E, 315^{r}: E, 315^{v}: I, 316^{r}: E, 316^{v}: E (2x), 317^{r}: C, 317^{v}: C, 318^{r}: H, 318^{v}: E (2x), 320^{r}: I, 320^{v}: N, 321^{v}: T, 322^{r}: E, 322^{v}: B, 323^{r}: P, 323^{v}: A, 324^{r}: A, 324^{v}: I, A, 325^{r}: E, 325^{v}: I, 326^{v}: E, 327^{v}: O, D, 328^{r}: E, A, 328^{v}: A, I, C, 329^{r}: I, N, U, 329^{v}: S, E, L, 330^{r}: P, I, 330^{v}: U, C, 331^{r}: Q, 331^{v}: H, 332^{r}: A (2x), 332^{v}: A, U, H, 333^{r}: H, U, 333^{v}: H, P, 334^{v}: E (3x), 335^{r}: R, 335^{v}: E (2x), N, 336^{r}: A, N (2x), 336^{v}: A, 337^{r}: U, 338^{r}: S, D, 339^{r}: C, U, 339^{v}: I, 340^{r}: A, I, 341^{r}: E (2x), 341^{v}: E (2x), U, 342^{r}: E (2x), 342^{v}: O, P, A, 343^{r}: Q, I, 343^{v}: E, 344^{r}: E, 344^{v}: E, 345^{v}: I, 346^{v}: E, 347^{r}: E, 348^{r}: E, 348^{v}: E, 349^{v}: A, 350^{r}: E, 351^{v}: E, 352v E, 353^{v}: E, 354^{r}: E, 355^{r}: A, 355^{v}: E, 357^{r}: I, 357^{v}: I, 358^{r}: S, 358^{v}: E, 359^{r}: S, 359^{v}: C, 360^{r}: I, 360^{v}: E, 361^{r}: M, 361^{v}: S, 362^{r}: H, 363^{r}: A, 363^{v}: S, 364^{r}: N, 367^{v}:C, L, 368^{r}: T, U, 368^{v}: E, 369^{r}: N, 370^{v}: E, 371^{r}: I, 371^{v}: I, 372^{r}: I, 372^{v}: T, E, 373^{r}: E, 373^{v}: I, E, 374^{r}: S, 374^{v}: E, 375^{r}: E, 375^{v}: T, E, 376^{r}: T, 376^{v}: E 377^{v}: M, 378^{r}: U, 379^{r}: C, 379^{v}: E (2x), 380^{r}: E, 380^{v}: E, 381^{r}: E, 381^{v}: I, 382^{r}: E, 382^{v}: E, 383^{r}: E (2x), 383^{v}: E 384^{r}: E, 385^{r}: E, 386^{v}: F, 387^{r}: A, 387^{v}: E, 388^{r}: F, 388^{v}: F, 389^{r}: C, 389^{v}: E, 390^{r}: C, 391^{r}: P, 391^{v}: E, 392^{r}: M, 392^{v}: A, 393^{r}: E, 393^{v}: E, D, 394^{r}: E, 394^{v}: D, 395^{r}: E (2x), 395^{v}: R, 396^{r}: A, 396^{v}: E, 397^{v}: U, 398^{v}: E, 399^{r}: E, 399^{v}: P, 400^{r}: P, 401^{r}: P, 401^{v}: I, 402^{r}: E, 402^{v}: A, E, 403^{r}: I, 403^{v}: A, 404^{r}: E, 404^{v}: E, H, 405^{r}: H (2x), 405^{v}: T, 406^{r}: U, 406^{v}: P, 407^{v}: R, 408^{v}, R (2x), P, 409^{r}: Q, 409^{v}: Q, I, 410^{r}: Q, A, 410^{v}: U, 411^{r}: F, D, 411^{v}: O (2x), 412^{r}: D, 412^{v}: C, 413^{r}: C, 413^{v}: E, S, 414^{r}: O, A, 414^{v}: D, 415^{r}: D, N (2x), 415^{v}: I, 416^{r}: D, F, 416^{v}: S, N, 417^{r}: D, 417^{v}: P, 418^{r}: S, I, 418^{v}: I, S, A, 419^{r}: H, N, 419^{v}: N, I, 420^{r}: U, S, 420^{v}: E, 421^{r}: D, I, 42l^{v}: D, 422^{v}: E, 423^{r}: H, O, 423^{v}: E, F, 424^{r}: S, 424^{v}: D, 425^{r}: I, 425^{v}: U, I, 426^{r}: O, 426^{v}: N, P, D, 427^{r}: D, 427^{v}: R, D, 428^{r}: O, F, 428^{v}: S (2x), Q, 429^{v}: T (2x), H, 430^{r}: T, 430^{v}: A, 431^{r}: P, T, 43l^{v}: T, O, 432^{r}: Q, H, 432^{v}: C, H, 433^{r}: U, 433^{v}: E, I, 434^{r}: C, 435^{r}: E, 435^{v}: P, 436^{r}: L, 436^{v}: U, 437^{r}: I, U, 437^{v}: F, 438^{r}: S, 438^{v}: U, 439^{v}: A, C, 440^{r}: E, 440^{v}: F, 441^{r}: E, 441^{v}: P, 442^{r}: C, 442^{v}: P, F, 443^{r}: P, 443^{v}: C, 444^{r}: U, 444^{v}: I, 445^{r}: P, 445^{v}: T, I, 446^{r}: U, 446^{v}: E, 447^{v}: F, 448^{r}: N, U, A, 449^{r}: D, S, 449^{v}: X, I, 450^{r}: F, 450^{v}: H, F, 451^{r}: U, 451^{v}: K, O, 452^{v}: U, 453^{r}: E, 453^{v}: E, P, 454^{r}: E (2x), 454^{v}: P, E (2x), 455^{r}: E (2x), 455^{v}: E (2x), 456^{r}: E (2x), 456^{v}: E (2x), 457^{r}: E, P, 457^{v}: E (2x), 458^{r}: E, 459^{r}: A (4x), 459^{v}: A (2x), 460^{r}: A (2x), 460^{v}: A (2x), 461^{r}: A (2x), 461^{v}: A, 462^{r}: A (2x), S, 462^{v}: A (2x), 463^{r}: O, 464^{r}: A (4x), 464^{v}: B (6x), 465^{r}: B (6x), 465^{v}: B (13x), 466^{r}: B (3x), 466^{v}: B (3x), 467^{r}: B, C (8x), 467^{v}: C (15x), 468^{r}: C (6x), 468^{v}: C (11x), 469^{r}: D (2x), 469^{v}: D (3x), E (3x), 470^{v}: E (4x), 471^{r}: E (4x), 47l^{v}: E, F, 472^{r}: F (4x), 472^{v}: G, 473^{r}: G, 473^{v}: G (2x), H, 474^{r}:

H, 474^{v}: H (3x), 475^{r}: I (2x), 475^{v}: I (2x), 476^{v}: I (4x), 477^{r}: 1 (5x), 477^{v}: I, L (3x), 478^{r}: L (2x), M (3x), 478^{v}: M (8x), 479^{r}: M (7x), 479^{v}: M (7x), 480^{r}: M (4x), 480^{v}: I, N, 481^{r}: N (3x), 481^{v}: N, O (9x), 482^{r}: O (6x), P, 482^{v}: P (5x), H, R, 483^{r}: R (2x), 483^{v}: R (2x), S (4x), 484^{r}: S (2x), 485^{r}: S (3x), 486^{v}: S (2x), 487^{r}: S (2x), 487^{v}: S, T, 488^{r}: T (6x), 488^{v}: T, 489^{r}: T (5x), U (10x), 489^{v}: Z (2x), 490^{r}: Z (3x). Drobné iniciálky se nacházejí téměř na každé straně. Těla iniciál jsou zdobena stylizovaným perlovcem, nebo plošnými dessinovými tapetami jednoduchých geometrických ornamentů (např. fol. 179^{v} **[III. 15]**). Vnitřní pole iniciály je zdobeno zlatem, vyplněno květinovými srostlicemi (např. fol. 22^{v} **[III. 10]**) a případně doplněno vyobrazením bájné bytosti (např. fol. 13^{r} **[III. 8]**). Iniciálky jsou položené na vnější pole s dynamicky ostře prokrajovaným rámem s přisazenými bičíky. Z těl iniciál vybíhají v horizontálním směru dlouhé lancetové listy a úponky zakončované drobnými hrotitými trojlístky.

Zdroje a paralely: Rukopis je hodnocen jako špičkové dílo francouzské gotiky.[274] Podle Josefa Krásy se jedná o dílo vzniklé v pařížském dvorském prostředí, snad v okruhu následovníků Mistra Honoré.[275] Ve srovnání s tzv. „pařížskou biblí“ obsahuje tento kodex mnohem více prologů (ve srovnání se striktní normou s 64 prology je jich 92).[276] Různé odchylky od běžného i ikonografického standardu tohoto typu bible, jsou vzhledem ke kvalitě výzdoby překvapivé. Rukopis tak mohl vznikat v několika fázích, nebo byl doplněn dodatečnými úpravami. Podle P. Černého a P. Brodského rukopis vznikl podílem přinejmenším dvou iluminátorů.[277] První z nich je odpovědný za výzdobu do fol. 25^{r} a jeho miniatury reprezentují dožívající formální konvence knižní malby ve Francii z druhé čtvrtiny 13. století.[278] Výzdoba druhého malíře je po kvalitativní stránce na vyšší úrovni.[279] Malíř vyšel z pozdější tradice dvorských dílen pracujících pro krále Ludvíka IX. Podobnost rukopisu se jeví např. s výzdobou *pařížské bible v Sainte Geneviève* (Paříž, Bibliothèque Sainte Geneviève, ms. 15, polovina 13. stol.), která byla zařazena Robertem Brannerem do skupiny tzv. „dvorských žaltářů“, produkovaných v pařížských dílnách během třetí čtvrtiny 13 století **[XVIII. 1-4]**.[280] S tímto rukopisem má Jaroměřská Bible značně podobná ostře prokrajovaná vnější pole

[274] WOLTMANN 1877, 2; BAUM 1877, 137; HLEDÍKOVÁ 1991, 158; BRODSKÝ 2000, 104.
[275] KRÁSA 1972, 214; KRÁSA 1990, 401; BRODSKÝ 2000, 111.
[276] ČERNÝ 2006, 102.
[277] BRODSKÝ 2000, 111; ČERNÝ 2006, 104.
[278] ČERNÝ 2006, 106. Viz např. fol. 4^{r}, figurální iniciála se Stvořením světa, Prvním hříchem, Vyhnáním z ráje, V potu tváře chléb jísti budeš, Ukřižováním **[III. 12]**.
[279] ČERNÝ 2006, 106. Viz např. fol. 85^{r}, figurální iniciála se Izraelity žádající Hospodina o vůdce **[III. 13]**.
[280] Viz Robert BRANNER: Manuscript Painting in Paris during the Reign of Saint Louis. A Study of Styles. Berkeley 1977, 140.

podél kaud s přisazovanými bičíky a výběhy iniciál zakončené drobnými hrotitými prokrajovanými trojlístky (např. KNM XII A 10, fol. 179^{v} **[III. 15]** a Pařížská bible, Bibliothèque Sainte Geneviève, ms. 15, fol. 3^{v} **[XVIII. 2]**). Tento typ iniciál, přítomný v obou rukopisech, je typicky západní motiv.[281] Prostředí dvorských dílen bylo však východiskem i pro Mistra Honoré. Druhý malíř nepochybně díla Mistra Honoré znal.[282] Rozdíl je především v počtu užití drolerií, zejména z toho důvodu, že drolerie v zaručeně pařížské produkci patří k výjimkám (oproti tomu je v *Bibli jaroměřské* téměř 1,7 tisíce výjevů drolerií). Drolerie jsou typičtější po polovině 13. století pro francouzské dílny provinční, zejména na severu Francie.[283] Podle Pavola Černého byla výzdoba rukopisu provedena zkušenými iluminátory v některém severofrancouzském centru, dle zmíněného typu drolerií, snad v oblasti francouzských Flander.[284] Droleriová výzdoba založené na izolovaných figurálních motivech zasazených na stvoly a lišty se šíří ze severní Francie zejména od 80. let 13. století.[285] Dále je shodný způsob konstrukce iniciál „I“ na fol. 188^{v} Bible jaroměřské **[III. 14]** a na fol. 41^{v} mnohem mladšího pařížského rukopisu *Liber sextus* (Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 197, 20. léta 14. století **[XVIII. 37]**.

Literatura: POPOV 1846, 509; VOCEL 1852, 2, 31-33; GRUEBER 1871, 98; WOLTMANN 1877, 2-8; BAUM 1877, 137; CHYTIL 1886, 81, pozn. 13; HRUBÝ 1917, 400; BARTOŠ 1927, 213, č. 3149; TICHÝ/DROBNÁ 1965, č. 8; DROBNÁ 1966, 233; KRÁSA 1966, 609, pozn. 37; BOHATEC 1970, 23, 60, 96-99; KRÁSA 1972, 214; STEJSKAL/URBÁNKOVÁ 1975, 97; STEJSKAL 1979, 355; VRCHOTKA 1981, 9; STEJSKAL 1983b, 350; KRÁSA 1990, 401; HLEDÍKOVÁ 1991, 158; BRODSKÝ 1995, 551; STEJSKAL 1996, 301; BRODSKÝ 2000, 104-111, č. 88; ČERNÝ 2006, 100-108.

[281] KUBÍK 2013, 155.
[282] ČERNÝ 2006, 106.
[283] Tamtéž.
[284] Pavol ČERNÝ: Knižní malba ve Francii za vlády Ludvíka IX. a pozdních Kapetovců a její památky v českých a moravských knihovnách a archivech. Dostupné z: http://stavitele-katedral.cz/pavol-cerny-knizni-malba-ve-francii-za-vlady-ludvika-ix-a-pozdnich-kapetovcu-a-jeji-pamatky-v-ceskych-a-moravskych-knihovnach-a-archivech/, vyhledáno 9. 5. 2014.
[285] KUBÍK 2007 – 2008, 77.

IV.3. Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 11)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XII A 11).

Itálie,[286] konec 13. století.[287]

Pozdější doplňky: fol 1^{r}: Erb pánů z Dražic. Čechy, před polovinou 14. století.

Pergamen, 464 x 291 mm, 302 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace.

Vazba novodobá, kožená, zdobená slepotiskem, chráněná kováním a sponami. Rukopis je v dobrém stavu.

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Do Čech se dostal snad v souvislosti s pobytem Jana IV. z Dražic v Avignonu (znak na fol. 1^{r}). Biskup jej věnoval roudnickému klášteru. Zápis na fol 1^{r}: *Iste est liber canonicarum Regularium domus sancte Marie in Rudnicz*. Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny.[288]

Systém rozvrhu výzdoby: Textové zrcadlo je složeno ze dvou sloupců písma. Výzdoba rukopisu je jednotná, tvořena několika malovanými ornamentálními iniciálkami z hladkých dříků na pravoúhlém vnějším poli. Z těl iniciál vybíhají po stranách textu protahované polopalmety s naznačenou nervaturou listu. Dále rukopis obsahuje uprostřed spodního okraje fol. 1^{r} erb pánů z Dražic, který byl doplněn dodatečně **[IV. 5]**.[289]

Heraldická výzdoba: 1^{r}: Jan IV. z Dražic **[IV. 5]**. Dražický erb tvořený třemi zlatými listy vinné révy na modrém pozadí je zasazen do trojhranného rámu se zlatým lemováním. Znak byl doplněn dodatečně. Ve srovnání s erby v *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9) je tento zhotoven mnohem naturalističtěji a subtilněji.[290]

---

[286] GIBBS 1990, 59; BRODSKÝ 2000, 112.
[287] BRODSKÝ 2000, 112. Heraldická výzdoba byla doplněna dodatečně. DVOŘÁK 1900, 123; DVOŘÁK 1901, 45; BARTOŠ 1927, 214; BRODSKÝ 2000, 112.
[288] DVOŘÁK 1900, 123; CHALOUPECKÝ 1908, 73; BARTOŠ 1927, 214; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 112.
[289] BRODSKÝ 2000, 112.
[290] Srov. Erb Jana IV. z Dražic: KNM XII A 11: fol. 1^{r} **[IV. 5]**; KNM XIII B 9: fol. 57^{r} **[IX. 2]**, fol. 65^{r} **[IX. 1]**.

Ornamentální iniciály: 1[r]: R **[IV. 1]**, 84[r]: S **[IV. 2]**, 202[v]: S **[IV. 3]**, 214[r]: F **[IV. 4]**. Ornamentika je tvořena oblými, hladkými dříky těl iniciál, které se na konci trubicovitě rozšiřují a protahují se do polopalmet kombinujících zaostřené a laločnaté tvary s naznačenou nervaturou. Vnitřní pole iniciály je vyplněno zatočenými zkrácenými zaostřenými polopalmetami (fol. 1[r] **[IV. 1]**, fol. 202[v] **[IV. 3]**, fol. 214[r] **[IV. 4]**) nebo figurálním motivem, který expanduje přes část těla litery (fol. 84[r] **[IV. 2]**). Vnější pole iniciály má jednoduchý čtvercový tvar. Tělo iniciály i jeho vnější a vnitřní pole lemuje tenká bílá lišta.

Zdroje a paralely: Ve starší literatuře autoři váhají mezi francouzskou a italskou malbou. Dle Václava Chaloupeckého pochází rukopis přímo z Avignonu.[291] Poukazuje přitom na závěry Maxe Dvořáka, který zdůrazňuje skutečnost, že právní spisy (jako je tento) byly dováženy nejčastěji z Bologně a Padovy, a proto měla kanonistická škola v Avignonu italskou organizaci a právní rukopisy avignonské školy vykazují italský ráz.[292] M. Dvořák váhá mezi francouzským a italským původem iniciál a ornamentiky.[293] Malované ornamentální iniciály v základním tvaru litery s pravoúhlým rámem vnějšího pole a s expandujícím figurálním výjevem ve vnitřním poli, který překrývá část písmene, jsou původně typicky italským motivem šířeným od poloviny 13. století především boloňskými dílnami (fol. 84[r] **[IV. 2]**).[294] Tento motiv se vyskytuje v mnoha italských rukopisech, v bližší analogii např. v *Šestisvazkovém antifonáři padovské katedrály* (Padova, Biblioteca Capitolare, 1. třetina 14. století, sign. B 14, B 15, A 15, A 16, B 16, A 14).[295] V novější literatuře převažuje názor, že výzdoba rukopisu XII A 11 reprezentuje tzv. druhý boloňský styl se silnými vlivy stylu prvního.[296]

Literatura: DVOŘÁK 1900, 123; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 73; BARTOŠ 1927, 214, č. 3150; GIBBS 1990, 59; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 112, č. 89.

[291] CHALOUPECKÝ 1908, 73.
[292] DVOŘÁK 1900, 123.
[293] DVOŘÁK 1900, 123; DVOŘÁK 1901, 45.
[294] KUBÍK 2013, 121.
[295] KUBÍK 2013, 122.
[296] GIBBS 1990, 59; BRODSKÝ 2000, 112.

IV.4. Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 12)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XII A 12).

Itálie,[297] poslední čtvrtina 13. století.

Pergamen, 472 x 295 mm, 335 ff.

Latinsky, kaligrafická gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky, glosy.

Vazba dobová, kožená, chráněná kováním (dochováno neúplně), spony chybějí, hřbet novodobý. Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená a potrhaná.

Obsah: Decretum Gratiani s výkladem na okraji.[298]

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Později náležel roudnickému klášteru (signatura I XII na přední desce).[299] Zápis na fol. 2^{r}: *liber Rudnicensis*. Do Knihovny Národního muzea se doslal z březnické knihovny (signatura T I na přední desce).[300] V 19. století se stal rukopis předmětem padělatelského úsilí Václava Hanky.[301] Do každé původně prázdné nápisové pásky postav ve figurálních scénách vepsal „*prossu prawa*“, aby tak dokumentoval český původ rukopisu.[302]

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba rukopisu je velmi kvalitní.[303] Vytvořilo ji pravděpodobně více iluminátorů.[304] Ornamentika je složena z četných malovaných i kaligrafických iniciál. Zároveň se na několika foliích v sloupci textu vyskytují i samostatně vkomponované malované mnohafigurové výjevy v obdélném poli, které jsou umístěny v jednoduchém architektonickém prostředí v horní části přesahující rám tvořící plošné kulisy bez náznaku perspektivy (např. fol. 100^{r} **[V. 14]**). Výzdobu doplňují drolerie, které jsou umístěné mezi sloupci textu. Typologicky lze malované

[297] V katalogu Knihovny Národního muzea Pavel Brodský zařazuje konkrétněji do Bologně (BRODSKÝ 2000, 113). Dle Maxe Dvořáka původu jihofrancouzského, viz DVOŘÁK 1901, 45; BARTOŠ 1927, 214; TICHÝ/DROBNÁ 1965, 6.

[298] CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 214. Sbírka církevního práva (TICHÝ/DROBNÁ 1965, 6).

[299] Dle Václava Chaloupeckého se do Roudnice dostal prostřednictvím Jana IV. z Avignonu (CHALOUPECKÝ 1908, 75), odkazuje se přitom na Maxe Dvořáka (DVOŘÁK 1900, 123). Takto uvažuje i Jaroslav Kadlec (KADLEC 1992, 127).

[300] BARTOŠ 1927, 214; TICHÝ/DROBNÁ 1965, 6; BRODSKÝ 2000, 113.

[301] HRUBÝ 1917, 400; BARTOŠ 1927, 214; BRODSKÝ 2000, 114.

[302] BRODSKÝ 2000, 114. Viz WOLTMANN 1877, 8-9; BAUM 1877, 137-138; NEUWIRTH 1891, 306.

[303] DVOŘÁK 1900, 123; BRODSKÝ 2000, 114.

[304] GIBBS 1990, 73; BRODSKÝ 2000, 114.

iniciály rozdělit na figurální a ornamentální iniciály na větší a drobné iniciály. Těla iniciál jsou většinou tvořena hladkými dříky s kaudou v podobě spirálově stáčené polopalmety (např. fol. 115^{r} **[V. 4]**). Dalším typem těl iniciál je stylizovaný pružný stvol (např. fol. 80^{v} **[V. 3])**. Malované iniciály jsou umístěny v pravoúhlém vnějším poli. Vnitřní pole malovaných iniciál je buď figurální, nebo ornamentální, nejčastěji v podobě stylizovaných drobných akantoidů, nebo květinových srostlic (např. fol. 100^{r} **[V. 14]**, fol. 134^{v} **[V. 1]**, fol. 204^{r} **[V. 2]**). Do prostoru mezi sloupci textu vybíhají žerdi členěné vícedílnými kolénky, které jsou doplněny volutami, rozvilinami a spirálovitě stáčenými polopalmetami. Na spodním okraji stránky se vidlicovitě větví (např. fol. 126^{r} **[V. 15]**, fol. 163^{r} **[V. 13]**, fol. 124^{r} **[V. 16]**).

Figurální kompozice: 2^{r}: Právo kanonické a právo světské, 80^{v}: Simonie, 100^{r}: Biskup obžalován laikem **[V. 14]**, 115^{r}: Biskup po opětovném nastolení obžalován laiky, 122^{r}: Biskup obviněn exkomunikovaným laikem, 124^{r}: Biskupův zástupce svědčí u soudu, 126^{r}: Biskup obžalován ze simonie **[V. 15]**, 129^{r}: Spor o zastupování nemocného biskupa, 134^{v}: Biskup neoprávněně získal stolec testamentem svého předchůdce **[V. 1]**, 137^{r}: Exkomunikovaný biskup světí kněze jiné diecéze, 139^{v}: Laik se soudí o kostel, který postavil, 143^{r}: Kněz neoprávněně pohání jiného kněze k světskému soudu **[V. 13]**, 153^{v}: Kněz disponuje církevním majetkem na základě závěti biskupa, 163^{r}: Spor o desátek, 167^{r}: Spor o podnikání kněží, 169^{v}: Kněz obviněn ze zločinu spáchaného před vysvěcením, 174^{r}: Spor o obsazení farního kostela, 186^{r}: Kněz, jenž ustoupil od úmyslu vstoupit do kláštera, žádá zpět kostel, 189^{r}: Opat, jenž se stal biskupem, chce ovlivnit volbu nového opata, 191^{v}: Kněží žádají o přechod do kláštera, 192^{v}: Chlapci vstoupili do kláštera na základě rozhodnutí rodičů, 195^{r}: Kněz hromadí obročí, 196^{v}: Biskup nespravedlivě soudí, 204^{r}: Světská moc zasahuje proti biskupům upadnuvším do kacířství **[V. 2]**, 224^{r}; Heretický biskup odsouzen po své smrti. 234^{v}: Spor o desátek, 238^{r}: Kněz, jenž odmítl přestat s věštěním, exkomunikován, 245^{r}: Muž se zasnoubil se ženou přes předchozí slib čistoty, 252^{r}: Muž si našel novou ženu z důvodu přistoupení na víru, 255^{v}: Urozený muž žádá o ženu, kterou podvodem získal neurozený, 257^{r}: Záměna při křtu, 260^{r}: Muž svedl ženu jiného, 261^{v}: Muž si vzal za ženu nevěstku, 270^{r}: Žena z důvodu impotence svého muže se vdala za jiného, 300^{r}: Muž po návratu ze zajetí žádá zpět svou ženu, jež se z nevědomosti vdala za jiného, 301^{r}: Muž po smrti své ženy si vzal pokrevně příbuznou, 308^{r}: Mládenec lstí připravil dívku o čest, 309^{r}: Mše. Mnohafigurové kompozice jsou zasazeny do pevného obdélného rámce s plasticky modelovanou okrajovou lištou. Pozadí figur tvoří schematická architektura bez náznaku perspektivy, horní částí rám přesahující. Postavy z těchto architektonických kulis mírně vykračují (např. fol. 134^{v} **[V. 1]**, fol. 204^{r} **[V. 2]**, fol. 124^{r} **[V. 16]**). Figurální výzdoba zahrnuje i drobné figury mnichů, biskupů, soudců apod., které jsou vkomponovány k výběhům těl iniciál (např. fol. 126^{r} **[V. 15]**). Lidské postavy jsou kresebné, plošné, tělesné objemy se neuplatňují. Draperii

tvoří expresivně zalamující se záhyby a její řásnění je na tělesném tvaru nezávislé. Obličejová typika se jeví schematická.

Větší figurální iniciály: 80^{v}: (Q) Anděl **[V. 3]**, 115^{r}: (Q) Spravedlnost **[V. 4]**, 122^{r}: (Q) Anděl, 124^{r}: (I) Trubač **[V. 16]**, 126^{r}: (D) Spravedlnost **[V. 15]**, 134^{v}: (Q) Spravedlnost, 137^{r}: (S) Nestvůra, 143^{r}: (Q) Právník **[V. 5]**, 153^{v}: (Q) Postava muže, 169^{v}: (S) Spravedlnost, 186^{r}: (Q) Pták (2x), 192^{r}: (D) Muž s mečem, 193^{r}: (P) Soudce, 260^{r}: (U) Muž s mečem, 301^{r}: (U) Soudce, 309^{r}: (D) Soudce. Těla iniciál jsou tvořena stylizovanými pružnými stvoly (např. fol. 80^{v} **[V. 3]**), nebo hladkými oblými dříky prokreslenými bělobou a s kaudou v podobě spirálově stáčené kadeřavé laločnaté polopalmety (např. fol. 115^{r} **[V. 5]**). Vnitřní pole iniciál je jednobarevné: červené (např. fol. 80^{v} **[V. 3])**, modré (např. fol. 115^{r} **[V. 4]**, nebo zelené (např. fol. 143^{r} **[V. 5]**). Na kaudu často navazují žerdi přerušované prstenci (např. fol. 2^{r} **[V. 6]**). Žerdi vybíhají z vnějšího pole a jsou zakončeny šroubovitě přetáčenými polopalmetami a tvoří tak výzdobu bordur. Vnější pole malovaných iniciál ohraničuje plocha ve tvaru modrého čtverce s jednoduchou, bíle lemovanou lištou. Vnitřní pole jsou vyplněna polopostavami.

Drobné figurální iniciály: 2^{r}: (Q) Kristus **[V. 6]**, 2^{v}: (C) Snoubenci **[V. 7]**, 3^{r}: (C) Obličej ženy, 3^{v}: (N) Obličej ženy, 4^{r}: (Q) Obličej muže, 4^{v}: (I) Světec, 6^{v}: (Q) Soudce, 9^{r}: (D) Obličej ženy, 10^{v}: (A) Maska (2x), 13^{r}: (E) Obličej muže, 14^{r}: (D) Soudce, 17^{v}: (Q) Obličej muže, 23^{v}: (Q) Soudce, 25^{r}: (I) Nestvůra, 29^{r}: (D) Obličej ženy, 32^{v}: (C) Mnich, 33^{v}: (O) Mnich, 37^{r}: (S) Drak, 39^{r}: (Q) Biskup, 41^{v}: (E) Mnich, 47^{r}: (E) Mnich, 47^{v}: (Q) Mnich, 50^{v}: (P) Biskup, 58^{v}: (P) Mnich, 59^{v}: (D) Mnich, 63^{r}: (Q) Soudce, 67^{v}: (D) Mnich, 71^{v}: (Q) Mnich, 72^{r}: (C) Biskup, 75^{r}: (Q) Mnich, 79^{r}: (D) Maska, 94^{r}: (D) Soudce, 96^{r}: (Q) Mnich, 140^{v}: (D) Mnich, 146^{r}: (Q) Soudce, 162^{v}: (Q) Mnich, 167^{r}: (C) Maska (2x), 167^{v}; (Q) Mnich, 169^{r}: (Q) Mnich, 171^{v}: (P) Mnich, 172^{v}: (P) Mnich, 180^{r}: (D) Soudce, 182^{v}: (O) Soudce, 183^{r}: (Q) Mnich, 183^{v}: (Q) Mnich, 186^{v}: (C) Mnich, 194^{r}: (Q) Mnich, 194^{v}: (Q) Nestvůra, 195^{v}: (Q) Mnich, 202^{v}: (Q) Mnich, 205^{v}: (Q) Soudce, 219^{v}: (Q) Mnich, 224^{r}: (Q) Mnich **[V. 8]**, 234^{v}: (Q) Mnich, 238^{v}: (Q) Soudce, 239^{v}: (Q) Mnich, 242^{v}: (Q) Mnich, 245^{r}: (Q) Obličej muže, 252^{v}: (H) Soudce, 255^{r}: (Q) Mnich, 258^{r}: (Q) Mnich, 263^{r}: (Q) Soudce, 264^{v}: (Q) Mnich, 270^{r}: (C) Obličej muže, 296^{v}: (Q) Mnich, 302^{r}: (Q) Soudce, 303^{v}: (D) Mnich, 306^{r}: (D) Obličej muže, 307^{r}: (D) Obličej muže. Vnitřní pole malovaných iniciál jsou vyplněna polopostavami (např. fol. 2^{r} **[V. 6]**) nebo častěji jen obličeji (např. fol. 2^{v} **[V. 7]**, fol. 224^{r} **[V. 8]**). Z těl iniciál mohou vybíhat přetáčené laločnaté polopalmety a napojovat se na štíhlé úponky přerušované prstenci, které přecházejí v borduru (např. fol. 2^{r} **[V. 6]**).

Drolerie: 6^{r}: Drak, 14^{r}: Drak, 16^{r}: Drak, 22^{v}: Pták, 30^{v}: Pták, 32^{v}: Pták, 33^{r}: Nestvůra, 33^{v}: Pták, 34^{r}: Lévita, 41^{v}: Nestvůra, 47^{v}: Maska, 72^{v}: Nestvůra, 79^{r}: Obličej muže, 79^{v}: Mnich, 80^{v}: Nestvůra s mečem, Nestvůra, 115^{r}: Pták (3x), Drak (2x), 122^{r}: Maska, Lev sv. Marka, Sv. biskup, 123^{v}: Pták, 124^{r}: Drak (2x)

[V. 16], 126^{r}: Mnich s kalichem **[V. 15]**, 128^{v}: Nestvůra **[V. 12]**, 129^{r}: Pták (2x), 137^{r}: Pták (2x), 139^{v}: Nestvůra, 143^{r}: Maska (2x), 146^{r}: Pták, 153^{v}: Pták (2x), 167^{r}: Sadař, Trubač (2x), 186^{r}: Drak, Pták (2x), 189^{r}: Pták (2x), 191^{v}: Trubač, Pták (2x), 195^{r}: Nestvůra, Pták (2x), 196^{v}: Drak (2x), Pták (2x), 205^{v}: Pták, 224^{r}: Pták (4x), 234^{v}: Pták (2x), 238^{r}: Nestvůra, Pták (2x), 252^{r}: Nestvůra, Pták (2x), 255^{v}: Pták (3x), Nestvůra, Přípitek, 257^{r}: Pták, 260^{r}: Nestvůra, Soudce, Polopostava ženy, 270^{r}: Nestvůra, Pták (3x), Boj s hadem, 300^{r}: Bojovník s mečem, 301^{r}: Nestvůra, 308^{r}: Soudce, Nestvůra (2x), Pták (2x), 309^{r}: Nestvůra (2x), Maska (2x), Pták (2x). Malované drolerie umístěné mezi sloupci textu jsou vkomponovány buď samostatně do prostoru (např. fol. 128^{v} **[V. 12]**), nebo jsou součástí vnitřního pole iniciál (např. fol. 124^{r} **[V. 16]**), případně jsou napojeny na žerdi přecházející v borduru (např. fol. 126^{r} **[V. 15]**). Jedná se o italský typ drolerií.[305]

Větší ornamentální iniciály: 2^{r}: H **[V. 17]**, 100^{r}: Q **[V. 14]**, 129^{r}: Q, 139^{v}: Q **[V. 9]**, 163^{r}: D **[V. 13]**, 174^{r}: Q, 189^{r}: Q, 195^{r}: P, 196^{v}: Q, 204^{r}: Q, 224^{r}: Q, 234^{v}: S, 238^{r}: Q, 245^{r}: Q, 252^{v}: Q, 255^{v}: Q, 257^{r}: A, 261^{v}: Q **[V. 11]**, 270^{r}: Q, 300^{r}: Q, 308^{r}: C **[V. 10]**. Ornamentika je tvořena iniciálami s hladkými oblými dříky položenými na pravoúhlá modrá vnější pole iniciál. Těla iniciál mohou doplňovat kaudy v podobě spirálově stáčené laločnaté polopalmety (např. fol. 100^{r} **[V. 14]**). Méně často se objevují také těla iniciál složená z kombinace hladkých dříků a pružných stvolů (např. fol. 2^{r} **[V. 17]**). Vnitřní pole jsou vyplněna přetáčenými laločnatými polopalmetami, nebo schematickými květinovými srostlicemi (např. fol. 308^{r} **[V. 10]**).[306] Rostlinné úponky vybíhající z těl iniciál se napojují na žerdi přerušované barevnými prstenci a bobulemi a jsou doplněny volutami, rozvilinami a spirálovitě stáčenými laločnatými polopalmetami se zaostřenými konci protaženými do stáčených vlasových linií (např. fol. 163^{r} **[V. 13]**).

Drobné ornamentální iniciálky: 4^{v}: D, 5^{v}: L, 6^{r}: C, 7^{v}: Q, 9^{r}: U, 12^{v}: G, 15^{v}: D, 16^{r}: D, 18^{v}: B, 20^{v}: Q, 21^{r}: Q, 22^{v}: E, 24^{r}: E, 27^{r}: S, 28^{v}: E, 30^{r}: A, 30^{v}: O, 31^{r}: S, 33^{r}: E, 34^{r}: E, 34^{v}: H, 38^{v}: S, 40^{r}: P, 47^{v}: C, 48^{r}: S, 52^{r}: E, 54^{r}: L, 57^{v}: C, 58^{v}: A, Q, 59^{r}: T, A, 59^{v}: D, 60^{v}: Q, 61^{r}: T, 61^{v}: Q, 62^{v}: H, 63^{v}: A, 64^{r}: L, 64^{v}: H, 66^{r}: G, 66^{v}: P, 67^{r}: S, 67^{v}: H, 69^{r}; U, 69^{v}: P, 70^{v}: D, 71^{r}: l, 72^{v}: O, 74^{v}: S, 78^{r}: H, 79^{r}: Q, 79^{v}: E, 91^{r}: S, 92^{v}: M, 95^{v}: Q, 96^{v}: N, 134^{v}: Q, 136^{v}: Q, 137^{r}: S, 137^{v}: Q, 142^{r}: Q, 146^{r}: S, 162^{r}: E, 162^{v}: T, 167^{v}: D, 168^{r}: E, 17l^{v}: T, 172^{r}: Q, 172^{v}: Q, 173^{r}: A, 173^{v}: D, 174^{r}: Q, 183^{r}: Q, 186^{r}: Q, S, 189^{v}: P, S, 193^{v}: D, 196^{r}: Q, 198^{r}: Q, 205^{v}: Q, 206^{v}: Q, 220^{v}: N, 221^{r}: D, 230^{r}: Q, 238^{v}: Q, 239^{v}: A, 243^{v}: D, 248^{v}: S, 256^{r}: S, 258^{r}: S, 258^{v}: R, 259^{r}: Q, 261^{v}: Q **[V. 11]**, 264^{r}: D, 266^{r}: Q, 267^{v}: E, 268^{r}: M, 270^{r}: Q, 272^{v}: H, 281^{r}: Q, 287^{v}: H, 298^{v}: Q, 301^{r}: Q, 303^{r}: P, 303^{v}: M, 305^{r}: M, 306^{r}: Q, 306^{v}: U, 308^{r}: Q, 308^{v}: M, 309^{r}: D. Těla iniciál jsou tvořena hladkými dříky prokreslenými jednoduchou bílou linkou

[305] Pro italský typ drolerií je charakteristické obrazové prostředí, včetně prostorových plánů. Pokud se vyskytují figury v bordurách, odkazují ke kompoziční inspiraci v byzantském prostředí. KUBÍK 2007 – 2008, 69-70.

[306] Ke květinovým srostlicím viz KUBÍK 2008, 73-87; tab. I. 11), 452-459.

a položena na jednoduché čtvercové modré pozadí. Kaudy iniciál mají podobu spirálově stáčené laločnaté polopalmety s naznačenou nervaturou listu (např. fol. 261^{v} **[V. 11]**). Vnitřní pole vyplňují květinové srostlice. Ve srovnání s „většími ornamentálními iniciálami" je vnitřní pole drobnějších iniciál v rozmanitosti rostlinných forem značně zjednodušené.

Kaligrafická výzdoba: Kreslené iniciály se vyskytují téměř na každém foliu. Z těl kaligrafických iniciál vybíhají štíhlé bičíky podél sloupce textu listu (např. fol. 143^{v} **[V. 18]**). Nitkové ornamenty na vnějším poli iniciál směřují nejčastěji vertikálně a zdobí tak okraj textového sloupce. Kaligraficky zhotovené výběžky jsou zakončené buď spirálou, nebo tvoří lupenité tvary.[307]

Zdroje a paralely: Ve starší literatuře je původ rukopisu kladen do Avignonu.[308] O jihofrancouzské provenienci nepochybuje např. Max Dvořák. V ornamentice sice spatřuje původ italský, ale dle jeho názoru je doplněna převažujícími francouzskými prvky, které však konkrétně neuvádí. Charakter výzdoby je podle M. Dvořáka shodný s právními rukopisy z Montpellieru.[309] Mezi tyto rukopisy řadí např. *Summu juris canonici* (Montpellier, Bibliothèque Universitaire de Médecine, sign. H 9, 14. století). Pozdější literatura se však přiklání k čistě italskému původu.[310] Podle Antonína Friedla může být výzdoba prací Jacopina da Reggio, který se podílel na výzdobě rukopisu obdobného obsahu: *Francisci Gratiani de garratoribus decretum cum apparatu Johannis Andree* (Vyšší Brod, Knihovna cisterciáckého kláštera, polovina 14. století, sign. CXXXVII) **[XVIII. 5]**. Přesněji lze rukopis určit do boloňského prostředí, do prvního boloňského stylu.[311] Podobně komponované figurální iluminace zasazené do architektonického prostředí v čtvercovém poli se vyskytují např. ve výrazně mladším boloňském rukopise *Decretum Gratiani* (Řím, Biblioteca Apostolica Vaticana, ms. 1366), z doby kolem poloviny 14. století **[XVIII. 32]**.[312] V tomto navazujícím kodexu jsou podobné také motivy malovaných ornamentálních iniciál s kaudami v podobě protažených a na konci přetočených laločnatých polopalmet. Postavy jsou ale

[307] K tomuto typu kaligrafických ornamentů viz KUBÍK 2008, 94-96.
[308] DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 214.
[309] DVOŘÁK 1900, 123.
[310] Např. FRIEDL 1965, 9; KRÁSA 1966, 609, pozn. 37; BRODSKÝ 2000, 113.
[311] GIBBS 1990, 65-73; GIBBS 1992, 282; BRODSKÝ 2000, 114.
[312] CONTI 1978, 86.

v této mladší vrstvě iluminací méně strohé a kompozice uvolněnější, odlišně je pojaté také vnější pole malovaných iniciál.[313]

Literatura: BAUM 1877, 137-138; WOLTMANN 1877, 8-9; NEUWIRTH 1891, 306; DVOŘÁK 1900, 123; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; HRUBÝ 1917, 400; BARTOŠ 1927, 214, č. 3151; TRENKLER 1948, 15; KEJŘ, 1962, 36-45; FRIEDL 1965, 9; TICHÝ/DROBNÁ 1965, č. 6; KRÁSA 1966, 609, pozn. 37; BOHATEC 1970, 24, 59, 90-91; MELNIKAS 1975, 109, 194, 216, 244, 384, 410, 435-436, 488, 688, 779, 808, 834, 864, 916, 969, 997; VRCHOTKA 1981, 7-9; GIBBS 1990, 65-73; GIBBS 1992, 282; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ, 1995, 551; BRODSKÝ 2000, 113-115, č. 90.

IV.5. Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas Salamonis, Ecclesiastem, Cantica, Librum Sapientiae (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII B 12)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XII B 12).

Francie,[314] kolem poloviny 13. století.

Pergamen, 369 x 250 mm, 196 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace.

Vazba původní, kožená, chráněná kováním a dřevěnými puklicemi, spony chybějí. Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená.

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Prošel roudnickým klášterem (signatura A XVII na přední desce, G VIII na přídeští). Zápis na fol. 1^{r}: *Liber Rudnicensis monasterij*. Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny (signatura D IIII na přední desce).[315]

[313] Např. na fol. 115^{r} KNM XII A 12 je vnější pole iniciály zdobené jen bílou okrajovou páskou **[V. 4]**. Naproti tomu v boloňském rukopisu na fol. 144^{v} ve vnějším poli iniciály umístěná postava, která komunikuje s postavou ve vnitřním poli iniciály**[XIX. 31]**.

[314] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ, 1908, 75; BRODSKÝ 2000, 134.

[315] CHALOUPECKÝ, 1908, 75; BARTOŠ 1927, 219; BRODSKÝ 2000, 134. Do roudnického kláštera jej přivezl dle Václava Chaloupeckého Jan IV. (CHALOUPECKÝ, 1908, 75). S Janem IV. rukopis spojují také Max Dvořák (DVOŘÁK 1900, 124) a Jaroslav Kadlec (KADLEC, 1992, 127).

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba je nadprůměrné úrovně.[316] Folia rukopisu jsou linkována pro příslušný počet řádek a postranními liniemi je vymezeno textové zrcadlo. Text je rozdělen do dvou, nebo tří sloupců. Výzdobu tvoří malované iniciály figurální a ornamentální, drolerie i kaligrafická dekorace. Základní tvary těl iniciál často expandují ze svého vnějšího pole. Ve vnějším i vnitřním poli malovaných iniciál je hojně užito zlata.

Figurální iniciály: 2^{r}: (P) Šalamoun napomíná mládence **[VI. 1]**, 57^{r}: (U) Šalamoun **[VI. 2]**, 75^{r}: (O) Madona s Ježíškem **[VI. 3]**, 96^{v}: (D) Šalamounova spravedlnost **[VI. 4]**, 125^{v}: (O) Církev vítězí nad Synagógou **[VI. 5]**. Základní tvary těl iniciál z hladkého dříku jsou zakončeny rostlinnou ornamentikou a povrchově plošně zdobené bělobou (kresba symetrické kadeřavé polopalmety obalující hladký dřík, nebo pomocí geometrických linií, např. fol. 57^{r} **[VI. 2]**).[317] Na fol. 96^{v} je tělo iniciály doplněno zoomorfní kaudou **[VI. 4]**. Pravoúhlá vnější pole iniciál rámují zlaté lišty, přes které přesahují těla iniciál. Vnitřní pole iniciál tvoří vždy mnohafigurální výjev na čistém zlatém pozadí bez architektonického orámování (jen na fol. 75^{r} je naznačeno trojitým obloukem **[VI. 3]**). Vyobrazené figury přesahují vnitřní pole a často i samotnou literu.[318] Lidské postavy jsou kresebné, tělesné objemy se však pod pečlivou draperií neztrácejí. Obličejová typika je schematická.

Drolerie: 57^{r}: Pták **[VI. 2]**. Drolerie je vkomponována na výběžek těla malované iniciály.

Ornamentální iniciály: 2^{r}: I **[VI. 6]**, 56^{r}: U **[VI. 7]**, 74^{v}: S **[VI. 8]**. Hladké dříky jsou zdobené v ose těla malované iniciály stylizovaným perlovcem (fol. 74^{v} **[VI. 8]**),[319] symetrickou kadeřavou polopalmetou obalující dřík iniciály (fol. 56^{r} **[VI. 7]**), nebo malovaným zoomorfním motivem (fol. 2^{r} **[VI. 6]**).[320] Jsou doplněné drobnými laločnatými lístky a zavíjenými polopalmetami akantoidů, které tak tvoří vnitřní pole iniciály. Pozadí vnitřních polí jsou zlatá. Vnější pole iniciály svírají zlaté obrysové lišty, přes které přesahují malované litery.

Kaligrafická výzdoba: Drobné iniciálky jsou zdobené fleuronée. Nitkové ornamenty buď vybíhají v tenkých vertikálních liniích zakončených spirálou podél textového

[316] BRODSKÝ 2000, 134.
[317] Iniciály z hladkých dříků s plošně zdobeným povrchem viz KUBÍK 2013, 123-125.
[318] Tělem iniciály je hladký dřík; varianta s expandujícím figurálním výjevem ve vnitřním poli překrývajícím část základního tvaru litery a s pravoúhlým vnějším polem viz KUBÍK 2013, 121-122.
[319] Iniciály z hladkých dříků zdobené po okrajích těla iniciály perlovcem viz KUBÍK 2013, 123-124.
[320] Ke genezi tohoto typu iniciály „I“, která je tvořená tělem zoomorfního monstra (zde v prokrajovaném rámu vnějšího pole) viz KUBÍK 2013, 134.

sloupce, nebo pouze kopírují základní tvar těla iniciály. Nitkovou ornamentikou jsou řešena i vnitřní pole.

Zdroje a paralely: Výzdoba je podle většiny autorů projevem francouzské knižní malby.[321] Přesněji původ rukopisu umisťují do některé z pařížských iluminátorských dílen.[322] Ve starší literatuře se píše o značné podobnosti rukopisů ze sledované skupiny a spojovány jsou kodexy jako *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13) **[VIII. 1]**, *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12) **[VI. 1]** a *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem* (KNM XIV A 11) **[X. 1]**.[323] Podobné jsou např. malované iniciály v KNM XII B 12 na fol. 74^{v} **[VI. 8]** a v KNM A 11 na fol. 2^{v} **[X. 1]**. Společné znaky lze doložit ve zlacení vnějších polí iniciál a v užití perlovce na hladkém dříku iniciál. Iniciály z hladkých dříků s plošně zdobeným povrchem (zdobené po okrajích těla iniciály perlovcem) jsou původně typicky západním motivem, který byl šířen severofrancouzskými dílnami již od počátku 13. století. Nejzákladnější variantou tohoto druhu iniciál jsou hladké dříky zdobené stylizovaným perlovcem z bobulí.[324] Výzdobu lze srovnat např. s pařížskou *Biblí* (Londýn, The British Library, sign. Burney 2, 2. polovina 13. století). Lze porovnat např. figurální iniciály „P“ zmíněné Bible ms. Burney 2 na fol 491^{r} **[XVIII. 35]** s Biblí KNM XII B 12 na fol. 2^{r} **[VI. 1]**. Shodné jsou zlaté rámy vnějších polí i hladké dříky těl iniciál zdobené kombinací kadeřavé polopalmety a geometrickým motivem.

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ, 1908, 75; BARTOŠ 1927, 219, č. 3176; KADLEC, 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 134, č. 109; ČERNÝ 2006, 71-73.

IV.6. Sborník teologický (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII C 8)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XII C 8).

[321] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ, 1908, 75; BARTOŠ 1927, 219; BRODSKÝ 2000, 134.
[322] BRODSKÝ 2000, 134; ČERNÝ 2006, 71.
[323] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75. Viz kapitola IV.7. Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum (KNM XII C 13).
[324] KUBÍK 2013, 123-125.

Čechy,[325] po polovině 14. století.

Pergamen, 319 x 229 mm, 233 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace.

Vazba původní, kožená, červeně tónovaná, chráněná kováním a sponami. Rukopis je v dobrém stavu. Roku 1993 byl restaurován v konzervační dílně Knihovny Národního muzea.[326]

Obsah: 1^{r}-1^{v}: Sv. Tomáš Akvinský: Articuli in quibus in summis suis communiter non tenetur. 2^{r}-140^{r}: Armandus de Bellovisu: De declaratione difficilium dictorum et diccionum in theologia, 151^{r}-233^{r}: Sv. Bonaventura: Prologus super Sententias magistri Petri Lombardi in breviloquium, 233^{v}: Diagram starozákonních proroků o Spasiteli.[327]

Provenience: Rukopis pochází z roudnického kláštera (signatura G VII na přední desce).[328] Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny.[329] Roku 1993 byl odcizen z konzervační dílny Knihovny Národního muzea, roku 1997 však byl opět objeven v Antikvariátu U Karlova mostu v Karlově ulici v Praze 1.[330]

Systém rozvrhu výzdoby: Folia rukopisu jsou linkována pro příslušný počet řádek a postranními liniemi je vymezeno textové zrcadlo. Po kvalitativní stránce je výzdoba spíše řemeslnou prací, jejímž autorem je kaligraf.[331] Výzdobu tvoří drobné kreslené iniciálky zdobené fleuronée a jedna velká kaligrafická iniciála.

Iniciála fleuronée: 152^{r}: F **[VII. 1]**. Výzdoba iniciály je tvořena fleuronné. Skládá se z akantoidních palmet, kroužků a polokroužků. Vnitřek písmene vyplňuje dekorativní kaligrafická síť.[332] Kaligrafický ornament je přenesen i na obvod iniciály a lemuje tak textový sloupec ze dvou stran.

---

[325] BRODSKÝ 2000, 144. Max Dvořák o rukopise soudí, že pochází z oblasti Provence a do Roudnice byl dovezen přímo z Avignonu (DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45). Dle Václava Chaloupeckého se jedná o rukopis, jehož autor zemřel 1334 při papežském dvoře (CHALOUPECKÝ 1908, 75).
[326] BRODSKÝ 2000, 144.
[327] DVOŘÁK 1900, 124; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 223; BRODSKÝ 2000, 144.
[328] Podle Václava Chaloupeckého rukopis přišel do Roudnice prostřednictvím Jana z Dražic (CHALOUPECKÝ 1908, 75), odkazuje se přitom na Maxe Dvořáka (DVOŘÁK 1900, 124). Dle Jaroslava Kadlece se jedná o jeden z rukopisů, kterým biskup Jan IV. položil základ klášterní knihovně (KADLEC 1992, 127).
[329] BARTOŠ 1927, 223; BRODSKÝ 2000, 144.
[330] BRODSKÝ 2000, 144.
[331] BRODSKÝ 2000, 144.
[332] K podobným motivům kaligrafického ornamentu viz KVĚT 1924 – 1925, 107-108.

Kaligrafická výzdoba: Drobné iniciálky jsou zdobené fleuronée.

Zdroje a paralely: Podle starší literatury rukopis pochází z Avignonu.[333] Kaligrafická výzdoba vychází ze skupiny rukopisů, kterou sestavil Max Dvořák kolem tzv. *Sampsonova rukopisu* (Praha, Knihovna Národního muzea, sign. XII A 15, 2. čtvrtina 14. století) **[XVIII. 6-9]**.[334] Na základě porovnání kaligrafické ornamentiky lze usuzovat jen na volnou podobnost, odlišné je např. pojetí rostlinné ornamentiky. Avignonský původ Max Dvořák určuje také na základě obsahu rukopisu. Jeden z autorů textu, Armandus de Bellovisu, byl Provensálec, navíc lektorem při papežském dvoře. Armandus zemřel roku 1334 a podle M. Dvořáka je nepravděpodobné, že by jeho spis získal v krátké době takovou oblibu, aby se dalo uvažovat o jiném původu než avignonském.[335] Podle Pavla Brodského však rukopis vznikl nepochybně v Čechách.[336]

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 223, č. 3190; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 144, č. 119.

IV.7. Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII C 13)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XII C 13).

Francie,[337] konec 13. století.

Pergamen, 317 x 217 mm, 307 ff.

Latinsky, kaligrafická gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba původní, kožená, obalová, zdobená slepotiskem, chráněná dřevěnými puklicemi (dochovány neúplně) a sponou, původní spony chybějí. Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená a potrhaná.

[333] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75.
[334] BRODSKÝ 2000, 144. Alternativní název: *Bernardus Clarevallensis (Opera)*. BARTOŠ 1927, 214; BRODSKÝ 2000, 118. K výzdobě KNM XII A 15 viz také KVĚT 1931, 6-8, 246.
[335] DVOŘÁK 1900, 124.
[336] BRODSKÝ 2000, 144. Pavel Brodský navíc na základě zhodnocení stylu výzdoby fleuronée posouvá dataci rukopisu za polovinu 14. století. Biskup Jan IV. by tak rukopis nemohl z Avignonu přivést, protože zemřel již roku 1434.
[337] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 224.

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Později byl v majetku roudnického kláštera (signatura D XII na zadním přídeští, T I na přední desce). Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny.[338]

Systém rozvrhu výzdoby: Folia rukopisu jsou linkována pro příslušný počet řádek textu a postranními liniemi je vymezeno jeho zrcadlo. Výzdoba je podle Pavla Brodského vynikající kvality.[339] Tvoří ji malované ornamentální iniciály položené na pravoúhlá pozadí vnějších polí, dále drobné kaligrafické iniciálky zdobené fleuronée a malované drolerie. Z malovaných iniciál vybíhají do bordur dlouhé lancetové listy a stvoly zakončené úponky s drobnými lístky.

Ornamentální iniciály: 1^{r}: O **[VIII. 1]**, 3^{v}: C, 4^{v}: U, 93^{v}: Q, 96^{r}: C, 167^{v}: Q, 169^{r}: C, 222^{v}: D, 224^{v}: S. Těla iniciál jsou tvořena hladkými dříky a plošně obalována symetrickou kadeřavou polopalmetou.[340] Vnitřní pole iniciál vyplňují rostlinné úponky stočené do rozvilin a zakončené drobnými kadeřavými trojlístky a zaostřenými pětilistými palmetami s široce rozevřenými bočními tvary evokující listy vinné révy.[341] Vnější pole iniciály tvoří pravoúhlá rámová lišta, na níž se často připojují drolerie.

Drolerie: 1^{r}: Lev, Kočka žere myš, Pták, Opice, Pes napadá jelena, Lučištník střílí na ptáka, Hra **[VIII. 1]**, 3^{v}: Zajíc, Pták, 4^{v}: Zajíc, Pes, Pták, Straka, 93^{v}: Lev, Pes honí zajíce, 96^{r}: Pták, Pes honí zajíce, 167^{v}: Pes, Zajíc, Pták, 169^{r}: Pták (2x), Pes honí zajíce, 222^{v}: Pták (2x), Zajíc, 224^{v}: Pes honí zajíce. Drolerie stojí samostatně bez vyobrazeného pozadí a jsou vkomponovány do těsné blízkosti iniciál. Jedná se o francouzský typ drolerií.[342] Lidská postava se objevuje pouze na fol. 1^{r} v podobě lučištníka. Je anatomicky dobře zvládnuta. Tělesné objemy se uplatňují i pod jednoduchou kresebnou draperií.

Kaligrafická výzdoba: Drobné iniciálky jsou zdobené fleuronée.

[338] CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 224; BRODSKÝ 2000, 146. Podle Václava Chaloupeckého rukopis přivezl Jan IV. z Avignonu a posléze jej věnoval roudnickému klášteru (CHALOUPECKÝ 1908, 75). Že rukopis věnoval biskup Jan IV., předjímá od Maxe Dvořáka (DVOŘÁK 1900, 124) a totéž tvrzení opakuje též Jaroslav Kadlec (KADLEC 1992, 127).
[339] BRODSKÝ 2000, 146.
[340] K tomuto typu konstrukce iniciál viz KUBÍK 2013, 103-106.
[341] Ke genezi stylizovaného zaostřeného listoví (vč. tzv. „českého typu akantu“) podrobněji viz KUBÍK 2007 – 2008, 71- 72.
[342] Tzn. droleriová výzdoba založená na izolovaných figurálních motivech zasazených na stvoly a lišty, bez charakterizace obrazového prostoru. KUBÍK 2007 – 2008, 77.

Zdroje a paralely: Výzdoba rukopisu je francouzského původu.[343] Max Dvořák hledá paralely v jižní Francii, Pavel Brodský však uvádí severofrancouzský původ, přesněji pařížské dílny.[344] Max Dvořák a Václav Chaloupecký spojují tento rukopis do dílenské souvislosti s výše zmiňovanou skupinou (viz kat. IV.5): *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13) **[VIII. 1]**, *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12) **[VI. 1]** a *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem* (KNM XIV A 11) **[X. 1]**.[345] Pavel Brodský tento názor nesdílí a navrhuje, že jde o díla pouze stylově podobná.[346] U těchto kodexů sice lze s nejvyšší pravděpodobností na základě analýzy výzdoby určit francouzský původ, jedná se však o rukopisy různé kvality. Podobné jsou např. iniciály v KNM XII B 12 na fol. 74^{v} **[VI. 8]** a v KNM XIV A 11 na fol. 2^{v} **[X. 1]**. Společné znaky jsou ve zlatém vnějším poli iniciály a v užití perlovce na hladkém dříku iniciály. Nároží polí, rám vnějšího pole i ornamentika jsou komponovány odlišně.

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 224, č. 3195; KADLEC 1992, 127, 130; BRODSKÝ 2000, 146, č. 122.

IV.8. Misál Jana z Dražic (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XIII B 9)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XIII B 9).

Čechy,[347] kolem roku 1340.

Pergamen, 341 x 232 mm, 405 ff.

Latinsky, kaligrafická gotická minuskula, rubrikace, notace.

Vazba původní, kožená, chráněná kováním, spony chybějí. Rukopis je poškozen špínou, ohmatáním, vlhkostí a kyselostí inkoustu.

[343] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 224; BRODSKÝ 2000, 146.
[344] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; BRODSKÝ 2000, 146.
[345] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75.
[346] BRODSKÝ 2000, 146.
[347] CHALOUPECKÝ 1908, 76; HLEDÍKOVÁ 1991, 157; KADLEC 1992, 128; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.

Provenience: Rukopis pořídil Jan IV. z Dražic a věnoval jej roudnickému klášteru.[348] Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny.[349]

Obsah: Misál. 10^{v}-64^{r}: Notované preface, notace ve čtyřlinkové osnově, 71^{r}-76^{v}: Mešní kánon, notace ve čtyřlinkové osnově.[350]

Systém rozvrhu výzdoby: Folia jsou linkována pro 16 řádek textu, nebo pro hudební notaci. Rukopis zdobí malované ornamentální iniciály, kaligrafické iniciály a drobné iniciálky zdobené fleuronée. V notaci prefací se vyskytují i kresebné cadelly (fol. 36^{v} **[IX. 6]**). Rukopis je doplněn malovanou heraldickou výzdobou erbů pánů z Dražic (fol. 57^{r} **[IX. 2]**, fol. 65^{r} **[IX. 1]**). Na okraje textového zrcadla do volných ploch stránek vybíhají bičíky kaligrafických iniciál. Svým charakterem výzdoby se z celé knihy vymyká fol. 65^{r} **[IX. 1]**. Výjev na tomto kánonovém listu nebyl do rukopisu vmalován, ale byl dodatečně vlepen. Provedení vykazuje značně vysokou kvalitu a výrazně se odlišuje od ostatní výzdoby. Vznikl v jiné dílně než zbytek kodexu.[351]

Figurální iluminace: 65^{r}: Ukřižování **[IX. 1]**. Výzdoba tohoto listu je značně kvalitní. Výjev rozděluje horizontální lišta na dvě části a rámuje jej plošně zdobený pás, na kterém jsou namalované přetáčené laločnaté polopalmety s naznačenou nervaturou listu. Vyobrazené Ukřižování je redukované na tři hlavní postavy: Kristus na kříži, truchlící Panna Marie a sv. Jan Evangelista. Pod Ukřižováním se nachází zobrazení klečícího biskupa mezi dvěma velkými erby: vlevo znak pražského arcibiskupství, vpravo znak pánů z Dražic. Vyobrazené postavy jsou mohutné. Kresbu doplňuje plastická barevná modelace, ale uplatňuje se ještě dekorativismus a linearita (např. vlasy, draperiové záhyby).[352]

Heraldická výzdoba: 57^{r}: páni z Dražic **[IX. 2]**, 65^{r}: Pražské biskupství, páni z Dražic **[IX. 1]**.

Ornamentální iniciály: 30^{r}: W **[IX. 4]**, 36^{v}: C **[IX. 6]**, 54^{v}: W **[IX. 5]**, 57^{r}: W **[IX. 2]**, 66^{r}: T **[IX. 3]**. Těla iniciál tvoří většinou hladké dříky, které jsou pokryty plošnými dessinovými tapetami geometrických ornamentů (např. fol. 36^{v} **[IX. 6]**). Odlišně je komponována

[348] DVOŘÁK 1900, 127; DVOŘÁK 1901, 48; CHALOUPECKÝ 1908, 76; BARTOŠ 1927, 254; KVĚT 1931, 245; HLEDÍKOVÁ 1991, 157; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 169; ZLÁMAL 2007, 194; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[349] BARTOŠ 1927, 254; BRODSKÝ 2000, 169.
[350] Zdroj: www.manuscriptorium.com, vyhledáno 2. 5. 2013.
[351] DVOŘÁK 1900, 127; CHALOUPECKÝ 1908, 76; BARTOŠ 1927, 254; KVĚT 1931, 245; KADLEC 1992, 130; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[352] DVOŘÁK 1900, 127-128; KVĚT 1931, 245; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.

iniciála na fol. 66^{r}, jejíž tvar litery je složen ze základních geometrických forem a zakončen zaostřenými polopalmetovými trojlístky **[IX. 3]**. Do zlaceného povrchu litery je vyrytá hustá mřížka. Iniciála je položena na modré pole bez jakéhokoli zdobení.[353] Dalším typem jsou těla iniciál tvořená hladkými dříky obalovanými zaostřenou polopalmetou (např. fol. 30^{r} **[IX. 4]**).[354] Do vnitřního i vnějšího pole těchto iniciál je vkomponovaný dekor sestavený z výběhů iniciál vidlicovitě se štěpících a zakončených trojlístky s naznačenou nervaturou. Vnější pole iniciál je pravoúhlé a na vnějších nárožích polí jsou bobule nebo rostlinné motivy. Ve velké míře je užito zlato na vnější pole iniciál.

Kaligrafické iniciály: 90^{r}: A, 102^{v}: P, 109^{v}: E, 149^{r}: O, 153^{v}: D, 167^{v}: R **[IX. 7]**, 179^{r}: U, 182^{v}: S **[IX. 8]**, 186^{v}: B, 221^{r}: S, 244^{r}: D **[IX. 9]**, 247^{v}: D, 275^{r}: E, 279^{r}: D, 283^{r}: F, 286^{r}: D, 292^{r}: D, 292^{v}: B **[IX. 10]**, 304^{r}: O **[IX. 11]**, 315^{v}: T **[IX. 12]**, 337^{v}: R, 350^{v}: G. Kaligrafický ornament je tvořen fleuronné. Těla iniciál jsou komponovány buď adicí lišt svírající výplně ze zaostřených nebo laločnatých polopalmet s rozeklanými okraji a naznačenou nervaturou listu (např. fol. 167^{v} **[IX. 7]**), nebo ze silně stylizovaných tvarů dvojice srostlých palmet (např. fol. 244^{r} **[IX. 9]**). Jedná se o intarzovaný typ iniciál.[355] Z těl nebo z levých okrajů vnějšího pole iniciál vybíhají úponky a tvoří tak výzdobu bordur. Drobné iniciálky jsou zdobené fleuronée.

Zdroje a paralely: Rukopis byl vytvořen pro Prahu.[356] Kaligrafická výzdoba vychází podobně jako u *Sborníku teologického* (KNM XII C 8) **[VII. 1]** ze skupiny rukopisů, kterou sestavil Max Dvořák kolem kodexu českého původu, tzv. *Sampsonova rukopisu* (KNM XII A 15, 2. čtvrtina 14. století) **[XVIII. 6-9]**.[357] Ve starší literatuře převažuje názor na francouzský původ výzdoby rukopisu.[358] Jan Květ však francouzský styl dekoru odmítl a zdůraznil východoanglické vlivy působící na malované ornamentální iniciály (podobnost např. s malovanými iniciálami ze *Žaltáře oxfordské Bodleiany Barlow* (Oxford, Bodleian Library, okolo 1321 a 1341, ms. Barlow 22) **[XVIII. 10]** a z části i vlivy italské.[359] Anglická orientace je však patrná zejména v kaligrafické výzdobě rukopisu (např. na fol. 36^{v} **[IX. 6]**). V dodatečně vlepeném Kánonovém listu

[353] Povrch iniciály je značně poškozen, barvy jsou výrazně setřené.
[354] Ke zdrojům a analogiím typu konstrukce iniciál viz KUBÍK 2013, 103-106
[355] Zdroj: ústní sdělení školitele.
[356] HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[357] DVOŘÁK 1900, 127; BRODSKÝ 2000, 169.
[358] DVOŘÁK 1900, 127; MATĚJČEK 1931, 254.
[359] KVĚT 1931, 245.

na fol. 65[r] Jan Květ rozeznával francouzské vlivy **[IX. 1]**.[360] Jiní autoři v něm spatřovali současně vlivy italské.[361] Podle Pavla Brodského je charakter výzdoby výsledkem první vlny italismů v českém prostředí.[362] V literatuře je zdůrazňován vztah malby tohoto vlepeného listu s deskovou malbou. Je pravděpodobné, že autorem výzdoby může být dokonce malíř deskových obrazů.[363] Byly zvažovány vztahy k vrstvě Mistra Theodorika[364] nebo k vrstvě Mistra Vyšebrodského oltáře.[365] Stylově má však nejblíže k *Fragmentu skříňového relikviáře se sv. Ondřejem, sv. Janem Evangelistou a sv. Petrem* (tzv. Predela roudnická, Praha, Národní galerie, kolem 1340) **[I. 6]**.[366] Podle Hany Hlaváčkové Kánonový list může pocházet ze stejné dílny, která vytvořila např. *Velislavovu bibli* (NK XXIII C 124, kolem 1340), jež vznikla v Praze **[XVIII. 12]**.[367] Podobná kompozice je zřetelná např. na fol. 8[v] v *Misálu pražském* (KNM XIII B 14, kolem 1340), rukopisu českého původu **[XVIII. 13]**.[368] Ve výjevu Ukřižování Misálu pražského chybí horizontální lišta rozdělující obraz na dvě části i okrajová lišta je bez plošného zdobení, jiná je i skladba draperií, ale kompoziční pojednání figur je shodné.

Literatura: DVOŘÁK 1900, 127-128; DVOŘÁK 1901, 48; CHALOUPECKÝ 1908, 76; BURGER 1913, 160; DOSTÁL 1922, 30; BARTOŠ 1927, 254, č. 3295; FRIEDL 1930, 100; KVĚT 1931, 245-249; MATĚJČEK 1931, 254-257; KLETZL 1933, 6; KVĚT 1933, 324; STANGE 1934, 167-169; MATĚJČEK 1935, 52-53; KVĚT 1937, 172; KVĚT 1938, 367; SAWICKA 1938, 164; MATĚJČEK 1950, 37; FRIEDL 1955 – 1956, 18, č. 28; DROBNÁ 1956, 33; KVĚT 1960, 35; TICHÝ/DROBNÁ 1965, č. 11; SCHMIDT 1969, 170, 424, pozn. 28; KRÁSA 1970, 247; STEJSKAL 1970, 11; KUTAL 1972, 32; STEJSKAL/URBÁNKOVÁ 1975, 123; URBÁNKOVÁ 1979, 79; VRCHOTKA 1981, 9; PEŠINA 1982, 48; STEJSKAL 1983, 509; STEJSKAL 1984, 308; DVOŘÁKOVÁ 1988, 158; HLEDÍKOVÁ 1991, 157-159; KADLEC, 1992, 127-128, 130; PAVLASOVÁ 1993, 49, 97-98, 102; KOZINOVÁ 1994, tab. II-III, 53, 58, 63, 122; BRODSKÝ 1995, 551; HLAVÁČKOVÁ 1996, 472; BRODSKÝ 1997 – 1998,

[360] KVĚT 1931, 245-249.
[361] KLETZL 1933, 6; SCHMIDT 1969, 170.
[362] BRODSKÝ 2000, 169.
[363] Např. DVOŘÁK 1900, 127-128; DVOŘÁK 1901, 48; BURGER 1913, 160; PEŠINA 1982, 48; STEJSKAL 1984, 308; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[364] DVOŘÁK 1901, 48; BURGER 1913, 160.
[365] PEŠINA 1982, 48.
[366] MATĚJČEK 1931, 254-257; MATĚJČEK 1935, 52-53; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[367] HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[368] Shrnutí literatury k *Misálu pražskému* (KNM XIII B 14) viz BRODSKÝ 2000, 172.

147-148; BRODSKÝ 2000, 169-170, č. 144; ZLÁMAL 2007, 194; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.

IV.9. Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XIV A 11)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XIV A 11).

Francie,[369] počátek 13. století.

Pergamen, 336 x 229 mm, 148 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace.

Vazba dobová, kožená, chráněná kováním (dochováno neúplně), spony chybějí. Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená.

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Později byl v majetku roudnického kláštera. Zápisy na fol. 1^{r}, 1^{v} a 147^{v}: *liber Rudnicensis monasterii*. Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny (signatura W V na přední desce).[370]

Systém rozvrhu výzdoby: Listy rukopisu jsou linkovány. Výzdoba je podprůměrné úrovně,[371] omezena na dvě malované ornamentální iniciály, jednu kaligrafickou iniciálu a množství drobných iniciálek zdobených fleuronée. Kaligrafickou výzdobu tvoří akantoidy, kroužky a polokroužky, dekor iniciál směřuje vertikálním i horizontálním směrem na okrajích listů.[372]

Ornamentální iniciály: 1^{r}: E, 2^{v}: E **[X. 1]**. Malovaná výzdoba je tvořena dvěma drobnými ornamentálními iniciálami, které jsou položeny na pravoúhlá zlatá vnější pole. Těla iniciál jsou z hladkého dříku, zdobena perlovcem a doplněna ve vnitřním poli iniciály rostlinnými úponky, které jsou stočené do rozvilin a zakončené drobnými zavíjenými lístky.

[369] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; KVĚT 1924 – 1925, 107; BARTOŠ 1927, 289; BRODSKÝ 2000, 198.
[370] BARTOŠ 1927, 289; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BRODSKÝ 2000, 198. Dle Václava Chaloupeckého si rukopis přivezl z Avignonu biskup Jan IV. (CHALOUPECKÝ 1908, 75). Rukopis s Janem IV. také spojuje Max Dvořák (DVOŘÁK 1900, 124) a Jaroslav Kadlec (KADLEC 1992, 127).
[371] KVĚT 1924 – 1925, 107; BRODSKÝ 2000, 198.
[372] KVĚT 1924 – 1925, 107.

Kaligrafická iniciála: 114[r]: D. Iniciála je drobná a s velmi skromnou výzdobou provedenou pouze fleuronée. Dále výzdobu doplňují drobné kaligrafické iniciálky.

Zdroje a paralely: Nízká kvalita výzdoby znejasňuje stylové určení.[373] Rukopis je podle Maxe Dvořáka francouzského původu.[374] Tento názor je přijímaný i v pozdější literatuře.[375] Paralely je možné nalézt v jiných rukopisech ze sledovaného souboru, které byly zařazeny mezi francouzské.[376] Jedná se například o rukopisy *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12) **[VI. 1-8]** nebo *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13) **[VIII. 1]**.[377]

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; KVĚT 1924 – 1925, 107; BARTOŠ 1927, 289, č. 3420; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 198, č. 176.

IV.10. Bible Jana z Dražic (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XV A 6)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XV A 6).

Francie,[378] konec 13. století.

Pergamen, 422 x 272 mm, 419 ff.

Latinsky, kaligrafická gotická miniskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba dobová, kožená, zdobená slepostiskem, chráněná kováním, spony chybějí.

Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená, hřbet pokroucený.

Obsah: Podle Pavla Freitingera byl podle tohoto rukopisu pořízen první český překlad bible. Svůj názor podpírá odchylkami od základního textu Vulgáty.[379]

Provenience: Rukopis přivezl do Čech z Avignonu Jan IV. z Dražic a podle záznamu jej roku 1336 věnoval roudnickému klášteru.[380] Zápis na fol. l[r]: *Rudnicensis.* Zápis na

[373] BRODSKÝ 2000, 198.
[374] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45.
[375] CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 289; BRODSKÝ 2000, 198.
[376] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75.
[377] Viz v tomto katalogu KNM XII B 12 kat. č. IV. 5 a KNM XII C 13 kat. č. IV. 7.
[378] DVOŘÁK 1900, 123; DVOŘÁK 1901, 44; CHALOUPECKÝ 1908, 72-73; BARTOŠ 1927, 319; TICHÝ/DROBNÁ 1965, 10; BRODSKÝ 2000, 214.
[379] FREITINGER 1987, 159-165.

fol. 419[r]: *Anno domini Millimo CCC^{0}XXXVI^{0}VI^{0} Kalendas Novembris Venerabilis in Christo pater et dominus dominus Johannes Quartus Pragenus Episcopus vicesimus septimus ordinacionis sue XXXV^{0} hanc Bybliam in duobus voluminibus donavit Monasterio sancte Marie canonicorum Regularium sue fundacionis in Rudnicz. Anno vero fundacionis eiusdem Monasterij IIII^{0}.* Do Knihovny Národního muzea se rukopis dostal z březnické knihovny (signatura V XX na přední desce).[381]

Systém rozvrhu výzdoby: Kvalita výzdoby rukopisu je průměrné až podprůměrné úrovně.[382] Výzdobu utváří množství malovaných figurálních a ornamentálních iniciál se zoomorfním či vegetabilním dekorem a drolerie. Vnější pole jsou často lemována okrajovou lištou. Zvláštní postavení zaujímá figurální iniciála „I“ na fol. 3[v] se Stvořením světa a Ukřižováním, která vertikálně půlí celé zrcadlo textu na dva sloupce **[XI. 2]**.[383] Malované ornamentální iniciály se podle Pavola Černého dají rozlišit na tři základní typy: 1) Iniciály vymezené čtvercovou či kruhovou siluetou, tvořené zpravidla dvounohým dráčkem s hlavou otočenou do protisměru, jehož dlouhý ohon vybíhá do olistěných spirálově zatočených úponků (např. fol. 353[r] **[XI. 6]**); 2) dlouhý kmen iniciál spočívá na těle dráčka (nejčastěji iniciály „F“ a „P“); 3) iniciály „I“ tvořené protáhlým tělem okřídleného draka bez nohou a se psí hlavou na tenkém, dlouhém a zatočeném krku.[384]

Figurální iniciály: 1[r]: (F) Sv. Jeroným. 3[v]: (I) Stvoření světa a Ukřižování **[XI. 2]**, 20[v]: (H) Hospodin dává Mojžíšovi desky zákona **[XI. 1]**, 35[r]: (U) Obětování beránka, 45[v]: (L) Mojžíš sčítá Izraelity na poušti Sinaj, 60[r]: (H) Mojžíš klade desky zákona do schránky úmluvy, 72[v]: (E) Hospodin hovoří s Jozuem, 81[r]: (P) Juda určen vůdcem Izraelitů, 89[v]: (I) Elimelech s rodinou odchází z Betléma, 91[v]: (F) Filištíni pobíjejí Izraelity **[XI. 3]**, 103[v]: (F) Saulova smrt, 113[r]: (E) Abizag ošetřuje Davida, 124[r]: (P) Ochozíáš posílá posly za Belzebubem, 135[r]: (A) Adamovo potomstvo, 144[v]: (C) Šalamoun, 157[r]; (I) Hospodin, 160[r]: (U) Nehemiáš dostává od krále list na cestu do Judska, 164[v]: (E) Joziáš obětuje Hospodinovi **[XI. 4]**, 169[v]: (T) Tobiáš oslepen vrabčím trusem, 173[v]: (A) Judit s hlavou Holofernovou, 177[v]: (I) Asverus a Ester, 182[r]: (U) Job stižený malomocenstvím, 190[r]: (B) David žalmista, 193[r]: (D) Davidovo vyvýšení, 195[r]: (D) David mlčící, 197[r] (D) Blázen popírající Boha, 199[r]: (S) David obklopen vodou rozmlouvá s Hospodinem, 201[v]: (E) David hraje na zvonky, 203[v]: (C) Zpívání Hospodinovi, 205[v]: (D) Hospodin a Kristus, 210[v]: (P) Šalamoun, 217[v]: (U) Šalamoun, 219[v]: (O) Madona s Ježíškem, 221[r]:

---

[380] DVOŘÁK 1900, 123; CHALOUPECKÝ 1908, 72; BARTOŠ 1927, 319; TICHÝ/DROBNÁ 1965, 10; KRÁSA 1990, 401; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 214; ČERNÝ 2006, 81; ZLÁMAL 2007, 194.
[381] DVOŘÁK 1900, 123; BARTOŠ 1927, 319; BRODSKÝ 2000, 214.
[382] KRÁSA 1984, 405; BRODSKÝ 2000, 216; ČERNÝ 2006, 81.
[383] K typu tohoto druhu iniciál (varianty incipitu Genese z adice quadrilobů s figurálními výjevy zalamovaných do tvaru „I“) viz KUBÍK 2013, 139-140.
[384] ČERNÝ 2006, 79.

(D) Šalamounova spravedlnost, 226^{r}: (O) Hospodinova moudrost, 240^{r}: (U) Izaiášovo umučení, 256^{r}: (U) Jeremiáš, 274^{r}: (Q) Hospodin, 275^{v}: (H) Baruch, 278^{r}: (E) Ezechielovo povolání na břehu řeky Chebar, na nebesích Anděl sv. Matouše, Lev sv. Marka, Býk sv. Lukáše, Orel sv. Jana Evangelisty, 295^{r}: (A) Daniel v jámě lvové, 302^{r}: (U) Ozeáš, 305^{r}: (U) Joel, 306^{r}: (U) Ámos, 308^{r}: (U) Abdiáš, 308^{v}: (E) Jonáš, 309^{r}: (U) Micheáš, 310^{v}: (O) Nahum, 311^{v}: (O) Abakuk, 312^{v}: (U) Sofoniáš, 313^{v}: (I) Aggeus, 314^{r}: (I) Zachariáš, 317^{r}: (O) Malachiáš, 318^{v}: (E) Matitiáš zůstává věrný Hospodinovi, 328^{v}: (F) Izraelité se modlí k Hospodinovi, 336^{v}: (L) Kořen Jesse, 347^{r}: (I) Sv. Marek, 353^{v}: (P) Poprava křesťanů, 354^{v}: (I) Sv. Jan Evangelista, 373^{r}: (P) Sv. Pavel, 377^{r}: (P) Sv. Pavel, 381^{r}: (P) Sv. Pavel, 384^{r}: (P) Sv. Pavel, 385^{r}: (P) Sv. Pavel, 386^{r}: (P) Sv. Pavel, 387^{v}: (P) Sv. Pavel, 388^{v}: (P) Sv. Pavel, 389^{v}: (P) Sv. Pavel, 390^{r}: (P) Sv. Pavel, 391^{r}: (P) Sv. Pavel, 392^{r}: (P) Sv. Pavel, 392^{v}: (P - 2x) Sv. Pavel (2x), 396^{r}: (P) Nanebevstoupení Krista, 407^{r}: (I) Sv. Jakub Větší **[XI. 5]**, 408^{r}: (P) Sv. Petr, 409^{r}: (S) Sv. Petr, 410^{r}: (Q) Sv. Jan Evangelista, 411^{r}: (S - 2x) Sv. Jan Evangelista (2x), (I) Sv. Juda Tadeáš, 412^{r}: (A) Sv. Jan Evangelista. Tělem iniciál jsou maximálně stylizované pružné stvoly (např. fol. 164^{v} **[XI. 4]**) či kombinace stvolu a lišt (např. fol. 91^{v} **[XI. 3]**).[385] Vnitřní výplně dříků těchto dvou typů iniciál jsou prokreslované bělobou a nabývají podobu ornamentálních tvarů, jakými jsou esovitě stáčené stvoly (např. fol. 91^{v} **[XI. 3]**) nebo dvojice srostlých laločnatých polopalmet obalující z vnitřní strany tvar písmene (např. fol. 164^{v} **[XI. 4]**).[386] Dalším typem těl iniciál jsou postavy zarámované schematickými architektonickými motivy (např. fol. 407^{r} **[XI. 5]**). Posledním typem je iniciála na fol. 3^{v} se Stvořením světa a Ukřižováním **[XI. 2]**. Její tělo tvoří adice quadrilobů s figurálními výjevy zarámovaných do tvaru „I“.[387] Vnější pole iniciál jsou uzavřená lištami a podložená nejčastěji tapetou z hustě přisazovaných čtverců dessinově prokreslených křížky nebo kreslenými osmicípými hvězdami na jednobarevném podkladu. Ve vnitřních polích jsou umístěné figurální výjevy, které často přesahují přes okraj vnějšího pole a překrývají i samotnou literu. Lidské postavy jsou kresebné, plošné, tělesný tvar se pod draperií ztrácí. Obličejová typika je schematická.[388]

Drolerie: 1^{r}: Pták, Nestvůra, 3^{r}: (D) Drak, 72^{v}: (T) Nestvůra, 81^{r}: (P) Drak, 91^{r}: (U) Drak, 103^{v}: (F) Drak, 124^{r}: (P) Drak, 134^{v}: (S) Drak (2x), 156^{v}: (U) Drak, 157^{r}: (I) Drak, 169^{v}: (C) Drak, 173^{r}: (A) Drak, 177^{v}: (L) Drak, 181^{v}: (C) Drak, 182^{r}: (S) Drak (2x), 210^{r}: (I) Drak, 210^{v}: (P) Drak, 239^{v}: (N) Drak, 294^{v}: (D) Drak, 302^{r}: (N) Drak, 304^{v}: (S) Drak, (I) Drak, 305^{v}: Drak, 306^{r}: (A) Drak, (H) Drak, 308^{r}: (I) Drak, 308^{v}: (I) Drak, 310^{v}: (N) Drak, 313^{r}: (1) Drak, 314^{r}: (A) Drak, 318^{r}: (D) Drak, 328^{v}: (F) Nestvůra, 353^{r}:

[385] Ke genezi a paralelám typu iniciál, jejichž tělo tvoří maximálně stylizovaný stvol, viz KUBÍK 2013, 76-77.

[386] Jedná se o tzv. „francouzský typ iniciály“ (tělo iniciály obalované z vnitřní strany písmene dvojicí srostlých polopalmet). Ke genezi a paralelám tohoto druhu typicky francouzských iniciál viz KUBÍK 2013, 103-105; tab. IV. 3) c.8, 190-191.

[387] K tomuto typu iniciály viz KUBÍK 2013; 140, pozn. 354; tab. IV.5) e.19, 201.

[388] CHALOUPECKÝ 1908, 73; BRODSKÝ 2000, 216; ČERNÝ 2006, 79.

(L) Drak **[XI. 6]**, 353^{v}: (F) Drak, 364^{v}: (H) Drak, 373^{r}: (P) Nestvůra, 377^{r}: (P) Nestvůra, 381^{r}: (P) Drak, (P) Drak, 384^{r}: (G) Drak, (P) Nestvůra, 385^{r}: (P) Drak, 386^{v}: (P) Drak, 387^{v}: (C) Drak, (P) Drak, 388^{v}: (P) Drak, 389^{v}: (P) Drak, 390^{r}: (P) Nestvůra, 391^{r}: (I) Drak, (P) Drak, 392^{r}: (P) Drak, 392^{v}: (P) Drak, (I) Drak, 396^{r}: (P) Drak, 406^{v}: (N) Drak, 408^{r}: (P) Drak. 411^{v}: (O) Drak.

Ornamentální iniciály: 3^{r}: D, 72^{v}: T, 91^{r}: U, 134^{v}: S, 144^{r}: E, 156^{v}: E, 169^{v}: C, 173^{r}: A, 177^{v}: L, 181^{v}: C, 182^{r}: S, 210^{r}: I, 217^{r}: M, 221^{r}: L, 226^{r}: M, 239^{v}: N, 256^{r}: I, 175^{v}: R, L, 278^{r}: E, 294^{v}: D, 302^{r}: T, 304^{v}: I, S, 305^{v}: O, 306^{r}: A, H, 308^{r}: I, 308^{v}: S, I, 309^{r}: T, 310^{v}: N, 311^{r}: Q, 312^{v}: T, 313^{r}: I, 314^{r}: A, 317^{r}: D, 318^{r}: D, R, 318^{v}: M, 336^{r}: M (2x), 346^{v}: M, 353^{r}: Q, L **[XI. 6]**, 364^{v}: H, 373^{r}: R, 377^{r}: C, 381^{r}: P, 384^{r}: S, 385^{r}, E, 386^{v}: P, 387^{v}: C, 388^{v}: T, 389^{v}: A, 390^{r}: T, 391^{r}: I, 392^{r}: T, 392^{v}: P, I, 395^{v}: L, 406^{v}: N, 411^{v}: O. Ornamentika je tvořena malovanými iniciálkami složenými ze stvolu nebo kombinací stvolu a hladkých dříků (např. fol. 353^{r} **[XI. 6]**). Těla iniciál jsou rámovaná lištami s vnitřními výplněmi se zalamovanou páskou a obalující laločnatou polopalmetou.[389] Vnitřní pole zdobí rostlinné stočené úponky s drobnými lístky zkrácených laločnatých polopalmet a dračí těla. Iniciálky leží na pravoúhlých vnějších polích, která mohou být orámována jednoduchou lištou.

Kaligrafická výzdoba: Drobné iniciálky zdobené fleuronée.

Zdroje a paralely: Max Dvořák spolu s Václavem Chaloupeckým spatřují původ rukopisu v jihofrancouzském prostředí tzv. avignonské školy. Jedním z důvodů pro toto zařazení je zobrazení listů rostlinné ornamentiky, které jsou podle Maxe Dvořáka ve srovnání se severofrancouzskou malbou mnohem méně přísně stylizovány.[390] Velmi podobnou výzdobu avignonské školy nalézá např. v *Římském misálu* (Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon - Médiathèque Ceccano, ms. CGM 133, 14. století) **[XVIII. 15-17]**, v *Pontifikálu Guillauma Duranda* (Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013, mezi 1329 a 1348) **[XVIII. 18-21]**, v *Misálu Jeana de Rieux* (Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090, 14. století) **[XVIII. 22-25]** nebo v *Misálu præcipuorum festorum* (Montpellier, Bibliothèque Universitaire de Médecine, sign. H 261, 14. století).[391] Tyto příklady však vykazují podobnosti ve výzdobě jen velmi volné. Ornamentika v XV A 6 je mnohem stylizovanější a působí více stroze. Uvedená avignonská rostlinná ornamentika se v tomto rukopisu nevyskytuje. Později v odborné literatuře převážil názor, že rukopisy náleží spíše do prostředí

[389] Ke genezi aditivních typů iniciál z kombinací konstrukcí využívající lišty rámující těla iniciál a vnitřní výplně z rostlinné či geometrické ornamentiky viz KUBÍK 2013, 63-64; K variantě kombinace zalamované pásky a polomalmet viz tamtéž, 64, pozn. 104.
[390] DVOŘÁK 1901, 44.
[391] DVOŘÁK 1900, 123; DVOŘÁK 1901, 44; CHALOUPECKÝ 1908, 72-73.

severofrancouzského.[392] Pavol Černý zvažuje přímo pařížskou dílnu.[393] Podle něj rukopis odpovídá textovou strukturou důsledně normám „pařížské bible“, a i iluminátorská výzdoba vychází z dobových zvyklostí severofrancouzských biblí.[394] Mezi „pařížské bible“ patří např. exemplář *Bible* (Olomouc, Zemský archiv, 2. čtvrtina 13. století, sign. CO 183), který pochází z některé pařížské dílny **[XVIII. 26-29].**[395] S odhlédnutím od technické nedokonalosti *Dražické bible*, jsou podobně jako v tomto rukopisu i v CO 183 malovaná těla ornamentálních iniciál také skládána ze stvolů (např. CO 183: fol. 94^{v} **[XVIII. 27]** a XV A 6: 353^{r} **[XI. 6]**).

Literatura: DVOŘÁK 1900, 123; DVOŘÁK 1901, 44; CHALOUPECKÝ 1908, 72-73; BARTOŠ 1927, 319, č. 3539; TRENKLER 1948, 15; TICHÝ/DROBNÁ 1965, č. 10; DROBNÁ 1966, 233; KRÁSA 1972, 213-214; FREITINGER 1980, 2; KRÁSA 1984, 405; STEJSKAL 1986, 76; FREITINGER 1987, 159-165; STEJSKAL 1987, 240; SUCKALE 1987, 33, pozn. 24; KYAS 1989, 18; KRÁSA 1990, 401; KADLEC 1992, 127; ROLAND 1996, 278, pozn. 8; KYAS 1997, 51-52; BRODSKÝ 2000, 214-216, č. 197; ČERNÝ 2006, 76-82; ZLÁMAL 2007, 194.

IV.11. Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XV D 1)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XV D 1).

Francie,[396] konec 12. století.

Pergamen, 295 x 215 mm, 133 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba původní, dřevokožená, chráněná sponami (jedna chybí).

Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená.

[392] TRENKLER 1948, 15; KRÁSA 1990, 401.
[393] ČERNÝ 2006, 78.
[394] Tamtéž.
[395] Více informací k rukopisu CO 183 viz Štěpán KOHOUT: Sbírka rukopisů Metropolitní kapituly Olomouc. Soupis iluminací 10. – 18. století. Opava 2001, 33-36.
[396] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BRODSKÝ 2000, 228. Dle Václava Chaloupeckého patří tento rukopis mezi skupinu přivezenou z Avignonu biskupem Janem IV. (CHALOUPECKÝ 1908, 75).

Obsah: Legi Mosaice prophecia recte succedit x religione consencient.

Provenience: Rukopis je neznámého původu, později se dostal do majetku roudnického kláštera (signatura A XX na přední desce, GX na fol. 1^{r}). Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny (signatura W VII na přední desce).[397]

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba je podle Pavla Brodského řemeslné kvality.[398] Tvoří ji malovaná ornamentální iniciála, kaligrafické iniciály zdobené raným typem fleuronée a drobné kreslené iniciálky zdobené kaligrafickými ornamenty.

Ornamentální iniciála: 4^{v}: U **[XII. 1]**. Jediná malovaná iniciála je položena na pravoúhlé zlaté pozadí vnějšího pole s vnějšími nárožími protaženými do bobulí. Tělo iniciály je tvořeno adicí stvolů;[399] tenké oblé dříky jsou modelované z rostlinných úponků zakončených lístky laločnatých polopalmet a zavíjených výhonků s naznačenou nervaturou listu a stylizovaného dračího těla. Dekor vnitřního pole iniciály tvoří úponky stočené do rozvilin, protažená dračí těla a květinové srostlice, která se vidlicovitě štěpí, je trojdílná se článkovitě přetáčenými listy.[400]

Drolerie: 4^{v}: Maska. Droleriový motiv profilové masky je zakomponován přímo na tělo malované ornamentální iniciály a je součástí jejího vnějšího pole.

Kaligrafické iniciály: 1^{r}: L, 2^{v}: N, 3^{r}: T, 30^{r}: V, 40^{r}: U, 58^{r}: U, 61^{v}: U, 67^{v}: U, 80^{r}: N, 80^{v}: O, 86^{v}: O, 94^{r}: V, 100^{v}: I, 105^{v}: A, 127^{v}: O. Kreslený ornament doplňuje kaligrafické iniciálky se subtilními plošnými dříky. Je tvořen rostlinnými úponky s naturalisticky podanými akantovými listy.[401] Součástí výzdoby rukopisu jsou dále drobné iniciálky zdobené kreslenou ornamentikou.

Zdroje a paralely: Rukopis je francouzského původu.[402] Analogické tělo iniciály tvořené úponky dokládá např. fol. 81^{v} z obdobného francouzského rukopisu z konce 12. století – *Paulus Diacon: Životy svatých* (Londýn, The British Library, ms. Harley 4699, 2. polovina 12. století) **[XVIII. 33]**. Oba rukopisy jsou velmi podobné i použitým písmen textu. Nejzřejmější rozdíl je však v pojednání vnějšího pole iniciál obou rukopisů. Zatímco ornamentální iniciála „U“ na fol. 4^{v} rukopisu KNM XV D 1 je

[397] BARTOŠ 1927, 323; BRODSKÝ 2000, 228. Do roudnického kláštera se dostal dle Maxe Dvořáka (DVOŘÁK 1900, 124) a Jaroslava Kadlece (KADLEC 1992, 127) prostřednictvím Jana IV. z Dražic.
[398] BRODSKÝ 2000, 228.
[399] K tomuto typu iniciály ze stvolů viz KUBÍK 2013, 77, pozn. 153.
[400] Více k typům květinových srostlic viz KUBÍK 2008, 73-87; tab. I. 11), 452-459.
[401] BRODSKÝ 2000, 228.
[402] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BRODSKÝ 2000, 228.

položena na pravoúhlé pozadí, tradičnější ornamentální iniciála „P“ na fol. 81^{v} rukopisu ms. Harley 4699 je ohraničena rámem se zmnoženými geometrickými segmenty v jeho obrysu.[403]

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 323, č. 3560; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 228, č. 210.

IV.12. Tomáš Akvinský: Summa theologica (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVI B 2)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XVI B 2).

Francie,[404] první polovina 14. století.

Pergamen, 346 x 241 mm, 254 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba původní, kožená, chráněná dřevěnými puklicemi (dochovány neúplně), spony chybějí.

Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená.

Obsah: Post communem considerationem de virtutibus et viciis x super omnia deus benedictus in sec. amen.[405]

Provenience: Rukopis je neznámého původu, později se dostal do majetku roudnického kláštera. Zápis na fol. 1^{r}: *liber monasterij Rudnicensis sancte Marie.* Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny (signatura I V na přední desce).[406]

Systém rozvrhu výzdoby: Podle Pavla Brodského jde kvalitativně o podprůměrnou práci. Autorem výzdoby není iluminátor, ale kaligraf či písař.[407] Program výzdoby je

[403] K tomuto typu vnějších polí viz KUBÍK 2013, 152.
[404] DVOŘÁK 1900, 125; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 343. Dle Maxe Dvořáka se jedná konkrétněji o rukopis severofrancouzského původu (DVOŘÁK 1900, 125).
[405] Zdroj: www.Manuscriptorium.com, vyhledáno 3. 5. 2013.
[406] CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 343; BRODSKÝ 2000, 251. Podle Maxe Dvořáka se do roudnického kláštera dostal rukopis až v druhé polovině 14. století (DVOŘÁK 1900, 125), což by bylo po smrti zakladatele. Dle Václava Chaloupeckého rukopis přivezl z Avignonu biskup Jan IV. a záhy jej daroval roudnickému klášteru (CHALOUPECKÝ 1908, 75). Jaroslav Kadlec tento rukopis s Janem IV. přímo nespojuje, ani jej neuvádí ve výčtu rukopisů, které se do kláštera dostaly brzy po založení (KADLEC 1992, 128).
[407] BRODSKÝ 2000, 251.

úsporný, jedná se o rukopis užitkové kvality. Výzdoba rukopisu obsahuje pouze jednu velkou kaligrafickou iniciálu a množství drobných písařských iniciálek zdobených fleuronée.

Kaligrafická výzdoba: 1^{r}: P **[XIII. 1]**. Fleuronée doplňuje intarzovaný typ jediné kaligrafické iniciály rukopisu. Drobné iniciálky jsou zdobené fleuronée.

Zdroje a paralely: Rukopis je severofrancouzského původu.[408] Podobné intarzované typy kaligrafických iniciál se objevují např. v avignonské *Bibli* (Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon - Médiathèque Ceccano, ms. 0001, polovina 14. století) **[XVIII. 31]**, která však pochází z oblasti Provence.[409] Dřík těla iniciály je dodatečně prokreslen bělobou. Kaligrafická výzdoba Bible je kvalitativně na vyšší než pouze řemeslné úrovně.

Literatura: DVOŘÁK 1900, 125; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 343, č. 3651; KADLEC 1992, 128; BRODSKÝ 2000, 251, č. 231.

IV.13. Sborník kanonického práva (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVII A 5)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XVII A 5).

Itálie,[410] počátek 14. století.

Pergamen, 427 x 274 mm. 305 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba dobová, kožená, zdobená slepotiskem, kování i spony chybějí.

Rukopis je poškozen vlhkostí. Vazba je odřená a potrhaná.

Obsah: Rukopis je složen z několika částí. 2^{r}-132^{r}: Guilhelmus Durandus: Repertorium Decreti, 133^{r}-154^{v}: Guilhelmus de Mandagoto: Libellus compositus super electione facienda et eius processionibus ordinandis, 155^{r}-216^{v}: Guilhelmus Durandus:

[408] DVOŘÁK 1900, 125; DVOŘÁK 1901, 46; BRODSKÝ 2000, 251.
[409] http://medium.irht.cnrs.fr/Manuscrits/Voir?idFicheManuscrit=43236, vyhledáno 7. 6. 2014.
[410] GIBBS 1990, 60-61; BRODSKÝ 2000, 285. Max Dvořák podle obsahu rukopisu soudí, že pochází z oblasti Provence (DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; BARTOŠ 1927, 376).

Repertorium, 217^{r}-260^{v}: Bernardus Compostellanus: Apostille, 261^{r}-304^{v}: Suffragia monachorum.[411]

Provenience: Rukopis vznikal postupně, jednotlivé složky byly až dodatečně svázány do konvolutu, buď v Čechách v roudnickém klášteře, či dokonce pravděpodobněji až ve Vratislavi. Zápis na předsádce: *hic liber ligatus est in Wratislavia*. Jednotlivé složky jsou různého původu; Jednu z nich koupil roku 1333 v Avignonu svatojilský kanovník Wolklin, což dokládá zápis na fol. 154^{v}: *Die ultima mensis decembris pontificatu etc XVII indyccione prima personaliter constitutus in presencia mea notarii widerici et testium subscriptorum otholmus de moduecia medyalensis dyocesis stacionarius in curia romana recongnovit se recepisse duos florenos aureos cum dimidio a magistro Wolklino Canonico sancti Egidii pragensis pro vendicione cuiusdam libri nominati mandagor qui incipit in prima columpna in secundo folio in textu erit per litteras et finit in eadem columpna coram et promittit de vicio et evictione predictum Wolklinum reddere in dempnem presentibus domino Petro Berboni presbitero lemovicensis dyocesis et albrico de vercelli de sancto desiderio clerico notario publico auctoritate imperiali Cathalanensis dyocesis et me Widerico de luberduno clerico auctoritate imperiali notario rulensis dyocesis.* Rukopis se dostal do majetku roudnického kláštera (signatura R XIIII na přední desce).[412] Zápis na fol. 2^{r}: *Liber monasterii Rudnicensis canonicorum regularium.* Zápis na fol. 155^{r}: *Liber est monasterij Canonicorum regularium sancte Marie in Rudnicz.* Zápis na fol. 261^{r}: *Liber monasterij Rudnicensis.* Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny (signatura M VII na přední desce).[413]

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba je kvalitní.[414] První a třetí část rukopisu je prací tří iluminátorů.[415] Rukopis je zdoben malovanými figurálními, kaligrafickými iniciálkami a bordurami.[416] Kaudy malovaných iniciál mají podobu laločnatých polopalmet.

Figurální iniciály: 2^{r}: (A) Guilhelmus Durandus, 29^{v}: (I) Soudce, 51^{v}: (Q) Mnich **[XIV. 1]**, 85^{v}: (U) Alegorie zasnoubení a manželství, 94^{r}: (Q) Arcibiskup, 155^{r}: (R) Guilhelmus Durandus, 167^{r}: (E)

[411] DVOŘÁK 1900, 124; CHALOUPECKÝ 1908, 73-74; BARTOŠ 1927, 376; BRODSKÝ 2000, 285.
[412] Podle Kadlece se do roudnického kláštera dostal darem Jana IV. z Dražic (KADLEC 1992, 127). S Janem IV. je rukopis dáván do souvislostí také Maxem Dvořákem (DVOŘÁK 1900, 124), Václavem Chaloupeckým (CHALOUPECKÝ 1908, 73-74) a již zmíněným Jaroslavem Kadlecem (KADLEC 1992, 127).
[413] CHALOUPECKÝ 1908, 73-74; BARTOŠ 1927, 376; BRODSKÝ 2000, 285.
[414] BRODSKÝ 2000, 285.
[415] GIBBS 1990, 60-61; BRODSKÝ 2000, 285.
[416] DVOŘÁK 1900, 124.

Arcibiskup, 179^{r}: (I) Mnich, 190^{r}: (O) Alegorie zasnoubení a manželství, 192^{r}: (U) Soudce. Malovaná ornamentika je tvořena hladkými oblými dříky těl iniciál oddělených od vnitřního pole lištou a položených na modrá pravoúhlá pozadí vnějších polí. Odtud vybíhají do bordur kaudy zakončené laločnatými polopalmetami s naznačenou nervaturou listu, které se stáčí do rozvilin s jednoduchými drobnými laločnatými trojlístky. Lidská postava je plošná, kresebná, tělesné tvary se ztrácejí pod jednoduchou draperií. Obličejová typika je schematická.[417]

Kaligrafické iniciály: 133^{r}: U, 134^{r}: O, Q, 134^{v}: A, 135^{r}: C (2x), 135^{v}: Q, 136^{r}: Q (2x), 136^{v}: S (2x), D, Q, 137^{r}: S (2x), Q, N, 137^{v}: I, L, C, S, 138^{r}: C, Q, 138^{v}: Q (2x), 139^{r}: S, C, 139^{v}: Q (2x), C, 140^{r}: Q, S, U, 140^{v}: P, S, 141^{r}: Q, S, 141^{v}: C, U, 142^{r}: Q (2x), L, 142^{v}: C, S, 143^{r}: Q (2x), S (2x), L, 143^{v}: S (3x), H, C, Q, 144^{r}: S (2x), I, Q, L, 144^{v}: Q (2x), P, 145^{r}: S (2x), N, 145^{v}: Q, 146^{v}: N, D, 147^{r}: I (3x), L (2x), 147^{v}: G, 148^{r}: I (3x), 149^{v}: I, 150^{r}: I (3x), 150^{v}: I (3x), 151^{r}: I, 151^{v}: I (2x), 152^{r}: I, Q, 152^{v}: I, 153^{r}: C, I, 153^{v}: I (4x), 154^{r}: Q, 217^{r}: H, 261^{r}: P. Fleuronée doplňuje iniciálky s plošnými dvoubarevnými dříky (intarzovaný typ iniciály). Je tvořen kroužky, polokroužky a akantoidy sestavenými do palmet a polopalmet a doplněn zlatými bobulemi.[418] Další iniciálky jsou drobné, zdobené kreslenou ornamentikou.

Zdroje a paralely: Po podrobné analýze výzdoby i obsahu rukopisu Max Dvořák klade jeho původ do jižní Francie, konkrétněji do oblasti Provence.[419] Rukopis zařazuje do okruhu děl malovaných Mikulášem z Bologně (Niccolò da Bologna) na základě podobnosti výzdoby bordur.[420] Ten byl však činný v Boloni.[421] V jeho dílně vznikl pravděpodobně např. vyšebrodský rukopis *Francisci Gratiani de garratoribus decretum cum apparatu Johannis Andree* (Vyšší Brod, Knihovna cisterciáckého kláštera, sign. CXXXVII, polovina 14. století) **[XVIII. 5]**. Práce Mikuláše z Bologně jsou však výrazně pokročilejší v plastičnosti a prostorovosti, v provedení figurálních výjevů i ornamentiky. Podle Roberta Gibbse rukopis reprezentuje pozdní příklad prvního boloňského slohu.[422] Italský původ je uveden rovněž v katalogu iluminovaných

[417] DVOŘÁK 1900, 124; BRODSKÝ 2000, 285.
[418] BRODSKÝ 2000, 285.
[419] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; Své úvahy Max Dvořák dokládá na životě jednoho z autorů textu, Guilhelma de Mandagoto, který pocházel z Lanquedocu, žil v Nimes, v Toulousu, stal se arcibiskupem embrunským a později aixským, zemřel v Avignonu. DVOŘÁK 1900, 124.
[420] DVOŘÁK 1900, 124.
[421] Podrobněji k boloňské malbě 14. století viz např. Cesare GNUDI (ed.): Pittura bolognese del '300. Bologna 1978.
[422] GIBBS 1990, 60-61.

rukopisů Knihovny Národního muzea, který zpracoval Pavel Brodský.[423] Výzdoba vnitřního pole iniciály bílými liniemi na fol. 197^{r} je také velmi příbuzná s iniciálami v boloňském rukopisu *Decretum Gratiani* (Řím, Biblioteca Apostolica Vaticana, ms. 1366, polovina 14. století), např. na fol. 144^{v} **[XVIII. 32]**, což dokládá kontinuitu tohoto druhu repertoáru v boloňských dílnách.[424]

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 73-74; BARTOŠ 1927, 376, č. 3779; GIBBS 1990, 60-61; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 285, č. 267.

IV.14. Sborník kanonického práva (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVII B 9)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XVII B 9).

Itálie,[425] poslední čtvrtina 13. století, 20. léta 14. století.

Pergamen, 366 x 236 mm, 240 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba dobová, kožená, chráněná sponami, kování chybí.

Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená a potrhaná.

Obsah: 1^{r}-75^{r}: Godofredus de Trano: Summa in titulis Decretalium, 76^{r}-112^{v}: Roffredus: Libelli in iure canonico, 114^{r}-133^{r}: Bartholomaeus Brixiensis: Questiones dominicales et veneriales, 133^{r}-143^{r}: Aegidius de Fusearis: Ordo iudiciarium, 143^{r}-155^{r}; Nepos de Monte Albano: Frugitivus seu Liber exceptionum, 155^{r}-157^{v}: Kanonistický traktátek, 162^{r}-195^{r}: Petrus de Sansone: Distinctiones super Decretalibus, 197^{r}-229^{r}: Petrus de Boatteriis: Libellus super nono capitulo de iudiciis, 229^{r}-240^{v}: Odofredus Denarius: Summa de libellis formandis.[426]

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Jednotlivé složky vznikaly samostatně a až dodatečné byly svázány do jednoho kodexu. Rukopis byl v majetku roudnického

[423] BRODSKÝ 2000, 285.
[424] Více ke kreslené ornamentice boloňských dílen viz KUBÍK 2008, 226-229.
[425] GIBBS 1990, 61; BRODSKÝ 2000, 290. Dle Maxe Dvořáka se jedná o rukopis pocházející z jižní Francie (DVOŘÁK 1900, 124).
[426] DVOŘÁK 1900, 124; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BARTOŠ 1927, 383; BRODSKÝ 2000, 290.

kláštera (signatury T III na fol. 197[r], R VI na předsádce, R XV na přední desce). Do Knihovny Národního muzea se dostal z březnické knihovny (signatura L VII na přední desce).[427]

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba je velmi nízké kvality.[428] Rukopis obsahuje tři malované ornamentální iniciály a jednu samostatnou malovanou figurální iluminaci iluminaci komponovanou do viněty zalomené do kolumny textu. Ve výzdobě se uplatňují také drobné kaligrafické iniciálky zdobené fleuronée.

Figurální iluminace: 197[r]: Doktor práv **[XV. 1]**. Postava je zasazena do centra pravoúhlého rámce prokresleného bělobou. Rám s obrysovou lištou vyplňují střídavě bělobou malované kosočtverce a bobule. Lidská postava je plošná, modelace je pouze naznačena. Tělesný tvar se téměř pod draperií ztrácí. Obličejová typika je schematická.[429] Sedící postava přesahuje spodní část rámce viněty. Její prostředí není ani naznačeno, pozadí je plošné jednobarevné.

Ornamentální iniciály: 1[r]: G, 162[r]: R, 229[r]: P. Ornamentika je tvořena malovanými iniciálkami s hladkými dříky, jež jsou položeny na modrá pravoúhlá pozadí vnějšího pole iniciály. Vnitřní pole iniciál pokrývají akantové lístky.[430]

Kaligrafická výzdoba: Drobné iniciálky jsou zdobené fleuronée.

Zdroje a paralely: Dle Maxe Dvořáka rukopis pochází z jižní Francie.[431] Ve svém soudu je však zdrženlivý z důvodu velmi nízké kvality iniciálek, které označil za italské. Své tvrzení dokládá také na původu jednoho z autorů textů, kterým je Petrus de Sansone, kanovník v Narbonne.[432] Robert Gibbs však nachází podobnost malovaných iniciál s iluminacemi rukopisů prvního boloňského stylu a podobnost figurální výzdoby na fol. 197[r] s iluminacemi rukopisů boloňského stylu druhého.[433] Pavel Brodský uvádí v katalogu Knihovny Národního muzea italský původ rukopisu, konkrétněji Bolognu.[434] Stejně jako ve *Sborníku kanonického práva* (XVII A 5), i zde se dají vysledovat určité

[427] BARTOŠ 1927, 383; BRODSKÝ 2000, 290. S Janem IV. rukopis spojuje Max Dvořák (DVOŘÁK 1900, 124), Václav Chalupecký (CHALOUPECKÝ, 1908, 75) a s jistou neurčitostí i Jaroslav Kadlec (KADLEC 1992, 127).
[428] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; BRODSKÝ 2000, 290.
[429] BRODSKÝ 2000, 290.
[430] Tamtéž.
[431] DVOŘÁK 1900, 124.
[432] Tamtéž.
[433] GIBBS 1990, 61.
[434] BRODSKÝ 2000, 290.

volnější paralely s boloňským rukopisem *Decretum Gratiani* (Řím, Biblioteca Apostolica Vaticana, ms. 1366) **[XVIII. 32]**. Podobnost je opět zejména v pojetí vnitřního pole výjevu, které je dekorováno bílými ornamentálními liniemi a okrajovou lištou vnějšího pole zhotovenou bělobou.

Literatura: DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ, 1908, 75; BARTOŠ 1927, 383, č. 3813; KEJŘ 1976, 99-100; GIBBS 1990, 61; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 290, č. 270.

IV.15. Ekkchard: Chronicon universale (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVII D 25)

Praha, Knihovna Národního muzea (sign. XVII D 25).

Německo (střední Porýní),[435] druhá polovina 12. století.

Pergamen, 283 x 211 mm, 220 ff.

Latinsky, karolínsko-gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba novodobá, kožená, na hřbetě zdobená zlacením. Rukopis je v dobrém stavu.

Obsah: Židovské starožitnosti Josepha Flavia a Frutolfova Univerzální kronika ve zpracování Ekkehardově.[436]

Provenience: Rukopis je neznámého původu. Podle Marie Bláhové byl v roudnické knihovně, kam jej kanovníci převezli z kláštera v Sadské či jej získali prostřednictvím Jana IV. z Dražic.[437] Do Knihovny Národního muzea se dostal koncem 19. století darem hraběte Eduarda Pálffyho.[438]

Systém rozvrhu výzdoby: Výzdoba rukopisu je tvořena jedinou kreslenou iniciálou, jejíž vnější pole je tvořeno barevně plošně vyplněným obdélníkem ve výšce šesti řádků textu.

Ornamentální iniciála: 1^{r}: M **[XVI. 1]**. Iniciála je tvořena těly dvou dvouocasých draků s propletenými krky, jejichž křídla přesahují červenou linkou ohraničené vnější pole

[435] BRODSKÝ 2000, 293.
[436] Tamtéž.
[437] BLÁHOVÁ 1992, 14-15.
[438] BARTOŠ 1927, 401; BRODSKÝ 2000, 293

iniciály.[439] Podle Pavla Brodského „rustikální“ iniciála byla vytvořena rubrikátorem, jenž byl patrně totožný s písařem. Slohově jde o iniciálu románskou.[440]

Zdroje a paralely: Dle Pavla Brodského lze nejbližší paralely vysledovat v západoněmeckých rukopisech a dílo zasazuje do středního Porýní.[441] Podrobně zkoumání analogií bude předmětem dalšího studia.

Literatura: BARTOŠ 1927, 401, č. 3892; BLÁHOVÁ 1992, 14-15, 20, pozn. 28; BRODSKÝ 2000, 293, č. 275.

IV.16. Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis (Národní knihovna v Praze, sign. XIX B 3)

Praha, Národní knihovna (sign. XIX B 3).

Čechy,[442] 1338 (polovina 14. století – 1516).

Pergamen 290 x 210 mm, 205 ff.

Latinsky, gotická minuskula, rubrikace, marginální poznámky.

Vazba je kožená, spony i kování chybějí.

Rukopis je v dobrém stavu. Vazba je odřená.

Obsah: Statuta a nekrologium.

Provenience: Rukopis nechal zhotovit Jan IV. z Dražic a byl uložený v roudnickém klášteře.[443] Do Národní knihovny v Praze se dostal z Thunovské knihovny v Děčíně.[444]

Systém rozvrhu výzdoby: Podle Josefa Krásy je kvalita výzdoby až překvapivě technicky nedokonalá.[445] Folia rukopisu jsou linkována pro příslušný počet řádek a postranními liniemi je vymezeno textové zrcadlo složené ze dvou sloupců písma. Rukopis obsahuje jednu malovanou iniciálu a jedinou figurální iluminaci. Dále jsou

[439] Ke genezi varianty iniciál utvářených ze zoomorfních motivů bez stylizace do přesného tvaru litery viz KUBÍK 2013, 133-134.
[440] BRODSKÝ 2000, 293.
[441] Tamtéž.
[442] KRÁSA 1984, 40; KADLEC 1992, 132; HLAVÁČEK 2005, 188.
[443] KRÁSA 1984, 405; KADLEC 1992, 132.
[444] HLAVÁČEK 1965, 94; KADLEC 1992, 132.
[445] KRÁSA 1984, 405.

v rukopise drobné kreslené iniciálky s hladkými dříky. Na fol. 202^{v} jsou dříky iniciály zdobené fleuronée **[XVII. 4]**.

Větší ornamentální iniciály: 1^{r}: H **[XVII. 1]**. Tělo malované iniciály tvoří plošný dvoubarevný dřík oboustranně obalovaný laločnatým polopalmetovým dekorem.

Menší ornamentální iniciály: 37^{r}: C **[XVII. 2]**, 118^{r}: G **[XVII. 3]**. Těla kreslených iniciál jsou složená z dvoubarevného ornamentálního dekoru, který připomíná dvojici srostlých lancetových polopalmet. Jde o typ intarzovaných iniciál převádějících do stylizované podoby motiv obalování dříku rostlinnou ornamentikou.[446] Na fol. 37^{r} vnitřní pole iniciály vyplňují kreslené stylizované srdčité listy položené na šrafurované pozadí, vnější pole je pojednané ve zjednodušené parafrázi fleuronée **[XVII. 2]**.

Figurální iluminace: 202^{v}: Biskup Jan IV. z Dražic s modelem kostela **[XVII. 4]**. Figurální výjev je zasazen do pravoúhlého rámce. V pozadí je zjednodušená architektura zakončená na obou stranách věžemi s okny, ve kterých je po jedné postavě. V centru výjevu stojí biskup Jan IV. z Dražic s modelem kostela v rukou. Zjednodušená perspektiva se uplatňuje jak v architektonických kulisách, tak i v modelu kostela. Po levé straně nohou biskupa klečí anděl. Postavy jsou plošné, draperie je málo členěná, je jen naznačená.[447]

Kaligrafická výzdoba: Drobné iniciálky s hladkým dříkem jsou doplněné zjednodušeným fleuronée.

Zdroje a paralely: Rukopis vznikl přímo pro augustiniánský klášter v Roudnici nad Labem.[448] Jeho původ lze tudíž hledat v Čechách. Typ intarzovaných iniciál převádějících do stylizované podoby motiv obalování dříku rostlinnou ornamentikou (dvoubarevná pole oddělená bílou linií **[XVII. 2]**) se vyskytuje např. na fol. 1^{r} již zmíněného *Římského misálu* (Avignon, Bibliothéque municipale d'Avignon-Médiathéque Ceccamo, 14. století, ms. CGM 133) **[XVIII. 15]**.[449] Podobné pojednání plošného dvoubarevného dříku z fol. 1^{r} rukopisu NK XIX B 3 **[XVII. 1]** se nachází např. na fol. 1^{r} rukopisu českého původu *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XIII C 2, druhá čtvrtina 14. století) **[XVIII. 11]**. Zápisu na fol. 1^{r} a dochované signatury

[446] K vývoji, variantám a příkladům těl iniciál tvořených motivem obalujícího listoví viz KUBÍK 2013, 103-112. Zde iniciály obalovány lancetovými polopalmetami.
[447] Povrch iluminace je poškozený, barva je značně setřená. Tato skutečnost znesnadňuje přesnější popis a stylové určení.
[448] KRÁSA 1984, 40; KADLEC 1992, 132; HLAVÁČEK 2005, 188.
[449] Dle Maxe Dvořáka jde v *Římském misálu* o typickou výzdobu avignonské školy (DVOŘÁK 1900, 123).

dokládají, že rukopis byl taktéž v majetku roudnického kláštera.[450] Proti tomuto kodexu je však výzdoba iniciály v NK XIX B 3 mnohem skromnější a kaligrafická ornamentika se téměř neuplatňuje. Mnohem propracovanější intarzované typy iniciál se vyskytují také v jiném rukopisu českého původu ve sledovaném souboru, v *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), který vznikl v přibližně stejné době jako NK XIX B 3 (např. KNM XIII B 9, fol. 244^{r} **[IX. 9]**). Volná podobnost se však omezuje pouze na typ výzdoby těla iniciály (srov. např. s NK XIX B 3, fol 118^{r} **[XVII. 3]**). Je málo pravděpodobné, že se jedná o stejnou dílnu. Plošný dvoubarevný dřík je zastoupen také v rukopisu sledované skupiny, a to ve francouzském kodexu *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2), na fol. 1^{r} **[XIII. 1]**.

Literatura: URBÁNKOVÁ 1957, 41-64; HLAVÁČEK 1965, 94; BERÁNEK 1971, 185-234, 206; PRAŽÁK 1975, 149-165; ZACHOVÁ 1983, 139-143; KRÁSA 1984, 405; WEIDMANN 1997a, 126, 224, 382; WEIDMANN 1997b, 147; BOLDAN 1990, 5-39; BOLDAN 1992, 79-93; KADLEC 1992, 132; UHLÍŘ 1995, 9; ZILENIŃSKA 2002; KULHÁNKOVÁ/TOŠNEROVÁ 2004, 267–282; HLAVÁČEK 2005, 188, 311.

IV.17. Rukopis kronik (Knihovna pražské metropolitní kapituly, sign. G 5)

Praha, Knihovna pražské metropolitní kapituly (sign. G 5)

Čechy,[451] první polovina 14. století.

Pergamen 341 x 263 mm, 197 ff.

Latinsky, marginální poznámky.

Obsah: Česká kronika. 1^{r}-8^{v}: Johannis Canaparii Passio s. Adalberti, 8^{v}-16^{v}: Brunonis Passio s. Adalberti, 17^{r}-24^{r}: Versus de passione s. Adalberti, 24^{v}-36^{v}: Christiani Vita et passio s. Wenceslai et sanctae Ludmillae, 36^{v}-43^{v}: Gumpoldi Vita s. Wenceslai, 43^{v}-46^{r}: Vita s. Wenceslai incipiens verbis „Crescente per orbem universum", 46^{r}-47^{v}: Vita s. Wenceslai incipiens verbis „Crescente fide Christiana.“, 48^{r}-105^{r}: Cosmae Chronicon Bohemorum, 150^{r}-185^{v}: Chronicon Francisci.

[450] BROSKÝ 2000, 176.
[451] KRÁSA 1984, 405.

Provenience: Rukopis vznikl přímo na objednávku Jana IV. z Dražic.[452] Zápis na předsádce: *liber ex bibliotheca Capituli Metropol. Pragensis.*[453]

Figurální iluminace: 152[r]: Biskup Jan IV. s klečícím Františkem Pražským, v pozadí most se dvěma věžemi.[454]

Zdroje a paralely: Rukopis vznikl v Čechách na objednávku Jana IV. z Dražic.[455] Rukopis je nedostupný, jeho zkoumání bude předmětem dalšího studia.

Literatura: PODLAHA 1922, 87-88, č. 996; KRÁSA 1984, 405; HLEDÍKOVÁ 1991, 158-159.

V. Analýza systémů výzdoby sledovaných rukopisů

Ze systémů rozvrhů výzdoby rukopisů, které byly v předešlé kapitole popsány pro každý exemplář zvlášť, vyplývá, že se jedná o soubor velmi různorodý. Je zřejmé, že rukopisy nevznikly ve stejné dílně.[456] Díla obsažená ve sledovaném souboru jsou různých druhů, proveniencí i časového určení. Na tomto místě lze pouze zjištěné poznatky shrnout a problematičtějším příkladům se věnovat v následujících kapitolách.

Některé z iluminovaných rukopisů jsou zdobeny nesmírně bohatě, u jiných se ornamentální výzdoba omezuje jen na jedinou kaligrafickou iniciálu zdobenou fleuronée.[457] Z hlediska výzdoby mezi bezkonkurenčně nejbohatší patří *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10), která byla zařazena do pařížské dílny.[458] Na 490 foliích se nachází téměř 1,7 tisíce malovaných iniciál a nemenší počet samostatných drolerií (tj. celkem přes 3,3 tisíce samostatných jednotek iluminací). Ve srovnání s tímto dílem je méně iluminován boloňský rukopis *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12, 335 ff., 220 malovaných iniciál a 46 figurálních kompozic)[459]

[452] KRÁSA 1984, 405; HLEDÍKOVÁ 1991, 159.
[453] PODLAHA 1922, 87.
[454] HLEDÍKOVÁ 1991, 159.
[455] KRÁSA 1984, 405; HLEDÍKOVÁ 1991, 159.
[456] Jak bude uvedeno dále, uvažovat o jednotné dílně lze pouze u rukopisů předpokládaného domácího původu.
[457] Podrobněji k počtu jednotlivých iluminací viz Tabulka 1 Iluminace v rukopisech v Příloze.
[458] Kapitola IV.2. Bible jaroměřská (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 10) **[III. 1-15]**.
[459] Kapitola IV.4. Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII A 12) **[V. 1-17]**.

a francouzská *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6, 419 ff., 148 malovaných iniciál).[460] Na kaligrafické iniciály zdobené fleuronée je bohatý boloňský *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5, 305 ff., 100 kaligrafických iniciál, 10 malovaných figurálních iniciál). Oproti tomu jsou ve sledovaném souboru knihy, které jsou zdobeny jedinou kaligrafickou iniciálou, například český *Sborník teologický* (KNM XII C 8, 233 ff.)[461] a francouzský rukopis – *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2, 254 ff.).[462]

Podle Josefa Krásy rukopisy, které si biskup Jan IV. z Dražic přivezl z Avignonu, nepatří po kvalitativní stránce k prvořadým, a to platí i pro knihy vzniklé na jeho objednávku v Čechách.[463] Z analýzy výzdoby jednotlivých rukopisů v předešlé kapitole však vyplývá, že mezi kodexy s výzdobou nepříliš vysoké kvality patří pouze oba *Sborníky teologické* (KNM XII A 6 a KNM XII C 8), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem* (KNM XIV A 11), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII B 9), *Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis* (NK XIX B 3) a *Rukopis kronik* (KK G 5). Naproti tomu do sledovaného souboru patří i rukopisy s výzdobou velmi kvalitní, které jsou hodnoceny dokonce jako díla nadprůměrné úrovně. Do této skupiny patří několik kodexů francouzských: *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas Salamonis, Ecclesiastem, Cantica, Librum Sapientiae* (KNM XII B 12), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13); dva boloňské: *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5) a z českého prostředí Kánonový list na fol. 65^{r} *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9). Pouze u skupiny s předpokládaným českým původem dosahuje výzdoba řemeslné úrovně. Jedinou výjimkou je Kánonový list s Ukřižováním a erbem biskupa Jana IV. na fol. 65^{r} v *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), který byl do rukopisu vlepen až dodatečně **[IX. 1]**.

[460] Kapitola IV.10. Bible Jana z Dražic (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XV A 6) **[XI. 1-6]**.
[461] Kapitola IV.6. Sborník teologický (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII C 8) **[VII. 1]**.
[462] Kapitola IV.12. Tomáš Akvinský: Summa theologica (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVI B 2) **[XIII. 1]**.
[463] KRÁSA 1984, 405.

Pokud lze shrnout systém výzdoby sledovaných rukopisů, je třeba rozlišit tendence v iluminaci rukopisů francouzského a italského původu. Výzdoba německého rukopisu *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25) je zastoupená jedinou malovanou iniciálou se zoomorfní tematikou **[XVI. 1]**.

Pro ornamentiku francouzského původu je charakteristická přísnější stylizace motivů, než je tomu u italských rukopisů. V této skupině rukopisů lze vyjmenovat několik převažujících typů konstrukcí iniciál. V typologii iniciál jsou zastoupená ostře prokrajovaná vnější pole podél kaud s přisazovanými bičíky a výběhy iniciál zakončené drobnými hrotitými prokrajovanými trojlístky (např. *Bible jaroměřská,* KNM XII A 10, fol. 179^{v} **[III. 15]**). Tento typ iniciál představuje typicky západní motiv.[464] Ostře prokrajovaná vnější pole se vyskytují také v rukopisu *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12, např. fol. 2^{r} **[VI. 6]**). Dále se zde uplatňují iniciály z hladkých dříků s plošně zdobeným povrchem po okrajích těla iniciály perlovcem (např. *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas*, KNM XII B 12, fol. 74^{v} **[VI. 8]**; *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum,* KNM XII C 13, fol. 1^{r} **[VIII. 1]**; *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem,* KNM XIV A 11, fol. 2^{v} **[X. 1]**). Jedná se o původně typicky západní motiv, který byl šířen severofrancouzskými dílnami.[465] Dalším typem jsou těla iniciál z maximálně stylizovaných pružných stvolů či z kombinací stvolů a lišt (např. *Bible Jana z Dražic*, KNM XV A 6, fol. 91^{v} **[XI. 3]**). Vnitřní výplně dříků těchto iniciál jsou obalované z vnitřní strany písmene dvojicí srostlých polopalmet (např. *Bible Jana z Dražic*, KNM XV A 6, fol. 164^{v} **[XI. 4]**).[466] Vyskytují se zde také intarzované typy iniciál (např. *Tomáš Akvinský: Summa theologica*, KNM XVI B 2, fol. 1^{r} **[XIII. 1]**). V rukopisech francouzského původu je bohatá droleriová výzdoba založené na izolovaných figurálních motivech zasazených na stvoly a lišty (např. KNM XII A 10, 85^{r} **[III. 13]**; KNM XII B 12, fol. 56^{v} **[VI. 7]**).[467]

Pro výzdobu rukopisů italského původu je zřetelnější tendence k naturalističtějším formám. Tělem iniciál jsou velmi často rostlinné lupenité formy, jejichž kaudy z rostlinných motivů vybíhají do bordur (např. *Sborník teologický*, XII A 6, fol. 1^{r} **[II. 1]**; *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale,* KNM XII A 11, fol. 1^{r} **[IV. 1]**,

[464] KUBÍK 2013, 155.
[465] KUBÍK 2013, 123-125.
[466] Jedná se o tzv. „francouzský typ iniciály. KUBÍK 2013, 103-105.
[467] KUBÍK 2007 – 2008, 77.

Sborník kanonického práva, KNM XVII A 5, fol. 51^{v} **[XIV. 1]**). Zvláštním typem jsou kaudy v podobě spirálově stáčené polopalmety (např. *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum*, KNM XII A 12, fol. 115^{r} **[V. 4]**). Iniciály s hladkým plasticky modelovaným dříkem využívají i další prostorové efekty (např. *Sborník teologický*, XII A 6, fol. 62^{v} **[II. 4]**). V kolumnách textu těchto italských rukopisů se nacházejí také figurální iluminace komponované do viněty (např. *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum*, KNM XII A 12, fol. 134^{v} **[V. 1]**; *Sborník kanonického práva*, KNM XVII B 9, fol. 197^{r} **[XV. 1]**). U italského typu drolerií je charakteristické obrazové prostředí s prostorovými plány (např. *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum*, KNM XII A 12, fol. 126^{r} **[V. 15]**). Pokud se drolerie vyskytují v bordurách, odkazují ke kompoziční inspiraci v byzantském prostředí.[468]

VI. Problematika umělecko-historického kontextu vzniku rukopisů

Biskup Jan IV. z Dražic se zapsal do dějin umění v českých zemích nejen jako pořizovatel množství iluminovaných rukopisů, ale zejména jako zakladatel a donátor staveb.[469] Dochovaly se velmi kvalitní stavby, které nechal biskup zbudovat, nebo je zvelebil. Po návratu z Avignonu např. přestavěl rodovou tvrz v Litovicích u Prahy po vzoru jihofrancouzských „manoirs“ **[I. 4]**.[470] Dochoval se zde např. kamenný erb pánů z Dražic, který je velmi jemně opracovaný. Méně dochovaná architektura hradu Dražice, opět přestavěného Janem IV., je prací velmi kvalitní huti.[471] Kvalitní díla francouzské orientace vznikala také v Roudnici nad Labem, mezi něž patří např. *biskupská rezidence*, *kamenný most*, nebo *augustiniánský klášter* (s kostelem Panny Marie). S Roudnicí nad Labem souvisí také kvalitní deskové a monumentální malby. Jaroslav Pešina připisuje dílně pracující přímo pro Jan IV. z Dražic *Fragment skříňového relikviáře se sv. Ondřejem, sv. Janem Evangelistou a sv. Petrem* (tzv. Predela roudnická, Praha, Národní galerie) **[I. 6]**, také *Antependium z Pirny* (Drážďany, Státní umělecké sbírky) **[I. 7]** a malby se *Stromem života v ambitu roudnického kláštera*

[468] KUBÍK 2007 – 2008, 69-70.
[469] Viz kapitola III.2.2. Jan IV. z Dražic jako zakladatel a donátor.
[470] KADLEC 1991, 178-179.
[471] DURDÍK/CHOTĚBOR 1993, 225-237.

[I. 9].[472] Dochovaná jsou také sochařská díla objednaná biskupem Janem, nebo alespoň prameny, které se k nim váží. Dle Františka Pražského založil biskup několik oltářů, které zároveň nadal.[473] Podle popisu nechal zřídit náhrobek sv. Vojtěcha ze zlata a stříbra, zdobený obrazy a skulpturami, o němž kronikář píše, že *„takový nikdy před tím v Čechách nebyl ke spatření“*.[474]

Základ knihovny roudnických augustiniánů tvořily rukopisy darované kanonii biskupem Janem IV. z Dražic.[475] Je pravděpodobné, že se dochoval jen pouhý zlomek ze souboru iluminovaných rukopisů Jana IV. Řada rukopisů byla zničena a množství bylo kanovníky rozprodáno za dob vyhnanství kvůli husitským válkám.[476] Mezi dochovanými a identifikovanými rukopisy je větší soubor naučných a několik reprezentativních kodexů cizího původu. Většina iluminovaných rukopisů přivezených ze zahraničních pobytů biskupa je francouzského původu (zvažováno celkem 7 kodexů),[477] několik rukopisů je původu italského (5 kodexů)[478] a některými autory je zmíněn také jeden německý.[479] Jan IV. augustiniánskou knihovnu postupem času doplnil o rukopisy zhotovené v Čechách.[480] V kontextu předcházející objednavatelské činnosti, kdy byl kladen důraz na vysokou kvalitu zhotovených děl a kdy roudnickým augustiniánům věnoval *„různé knihy, kalichy, ornáty rozmanité a drahocenné“*,[481] je zarážející, že rukopisy českého původu tak vysoké úrovně nedosahují.

Odborná literatura však není vždy jednotná v určení uvedeného původu nebo datace roudnických rukopisů vzniklých před polovinou 14. století. Následující kapitoly se budou zabývat možným původem výzdoby rukopisů uvedených v katalogové části

[472] PEŠINA 1984, 355.
[473] FRB IV, 368.
[474] FRB IV, 436.
[475] Podrobněji viz kapitola III.3.2. Základní vybavení knihovny roudnického kláštera při jeho založení.
[476] DVOŘÁK 1900, 121; CHALOUPECKÝ 1908, 72; KADLEC 1992, 131.
[477] *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem* (KNM XIV A 11), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2), *Bible Jaroměřská* (KNM XII A 10), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12).
[478] *Sborník teologický* (KNM XII A 6), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale* (KNM XII A 11), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII B 9).
[479] *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25).
[480] *Rukopis kronik* (KK G 5), *Sborník teologický* (KNM XII C 8), *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), *Statuta et necrologium canonicorum regularium* (NK XIX B 3).
[481] FRB IV, 385.

a jejich dataci. Důraz bude kladen také na dobu a místo pořízení příslušných rukopisů pro roudnický klášter, za předpokladu, že jsou zdroje informací k dispozici.

VI.1. Původ sledovaných rukopisů

Ve starší literatuře převažuje názor, že všechny rukopisy přivezené do Čech biskupem Janem IV. byly nakoupené výhradně v Avignonu.[482] Na fol. 154^{v} *Sborníku kanonického práva* (KNM XVII A 5) se zachoval nápis, že byl koupen přímo v Avignonu: „*Die ultima mensis decembris pontificatu etc XVII indyccione prima personaliter constitutus in presencia mea notarii widerici et testium subscriptorum otholmus de moduecia medyalensis dyocesis stacionarius in curia romana recongnovit se recepisse duos florenos aureos cum dimidio a magistro Wolklino Canonico sancti Egidii pragensis pro vendicione cuiusdam libri nominati mandagor qui incipit in prima columpna in secundo folio in textu erit per litteras et finit in eadem columpna coram et promittit de vicio et evictione predictum Wolklinum reddere in dempnem presentibus domino Petro Berboni presbitero lemovicensis dyocesis et albrico de vercelli de sancto desiderio clerico notario publico auctoritate imperiali Cathalanensis dyocesis et me Widerico de luberduno clerico auctoritate imperiali notario rulensis dyocesis.“* Jedná se patrně o poznámky Wolklinovy. Podle Václava Chaloupeckého byl Wolklin pravděpodobně prokurátorem biskupa Jana IV. a jeho prostřednictvím se mohl rukopis také dostat do kláštera v Roudnici nad Labem.[483] Jiné doklady o způsobu pořízení knih však k dispozici nejsou. Podle Zdeňky Hledíkové při počtu získaných boloňských právnických kodexů vzniká otázka, zda bylo v možnostech avignonského trhu, aby je Jan IV. všechny získal v tomto městě, nebo zda je nakoupil přímo v Bologni.[484]

Max Dvořák také u několika rukopisů určil přímo provensálský původ výzdoby.[485] Rukopisy z počátku 14. století avignonské provenience jsou malovány

[482] DVOŘÁK 1900, 123-124; CHALOUPECKÝ 1908, 75.
[483] CHALOUPECKÝ 1908, 73-74.
[484] HLEDÍKOVÁ 1991, 158. K avignonské produkci knih viz Francesca MANZARI: La miniatura ad Avignone al tempo dei papi, 1310 – 1410. Modena 2006.
[485] O avignonské škole Max Dvořák přímo píše např. v souvislosti se *Sborníky teologickými* (KNM XII A 6 a KNM XII C 8), *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9) a rukopisem *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12). DVOŘÁK 1900, 123-124; CHALOUPECKÝ 1908, 75. V rukopisu *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2) je záznam o kanonizaci Tomáše Akvinského, ke které došlo za pobytu Jana IV. z Dražic v Avignonu. Z tohoto

v severofrancouzském stylu, jenž byl v té době v jižní Francii všeobecně rozšířen. Avignonský původ importů M. Dvořák předpokládal i navzdory skutečnosti, že např. na základě analýzy výzdoby *Sborníku kanonického práva* (KNM XVII A 5) nalezl shodné typy iniciálek a výzdoby bordur v rukopisech z okruhu Mikuláše z Bologně (Niccolò da Bologna) **[XIV. 1]**.[486] Převaha právnických kodexů pochází podle novějších zkoumání patrně z bolognského okruhu.[487] Kanonickému právu se v této době učilo především v Boloni a v Padově a zde se také s právními rukopisy čile obchodovalo.[488] Při svém procesu v Avignonu se biskup nemohl obejít bez právnických příruček a tak s největší pravděpodobností nakoupil řadu spisů kanonického práva, jež se vázaly k širším souvislostem biskupova procesu. Mezi rukopisy právnického obsahu patří zejména *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5 a KNM XVII B 9), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12), ale dle Václava Chaloupeckého i *Sborníky teologické* (KNM XII A 6 a KNM XII C 8).[489] Pohnutkou k jejich získání byla tedy spíše praktická potřeba, než obecně kulturní nebo uměnímilovné zájmy.[490]

Jednotnější názor o původu lze nalézt u rukopisů *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem* (KNM XIV A 11) a *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13). Podle Maxe Dvořáka a Václava Chaloupeckého pocházejí ze stejné francouzské dílny.[491] Pavel Brodský však oprávněně názor o dílenské souvislosti odmítl a zdůraznil pouhou stylovou podobnost.[492] O pařížské dílně se hovoří v souvislosti s *Biblí Jana z Dražic* (KNM XV A 6),[493] s luxusně zdobeným rukopisem *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12)[494] a snad přímo v dvorském prostředí vzniklou *Biblí Jaroměřskou* (KNM

důvodu mohl podle Václava Chaloupeckého také tento rukopis vzniknout zde. CHALOUPECKÝ 1908, 75.

[486] DVOŘÁK 1900, 123.

[487] GIBBS 1990, 59-73; HLEDÍKOVÁ 1991, 158; BRODSKÝ 2000, 112-115, 190, 285. K boloňskému miniaturnímu malířství viz Alessandro CONTI: La miniatura bolognese: scuole e botteghe: 1270 – 1340. Bologna 1981.

[488] DVOŘÁK 1900, 123.

[489] CHALOUPECKÝ 1908, 75.

[490] CHALOUPECKÝ 1908, 73; HLEDÍKOVÁ 1991, 158.

[491] DVOŘÁK 1900, 124; CHALOUPECKÝ 1908, 75.

[492] BRODSKÝ 2000, 146.

[493] ČERNÝ 2006, 78.

[494] BRODSKÝ 2000, 134.

XII A 10).[495] Do severní Francie pak svým vznikem pravděpodobně náleží rukopis *Tomáše Akvinského: Summa theologica* (KNM XVI B 2)[496] a do jižní Francie *Sborník teologický* (KNM XII A 6).[497] Bez bližšího určení zůstává ne příliš kvalitně iluminovaný *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1), který patrně pochází z francouzských pozdně románských dílen.[498]

Více pozornosti si v odborné literatuře vysloužily kodexy, které po svém návratu pořídil, nebo dokonce nechal napsat v Čechách. Kanovníci Roudnického kláštera knihy většinou nakupovali nebo získávali darem. Jen ojediněle byly rukopisy pořizovány na objednávku. Přesto však vznik *Rukopisu kronik* (KK G 5), *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9) a rukopisu *Statuta et necrologium canonicorum regularium* (NK XIX B 3) vyvolává otázku, zda biskup Jan IV. po návratu z Avignonu nevytvořil ve svém okolí dílnu, kterou by bylo možné nazvat skriptoriem. Přestože by se patrně jednalo o výrobní jednotku s krátkou dobou činnosti, mohla by nejpravděpodobněji sídlit v Praze nebo v Roudnici. Zdeňka Hledíková tvůrčí centrum tohoto skriptoria předpokládá v Roudnici, ale i v tom případě by bylo úzce spojené s pražským ústředím.[499] Dokladem tohoto tvrzení by mohla být miniatura na fol. 152^{r} v *Rukopisu kronik* (KK G 5), kde je zobrazen zřejmě Jan IV. s klečícím Františkem Pražským a mostem se dvěma věžemi v pozadí.[500] Dle interpretace Zdeňky Hledíkové by mohlo jít o připomenutí místa, kde rukopis po technické stránce vznikal.[501] Jak již bylo uvedeno, výzdoba nedosahuje příliš vysoké úrovně a rukopisy nejsou ani příliš bohatě iluminovány. Jen těžko lze proto srovnávat podobnosti ve výzdobě a určit tak bezpečně původní dílnu.

Podle Hany Hlaváčkové vznikl *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9) přímo v Praze.[502] Zvláštní pozornost je třeba věnovat kánonovému listu na fol. 65^{r} **[IX. 1]**. Vznikl s jistotou v jiné dílně než zbytek kodexu.[503] Toto značně kvalitní dílo nebylo do rukopisu vmalováno, ale list byl vlepen dodatečně. Podle Pavla Brodského je

[495] HLEDÍKOVÁ 1991, 158; BRODSKÝ 2000, 104; ČERNÝ 2006, 106.
[496] DVOŘÁK 1900, 125; DVOŘÁK 1901, 46; BRODSKÝ 2000, 251.
[497] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 46; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BRODSKÝ 2000, 101.
[498] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75; BRODSKÝ 2000, 228.
[499] HLEDÍKOVÁ 1991, 159.
[500] Viz. kapitola IV.17. Rukopis kronik (Knihovna pražské metropolitní kapituly, sign. G 5).
[501] HLEDÍKOVÁ 1991, 159.
[502] HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[503] DVOŘÁK 1900, 127; CHALOUPECKÝ 1908, 76; BARTOŠ 1927, 254; KVĚT 1931, 245; KADLEC 1992, 130; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.

výzdoba výsledkem první vlny italismů v českém prostředí.[504] V odborné literatuře je rozšířen názor, že autor iluminace mohl být malířem deskových obrazů.[505] V této souvislosti jsou zvažovány vztahy k vrstvě Mistra Theodorika[506] nebo k vrstvě Mistra Vyšebrodského oltáře.[507] Stylově má však malíř kánonového listu nejblíže k *Fragmentu skříňového relikviáře se sv. Ondřejem, sv. Janem Evangelistou a sv. Petrem* (tzv. Predela roudnická, Praha, Národní galerie, kolem 1340) **[I. 6]**.[508] Skutečnost, že byl kánonový list do rukopisu vlepen dodatečně, není v této době ojedinělá. Podobně je tomu např. v *Chotěšovském misálu* (NK XIV C 3, kolem poloviny 14. století, kánonový list kolem roku 1340) na fol. 185^{v} **[XVIII. 14]**.[509] Podle Hany Hlaváčkové jsou tyto vlepené kánonové listy příbuzné zejména svým lineárním stylem a mohou dokonce pocházet ze stejné dílny.[510] H. Hlaváčková navrhla její identifikaci s dílnou, která vytvořila např. *Velislavovu bibli* (NK XXIII C 124, kolem 1340), která byla zhotovena v Praze **[XVIII. 12]**.[511] Toto zjištění neřeší ale problém lokalizace skriptoria činného pro Jana IV. z Dražic. Otázka tedy zůstává otevřená.

VI.2. Datace jednotlivých rukopisů

Pro určení spojitostí rukopisů s biskupem Janem IV. z Dražic je klíčová co nejpřesnější datace vzniku nebo doložení přímé objednávky od Jana IV. Na tomto místě je třeba zopakovat nejdůležitější data. Rukopisy přivezené osobně Janem IV. z Avignonu musely vzniknout nejpozději do roku 1329, protože to je rok, kdy se biskup navracel do Čech.[512] Dá se však také předpokládat, že rukopisy do roudnického kláštera přivezli ze svých cest i jiní mecenáši. Pro knihy, které osobně nechal zhotovit v Čechách, je

[504] BRODSKÝ 2000, 169.
[505] Např. DVOŘÁK 1900, 127-128; DVOŘÁK 1901, 48; BURGER 1913, 160; PEŠINA 1982, 48; STEJSKAL 1984, 308; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[506] DVOŘÁK 1901, 48; BURGER 1913, 160.
[507] PEŠINA 1982, 48.
[508] MATĚJČEK 1931, 254-257; MATĚJČEK 1935, 52-53; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[509] Zdroj: www.manuscriptorium.com, vyhledáno 17. 5. 2014.
[510] HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[511] Tamtéž.
[512] K pobytu Jana IV. z Dražic v Avignonu viz Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Jan IV. z Dražic a Avignon. In: Scienticia nobilitat. Sborník prací k poctě prof. PhDr. Františka Kavky, DrSc. Praha 1998, 31-39; Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Počátky avignonského papežství a české země. Praha 2013, 92-107.

hraniční datum rok 1343.[513] Žádný z rukopisů není datovaný přímo – tedy písařem v kolofonu.

Nejstarším ze sledovaného souboru je rukopis *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25) **[XVI. 1]**.[514] Je psán karolínskou minuskulou, slohově jde o výzdobu románskou. Pavel Brodský dílo zařadil mezi rukopisy ze Středního Porýní druhé poloviny 12. století.[515] Podle Marie Bláhové existuje možnost, že jej mohl do knihovny roudnického kláštera přivést biskup Jan IV.[516] Nejsou však o tom k dispozici žádné doklady. V kodexu se nenachází jediná signatura roudnické knihovny, proto je otázkou, zda je poznámka Marie Bláhové dostatečně argumentačně podložena a zda je úvaha o spojitosti s Janem IV. skutečně oprávněná.

Mezi nejstarší rukopisy francouzského původu patří tři spisy, jejichž autorem je Walafridus Strabo, švábský mnich a spisovatel, který žil v 9. století.[517] Z důvodu velmi skromné výzdoby je však obtížné rukopisy zařadit nejen stylově, ale i časově. Jedná se o rukopisy *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1) **[XII. 1]**, *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem* (KNM XIV A 11) **[X. 1]** a *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas Salomoni* (KNM XII B 12) **[VI. 1-8]**. Maxem Dvořákem jsou zařazovány do druhé poloviny 13. století.[518] K prvnímu ze jmenovaných rukopisů (KNM XV D 1) Pavel Brodský nalezl více paralel ve francouzských rukopisech již z konce 12. století.[519] Druhý jmenovaný rukopis (KNM XIV A 11) zařazuje do druhé poloviny 13. století vedle Maxe Dvořáka také František M. Bartoš nebo Jan Květ.[520] Pavel Brodský nalézá analogie v raně gotických rukopisech druhé poloviny 12. století a zařazuje rukopis spíše na počátek 13. století.[521] I poslední rukopis z trojice děl (KNM XII B 12) klade P. Brodský do starší

[513] FRB IV, 436.
[514] Kapitola IV.15. Ekkchard: Chronicon universale (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XVII D 25).
[515] BRODSKÝ 2000, 293.
[516] BLÁHOVÁ 1992, 14-15.
[517] Kapitoly IV.11 Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XV D 1), IV.9 Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XIV A 11) a IV.5 Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas Salamonis, Ecclesiastem, Cantica, Librum Sapientiae (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XII B 12).
[518] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45.
[519] BRODSKÝ 2000, 228.
[520] DVOŘÁK 1900, 124; KVĚT 1924 – 1925, 107; BARTOŠ 1927, 289.
[521] BRODSKÝ 2000, 198.

doby a nejvíce analogií nalézá v pařížských rukopisech v první polovině a kolem poloviny 13. století.[522] V kapitole s katalogovými hesly byla komparací potvrzena v souladu s P. Brodským podobnost výzdoby i analogie těchto kodexů s francouzskými iluminovanými rukopisy z poloviny 13. století.

Z konce 13. století patrně pochází francouzské kodexy *Bible Jaroměřská* (KNM XII A 10) **[III. 1-15]**, *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13) **[VIII. 1]**, *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6) **[XI. 1-6]** a boloňské kodexy *Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale* (KNM XII A 11) **[IV. 1-5]**, *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12) **[V. 1-17]**, *Sborník kanonického práva* (KNM XVII B 9) **[XV. 1]**. Do počátku 14. století byly zařazeny italské *Sborníky teologický* (KNM XII A 6) **[II. 1-6]** a *kanonického práva* (KNM XVII A 5) **[XIV. 1]** a francouzský spis *Tomáše Akvinského: Summa theologica* (KNM XVI B 2) **[XIII. 1]**.[523]

U *Sborníku kanonického práva* (KNM XVII A 5) je možné vysledovat dataci jeho pořízení v Avignonu. Na fol. 154^{v} *se* nachází již výše uvedený přípis.[524] Podle Václava Chaloupeckého byl kodex koupen patrně roku 1333.[525] Soudí tak na základě textu *„indyccione prima, pontificatu“* papeže Jana XXII. roku XVII.[526] To potvrzuje i jméno Berthoda, který je u avignonské kurie doložen mezi léty 1333 – 1343. V tomto roce však byl biskup Jan IV. v Čechách a proto by poznámky patřily zmíněnému Wolklinovi, jehož prostřednictvím se mohl dostat do roudnického kláštera.[527] Je otázkou, kdy se tomu tak stalo a také zda rukopis s Janem IV. nějakým způsobem souvisí. Václav Chaloupecký nabízí pro rok pořízení rukopisu i jiný výklad, a totiž, že „ *XVII*“ značí léta biskupování Jana IV.[528] Pak by se jednalo o rok 1318, s nímž by se i *„indyccione*

[522] BRODSKÝ 2000, 134.
[523] Podrobněji k odůvodnění datace viz kapitola III.2. Základní katalogové údaje sledovaných rukopisů, oddíly „Zdroje a paralely“ u jednotlivých rukopisů.
[524] Fol. 154^{v} *Sborníku kanonického práva* (KNM XVII A 5): „*Die ultima mensis decembris pontificatu etc XVII indyccione prima personaliter constitutus in presencia mea notarii widerici et testium subscriptorum otholmus de moduecia medyalensis dyocesis stacionarius in curia romana recongnovit se recepisse duos florenos aureos cum dimidio a magistro Wolklino Canonico sancti Egidii pragensis pro vendicione cuiusdam libri nominati mandagor qui incipit in prima columpna in secundo folio in textu erit per litteras et finit in eadem columpna coram et promittit de vicio et evictione predictum Wolklinum reddere in dempnem presentibus domino Petro Berboni presbitero lemovicensis dyocesis et albrico de vercelli de sancto desiderio clerico notario publico auctoritate imperiali Cathalanensis dyocesis et me Widerico de luberduno clerico auctoritate imperiali notario rulensis dyocesis.“*
[525] CHALOUPECKÝ 1908, 74.
[526] CHALOUPECKÝ 1908, 74; BRODSKÝ 2000, 285.
[527] CHALOUPECKÝ 1908, 73-74.
[528] CHALOUPECKÝ 1908, 74.

prima" shodovala. Pro toto datum by mluvila okolnost, že Jan z Dražic při svém příchodu do Avignonu právě roku 1318 právnické knihy potřeboval a skutečně kupoval. Nejvíce podobností výzdoby bylo nalezeno v boloňských rukopisech první poloviny 14. století.[529]

Nejmladší rukopisy ze sledovaného souboru pocházejí ovšem z Čech. Jedná se o díla, která nechal pořídit Jan IV. po svém návratu z Avignonu v roce 1329. Z jeho popudu vznikl *Rukopis kronik* (KK G 5), v němž je například kronika Františka Pražského, Gumpoldova legenda o sv. Václavu nebo Kosmova kronika.[530] František Pražský byl kaplanem Jana IV. a kroniku začal psát roku 1341 na žádost samotného biskupa.[531] Vznik rukopisu je možné klást do závěru první poloviny 14. století.[532] Při založení augustiniánského kláštera v Roudnici nad Labem nechal biskup zhotovit také rukopis *Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis* (NK XIX B 3) **[XVII. 1-4]**.[533] Na základě záznamů v samotném kodexu lze určit, že byl doplňován mezi roky 1338 a 1516.[534]

V Čechách byl nepochybně vytvořen i *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9) **[IX. 1-12]**.[535] Rukopis pořídil biskup Jan IV. přímo pro augustiniánský klášter v Roudnici.[536] Vznikl pravděpodobně kolem roku 1340. Tento názor potvrzuje zejména Kánonový list na fol. 65^{r} s Ukřižováním **[IX. 1]**, v jehož stylu byly Hanou Hlaváčkovou vysledovány paralely s *Velislavovou biblí* (NK XXIII C 124, kolem 1340) **[XVIII. 12]**.[537]

Českého původu je patrně také *Sborník teologický* (KNM XII C 8) **[VII. 1]**.[538] Dle Václava Chaloupeckého se jedná o rukopis, jehož autor, Armandus de Bellovisu, zemřel roku 1334 při papežském dvoře.[539] Pokud rukopis skutečně vznikl v Avignonu, nabízí

[529] Viz kapitola III.2. Základní katalogové údaje sledovaných rukopisů.
[530] KRÁSA 1984, 405; HLEDÍKOVÁ 1991, 158-159.
[531] HLEDÍKOVÁ 1991, 13.
[532] PODLAHA 1922, 87-88.
[533] KRÁSA 1984, 40; KADLEC 1992, 132; HLAVÁČEK 2005, 188.
[534] Viz kapitola IV.2.16. Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis (Národní knihovna v Praze, sign. XIX B 3) a IV.2.17. Rukopis kronik (Knihovna pražské metropolitní kapituly, sign. G 5).
[535] CHALOUPECKÝ 1908, 76; HLEDÍKOVÁ 1991, 157; KADLEC 1992, 128; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[536] DVOŘÁK 1900, 127; DVOŘÁK 1901, 48; CHALOUPECKÝ 1908, 76; BARTOŠ 1927, 254; KVĚT 1931, 245; HLEDÍKOVÁ 1991, 157; KADLEC 1992, 127; BRODSKÝ 2000, 169; ZLÁMAL 2007, 194; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[537] HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[538] BRODSKÝ 2000, 144
[539] CHALOUPECKÝ 1908, 75. Viz kapitola VI.1.1. Původ sledovaných rukopisů.

se otázka, kdy byl text Armanedem de Bellovisu sepsán. Aby jej mohl přivést Jan IV. do Roudnice nad Labem, muselo by se tak stát do roku 1329, kdy se biskup definitivně vrátil do Čech. Přesto Max Dvořák i Václav Chaloupecký rukopis datují do poloviny 14. století a nepochybují o tom, že jej přivezl ze zahraničí právě biskup Jan IV.[540] Vzhledem ke stylu kaligrafické výzdoby Pavel Brodský usuzuje na pozdní dataci, nejspíše po polovině 14. století.[541] Tyto skutečnosti pak přispívají k domněnce, že je nanejvýše nepravděpodobné, že rukopis pořídil biskup Jan IV. z Dražic.

Z výše uvedeného lze shrnout, že z konce 12. století pocházejí dva rukopisy: německý *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25) a francouzský *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1). Z první poloviny 13. století pochází francouzský *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem* (KNM XIV A 11) a z doby kolem poloviny 13. století též francouzský *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas Salomon* (KNM XII B 12). Největší podíl rukopisů se vyskytuje ve skupině z konce 13. století (celkem 6 kodexů). Z rukopisů francouzského původu jsou to *Bible Jaroměřská* (KNM XII A 10), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6) a z rukopisů původu italského to *jsou Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale* (KNM XII A 11), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12) a z velké části i *Sborník kanonického práva* (KNM XVII B 9). Z počátku 14. století jsou zastoupeny celkem tři kodexy. Z prostředí italského je to *Sborník teologický* (KNM XII A 6), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5) a z Francie rukopis *Tomáše Akvinského: Summa theologica* (KNM XVI B 2). Zbývají rukopisy českého původu (celkem 4). Kolem poloviny 14. století lze datovat *Rukopis kronik* (KK G 5), *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9) a *Statuta et necrologium canonicorum regularium* (NK XIX B 3). Posledním rukopisem ze sledovaného souboru je český *Sborník teologický* (KNM XII C 8), který lze však s největší pravděpodobností zařadit až za polovinu 14. století.[542]

[540] DVOŘÁK 1900, 124; DVOŘÁK 1901, 45; CHALOUPECKÝ 1908, 75.
[541] BRODSKÝ 2000, 144.
[542] Pro přehled viz Tabulka 6 Časové určení rukopisů v Příloze.

VII. Problematika významu sledovaného souboru rukopisů a Jana IV. z Dražic pro českou knižní malbu ve 14. století

Pražský biskup Jan IV. z Dražic si z avignonského pobytu přivezl větší množství iluminovaných rukopisů, které později věnoval klášteru v Roudnici nad Labem. Tato okolnost svedla podle Pavola Černého starší badatele k přecenění významu avignonského umění pro formování českého malířství po polovině 14. století.[543] Dnes se tomuto městu z dob tamního pobytu papežů dle některých autorů přiznává v první řadě funkce křižovatky různých uměleckých proudů, než postavení centra uměleckého dění.[544]

V době, kdy pražský biskup Jan IV. z Dražic přivezl do Čech italské a francouzské rukopisy, se v české knižní malbě, tedy do poloviny 14. století, uplatňoval dvojí ideální model, pařížský a italský styl.[545] Iluminátoři se v našich zemích přikláněli k prvnímu nebo druhému typu vzorů, anebo hledali syntézu mezi oběma proudy. Tato skutečnost se stala společným rysem knižní malby celé druhé třetiny 14. století, jak bylo již zmíněno výše.[546] Podle Jana Květa se v Čechách uplatňovaly ještě anglické vzory.[547]

Podle Josefa Krásy je překvapivé, že biskup Jan IV. z Dražic, který vynikl jako stavebník a s nímž jsou spojeny kvalitní nástěnné malby v roudnickém klášteře, nezasáhl výrazněji do vývoje knižního umění.[548] Rukopisy, které si přivezl z Avignonu a odkázal klášteru, nepatří kvalitativně k prvořadým. Totéž podle J. Krásy platí i pro práce vznikající na jeho objednávku v Čechách, které jsou až překvapivě nedokonalé.[549] Josef Krása sice ve svých studiích neudává výčet rukopisů, které konkrétně má na mysli, nanejvýše uvede několik rukopisů objednaných v Čechách, přesto je tento resolutní soud o nízké kvalitě výzdoby ne zcela opodstatněný. V předchozích kapitolách bylo prokázáno, že ve sledovaném souboru existují rukopisy s velkou pravděpodobností

[543] V úvaze o přeceňování Avignonu na české malířství odkazuje zejména na studie Maxe Dvořáka (DVOŘÁK 1901) a jednoho z prvních kritiků této „avignonské teorie" Eugena Dostála (DOSTÁL 1922). ČERNÝ 2006, 41.
[544] ČERNÝ 2006, 41.
[545] KRÁSA 1984, 405-408.
[546] KVĚT 1931, 238-239; KRÁSA 1984, 405-408.
[547] Anglická orientace se projevila například v kaligrafické výzdobě *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9, např. na fol. 36^{v} **[IX. 6]**). KVĚT 1931, 238-239.
[548] KRÁSA 1984, 405.
[549] Tamtéž.

spojitelné s Janem IV. z Dražic, které dosahují svou výzdobou mimořádné úrovně.[550] Většina rukopisů je však opravdu užitkové kvality.

Zajímavé je porovnání výzdoby rukopisů přivezených Janem IV. s výzdobou ostatních rukopisů uchovávaných v knihovně roudnického kláštera. V iluminovaných kodexech cizího původu lze hledat předlohy, které používali čeští písaři a malíři.[551] Rukopisy Jana IV. měly v Čechách vliv zejména na výběr obrazových motivů. Max Dvořák soudí, že se podle vzorů výzdoby kodexů koupených ve Francii začala vyvíjet samostatná česká malířská škola.[552] Lépe řečeno, rukopisy, které biskup Jan IV. přivezl z Avignonu a následně daroval roudnickému klášteru, byly předlohou nebo alespoň vzorem mladším rukopisům domácím.[553] V některých případech je přejímání a rozvíjení motivů výraznější. Václav Chaloupecký uvádí příklad v *Patristickém sborníku* (KNM XII A 4) z poloviny 14. století na fol. 168^{v} v motivu Honby na zajíce **[XVIII. 30]** přejatého z kodexu *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13).[554] Zvláště typickým je však pro vývoj „české školy" *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9). Podle V. Chaloupeckého ve tvarech ornamentu vystupuje zřetelně vliv Jana IV. Jako příklad uvádí fol. 57^{r}, kdy je do iniciálky vmalován červený štít se zlatým Dražickým trojlistem **[IX. 2]**.[555] Tento motiv je pak ve výzdobě kodexu rozvíjen v několika dalších variacích.[556] Zajímavé je také vyobrazení Ukřižování na fol. 65^{r} **[IX. 1]**. Golgota z Misálu se vrací v mladším *Misálu svatovítského kanovníka Jindřicha z Hackenborna* (KNM XVI B 12) z přelomu 14. a 15. století na fol. 42^{v}.[557] Zajímavé je porovnání ornamentálních iniciály na fol. 37^{r} rukopisu *Statuta et necrologium* (NK XIX B 3) **[XVII. 2]** a na fol. 58^{r} rukopisu *Concordia evangeliorum* (KNM XIII B 4) **[XVIII. 34]**.

[550] Již bylo uvedeno, že mezi tyto rukopisy patří např. rukopis italského původu *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12; kat. IV.4), dále rukopisy francouzského původu *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10; kat. IV.2), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas Salamonis, Ecclesiastem, Cantica, Librum Sapientiae* (KNM XII B 12; kat. IV.5), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5; kat. IV.13) a českého původu Kánonový list na fol. 65^{r} *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9; kat. IV.8).
[551] DVOŘÁK 1900, 123. Viz také kapitola V.1. Analýza systémů výzdoby sledovaných rukopisů.
[552] DVOŘÁK 1900, 118-120; CHALOUPECKÝ 1908, 75.
[553] CHALOUPECKÝ 1908, 76.
[554] K porovnání stylu výzdoby s KNM XII C 13 viz fol. 1^{r} **[VIII. 1].**
[555] V. Chaloupecký uvedl iniciálu „O" (CHALOUPECKÝ 1908, 76). Zmiňované folio obsahuje však jedinou malovanou výzdobu, a tou je iniciála „W" s erbem ve vnitřním poli.
[556] KNM XIII B 9 např. fol. 30^{r} **[IX. 4]**, 36^{v} **[IX. 6]**, 54^{r}, 54^{v} **[IX. 5]**, 58^{v}, 61^{r}, 166^{v}, 182^{v} **[IX. 8]**, 186^{v}, 247^{r}, 244^{r} **[IX. 9]**, 315^{r} **[IX. 12]**, 337^{r} a 350^{v}.
[557] CHALOUPECKÝ 1908, 76.

Tento kodex byl uložen v roudnickém klášteře nejpozději počátkem 15. století.[558] Jeho původ je však nejasný. Dle Pavla Brodského se jedná o rukopis pocházející z konce 14. století ze severofrancouzské dílny, ale přiznává, že rukopis nelze po stylové stránce určit z důvodu nízké kvality výzdoby.[559] Ve srovnání s rukopisem *Statuta et necrologium* je výzdoba tohoto rukopisu kreslena pečlivěji, přesto je patrná podoba typu litery, šrafurovaného pozadí vnitřního pole, vnější pole je pojednané ve zjednodušené parafrázi fleuronée.

Sledovaný soubor ilustruje nejen významné a pro další vývoj podnětné vzory čerpané hlavně z importů, ale také dokládá nejprogresivnější tendence dobové malby vznikající v Čechách. Lze říci, že tyto dochované rukopisy z roudnického kláštera se staly jedním ze zdrojů dalšího vývoje české iluminace.

Všeobecná shoda o kvalitě výzdoby původem českého rukopisu panuje pouze u vlepeného Kánonového listu s Ukřižováním v *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9), která je hodnocena jako skutečně kultivovaná malířská práce **[IX. 1]**.[560] Podle Josefa Krásy je zde tradice harmonického kaligrafického stylu obohacena o nové barevné a plastické hodnoty, které jsou do značné míry podobné nástěnné malbě *Stromu života v ambitu roudnického kláštera* **[I. 9]**.[561] Kánonový list je však jiného původu než ostatní iluminace rukopisu. Tyto listy soudobých misálů vykazují příbuznost svým lineárním stylem a mohou pocházet dle Hany Hlaváčkové snad z jedné dílny.[562] Jsou však značně individualizované a jen některé jsou v konečném provedení skutečně kvalitní. Jejich rozdílnost odůvodňuje autorka tak, že dílna mohla dodávat jen kresby, které jsou vynikající kvality, zatímco malbu, která bývá často méně zdařilá, dokončovali jiní iluminátoři. V *Misálu Jana z Dražic* jsou z původní podkresby poměrně dobře provedeny draperie. Kánonové listy snad pocházejí z téže pražské dílny jako *Velislavova bible* (NK XXIII C 124) **[XVIII. 12]**.[563]

Stavební činnost biskupa Jana IV. z Dražic zprvu vyrůstala z českého kulturního prostředí 13. století, ale za avignonského pobytu se jeho vztah k umění prohloubil a rozšířil i na další obory výtvarného umění a stal se podnětem rozvoje celého

[558] KADLEC 1992, 131.
[559] BRODSKÝ 2000, 132.
[560] Např. DVOŘÁK 1900, 127; CHALOUPECKÝ 1908, 76; BARTOŠ 1927, 254; KVĚT 1931, 245; KRÁSA 1984, 405; KADLEC 1992, 130; BRODSKÝ 2000, 169; HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[561] KRÁSA 1984, 405.
[562] HLAVÁČKOVÁ 2010, 518.
[563] Tamtéž.

kulturního obzoru v tehdejších Čechách.[564] Biskup Jan IV. měl důležitý vliv na vývoj české knižní malby díky přivezeným rukopisům ze svých zahraničních cest, ne však jako objednavatel kodexů v domácím prostředí.[565] Především jeho zásluhou české země poprvé navázaly přímý kontakt s francouzskou kulturou a brzy také s kulturou italskou, která se do té doby se do Čech dostávala zejména prostřednictvím německých zemí.[566] Po zvolení Karla IV. římským králem roku 1346 se kulturní styky českých zemí s ostatní Evropou ještě dále zintenzivnily. Podstatná byla zejména orientace na Itálii a Francii. Fundátorská činnost a kulturní atmosféra této doby s sebou přinesly prudký nárůst počtu knih.[567] Význam knižní kultury a domácí rukopisné produkce však v okruhu pražské kapituly a dvora pronikavěji vzrostl až zásluhou nástupce biskupa Jana IV. z Dražic Arnošta z Pardubic.[568]

[564] HLEDÍKOVÁ 1991, 166.
[565] HLAVÁČEK 2008, 91-92.
[566] ZLÁMAL 2007, 194-195.
[567] http://www.manuscriptorium.com/index.php?q=cs/content/iluminovane-rukopisy, vyhledáno 4. 5. 2014.
[568] KRÁSA 1984, 405; ROYT 2002, 63.

VIII. Závěr

Pokud jde o skupinu rukopisů spojených s Janem IV. z Dražic, od časů Maxe Dvořáka se vyskytují v odborné literatuře spíše jako jednotlivé příklady, nikoliv však ve svém celku, který by byl hlavním předmětem zkoumání.[569] Dále existuje mnoho odborných statí, pojednání i monografií, které se věnují osobnosti posledního pražského biskupa, ale většinou se zaměřují na jeho působení v úřadě, z menší části pak na jeho fundátorské aktivity na poli architektury. Rukopisy jsou zmíněny jen marginálně.

V katalogové části byly analýze podrobeny dostupné rukopisy, které se v odborné literatuře v různých kontextech dostaly do souvislosti s biskupem Janem IV. Je zde zastoupena skupina několika kodexů s vysokou mírou pravděpodobnosti pořízených právě Janem IV., ale i jednotlivé kodexy, kde vystupuje jen jako jeden z možných objednavatelů. Současně jsou doplněny i iluminované knihy, které se v literatuře do souvislosti s objednavatelskou činností biskupa Jana nedostávají, ale u jejichž pořízení měl být přítomen (např. Statuta kláštera, či na jeho podnět sepsaná kronika Františka Pražského).[570] Za iluminované rukopisy byly brány v úvahu všechny kodexy s malířskou i kaligrafickou výzdobou, bez ohledu na její rozsah, slohové pojetí a kvalitu. Uvedena jsou jak díla iluminátorsky mimořádná, tak i díla zcela podprůměrná.

Pro hodnocení spojitosti iluminovaných rukopisů s Janem IV. z Dražic bylo třeba zvolit několik kritérií. Kladen je důraz zejména na rukopisy uložené v roudnickém klášteře, který biskup Jan založil pro augustiniány-kanovníky. Doklady o uložení v tomto klášteře zastupují původní signatury, přípisky či dochované seznamy knih. Důležitá je také doba zhotovení rukopisu pro jeho případné spojení s Janem IV. a pro tento účel je nutné odlišení importů a kodexů domácího původu. U importovaných rukopisů je klíčový mezní rok 1329 (definitivní návrat biskupa Jana IV. do Čech) a u rukopisů zhotovených v Čechách nejzazším datem rok 1343 (zemřel Jana IV.). Orientační dobu vzniku lze do značné míry odvodit na základě důkladné analýzy původu výzdoby rukopisů, určení zdrojů a paralel. Na přídeští některých rukopisů jsou i vpisky přibližující okolnosti pořízení příslušné knihy, odkazy na zakladatele kláštera či dodatečně vmalované erby Jana IV. z Dražic.

[569] Viz kapitola II. Přehled literatury k tématu.

[570] Rukopisy *Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis* (NK XIX B 3; kat. IV.16) a *Rukopis kronik* (KK G 5; kat. IV.17).

Do souboru sledovaných rukopisů byly zařazeny kodexy různého původu vzniku výzdoby. Konkrétně jde o rukopisy francouzského původu: *Bible jaroměřská* (KNM XII A 10, poslední čtvrtina 13. století; kat. IV.2), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12, kolem poloviny 13. století; kat. IV.5), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13, konec 13. století; kat. IV.7), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11, počátek 13. století, kat.IV.9), *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6, konec 13. století; kat. IV.10), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1, konec 12. století; kat. IV.11), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2, první polovina 14. století; kat. IV.12). Dále jsou zde zastoupeny rukopisy italského původu: *Sborník teologický* (KNM XII A 6, počátek 14. století; kat. IV.1), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5, počátek 14. století; kat. IV.13), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11, konec 13. století; kat. IV.3), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII B 9, poslední čtvrtina 13. století až 20. léta 14. století; kat. IV.14) a *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12, poslední čtvrtina 13. století; kat. IV.4). Německý původ je předpokládán u rukopisu *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25, druhá polovina 12. století; kat. IV.15). Rukopisy jako *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9, kolem roku 1340; kat. IV.8), *Statuta roudnického kláštera* (NK XIX B 3, 1338 až 1516; kat. IV.16), *Rukopisu kronik* (KK G 5, první polovina 14. století; kat. IV.17), *Sborník teologický* (KNM XII C 8, po polovině 14. století; kat. IV.6) vznikly v Čechách.[571]

Nejčastěji je k biskupu Janovi přiřazován *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9; kat. IV.8) a *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6, zvaná také „Byblia fundatoris"; kat. IV.10).[572] Josef Krása a Karel Stejskal zvažují také *Bibli jaroměřskou* (KNM XII A 10; kat. IV.2).[573] Josef Krása a Zdeňka Hledíková zmiňují v této souvislosti také *Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis* (NK XIX B 3; kat. IV.16) a *Rukopisu kronik* (KK G 5; kat. IV.17).[574] Marie Bláhová uvažuje též o spojitosti Jana IV. s *Ekkchardovým Chronicon universale* (KNM XVII D 25).[575] Zbylé rukopisy jsou obecně považovány za ty, které byly přítomné u založení

[571] III.3.2. Základní vybavení knihovny roudnického kláštera při jeho založení.
[572] Viz kapitoly IV.8. Misál Jana z Dražic (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XIII B 9) a IV.10. Bible Jana z Dražic (Knihovna Národního muzea v Praze, sign. XV A 6).
[573] BRODSKÝ 2000, 104; KRÁSA 1972, 214; STEJSKAL 1979, 355; STEJSKAL 1983, 350.
[574] KRÁSA 1984, 405; HLEDÍKOVÁ 1991, 158-159.
[575] BRODSKÝ 2000, 293; BLÁHOVÁ 1992, 14-15, 20.

roudnického kláštera Janem IV.[576] Tyto názory jsou podloženy zejména studiemi Maxe Dvořáka a Jaroslava Kadlece.[577] Ve sledovaném souboru převažují právnické spisy. Není nezajímavá skutečnost, že je tomu tak pouze u importovaných rukopisů francouzského a italského původu. Tento fakt je vysvětlován zejména praktickou potřebou biskupa Jana IV. těchto kodexů při vleklém projednávání jeho soudního sporu při papežském dvoře v Avignonu.[578]

Všechny sledované iluminované rukopisy byly svého času přítomné v roudnickém klášteře. Většinou se dochovaly v původní vazbě, která je jednotná. Jako doklad původního uložení často slouží roudnická signatura[579] či záznam o svém domovském klášteře.[580] Některé ze jmenovaných rukopisů jsou označené erbem Jana IV. z Dražic,[581] nebo obsahují jeho předpokládané vyobrazení.[582] Rukopisy vznikly v různé době

[576] Vedle *Misálu Jana z Dražic* (KNM XIII B 9; kat. IV.8) a *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6; kat. IV.10) jsou to *Sborníky teologické* (KNM XII A 6; kat. IV.1, a KNM XII C 8; kat. IV.6), *Sborníky kanonického práva* (KNM XVII A 5; kat. IV.13, a KNM XVII B 9; kat. IV.14), *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11; kat. IV.3), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12; kat. IV.4), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12; kat. IV.5), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13; kat. IV.7), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11; kat. IV.9), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1; kat. IV.11), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2; kat. IV.12), *Ekkchard: Chronicon universale* (KNM XVII D 25; kat. IV.15).

[577] Viz Max DVOŘÁK: Knihovna Augustiniánského kláštera v Roudnici. Příspěvek k dějinám malířství miniaturního. In: Český časopis historický, roč. 6, č. 2. 1900, 118-131; Max DVOŘÁK: Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt. In: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Wien 1901; Jaroslav KADLEC: Začátky kláštera augustiniánských kanovníků v Roudnici. In: Studie o rukopisech 20. 1981, 65-86; Jaroslav KADLEC: Knihovna kláštera řeholních kanovníků svatého Augustina v Roudnici. In: Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, 127-134.

[578] CHALOUPECKÝ 1908, 73; HLEDÍKOVÁ 1991, 158.

[579] Rukopisy se signaturou roudnického kláštera: *Sborník teologický* (KNM XII A 6; kat. IV.1), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12; kat. IV.5), *Sborník teologický* (XII C 8; kat. IV.6), *Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum* (KNM XII C 13; kat. IV.7), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas* (KNM XV D 1; kat. IV.11), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2; kat. IV.12), *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5; kat. IV.13) a *Sborník kanonického práva* (KNM XVII B 9; kat. IV.14).

[580] Rukopisy s přímým záznamem o uložení v roudnickém klášteře: *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11; kat. IV.3), *Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum* (KNM XII A 12; kat. IV.4), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas* (KNM XII B 12; kat. IV.5), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11; kat. IV.9), *Walafridus Strabo: Glossa ordinaria* (KNM XIV A 11; kat. IV.9), *Sborník teologický* (KNM XII A 6; kat. IV.1), *Tomáš Akvinský: Summa theologica* (KNM XVI B 2; kat. IV.12) a *Sborník kanonického práva* (KNM XVII A 5; kat. IV.13).

[581] Rukopisy se znakem Jana IV. z Dražic: *Guilhelmus Durandus: Speculum iudicale* (KNM XII A 11; kat. IV.3), fol. 1^{r} **[IV. 5]**; *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9; kat. IV.8),fol. 65^{r} a 57^{r} **[IX. 1-2]** a *Bible Jana z Dražic* (KNM XV A 6; kat. IV.10).

[582] Rukopisy s vyobrazením fundátora kláštera: *Misál Jana z Dražic* (KNM XIII B 9; kat. IV.8),fol. 65^{r} **[IX. 1]**; *Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis* (NK XIX B

a v různých částech Francie, Itálie, Střední Evropy – převážně v českých zemích. Snadnější je vyloučit spojitost zakladatele kláštera s jednotlivými rukopisy, než ji potvrdit. Např. jediný *Sborník teologický* (KNM XII C 8) vznikl pravděpodobně až po polovině 14. století, ne tedy za života Jana IV. Tento názor je však podložen pouze analýzou skromné kaligrafické výzdoby.

Ani v případě kodexů českého původu nelze předpokládat, že by kompletně vznikly v jedné dílně. Do dalšího studia zůstává otázkou, zda Jan IV. po svém příjezdu do Čech kolem sebe soustředil dílnu, byť na krátkou dobu, která by pro něj zhotovila několik dochovaných iluminovaných exemplářů domácí provenience (nejpravděpodobněji v Roudnici nad Labem), nebo zda je nechal zhotovit již v zavedené dílně (pravděpodobně v Praze). Do dalšího studia zůstává také mnoho otázek v upřesnění analogií a doložení exaktního dílenského původu importovaných rukopisů. Neméně důležité bude rovněž vysledování možné inspirativní působnosti souboru pro další vývoj knižní malby v našich zemích.

3; kat. IV.16), fol. 202^{v} **[XVII. 4];** *Rukopisu kronik* (KK G 5; kat. IV.17), fol. 152^{r}. Ve všech jmenovaných případech se jedná o iluminované rukopisy českého původu, které byly zhotovené před polovinou 14. století.

IX. Obrazová příloha

I. 1**. Druhý typ majestátní pečeti pražského biskupa Jana IV. z Dražic**, Avers a Revers, 1319, Praha, Národní archiv, inv. č. 219

I. 2**. Dlaždice s dražickým erbem**, 1. polovina 14. století, Praha, Národní památkový ústav

I. 3**. Josef Kozel, Michael Peterle**: Praha k roku 1562 (detail biskupského dvorce na Malé Straně), 1562, Praha, ÚDU AV ČR

I. 4. **Litovice u Prahy**, tvrz pánů z Dražic, konec 13. století, pohled od jihovýchodu

I. 5**. Znak pánů z Dražic**, tympanon z tvrze pánů z Dražic v Litovicích, konec 13. století, Litovice u Prahy

I. 6. **Fragment skříňového relikviáře se sv. Ondřejem, sv. Janem Evangelistou a sv. Petrem** (tzv. Predela roudnická), kolem 1340, Praha, Národní galerie

I. 7**. Antependium z Pirny**, střední část, před polovinou 14. století, vyšívané plátno, Drážďany, Státní umělecké sbírky

I. 8**. Kaufmannovo ukřižování,** kolem 1340, Berlin, Staatliche Museen, Gemäldgalerie, inv. č. 1833

I. 9. **Malba se Stromem života v ambitu roudnického kláštera**, kolem 1340, Roudnice nad Labem, klášter augustiniánů-kanovníků

I. 10. **Roudnice nad Labem**, klášterní kostel Narození Panny Marie, 1333, pohled od severovýchodu

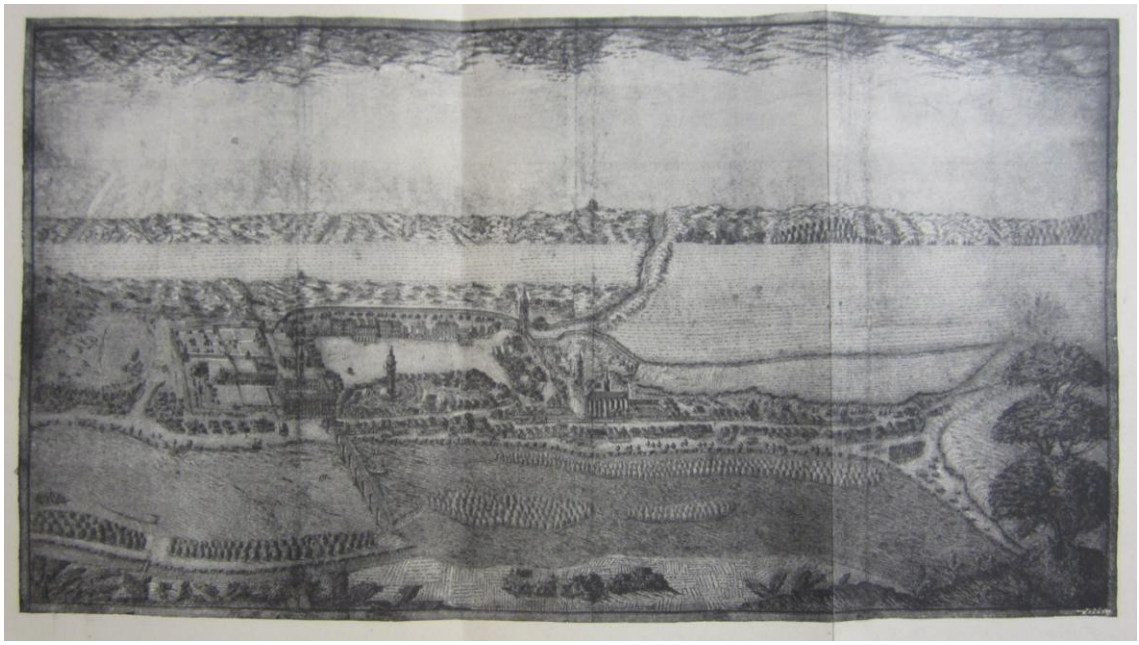

I. 11. **Antonín Porta**: Pohled na město Roudnici ze severní strany, perokresba, 1668

II. 1**. Sborník teologický**, fol. 1[r], Ornamentální iniciála P, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6

II. 3**. Sborník teologický**, fol. 40[r], Ornamentální iniciála I, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6

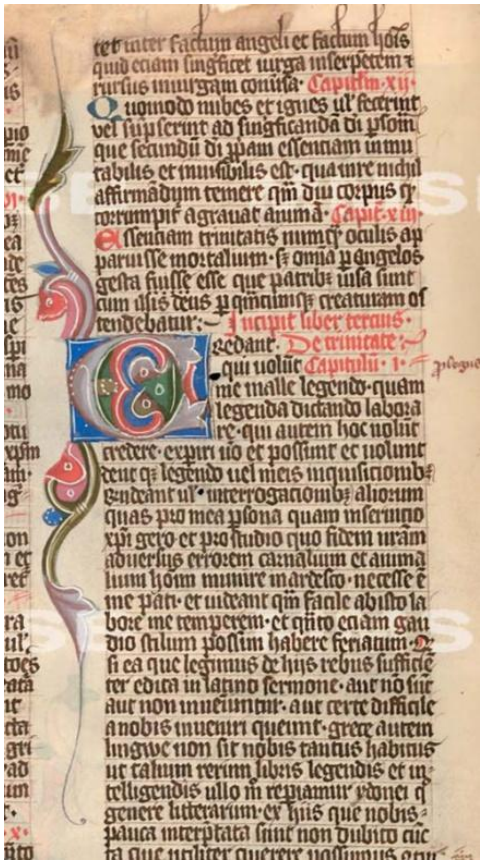

II. 2. **Sborník teologický**, fol. 18[v], Ornamentální iniciála C, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6

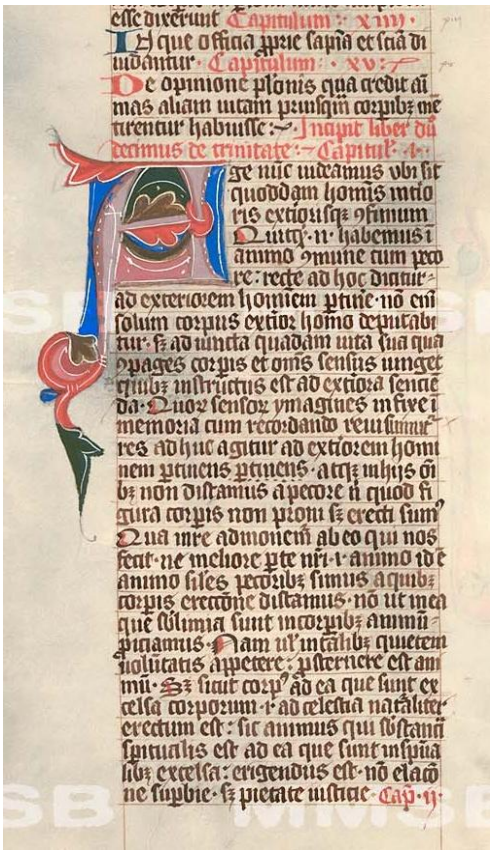

II. 4. **Sborník teologický**, fol. 62[v], Ornamentální iniciála A, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6

II. 5. **Sborník teologický**, fol. 49[v], Ornamentální iniciála T, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6

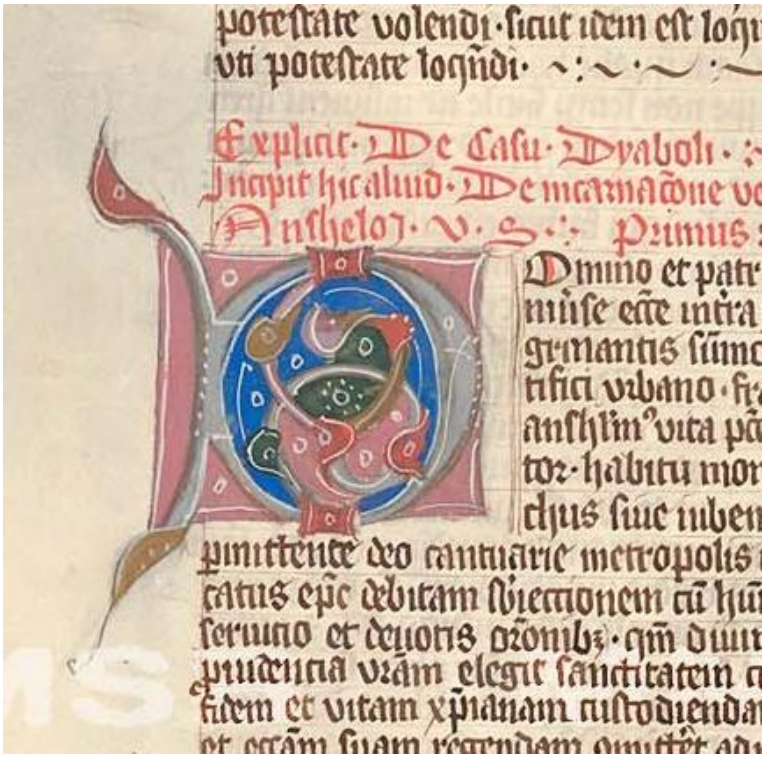

II. 6. **Sborník teologický**, fol. 197[v], Ornamentální iniciála D, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6

III. 1. **Bible jaroměřská**, fol. 1[r], Figurální iniciála F (Sv. Jeroným, Proroci), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 3. **Bible jaroměřská**, fol. 37[v], Figurální iniciála U (Obětování beránka), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 2. **Bible jaroměřská**, fol. 1[v], Drolerie (Kněz), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 4. **Bible jaroměřská**, fol. 76[r], Drolerie (Tanec), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 5. **Bible jaroměřská**, fol. 3[v], Ornamentální iniciála D, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 6. **Bible jaroměřská**, fol. 76[r], Ornamentální iniciála T, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

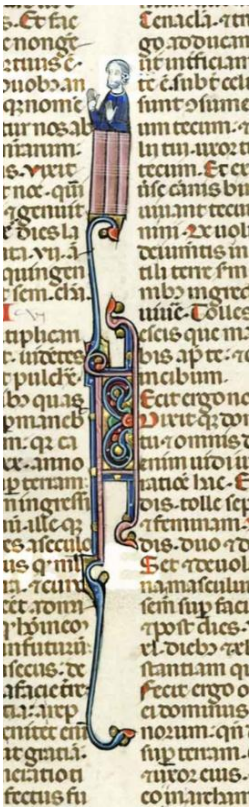

III. 7 **Bible jaroměřská**, fol. 5[v], Ornamentální iniciála F, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

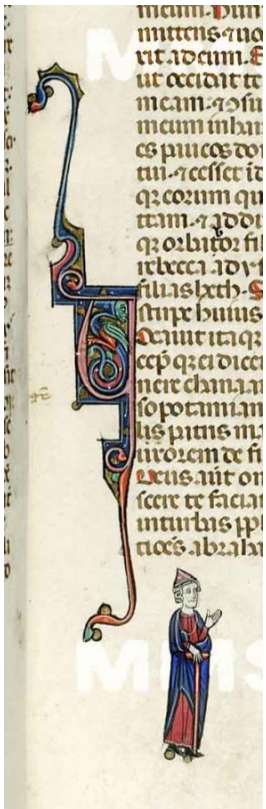

III. 8. **Bible jaroměřská**, fol. 13[r], Ornamentální iniciála U, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 9. **Bible jaroměřská**, fol. 35[v], Ornamentální iniciála F, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

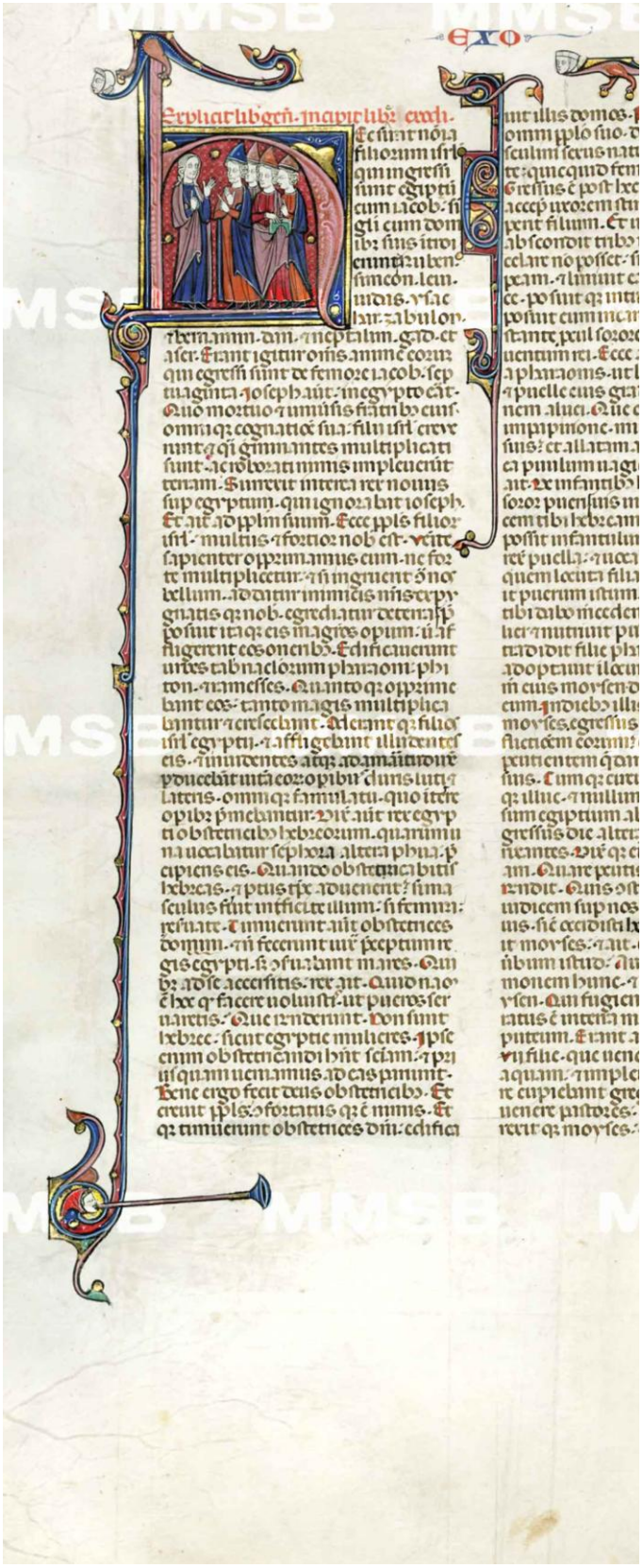

III. 10. **Bible jaroměřská**, fol. 22^{v}, Figurální iniciála H (Izraelité v Egyptě), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 11. **Bible jaroměřská**, fol. 48^{r}, Figurální iniciála L (Hospodin hovoří s Mojžíšem ze stánku úmluvy na poušti Sinaj), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 12. **Bible jaroměřská**, fol. 4[r], Figurální iniciála I (Stvoření světa, První hřích, Vyhnání z ráje, V potu tváře chléb jísti budeš, Ukřižování), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 13. **Bible jaroměřská**, fol. 85[r], Figurální iniciála P (Izraelité žádají Hospodina o vůdce), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

III. 14. **Bible jaroměřská**, fol. 188^{v}, Ornamentální iniciály R, I, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

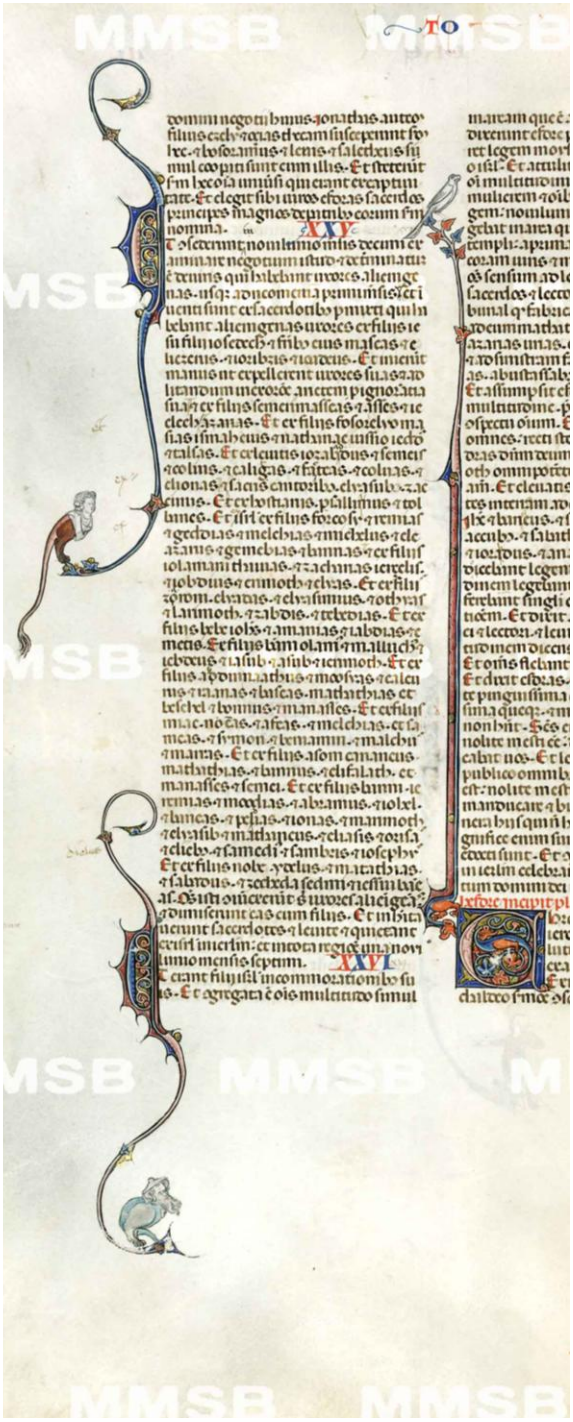

III. 15. **Bible jaroměřská**, fol. 179^{v}, Ornamentální iniciála C, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10

IV. 1. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 1[r], Ornamentální iniciála R, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11

IV. 2. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 84[r], Ornamentální iniciála S, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11

IV. 3. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 202[v], Ornamentální iniciála S, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11

IV. 4. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 214[r], Ornamentální iniciála F, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11

IV. 5. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 1[r], Heraldická výzdoba (znak Jana IV. z Dražic), před polovinou 14. stol. (doplněn dodatečně), Praha, KNM, sign. XII A 11

V. 1. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 134^{v}, Figurální kompozice (Biskup neoprávněně získal stolec testamentem svého předchůdce), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 2. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 204^{r}, Figurální kompozice (Světská moc zasahuje proti biskupům upadnuvším do kacířství), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 3. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 80^{v}, Figurální iniciála Q (Anděl), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 5. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 143^{r}, Figurální iniciála Q (Právník), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 7. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 2^{v}, Figurální iniciála C (Snoubenci), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 4. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 115^{r}, Figurální iniciála Q (Spravedlnost), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 6. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 2^{r}, Figurální iniciála Q (Kristus), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

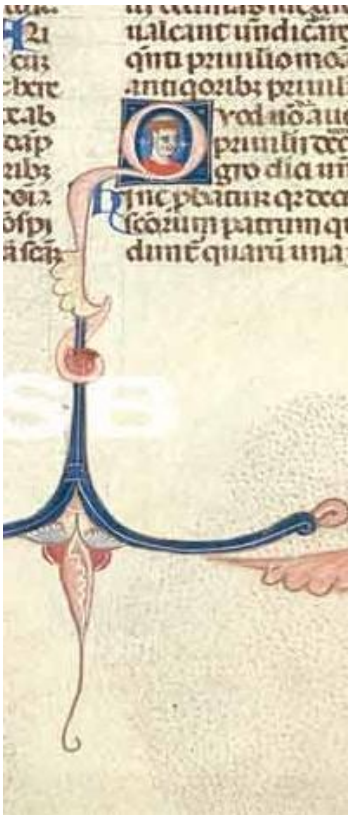

V. 8. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 224^{r}, Figurální iniciála Q (Mnich), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 9. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 139[v], Ornamentální iniciála Q, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 10. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 308[r], Ornamentální iniciála C, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 11. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 261[v], Ornamentální iniciála Q, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 12. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 128[v], Drolerie (Nestvůra), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

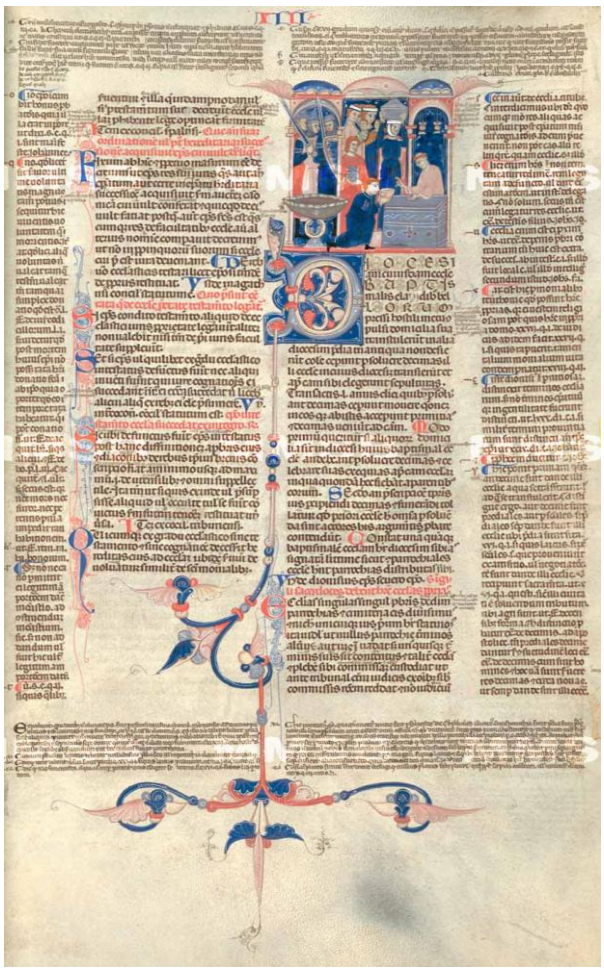

V. 13. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 163[r], Figurální kompozice (Kněz neoprávněně pohání jiného kněze k světskému soudu), ornamentální iniciála D, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 14. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 100[r], Figurální kompozice (Biskup obžalován laikem), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 15. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 126[r], Figurální kompozice (Biskup obžalován ze simonie), Figurální iniciála D (Spravedlnost), Drolerie (Mnich s kalichem), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 16. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 124[r], Figurální kompozice (Biskupův zástupce svědčí u soudu), Figurální iniciála I (Trubač), Drolerie (Drak), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

V. 17. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 2[r], Ornamentální iniciála H, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

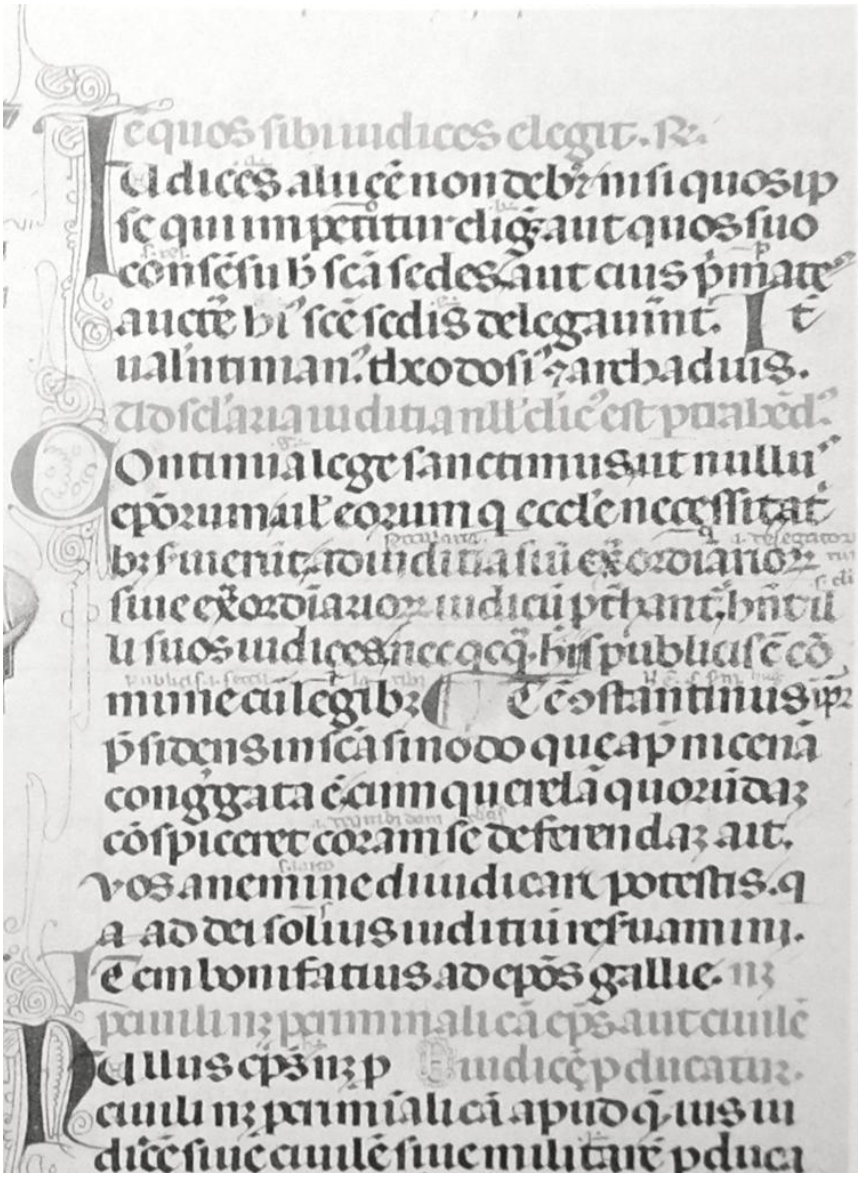

V. 18. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 143[v], Kaligrafické iniciály, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12

VI. 1. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 2[r], Figurální iniciála P (Šalamoun napomíná mládence), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

VI. 2. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 57[r], Figurální iniciála U (Šalamoun) s drolerií, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

VI. 3. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 75[r], Figurální iniciála O (Madona s Ježíškem), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

VI. 4. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 96[v], Figurální iniciála D (Šalamounova spravedlnost), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

VI. 5. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 125[v], Figurální iniciála O (Církev vítězí nad Synagógou), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

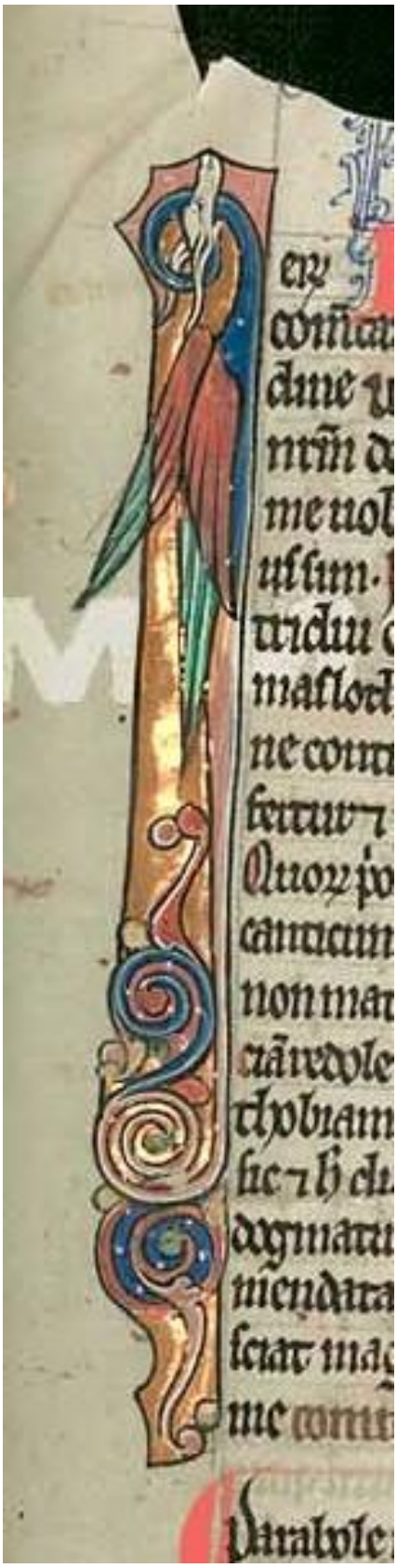

VI. 6. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 2^{r}, Ornamentální iniciála I, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

VI. 7. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 56^{v}, Ornamentální iniciála U, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

VI. 8. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 74^{v}, Ornamentální iniciála S, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12

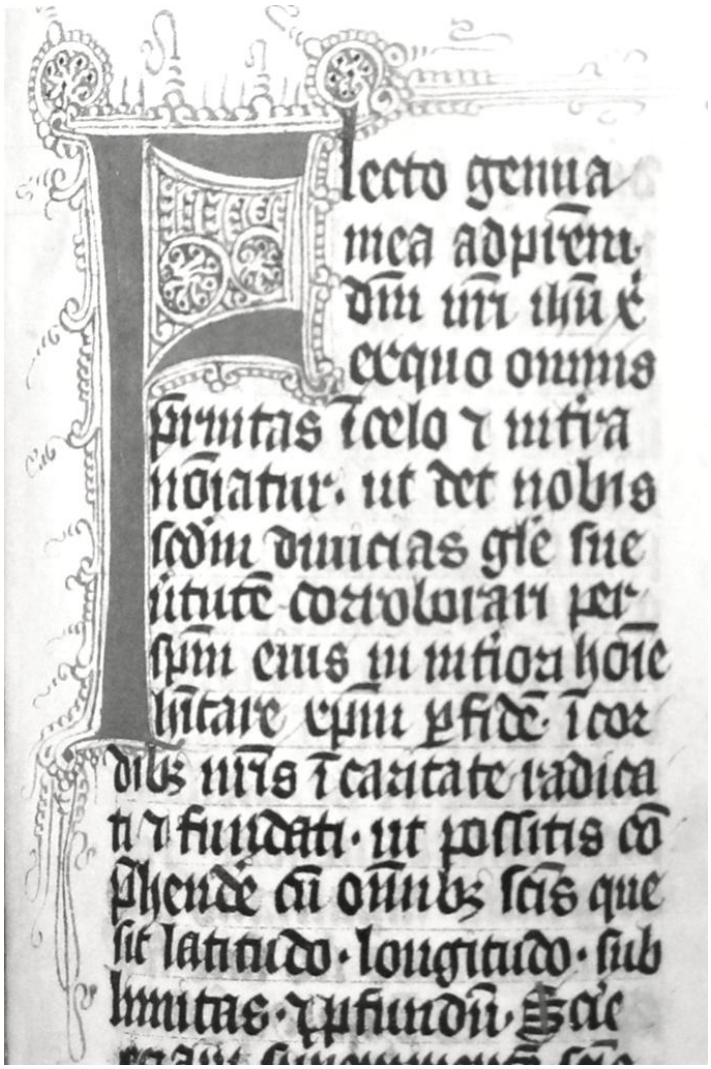

VII. 1. **Sborník teologický**, fol. 152[r], Filigránová iniciála F, po pol. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII C 8

VIII. 1. **Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum,** fol. 1[r], Ornamentální iniciála O, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII C 13

IX. 1. **Misál Jana z Dražic**, fol. 65^{r}, Figurální iluminace (Ukřižování), Heraldická výzdoba (Pražské biskupství, páni z Dražic), kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

IX. 2. **Misál Jana z Dražic**, fol. 57[r], Heraldická výzdoba (páni z Dražic), Ornamentální iniciála W, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

IX. 3. **Misál Jana z Dražic**, fol. 66[r], Ornamentální iniciála T, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

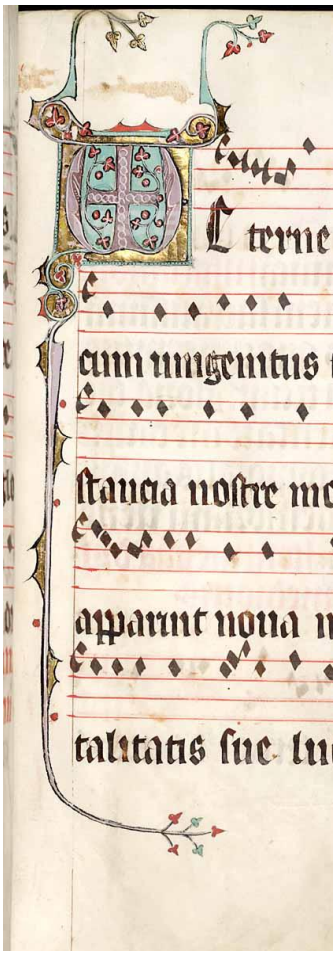

IX. 4. **Misál Jana z Dražic**, fol. 30[r], Ornamentální iniciála W, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

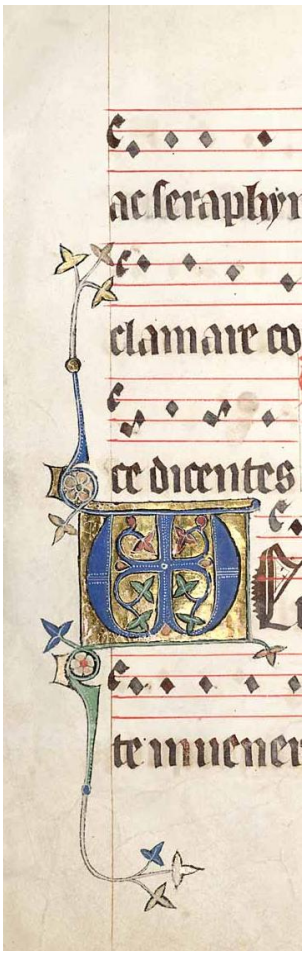

IX. 5. **Misál Jana z Dražic**, fol. 54[v], Ornamentální iniciála W, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

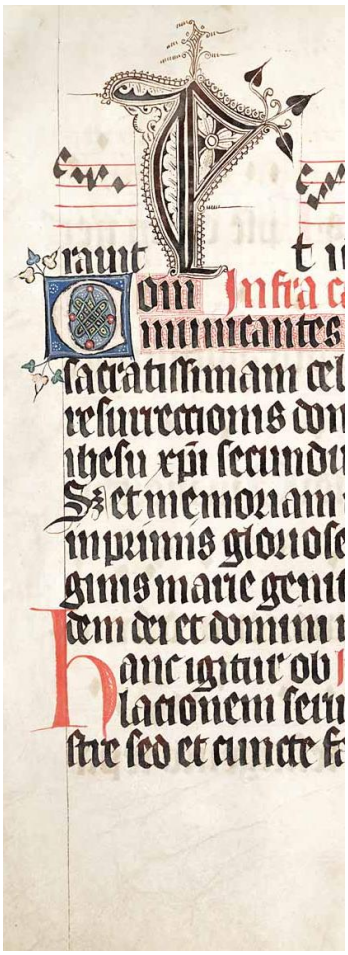

IX. 6. **Misál Jana z Dražic**, fol. 36[v], Ornamentální iniciála C, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

IX. 7. **Misál Jana z Dražic**, fol. 167[v], Filigránová iniciála R, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

IX. 10. **Misál Jana z Dražic**, fol. 292[v], Filigránová iniciála B, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

IX. 8. **Misál Jana z Dražic**, fol. 182[v], Filigránová iniciála S, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

IX. 11. **Misál Jana z Dražic**, fol. 304[r], Filigránová iniciála O, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

IX. 9. **Misál Jana z Dražic**, fol. 244[r], Filigránová iniciála D, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

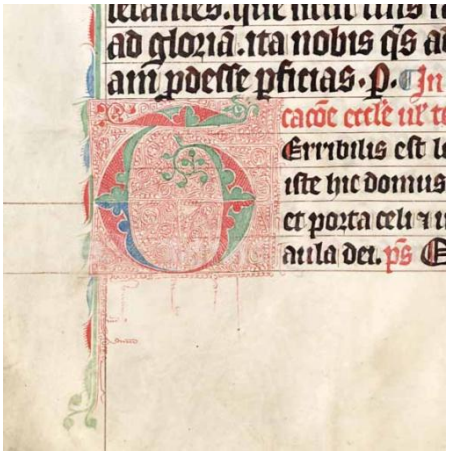

IX. 12. **Misál Jana z Dražic**, fol. 315[v], Filigránová iniciála T, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9

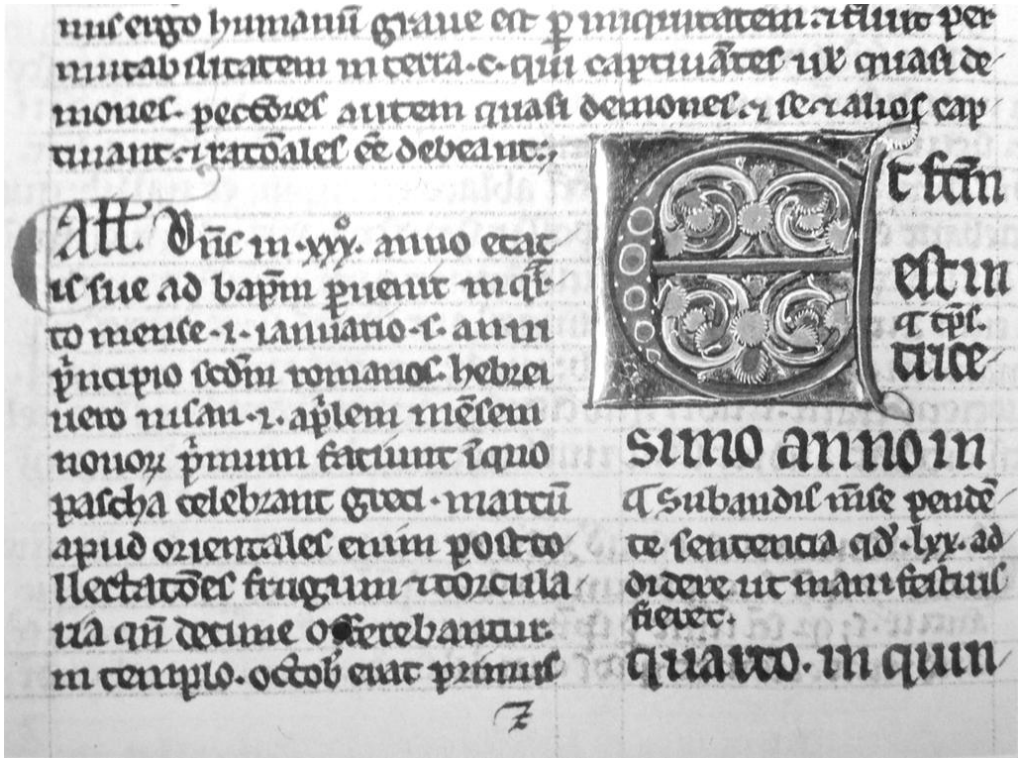

X. 1 **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem**, fol. 2^{v}, Ornamentální iniciála E, počátek 13. stol., Praha, KNM, sign. XIV A 11

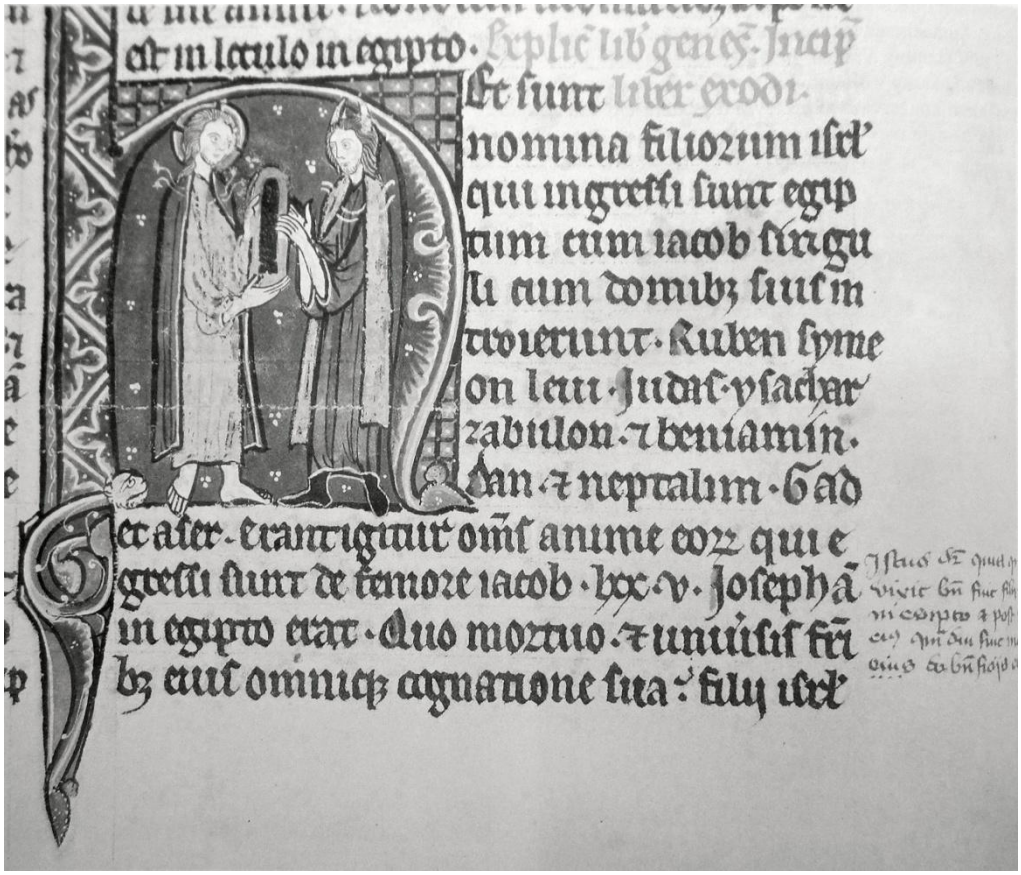

XI. 1. **Bible Jana z Dražic**, fol. 20^{v}, Figurální iniciála H (Hospodin dává Mojžíšovi desky zákona), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6

XI. 2. **Bible Jana z Dražic**, fol. 3^{v}, Figurální iniciála I (Stvoření světa a Ukřižování), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6

XI. 3. **Bible Jana z Dražic**, fol. 91[v], Figurální iniciála F (Filištíni pobíjejí Izraelity), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6

XI. 5. **Bible Jana z Dražic**, fol. 407[r], Figurální iniciála I (Sv. Jakub Větší), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6

XI. 4. **Bible Jana z Dražic**, fol. 164[v], Figurální iniciála E (Joziáš obětuje Hospodinovi), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6

XI. 6. **Bible Jana z Dražic**, fol. 353[r], Ornamentální iniciály Q, L, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6

XII. 1. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas**, fol.4^{v}, Ornamentální iniciála U, konec 12. stol., Praha, KNM, sign. XV D 1

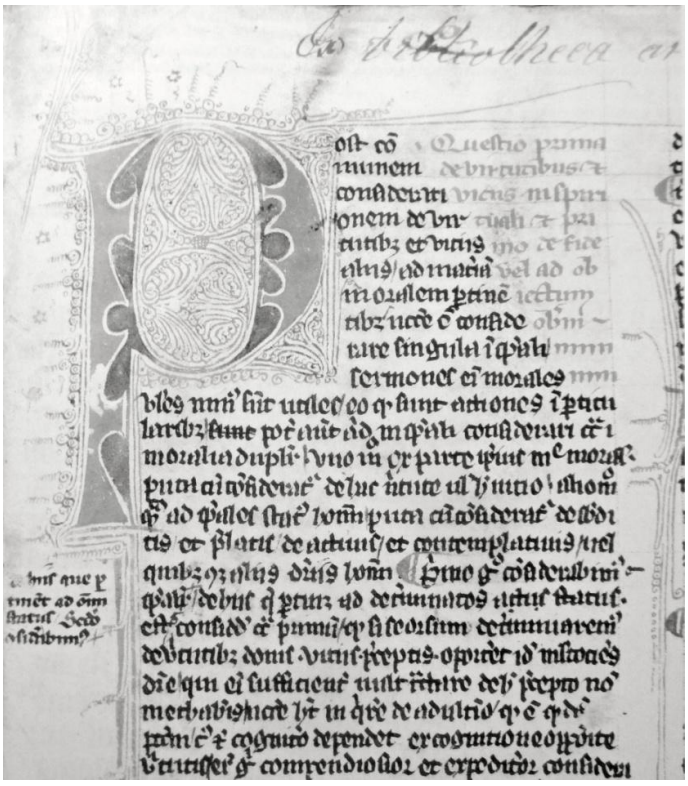

XIII. 1. **Tomáš Akvinský: Summa theologica**, fol. 1^{r}, Filigránová iniciála P, první polovina 14. stol., Praha, KNM, sign. XVI B 2

XIV. 1. **Sborník kanonického práva**, fol. 51^{v}, Figurální iniciála Q (Mnich), počátek 14. stol., Praha, KNM, sign. XVII A 5

XV. 1. **Sborník kanonického práva**, fol. 197^{r}, Figurální iluminace (Doktor práv), poslední čtvrtina 13. stol., 20. léta 14. stol., Praha, KNM, sign. XVII B 9

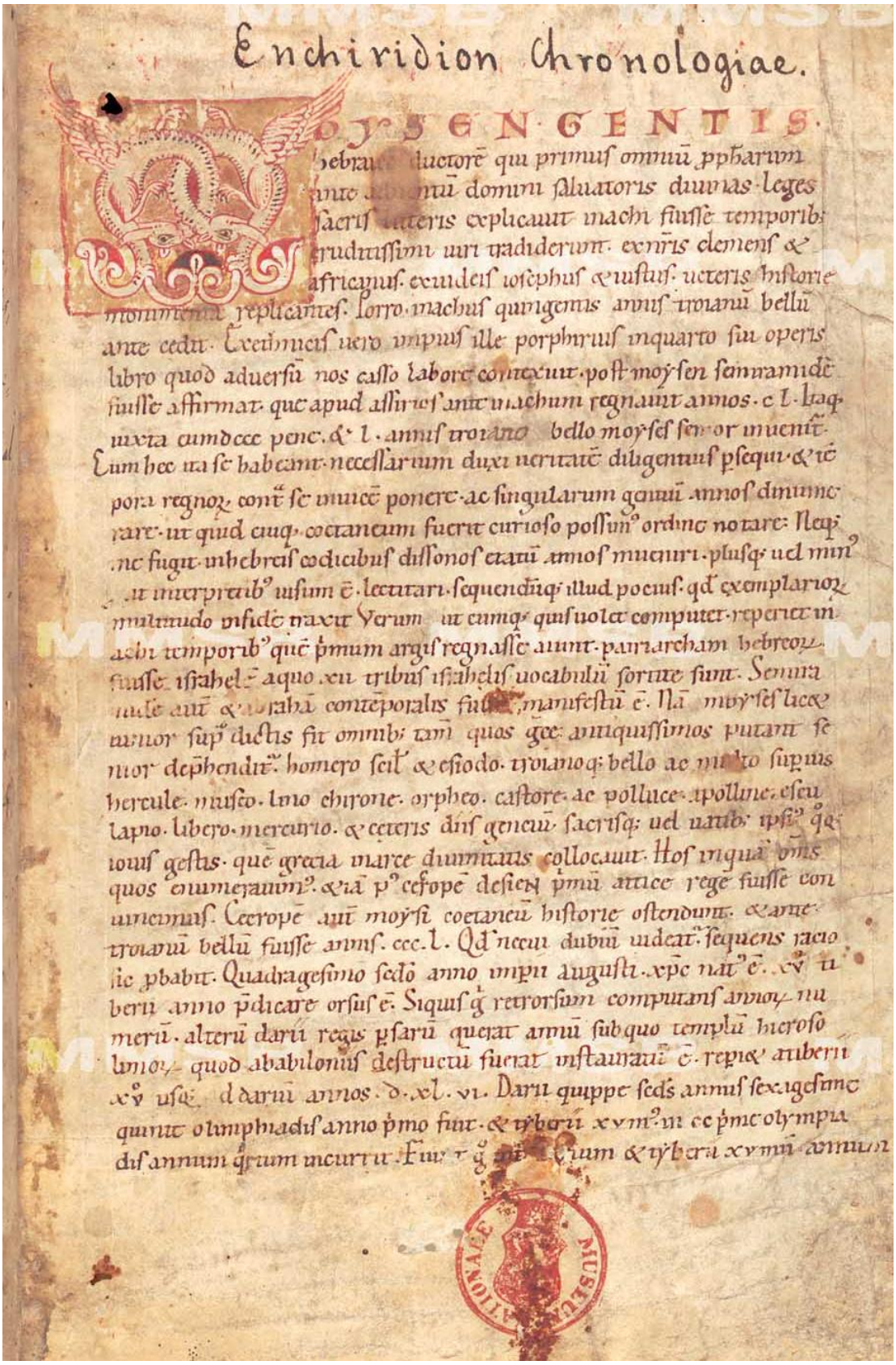

XVI. 1. **Ekkchard: Chronicon universale**, fol. 1[r], Ornamentální iniciála M, druhá polovina 12. stol., Praha, KNM, sign. XVII D 25

XVII. 1. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 1[r], Ornamentální iniciála H, 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3

XVII. 2. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 37[r], Ornamentální iniciála C, 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3

XVII. 3. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 118[r], Ornamentální iniciála G, 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3

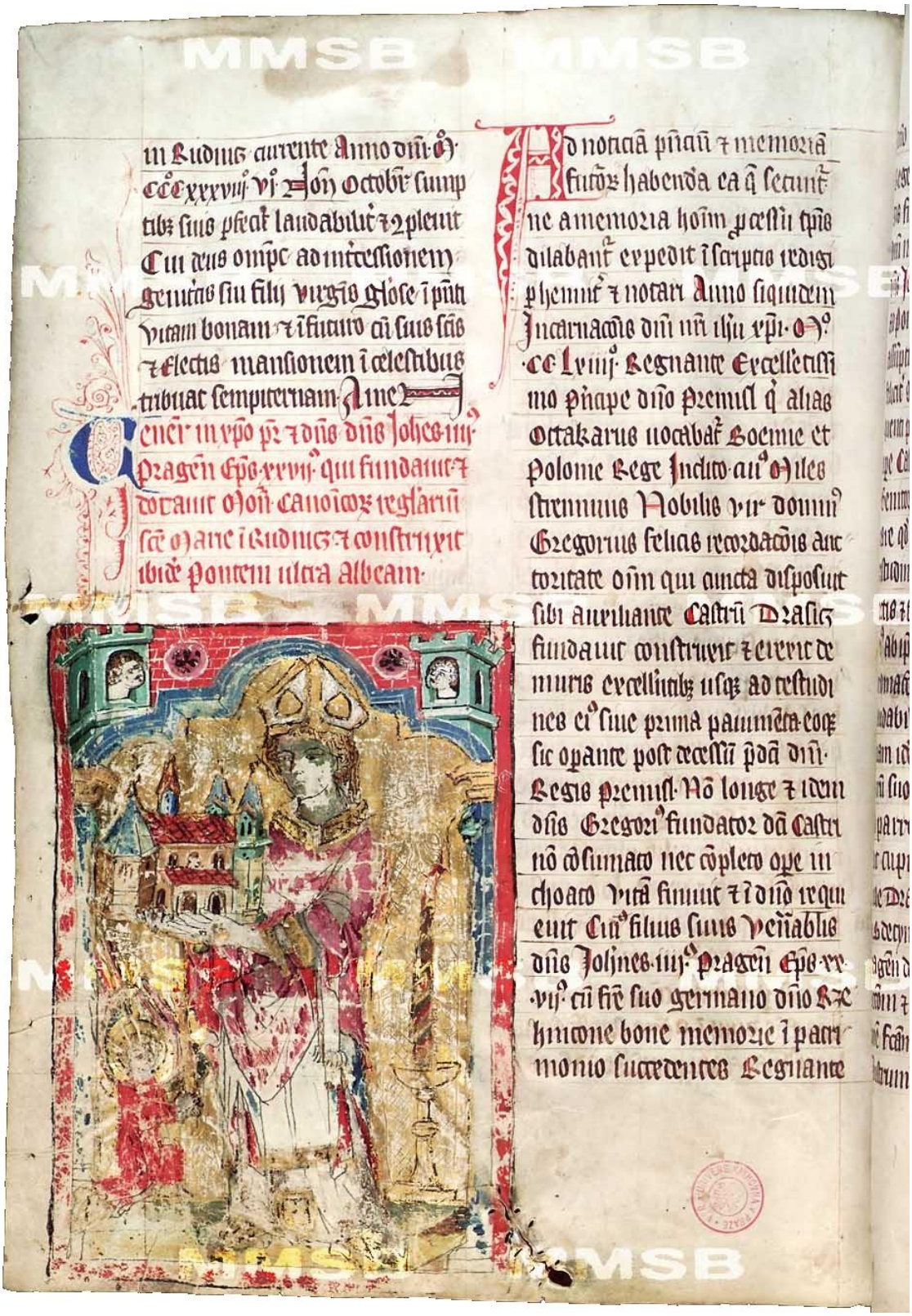

XVII. 4. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 202^{v}, Figurální iluminace (Biskup Jan IV. z Dražic s modelem kostela), 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3

XVIII. 1. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, fol. 1[r], polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15

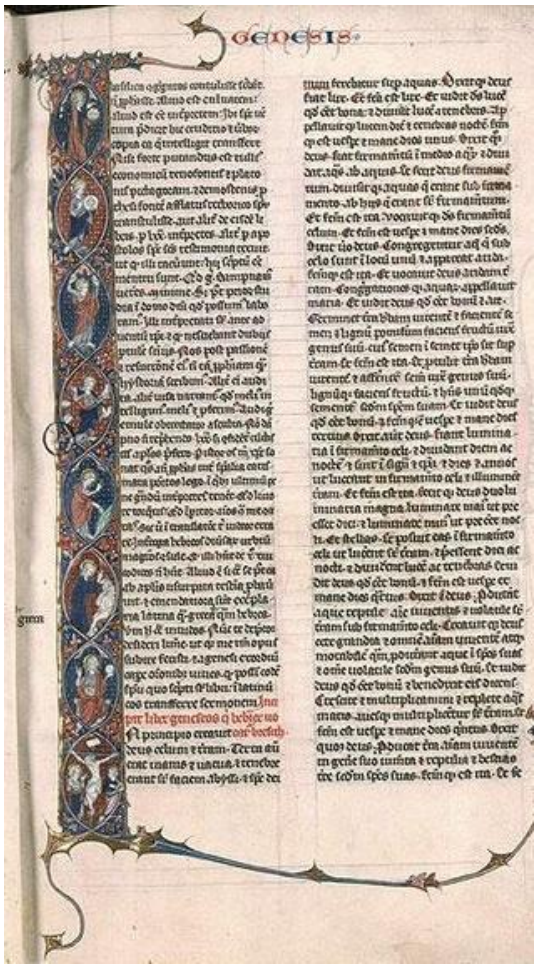

XVIII. 3. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, f. 4[r], polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15

XVIII. 2. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, fol. 3[v], polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15

XVIII. 4. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, fol. 4[r], polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15

XVIII. 5. **Francisci Gratiani de garratoribus decretum cum apparatu Johannis Andree**, fol. 48^{v}, polovina 14. stol., Vyšší Brod, Knihovna cisterciáckého kláštera, sign. CXXXVII

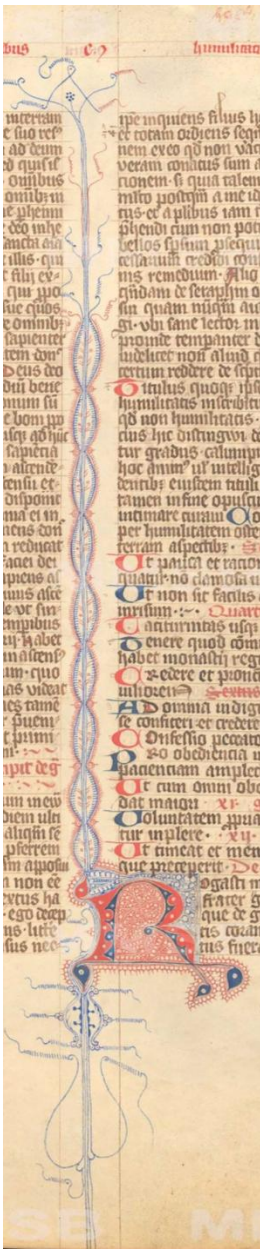

XVIII. 6. **Sampsonův rukopis**, fol. 53^{r}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15

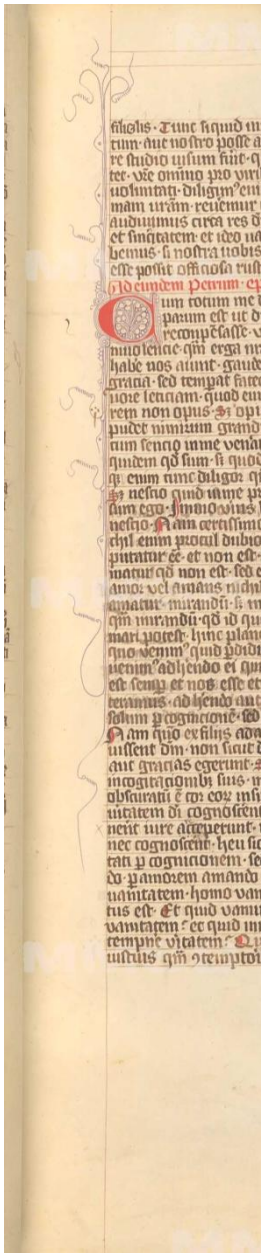

XVIII. 7. **Sampsonův rukopis**, fol. 77^{r}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15

XVIII. 8. **Sampsonův rukopis**, fol. 159^{v}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15

XVIII. 9. **Sampsonův rukopis**, fol. 257^{r}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15

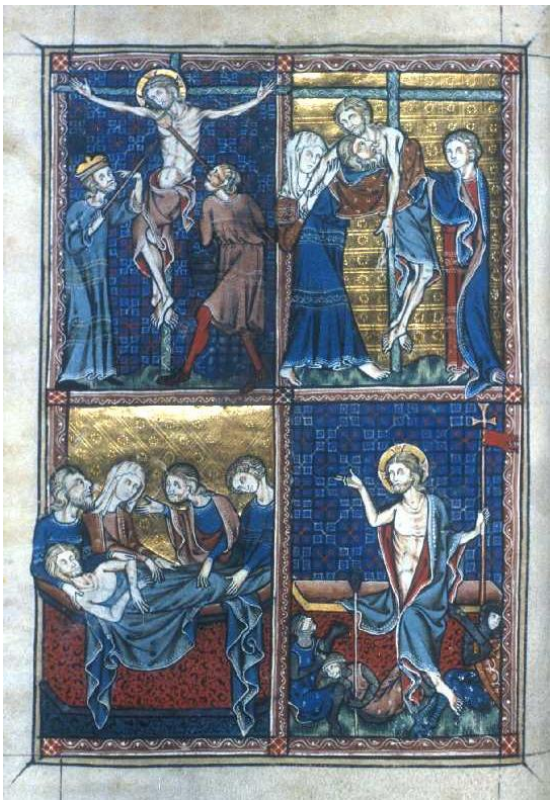

XVIII. 10. **Žaltář oxfordské Bodleiany Barlow**, fol. 13^{v}, okolo 1321 a 1341, Oxford, Bodleian Library, ms. Barlow 22

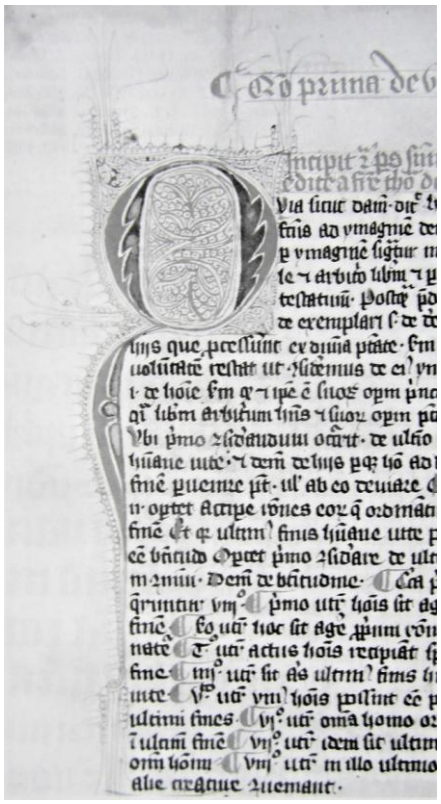

XVIII. 11. **Tomáš Akvinský: Summa theologica**, fol. 1^{r}, Ornamentální iniciála Q, druhá čtvrtina 14. století, Praha, KNM, sign. XIII C 2

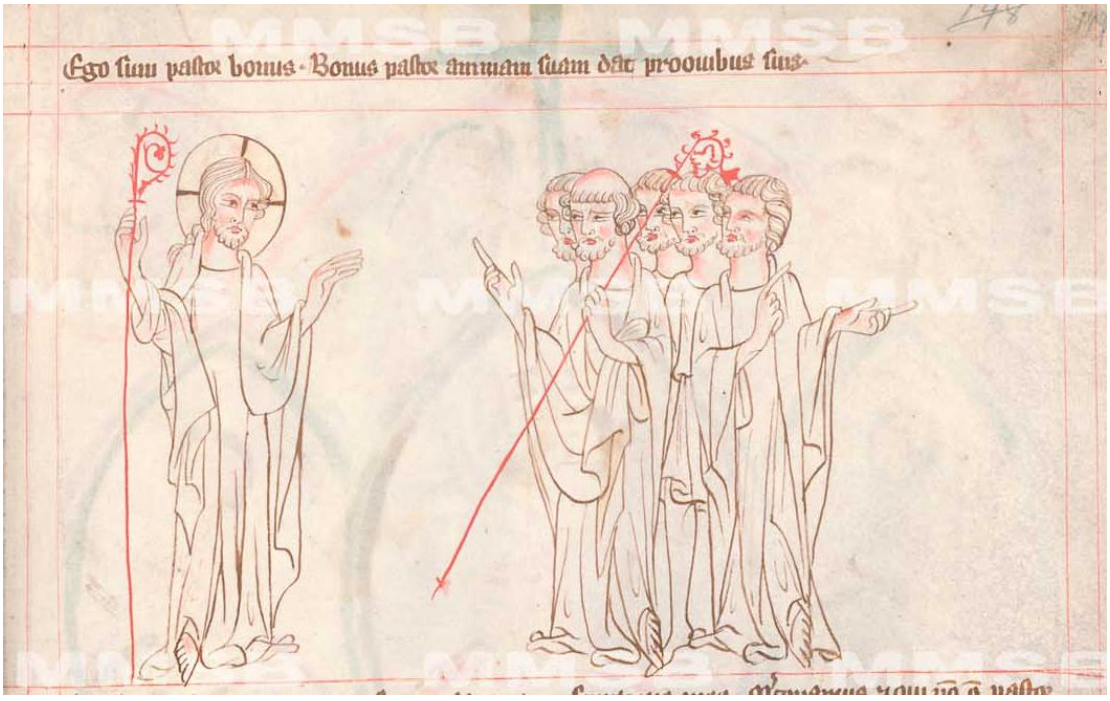

XVIII. 12. **Velislavova Bible**, fol. 149^{r}, kolem 1340, Praha, NK, sign. XXIII C 124

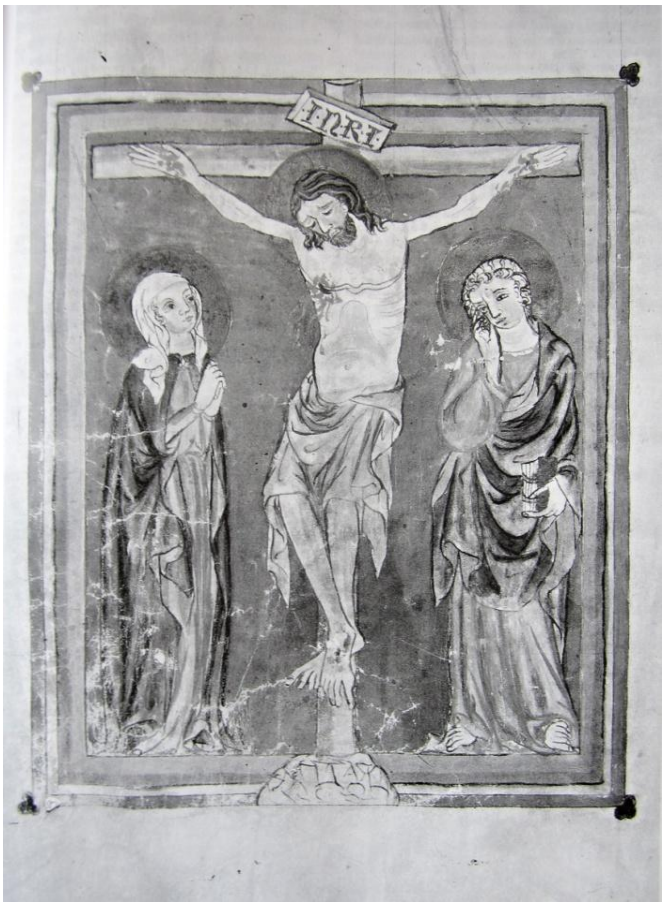

XVIII. 13. **Misál pražský**, fol. 8^{v}, Ukřižování, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 14

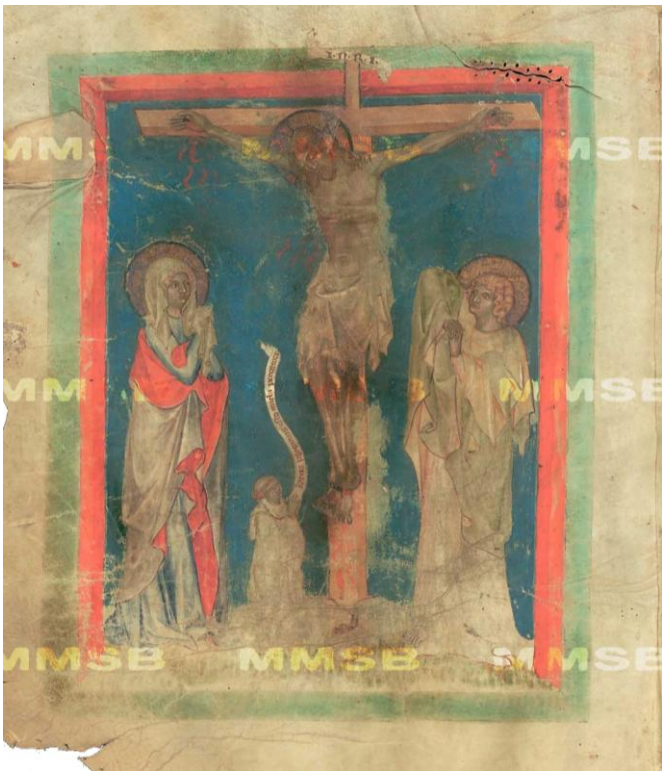

XVIII. 14. **Chotěšovský misál**, fol. 186^{v}, Kánonový list, kolem 1340, Praha, NK, sign. XIV C 3

XVIII. 15. **Římský misál**, fol. 1[r], 14. stol., Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon-Médiathèque Ceccano, ms. CGM 133

XVIII. 16. **Římský misál**, fol. 20[r], 14. stol., Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon-Médiathèque Ceccano, ms. CGM 133

XVIII. 17. **Římský misál**, fol. 133[v], 14. stol., Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon-Médiathèque Ceccano, ms. CGM 133

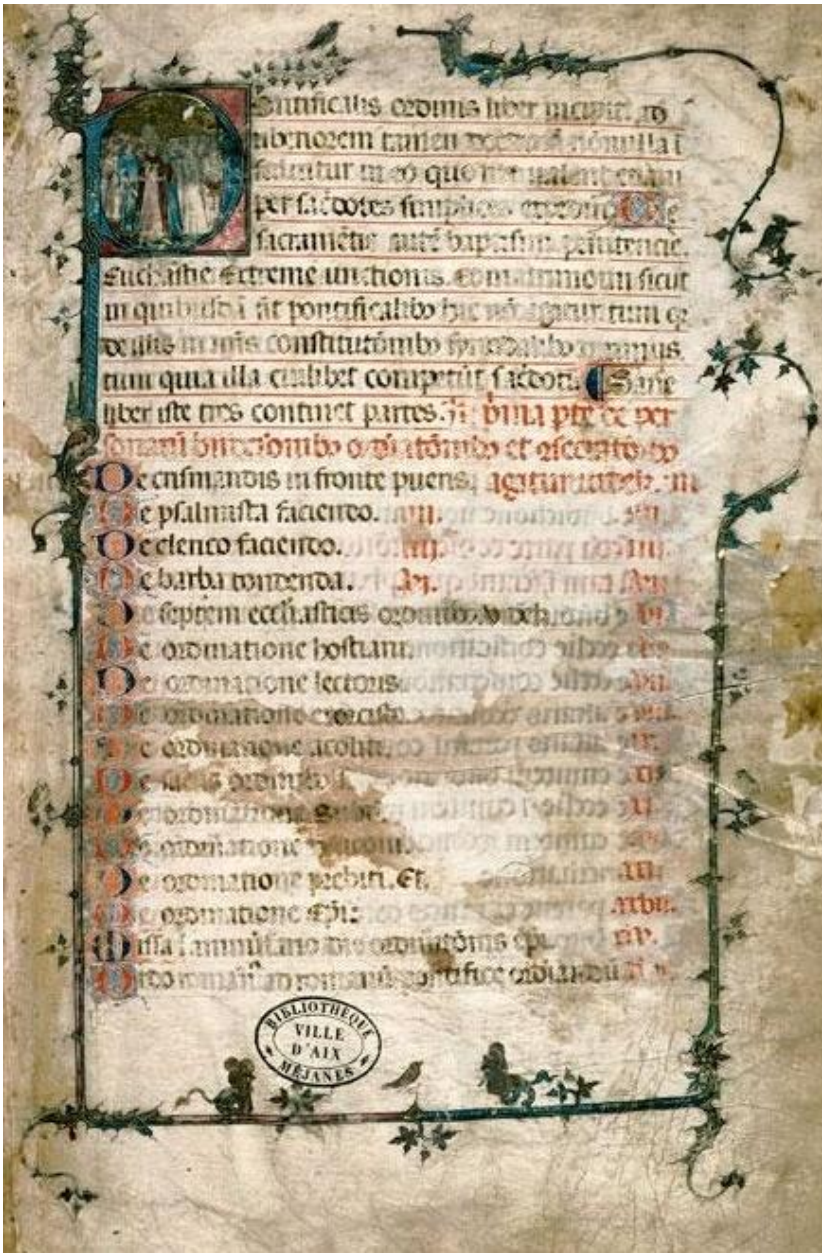

XVIII. 18. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 1[r], mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013

XVIII. 19. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 6[r], mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013

XVIII. 20. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 5^{v}, mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013

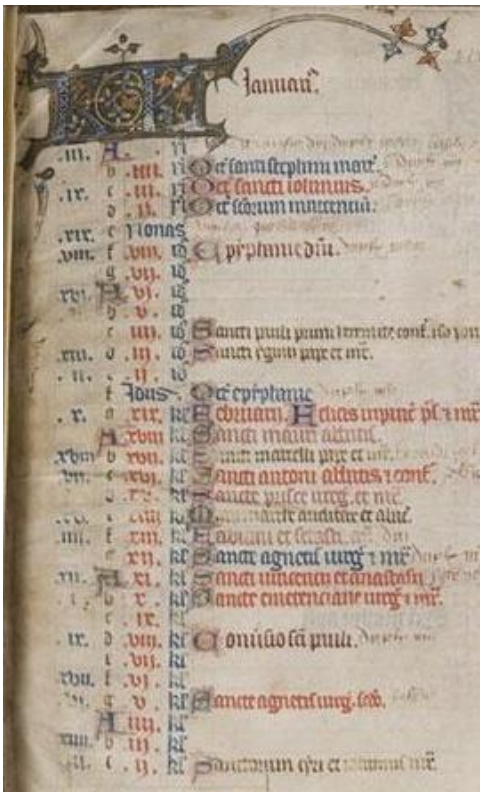

XVIII. 22. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 1^{r}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090

XVIII. 21. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 7^{r}, mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013

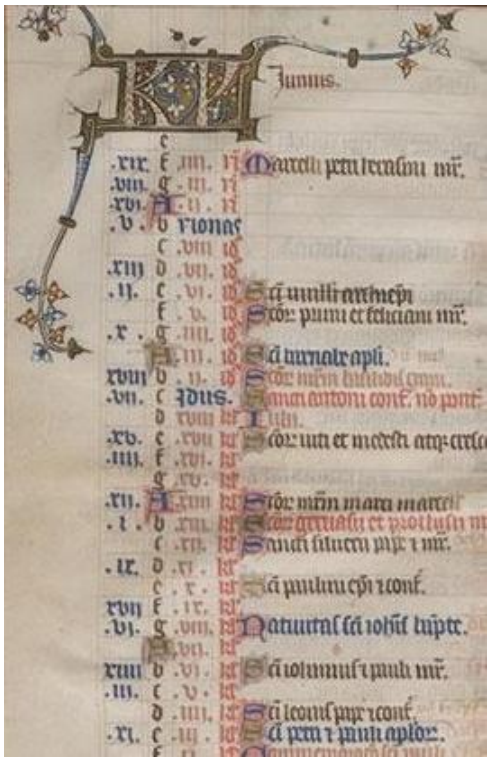

XVIII. 23. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 4^{v}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090

XVIII. 24. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 6^{v}-7^{r}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090

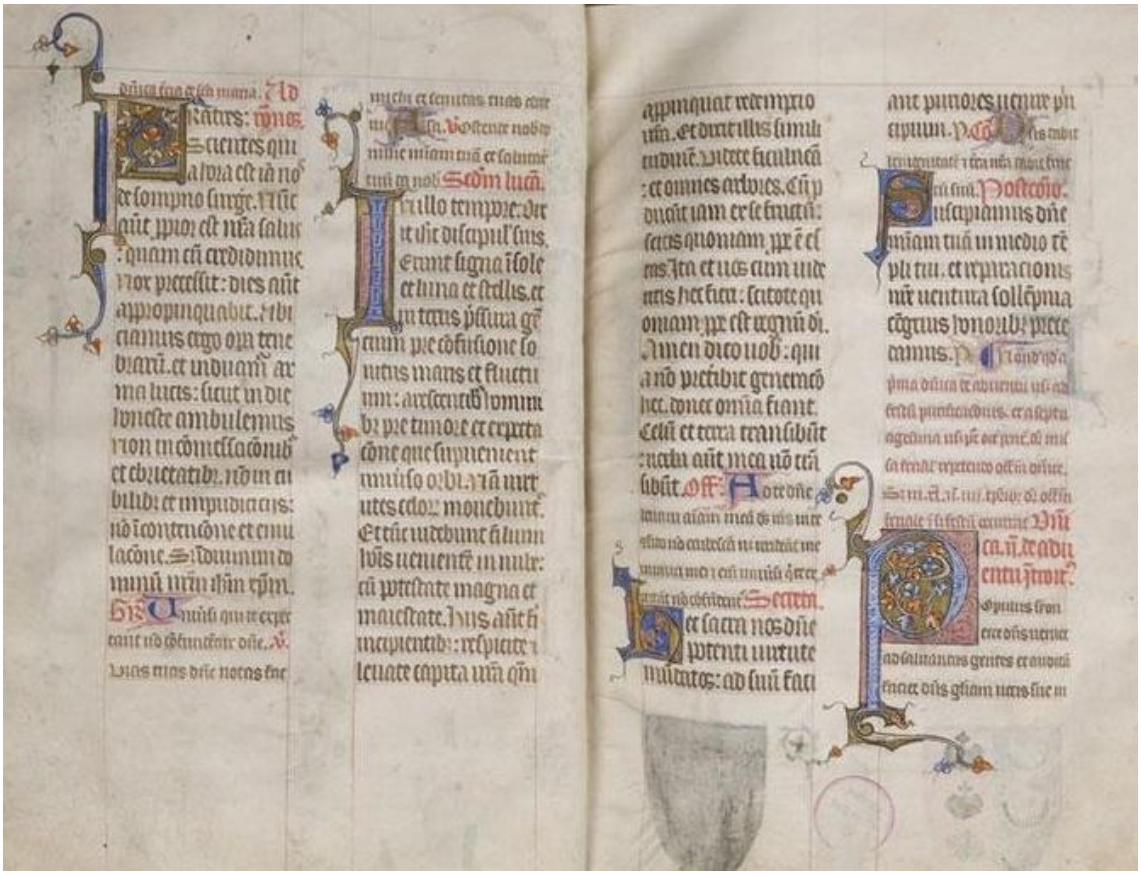

XVIII. 25. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 7^{v}-8^{r}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090

XVIII. 26. **Bible**, fol. 6[r], 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183

XVIII. 27. **Bible**, fol. 94[v], 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183

XVIII. 28. **Bible**, fol. 216[v], 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183

XVIII. 29. **Bible**, fol. 315^{v}, 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183

XVIII. 30. **Patristický sborník**, fol. 168^{v}, Ornamentální iniciála S, E, Drolerie (Honba na zajíce), kolem poloviny 14. století, Praha, KNM, sign. XII A 4

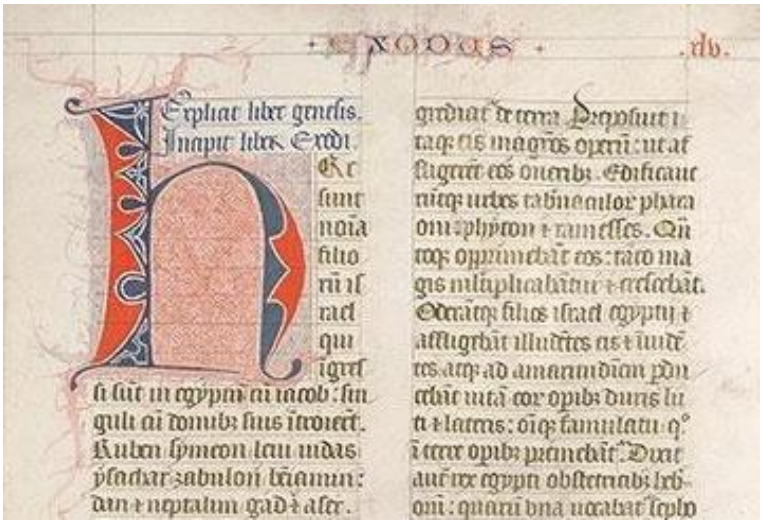

XVIII. 31. **Bible**, fol. 45[r], Kaligrafická iniciála H, polovina 14. století, Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon - Médiathèque Ceccano, ms. 0001

XVIII. 32. **Decretum Gratiani**, fol. 114[v], Figurální iluminace, po polovině 14. století, Řím, Biblioteca Apostolica Vaticana, ms. 1366

XVIII. 33. **Paulus Diaconus: Životy svatých**, fol. 81^{v}, Ornamentální iniciála P, druhá polovina 12. století, Londýn, The British Library, ms. Harley 4699

XVIII. 34. **Concordia evangeliorum**, fol. 58^{r}, Ornamentální iniciála E, poslední čtvrtina 14. století, Praha, KNM, sign. XII B 4

XVIII. 35. **Bible**, fol. 491[r], Ornamentální iniciála T, Figurální iniciála P, 2. polovina 13. století, Londýn, The British Library, ms. Burley 2

XVIII. 36. **De regimine principum**, fol. 68[r], Ornamentální iniciála, 2. čtvrtina 14. století, Londýn, The British Library, ms. Harley 3022

XVIII. 37. **Liber sextus**, fol. 41[v], Ornamentální iniciála I, 20. léta 14. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 197

XVIII. 38. **Liber sextus**, fol. 53[v], Ornamentální iniciála, 20. léta 14. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 197

X. Seznam vyobrazení

I. 1. **Druhý typ majestátní pečeti pražského biskupa Jana IV. z Dražic**, Avers a Revers, 1319, Praha, Národní archiv v Praze, inv. č. 219. Reprodukce z: STEHLÍKOVÁ 2010, 522

I. 2. **Dlaždice s dražickým erbem**, 1. polovina 14. století, Praha, Národní památkový ústav. Reprodukce z: DRAGOUN 2010, 521

I. 3. **Josef Kozel, Michael Peterle**: Praha k roku 1562 (detail biskupského dvorce na Malé Straně), 1562, Praha, ÚDU AV ČR. Reprodukce z: BENEŠOVSKÁ 2010, 511

I. 4. **Litovice u Prahy**, tvrz pánů z Dražic, konec 13. století, pohled od jihovýchodu. Foto: autorka

I. 5. **Znak pánů z Dražic,** tympanon z tvrze pánů z Dražic v Litovicích u Prahy, konec 13. století, Litovice u Prahy. Foto: autorka

I. 6. **Fragment skříňového relikviáře se sv. Ondřejem, sv. Janem Evangelistou a sv. Petrem** (tzv. Predela roudnická), kolem 1340, Praha, Národní galerie. Reprodukce z: http://udu.ff.cuni.cz/

I. 7. **Antependium z Pirny**, střední část, před polovinou 14. století, vyšívané plátno, Drážďany, Státní umělecké sbírky. Reprodukce z: POCHE 1984, 481, obr. 348

I. 8. **Kaufmannovo ukřižování,** kolem 1340, Berlin, Staatliche Museen, Gemäldgalerie, inv. č. 1833. Reprodukce z: FAJT/SUCKALE 2006, 76, kat. 1

I. 9. **Malba se Stromem života v ambitu roudnického kláštera**, kolem 1340, Roudnice nad Labem, klášter augustiniánů-kanovníků. Reprodukce z: VŠETEČKOVÁ 2010, 138

I. 12. **Roudnice nad Labem**, klášterní kostel Narození Panny Marie, 1333, pohled od severovýchodu. Reprodukce z: http://cs.wikipedia.org/

I. 13. **Antonín Porta**: Pohled na město Roudnici ze severní strany, perokresba, 1668. Reprodukce z: MATĚJKA 1898, tab. 5

II. 1. **Sborník teologický**, fol. 1^{r}, Ornamentální iniciála P, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

II. 2. **Sborník teologický**, fol. 18^{v}, Ornamentální iniciála C, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

II. 3. **Sborník teologický**, fol. 40^{r}, Ornamentální iniciála I, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

II. 4. **Sborník teologický**, fol. 62^{v}, Ornamentální iniciála A, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

II. 5. **Sborník teologický**, fol. 49^{v}, Ornamentální iniciála T, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

II. 6. **Sborník teologický**, fol. 197^{v}, Ornamentální iniciála D, poč. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 6. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 1. **Bible jaroměřská**, fol. 1^{r}, Figurální iniciála F (Sv. Jeroným, Proroci), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 2. **Bible jaroměřská**, fol. 1^{v}, Drolerie (Kněz), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 3. **Bible jaroměřská**, fol. 37^{v}, Figurální iniciála U (Obětování beránka), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 4. **Bible jaroměřská**, fol. 76^{r}, Drolerie (Tanec), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 5. **Bible jaroměřská**, fol. 3^{v}, Ornamentální iniciála D, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 6. **Bible jaroměřská**, fol. 76^{r}, Ornamentální iniciála T, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 7 **Bible jaroměřská**, fol. 5^{v}, Ornamentální iniciála F, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 8. **Bible jaroměřská**, fol. 13^{r}, Ornamentální iniciála U, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 9. **Bible jaroměřská**, fol. 35^{v}, Ornamentální iniciála F, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 10. **Bible jaroměřská**, fol. 22^{v}, Figurální iniciála H (Izraelité v Egyptě), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 11. **Bible jaroměřská**, fol. 48^{r}, Figurální iniciála L (Hospodin hovoří s Mojžíšem ze stánku úmluvy na poušti Sinaj), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 12. **Bible jaroměřská**, fol. 4^{r}, Figurální iniciála I (Stvoření světa, První hřích, Vyhnání z ráje, V potu tváře chléb jísti budeš, Ukřižování), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 13. **Bible jaroměřská**, fol. 85^{r}, Figurální iniciála P (Izraelité žádají Hospodina o vůdce), posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 14. **Bible jaroměřská**, fol. 188^{v}, Ornamentální iniciály R, I, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

III. 15. **Bible jaroměřská**, fol. 179^{v}, Ornamentální iniciála C, posl. čtvrtina 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 10. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IV. 1. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 1^{r}, Ornamentální iniciála R, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IV. 2. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 84^{r}, Ornamentální iniciála S, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IV. 3. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 202^{v}, Ornamentální iniciála S, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IV. 4. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 214^{r}, Ornamentální iniciála F, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 11. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IV. 5. **Guilhelmus Durandus: Speculum iudiciale**, fol. 1^{r}, Heraldická výzdoba (znak Jana IV. z Dražic), před polovinou 14. stol. (doplněn dodatečně), Praha, KNM, sign. XII A 11. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 1. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 134^{v}, Figurální kompozice (Biskup neoprávněně získal stolec testamentem svého předchůdce), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 2. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 204^{r}, Figurální kompozice (Světská moc zasahuje proti biskupům upadnuvším do kacířství), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 3. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 80^{v}, Figurální iniciála Q (Anděl), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 4. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 115^{r}, Figurální iniciála Q (Spravedlnost), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 5. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 143^{r}, Figurální iniciála Q (Právník), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 6. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 2^{r}, Figurální iniciála Q (Kristus), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 7. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 2^{v}, Figurální iniciála C (Snoubenci), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 8. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 224^{r}, Figurální iniciála Q (Mnich), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 9. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 139^{v}, Ornamentální iniciála Q, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 10. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 308^{r}, Ornamentální iniciála C, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 11. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 261^{v}, Ornamentální iniciála Q, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 12. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 128^{v}, Drolerie (Nestvůra), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 13. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 163^{r}, Figurální kompozice (Kněz neoprávněně pohání jiného kněze k světskému soudu), ornamentální iniciála D, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 14. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 100^{r}, Figurální kompozice (Biskup obžalován laikem), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 15. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 126^{r}, Figurální kompozice (Biskup obžalován ze simonie), Figurální iniciála D (Spravedlnost), Drolerie (Mnich s kalichem), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 16. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 124^{r}, Figurální kompozice (Biskupův zástupce svědčí u soudu), Figurální iniciála I (Trubač), Drolerie (Drak), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 17. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 2^{r}, Ornamentální iniciála H, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

V. 18. **Franciscus Gratianus de Garratoribus: Decretum**, fol. 143^{v}, Kaligrafické iniciály, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII A 12. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 113, obr. 107

VI. 1. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 2^{r}, Figurální iniciála P (Šalamoun napomíná mládence), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VI. 2. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 57^{r}, Figurální iniciála U (Šalamoun) s drolerií, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VI. 3. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 75^{r}, Figurální iniciála O (Madona s Ježíškem), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VI. 4. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 96^{v}, Figurální iniciála D (Šalamounova spravedlnost), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VI. 5. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 125^{v}, Figurální iniciála O (Církev vítězí nad Synagógou), pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VI. 6. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 2^{r}, Ornamentální iniciála I, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VI. 7. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 56^{v}, Ornamentální iniciála U, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VI. 8. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Parabolas**, fol. 74^{v}, Ornamentální iniciála S, pol. 13. stol., Praha, KNM, sign. XII B 12. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

VII. 1. **Sborník teologický**, fol. 152^{r}, Filigránová iniciála F, po pol. 14. stol., Praha, KNM, sign. XII C 8. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 144, obr. 144

VIII. 1. **Petrus Lombardus: Libri quatuor sententiarum**, fol. 1^{r}, Ornamentální iniciála O, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XII C 13. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 146, obr. 147

IX. 1. **Misál Jana z Dražic**, fol. 65^{r}, Figurální iluminace (Ukřižování), Heraldická výzdoba (Pražské biskupství, páni z Dražic), kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 2. **Misál Jana z Dražic**, fol. 57^{r}, Heraldická výzdoba (páni z Dražic), Ornamentální iniciála W, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 3. **Misál Jana z Dražic**, fol. 66^{r}, Ornamentální iniciála T, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 4. **Misál Jana z Dražic**, fol. 30^{r}, Ornamentální iniciála W, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 5. **Misál Jana z Dražic**, fol. 54^{v}, Ornamentální iniciála W, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 6. **Misál Jana z Dražic**, fol. 36^{v}, Ornamentální iniciála C, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 7. **Misál Jana z Dražic**, fol. 167^{v}, Filigránová iniciála R, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 8. **Misál Jana z Dražic**, fol. 182^{v}, Filigránová iniciála S, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 9. **Misál Jana z Dražic**, fol. 244^{r}, Filigránová iniciála D, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 10. **Misál Jana z Dražic**, fol. 292^{v}, Filigránová iniciála B, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 11. **Misál Jana z Dražic**, fol. 304^{r}, Filigránová iniciála O, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

IX. 12. **Misál Jana z Dražic**, fol. 315^{v}, Filigránová iniciála T, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 9. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

X. 1 **Walafridus Strabo**: Glossa ordinaria super Ezechielem et Danielem, fol. 2^{v}, Ornamentální iniciála E, počátek 13. stol., Praha, KNM, sign. XIV A 11. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 198, obr. 212

XI. 1. **Bible Jana z Dražic**, fol. 20^{v}, Figurální iniciála H (Hospodin dává Mojžíšovi desky zákona), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 214, obr. 234

XI. 2. **Bible Jana z Dražic**, fol. 3^{v}, Figurální iniciála I (Stvoření světa a Ukřižování), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 76

XI. 3. **Bible Jana z Dražic**, fol. 91^{v}, Figurální iniciála F (Filištíni pobíjejí Izraelity), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 77

XI. 4. **Bible Jana z Dražic**, fol. 164^{v}, Figurální iniciála E (Joziáš obětuje Hospodinovi), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 78

XI. 5. **Bible Jana z Dražic**, fol. 407^{r}, Figurální iniciála I (Sv. Jakub Větší), konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 80

XI. 6. **Bible Jana z Dražic**, fol. 353^{r}, Ornamentální iniciály Q, L, konec 13. stol., Praha, KNM, sign. XV A 6. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 79

XII. 1. **Walafridus Strabo: Glossa ordinaria super Minores Prophetas**, fol.4^{v}, Ornamentální iniciála U, konec 12. stol., Praha, KNM, sign. XV D 1. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 228, obr. 251

XIII. 1. **Tomáš Akvinský: Summa theologica**, fol. 1^{r}, Filigránová iniciála P, první polovina 14. stol., Praha, KNM, sign. XVI B 2. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 251, obr. 277

XIV. 1. **Sborník kanonického práva**, fol. 51^{v}, Figurální iniciála Q (Mnich), počátek 14. stol., Praha, KNM, sign. XVII A 5. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 285, obr. 314

XV. 1. **Sborník kanonického práva**, fol. 197^{r}, Figurální iluminace (Doktor práv), poslední čtvrtina 13. stol., 20. léta 14. stol., Praha, KNM, sign. XVII B 9. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 290, obr. 318

XVI. 1. **Ekkchard: Chronicon universale**, fol. 1^{r}, Ornamentální iniciála M, druhá polovina 12. stol., Praha, KNM, sign. XVII D 25. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVII. 1. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 1^{r}, Ornamentální iniciála H, 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVII. 2. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 37^{r}, Ornamentální iniciála C, 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVII. 3. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 118^{r}, Ornamentální iniciála G, 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVII. 4. **Statuta et necrologium canonicorum regularium S. Augustini monasterii Rudnicensis**, fol. 202^{v}, Figurální iluminace (Biskup Jan IV. z Dražic s modelem kostela), 1338, Praha, NK, sign. XIX B 3. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 1. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, fol. 1^{r}, polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15. Reprodukce z: http://www.calames.abes.fr/

XVIII. 2. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, fol. 3^{v}, polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15. Reprodukce z: http://www.calames.abes.fr/

XVIII. 3. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, f. 4^{r}, polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15. Reprodukce z: http://www.calames.abes.fr/

XVIII. 4. **Pařížská bible v Sainte Genevieve**, fol. 4^{r}, polovina 13. stol., Paříž, Bibliotheque Sainte Genevieve, ms. 15. Reprodukce z: http://www.calames.abes.fr/

XVIII. 5. **Francisci Gratiani de garratoribus decretum cum apparatu Johannis Andree**, fol. 48^{v}, polovina 14. stol., Vyšší Brod, Knihovna cisterciáckého kláštera, sign. CXXXVII. Reprodukce z: David Michal Říha: Základní fond středověkých rukopisů v cisterciáckém klášteře ve Vyšším Brodě (bakalářská práce na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy). Praha 2007, obr. III/1.28

XVIII. 6. **Sampsonův rukopis**, fol. 53^{r}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 7. **Sampsonův rukopis**, fol. 77^{r}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 8. **Sampsonův rukopis**, fol. 159^{v}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 9. **Sampsonův rukopis**, fol. 257^{r}, 2. čtvrtina 14. stol., Praha, KNM, sign. XII A 15. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 10. **Žaltář oxfordské Bodleiany Barlow**, fol. 13^{v}, okolo 1321 a 1341, Oxford, Bodleian Library, ms. Barlow 22. Reprodukce z: http://www.bodley.ox.ac.uk/

XVIII. 11. **Tomáš Akvinský: Summa theologica**, fol. 1r, Ornamentální iniciála Q, druhá čtvrtina 14. století, Praha, KNM, sign. XIII C 2. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 176, obr. 183

XVIII. 12. **Velislavova Bible**, fol. 149^{r}, kolem 1340, Praha, NK, sign. XXIII C 124. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 37. **Misál pražský**, fol. 8^{v}, Ukřižování, kolem 1340, Praha, KNM, sign. XIII B 14. Reprodukce z: BRODSKÝ 2000, 173, obr. 180

XVIII. 14. **Chotěšovský misál**, fol. 186^{v}, Kánonový list, kolem 1340, Praha, NK, sign. XIV C 3. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 15. **Římský misál**, fol. 1^{r}, 14. stol., Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon-Médiathèque Ceccano, ms. CGM 133. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 16. **Římský misál**, fol. 20^{r}, 14. stol., Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon-Médiathèque Ceccano, ms. CGM 133. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 17. **Římský misál**, fol. 133^{v}, 14. stol., Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon-Médiathèque Ceccano, ms. CGM 133. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 18. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 1^{r}, mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 19. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 6^{r}, mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 20. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 5^{v}, mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 21. **Pontifikál Guillauma Duranda**, fol. 7^{r}, mezi 1329 a 1348, Aix-en-Provence, Bibliothèque municipale, ms. 0013. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 22. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 1^{r}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 23. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 4^{v}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 24. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 6^{v}-7^{r}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 25. **Misál Jeana de Rieux**, fol. 7^{v}-8^{r}, 14. stol., Toulouse, Bibliothèque municipale, ms. 0090. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 26. **Bible**, fol. 6^{r}, 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 67

XVIII. 27. **Bible**, fol. 94^{v}, 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 68

XVIII. 28. **Bible**, fol. 216^{v}, 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 69

XVIII. 29. **Bible**, fol. 315^{v}, 2. čtvrtina 13. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 183. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 70

XVIII. 30. **Patristický sborník**, fol. 168^{v}, Ornamentální iniciála S, E, Drolerie (Honba na zajíce), kolem poloviny 14. století, Praha, KNM, sign. XII A 4. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 31. **Bible**, fol. 45^{r}, Kaligrafická iniciála H, polovina 14. století, Avignon, Bibliothèque municipale d'Avignon - Médiathèque Ceccano, ms. 0001. Reprodukce z: http://bvmm.irht.cnrs.fr/

XVIII. 32. **Decretum Gratiani**, fol. 114^{v}, Figurální iluminace, po polovině 14. století, Řím, Biblioteca Apostolica Vaticana, ms. 1366. Reprodukce z: CONTI 1978, 86, fig. 38

XVIII. 33. **Paulus Diaconus: Životy svatých**, fol. 81^{v}, Ornamentální iniciála P, druhá polovina 12. století, Londýn, The British Library, ms. Harley 4699. Reprodukce z: http://www.bl.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/

XVIII. 34. **Concordia evangeliorum**, fol. 58^{r}, Ornamentální iniciála E, poslední čtvrtina 14. století, Praha, KNM, sign. XII B 4. Reprodukce z: www.manuscriptorium.com

XVIII. 35. **Bible**, fol. 491^{r}, Ornamentální iniciála T, Figurální iniciála P, 2. polovina 13. století, Londýn, The British Library, ms. Burley 2. Reprodukce z: http://www.bl.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/

XVIII. 36. **De regimine principum**, fol. 68^{r}, Ornamentální iniciála, 2. čtvrtina 14. století, Londýn, The British Library, ms. Harley 3022. Reprodukce z: http://www.bl.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/

XVIII. 37. **Liber sextus**, fol. 41^{v}, Ornamentální iniciála I, 20. léta 14. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 197. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 115

XVIII. 39. **Liber sextus**, fol. 53^{v}, Ornamentální iniciála, 20. léta 14. století, Olomouc, Zemský archiv, sign. CO 197. Reprodukce z: ČERNÝ 2006, 116

XI. Seznam použité literatury

XI.1. Edice pramenů

FRB II — Josef EMLER (ed.): Fontes rerum Bohemicarum II. Pragae 1874

FRB IV — Josef EMLER (ed.): Fontes rerum Bohemicarum IV. Pragae 1884

RBM II — Josef EMLER (ed.): Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae II. Pragae 1882

RBM III — Josef EMLER (ed.): Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae III. Pragae 1890

RBM IV — Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae IV. Pragae 1892

XI.2. Literatura

BARTOŠ 1927 — František Michálek BARTOŠ: Soupis rukopisů knihovny Národního muzea v Praze, díl II. Praha 1927

BAUM 1877 — Antonín BAUM: České glosy a miniatury v Mater verborum. In: Časopis Českého muzea, sv. I. 1877, 130-149

BENEŠOVSKÁ 2010 — Klára BENEŠOVSKÁ: Pražský biskup Jan IV. z Dražic. In: Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 510-517

BERÁNEK 1971 — Karel BERÁNEK: Soupis archivních rukopisů a jiných archiválií v Universitní a Strahovské knihovně v Praze. In: Sborník archivních prací, č. 21. 1971

BLÁHOVÁ 1987 — Marie BLÁHOVÁ (ed.): Kroniky doby Karla IV. Praha 1987

BLÁHOVÁ 1992 Marie BLÁHOVÁ: Historická literatura v českých knihovnách přemyslovského období. In: Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin Prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, 11-24

BOHATEC 1970 — Miloslav BOHATEC: Skryté poklady. Praha 1970

BOLDAN 1990 — Kamil BOLDAN: Ke vzniku a osudům rukopisu XIX C 49 Státní knihovny ČSR. In: Miscellanea oddělení rukopisů a starých tisků, č. 6. 1990

BOLDAN 1992 — Kamil BOLDAN: Die Augustiner–Chorherren aus Raudnitz und Sadská im Exil in der Hussitenzeit als Schreiber der Handschriften. In: Studie o rukopisech 29. 1992

BRODSKÝ 1995 — Pavel BRODSKÝ: Národní muzeum - sbírka rukopisů. In: Nová encyklopedie českého výtvarného umění II. Praha 1995, 550-551

BRODSKÝ 1997 – 1998 — Pavel BRODSKÝ: Katalog výstavy Gotika v Západních Čechách. In: Studie o rukopisech 32. 1997 – 1998

BRODSKÝ 2000 — Pavel BRODSKÝ: Katalog iluminovaných rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze. Praha 2000

BURGER 1913 — Fritz BURGER: Die deutsche Malerei vom ausgehenden Mittelalter bis zum Ende der Renaissance I. Berlin 1913

CIHLA/PANÁČEK 2006 — Michal CIHLA / Michal PANÁČEK: Středověký most v Roudnici nad Labem. In: Průzkumy památek 2/2006, roč. 13. 3-34

CONTI 1978 — Alessandro CONTI: L‘ ‚Illustratore‘. In: Cesare GNUDI (ed.): Pittura bolognese del '300. Bologna 1978, 86-87

ČERNÝ 2006 — Pavol ČERNÝ: Du bon du coeur: poklady francouzského středověkého umění v českých a moravských sbírkách. Olomouc 2006

ČERNÝ 2010 — Pavol ČERNÝ: Pařížský fragment kroniky tzv. Dalimila a jeho iluminátorská výzdoba. Olomouc 2010

DAŇHELKA 1981 — Jiří DAŇHELKA: Die Die alttschechische Reimchronik des sogenannten Dalimil. München 1981

DOSTÁL 1922 — Eugen DOSTÁL: Čechy a Avignon. Příspěvky ke vzniku českého umění illuminátoského v XIV. století. Brno 1922

DRAGOUN 2010 — Zdeněk DRAGOUN: Dlaždice s dražickým znakem. In: Klára BENEŠOVSKÁ (ed.): Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 521

DROBNÁ 1956 — Zoroslava DROBNÁ: Die gotische Zeichnung in Böhmen. Prag 1956

DROBNÁ 1966 — Zoroslava DROBNÁ: Nejkrásnější iluminované rukopisy knihovny Národního muzea v Praze. In: Časopis Národního muzea, č. 135. 1966, 233-235

DURDÍK 1995 — Tomáš DURDÍK: Encyklopedie českých hradů. 1995

DURDÍK/CHOTĚBOR 1993 — Tomáš DURDÍK / Petr CHOTĚBOR: Projevy přímého působení francouzské stavební huti v české architektuře feudálních sídel 14. století. Archeologia historica 18. Brno 1993, 225-237

DVOŘÁK 1900 — Max DVOŘÁK: Knihovna Augustiniánského kláštera v Roudnici. Příspěvek k dějinám malířství miniaturního. In: Český časopis historický, roč. 6, č. 2. 1900, 118-131

DVOŘÁK 1901 — Max DVOŘÁK: Die Illuminatoren des Johann von Neumarkt. In: Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses. Wien 1901.

DVOŘÁK/MATĚJKA 1907 — Max DVOŘÁK / Bohumil MATĚJKA: Zámek roudnický. In: Soupis památek historických a uměleckých v království českém XXVII, Politický okres roudnický, díl. II. Praha 1907

DVOŘÁKOVÁ 1988 — Vlasta DVOŘÁKOVÁ: Sázava, památník staroslověnské kultury v Čechách. Praha 1988

EMLER 1893 — Josef EMLER: Diplomatář kláštera blahoslavené Panny Marie řeholních kanovníků řádu sv. Augustina v Roudnici In: Věstník Královské české společnosti náuk, č. 17. Praha 1893

FAJT 2006 — Jiří FAJT: Umění a reprezentace ve vrcholném středověku. In: Štěpánka CHLUMSKÁ (ed.): Čechy a střední Evropa 1200 – 1550. Dlouhodobá expozice Sbírky starého umění Národní galerie v Praze v klášteře sv. Anežky České. Praha 2006

FAJT/SUCKALE 2006 — Jiří FAJT / Robert SUCKALE: Kaufmanovo Ukřižování. In: Jiří FAJT (ed.): Karel IV.: Císař z Boží milosti. Kultura a umění za vlády Lucemburků 1310 – 1437. Praha 2006, 77-78

FREITINGER 1980 — Pavel FREITINGER: Otázky kolem vzniku první české bible. In: Kostnické jiskry 65. 1980

FREITINGER 1987 — Pavel FREITINGER: Bible Jana z Dražic a staročeské překlady Písma. In: Listy filologické 110. 1987, 159-165

FRIEDL 1930 — Antonín FRIEDL: Malíři královny Alžběty. Praha 1930

FRIEDL 1955 – 1956 — Antonín FRIEDL: Česká a moravská knižní malba XI. až XVI. století. Praha 1955 – 1956

FRIEDL 1965 — Antonín FRIEDL: Iluminované rukopisy vyšebrodské. České Budějovice 1965

GIBBS 1990 — Robert GIBBS: Bolognese manuscripts in Bohemia and their influence on Bohemian manuscripts. In: Il luogo e il ruolo di Bologna tra Europa continentale e mediterranea, atti del colloquio C.I.H.A. Bologna 1990

GIBBS 1992 — Robert GIBBS: Bolognese influences on Bohemian Art of the 14th and Early 15th Century. In: Umění 40. 1992, 280-289

GRUEBER 1871 — Bernhard GRUEBER: Die Kunst des Mittelalters in Böhmen I. Wien 1871

HLAVÁČEK 1965 — Ivan Hlaváček: Středověké soupisy knih a knihoven v českých zemích. Praha 1965

HLAVÁČEK 1980 — Ivan HLAVÁČEK: Zum Alltagsleben in böhmischen Klöstern des Spätmittelalters mit besonderer Berücksichtigung der Augustiner-Chorherren. In: Klösterliche Sachkultur des Spätmittelalters, Veröffentlichtungen des Instituts für mittelalterliche Realienkunde Oesterreichs Nr. 3. Wien 1980, 169-193

HLAVÁČEK 2002 — Ivan HLAVÁČEK: Přehledné dějiny českých a moravských knihoven do počátku středověku. In: Jiří CEJPEK: Dějiny knihoven a knihovnictví. Praha 2002

HLAVÁČEK 2005 — Ivan HLAVÁČEK: Knihy a knihovny v českém středověku. Studie k jejich dějinám do husitství. Praha 2005

HLAVÁČEK 2008 — Ivan HLAVÁČEK: Přehledné dějiny českých a moravských knihoven do počátku novověku (cca 1526). In: Jiří CEJPEK: Dějiny knihoven a knihovnictví. Praha 2008, 79-144

HLAVÁČKOVÁ 1996 — Hana J. HLAVÁČKOVÁ: Knižní malba. In: Gotika v západních Čechách 1230 – 1530, katalog výstavy v Národní galerii v Praze, Klášter sv. Anežky České. Praha 1996, 472-475

HLAVÁČKOVÁ 2010 — Hana J. HLAVÁČKOVÁ: Misál z Dražic. In: Klára BENEŠOVSKÁ (ed.): Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 518

HLEDÍKOVÁ 1991 — Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Biskup Jan IV. z Dražic (1301 – 1343). Praha 1991

HLEDÍKOVÁ 1991 — Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Cancellaria Johannis de Dražic, AUC-Phil. et Hist. 2, Z pomocných věd historických IX. 1991, 29-59

HLEDÍKOVÁ 1998 — Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Jan IV. z Dražic a Avignon. In: Scienticia nobilitat. Sborník prací k poctě prof. PhDr. Františka Kavky, DrSc. Praha 1998, 31-39

HLEDÍKOVÁ 2010 — Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Svět české středověké církve. Praha 2010

HLEDÍKOVÁ 2013 — Zdeňka HLEDÍKOVÁ: Počátky avignonského papežství a české země. Praha 2013

HRUBÝ 1917 — Václav HRUBÝ: Hanka padělatel. In: Český časopis historický 23. 1917, 399-400

CHALOUPECKÝ 1908 — Václav CHALOUPECKÝ: Jan IV. z Dražic, poslední biskup pražský. Studie kulturně historická. Praha 1908

CHRASTILOVÁ-VYSYPALOVÁ 1975 — Jiřina CHRASTILOVÁ-VYSYPALOVÁ: Dějiny kláštera řeholních kanovníků rádu sv. Augustina v Roudnici (diplomová práce na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze). Praha 1975

CHYTIL 1886 — Karel CHYTIL: Vývoj miniaturního malířství v době králů rodu Lucemburského. In: Památky archeologické 13. 1886

KADLEC 1981 — Jaroslav KADLEC: Začátky kláštera augustiniánských kanovníků v Roudnici. In: Studie o rukopisech 20. 1981, 65-86

KADLEC 1991 — Jaroslav KADLEC: Přehled českých církevních dějin 1. Praha 1991

KADLEC 1992 — Jaroslav KADLEC: Knihovna kláštera řeholních kanovníků svatého Augustina v Roudnici. In: Historia docet. Sborník prací k poctě šedesátých narozenin prof. PhDr. Ivana Hlaváčka, CSc. Praha 1992, 127-134

KEJŘ 1962 — Jiří KEJŘ: Les manuscrits du Décret Gratien dans les bibliothéqes tschécoslovaques. In: Studia gratiana 8. 1962, 1-113

KEJŘ 1976 — Jiří KEJŘ: Dvě neidentifikovaná právnická díla v pražském rukopise muzejním XVII B 9. In: Studie o rukopisech 15. 1976, 99-101

KLETZL 1933 — Otto KLETZL: Studien zur böhmischen Buchmalerei. Marburger Jahrbuch für Kunstwissenschaft 7. 1933

KOTYZA/KOPIČKA 2009 — Oldřich KOTYZA / Petr KOPIČKA: Zakladatelské dílo pražského biskupa Jana IV. z Dražic v Roudnici nad Labem (1333 – 1340) v pamětních záznamech očitých svědků a otázka jejich interpretace. In: Porta Bohemica: sborník historických prací, roč. 5. 2009, 43-89

KRÁSA 1966 — Josef KRÁSA: Výstava rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze. In: Umění 14. 1966

KRÁSA 1970 — Josef KRÁSA: Knižní malba. In: České umění gotické 1350 – 1420. Praha 1970

KRÁSA 1972 — Josef KRÁSA: The English Psalter in the Library of Křivoklát Castle. In: Umění 20. 1972, 211-226

KRÁSA 1984 — Josef KRÁSA: Knižní malba. In: Dějiny českého výtvarného umění I/2. Praha 1984

KRÁSA 1990 — Josef KRÁSA: Anglický žaltář zámecké knihovny na Křivoklátě. In: České iluminované rukopisy 13./16. století. Praha 1990, 400-419

KROUPA 2001 — Pavel KROUPA: Průzkumy tří kostelů na Litoměřicku a Slánsku (příspěvek k sakrální architektuře okruhu biskupa Jana IV. z Dražic). In: Průzkumy památek 2/2001, roč. 8. 112-122

KUBÍK 2007 – 2008 — Viktor KUBÍK: Studie k umělecko historické terminologii středověké knižní malby 1) Úvodní poznámky a základní typy akantu. In: Studie o rukopisech 37-38. 2007 – 2008, 65-99

KUBÍK 2008 — Viktor KUBÍK: Příručka ke studiu středověké ornamentiky. Italské rukopisy (1200 – 1330) a byzantské rukopisy 10. – 13. století. České Budějovice 2008

KUBÍK 2010 — Viktor KUBÍK: Pařížský fragment kroniky tak řečeného Dalimila. In: Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 46-51

KUBÍK 2013 — Viktor KUBÍK: Typologie iniciál a základy systému výzdoby středověkých rukopisů II. Gotické rukopisy a počátky renesanční iluminace (Studie k umělecko historické terminologii středověké knižní malby 4). In: Studie o rukopisech 43. 2013, 29-205

KULHÁNKOVÁ /TOŠNEROVÁ 2004 — Lucie KULHÁNKOVÁ / Marie TOŠNEROVÁ: Rejstřík k bibliografické příloze Studií o rukopisech 1993–2001. In: Studie o rukopisech 35. 2004

KUTAL 1972 — Albert KUTAL: České gotické umění. Praha 1972

KVĚT 1924 – 1925 — Jan KVĚT: Kreslený filigrán v rukopisech XII. – XIV. století. In: Památky archeologické 34. 1924 – 1925

KVĚT 1931 — Jan KVĚT: Iluminované rukopisy královny Rejčky. Příspěvek k dějinám české knižní malby ve století XVI. Praha 1931

KVĚT 1933 — Jan KVĚT: Počátky gotického malířství v Čechách. In: Umění 6. 1933, 324

KVĚT 1937 — Jan KVĚT: Liber viaticus Jana ze Středy. In: Volné směry 33. 1937, 172

KVĚT 1938 — Jan KVĚT: Der 'Liber viaticus' des Johann von Neumarkt. Prager Rudschau 8. 1938, 363-376

KVĚT 1960 — Jan KVĚT: Vznik národního slohu v české knižní malbě gotické. In: Acta Universitais Carolinae 1960, Philosophica et historica 3, Příspěvky k dějinám umění, Universita Karlova. Praha 1960, 35

KYAS 1989 — Vladimír KYAS: Die alttschechische Bibelübersetzung des 14. Jahrhunderts und ihre Entwicklung im 15. Jahrhundert. In: Kuttenberger Bibel bei Martin von Tišnov. Paderborn-München-Wien-Zürich 1989

KYAS 1997 — Vladimír KYAS: České bible v dějinách národního písemnictví. Praha 1997

LÍBAL 1984 — Dobroslav LÍBAL: Gotická architektura. In: Dějiny českého výtvarného umění I/1. Praha 1984

MÁDL 1890 — Karel B. MÁDL: Český mecén XIV. století. In: Lumír, roč. 18. 1890

MACHILEK 1976 — Franz MACHILEK: Die Augustiner-Chorherren in Böhmen und Mähren, Archiv für Kirchengeschichte von Böhmen - Mähren - Schlesien 4. 1976, 107-144

MATĚJČEK 1931 — Antonín MATĚJČEK: Malířství. In: Dějepis výtvarného umění v Čechách, I. díl. Praha 1931

MATĚJČEK 1935 — Antonín MATĚJČEK: Umění. In: Československá vlastivěda VIII. Praha 1935, 9-111

MATĚJČEK 1950 — Antonín MATĚJČEK: Česká malba gotická. Deskové malířství. Praha 1950

MATĚJKA 1898 — Bohumil MATĚJKA: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Roudnickém, díl I. Praha 1898

MELNIKAS 1975 — Anthony MELNIKAS: The Corpus of the Manuscripts of Decretum Gratiani I-III. In: Studia gratiana 16-18. 1975

MENCL 1941 — Václav MENCL: Biskup Jan IV. z Dražic v dějinách české architektury. In: Umění. 1941, 101-122

MENCLOVÁ 1972 — Dobroslava MENCLOVÁ: České hrady 1–2. Praha 1972

NEUWIRTH 1891 — Josef NEUWIRTH: Die Fälschung der Künstlernamen in den Handschrifen des böhmischen Museums in Prag. MVGDB 29. 1891

NOVÁK 1903 — Jan Bedřich NOVÁK: Formulář biskupa Tobiáše z Bechyně (1279 – 1296). 1903

NOVÝ 1960 — Rostislav NOVÝ: Listiny pražských biskupů XI.-XIV. století. Diplomaticko-správní rozbor. AUC Phil. et hist. 5. Praha 1960

OČADLÍK 1957 — Mirko OČADLÍK: Gentis bohemice fidelis zelator ac indefessus propagator. Příspěvek k otázce Dalimilovské. Praha 1957

PATSCHOVSKY 1975 — Alexander PATSCHOVSKY: Die Anfänge einer ständigen Inquisition in Böhmen. New York 1975

PAVLA 1850 — Jan PAVLA: Dějepis prvního kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina v Čechách v městě Roudnici nad Labem. In: Časopis pro katolické duchovenstvo. 1850, 180-185

PAVLASOVÁ 1993 — Kateřina PAVLASOVÁ: Ikonografie iluminovaných misálů od poloviny 14. století do husitských válek. Diplomová práce, FF UK, KVIK. Praha 1993

PEŠINA 1982 — Jaroslav PEŠINA: Mistr Vyšebrodského cyklu. Praha 1982

PEŠINA 1984 — Jaroslav PEŠINA: Desková malba. In: Dějiny českého výtvarného umění I/1. Praha 1984

PODLAHA 1910 — Antonín PODLAHA: Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapituly pražské, díl I. Praha 1910

PODLAHA 1922 — Antonín PODLAHA: Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapituly pražské, díl II. Praha 1922

POCHE 1984 — Emanuel POCHE: Umělecká řemesla gotické doby. In: Dějiny českého výtvarného umění I/2. Praha 1984

POPOV 1846 — Alexandr POPOV: O starobylé české malbě. In: Časopis Národního musea 20. 1846

PRAŽÁK 1975 — Jiří PRAŽÁK: Pražská visitační statuta z r. 1244. In: Studie o rukopisech 14. 1975

ROLAND 1996 — Martin ROLAND: Zur Datierung einer vermeintlich datierten Handschrift. Der Sampsoncodex des Nationalmuseum in Prag (MS. XII A 15). In: Umění 44. 1996, 271-278

ROYT 2002 — Jan ROYT: Středověké malířství v Čechách. Praha 2002

RYKL 1995 — Michael RYKL: Litovice – hloubkový průzkum tvrze. In: Průzkumy památek I/1995. 49-72

RYKL 2002 — Michal RYKL: Die Feste Litovice und ihre Holzstube. In: Hausbau im Alpenraum, Bohlenstuben und Innenräume. Marburg 2002, 107-122

SAHULA 1939 — Jiří SAHULA: Jan IV. z Dražic: biskup pražský. Olomouc 1939

SAWICKA 1938 — Stanisława M. SAWICKA: Les principaux manusrits à peintures de la Bibliothèque Nationale de Varsovie, du château royal et des bibliothèques: des Zamoyski à Varsovie, du séminaire de Płock et du chapitre de Gnieźno. BSFRMP 19, 1938

SCHMIDT 1969 — Gerhard SCHMIDT: Gotik in Böhmen. München 1969

SPĚVÁČEK 1995 — Jiří SPĚVÁČEK: Devotio moderna, Čechy a roudnická reforma (K úsilí o změnu mentalit v období rostoucí krize morálních hodnot). In: Mediaevalia historica bohemica, č. 4. 1995, 183

STANGE 1934 — Alfred STANGE: Deutsche Malerei der Gotik I. Berlin 1934

STEHLÍKOVÁ 2010 — Dana STEHLÍKOVÁ: Druhý typ majestátní pečeti s protipečetí pražského biskupa Jana IV. z Dražic. In: Klára BENEŠOVSKÁ (ed.): Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 522

STEJSKAL 1970 — Karel STEJSKAL: Velislai biblia picta. Praha 1970

STEJSKAL 1979 — Karel STEJSKAL: Kanovník Beneš a počátky gotického malířství v Čechách. In: Pocta Dr. E. Urbánkové. Praha 1979, 349-364

STEJSKAL 1983a — Karel STEJSKAL: Malířství. In: Praha středověká. Praha 1983

STEJSKAL 1983b — Karel STEJSKAL: Profánní náměty malířství 13. století. In: Umění 13. století v českých zemích. Praha 1983

STEJSKAL 1984 — Karel STEJSKAL: Počátky gotického malířství. In: Dějiny českého výtvarného umění I/1. Praha 1984

STEJSKAL 1986 — Karel STEJSKAL: Rukopis Proroků rožmberských a některé otázky české bible. In: Umění 34. 1986

STEJSKAL 1987 — Karel STEJSKAL: Iluze a symbol v knižní malbě první poloviny 15. století. In: Umění 35. 1987

STEJSKAL 1996 — Karel STEJSKAL: Pojem "lži" u středověkých glosátorů malířství a jeho antický původ. In: Umění 44. 1996

STEJSKAL/URBÁNKOVÁ 1975 — Karel STEJSKAL / Emma URBÁNKOVÁ: Pasionál Přemyslovny Kunhuty. Praha 1975

SUCKALE 1987 — Robert SUCKALE: Die Prager Bibel von 1423/1425 in der Alten Kapelle zu Regensburg. ZDVK 41. 1987

ŠUŠTA 1926 — Josef ŠUŠTA: Počátky Lucemburské. Praha 1926

TICHÝ/DROBNÁ 1965 — Josef TICHÝ / Zoroslava DROBNÁ: Iluminované nejkrásnější rukopisy Knihovny Národního muzea v Praze. Praha 1965

TOMEK 1872 — Wáclaw W. TOMEK: Základy starého místopisu Pražského III, IV, V. Malá strana, Hrad Pražský a Hradčany, Wyšehrad. Praha 1872

TOMEK 1875 — Wáclaw W. TOMEK: Dějepis města Prahy, 3. díl. Praha 1875

TOMEK 1885 — Wáclaw W. TOMEK: Děje království českého. Praha 1885

TRENKLER 1948 — Ernst TRENKLER: Das Evangeliar des Johannes von Troppau. Klagenfurt-Wien 1948

UHLÍŘ 1995 — Zdeněk UHLÍŘ: Z pokladů Národní knihovny České republiky. In: Rukopisy. Praha 1995

URBÁNKOVÁ 1957 — Emma URBÁNKOVÁ: Přírůstky rukopisného oddělení Universitní knihovny od vydání tištěných katalogů. In: Knihovna. Praha 1957

URBÁNKOVÁ 1979 — Emma URBÁNKOVÁ: Illuminated Manuscripts in Prague Libraries. In: Prague. Centers of Art. Leipzig 1979

VLČEK/SOMMER/FOLTÝN 1997 — Pavel VLČEK / Petr SOMMER / Dušan FOLTÝN: Encyklopedie českých klášterů. Praha 1997, 622-624

VOCEL 1852 — Jan Erazim VOCEL: Vyvinování křesťanského umění a nejstarší památky jeho zvláště v Čechách. Časopis Národního musea 26, č. 1-2. 1852

VRCHOTKA 1981 — Jaroslav VRCHOTKA: Z pokladnice Knihovny Národního muzea. Praha 1981

VŠETEČKOVÁ 2010 — Zuzana VŠETEČKOVÁ: Monumentální malířství v Čechách na přelomu 13. a 14. století. In: Klára BENEŠOVSKÁ (ed.): Královský sňatek: Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský - 1310. Praha 2010, 126-143

WEIDMANN 1997a — Clemens WEIDMANN: Die handschriftliche Überlieferung der Werke des heiligen Augustinus. VII/1. Tschechische Republik und Slowakische Republik. Werkverzeichnis. Wien 1997

WEIDMANN 1997b — Clemens WEIDMANN: Die handschriftliche Überlieferung der Werke des heiligen Augustinus. VII/2. Tschechische Republik und Slowakische Republik. Wien 1997

WOLTMANN 1877 — Alfred WOLTMANN: Zur Geschichte der böhmischen Miniaturmalerei. Repertorium der Kunswissenschaft. Stuttgart 1877, 1-25

ZACHOVÁ 1983 — Irena ZACHOVÁ: Rejstřík k bibliografické příloze Studií o rukopisech 1972–1981. In: Studie o rukopisech 22. 1983

ZIBERMAYR 1929 — Ignác ZIBERMAYR: Zur geschichte der Raudnitzer Reform. In: MIOG XI. 1929, 323-353

ZILENIŃSKA 2002 — Ewa ZILENIŃSKA: Kultura intelektualna kanoników regularnych z klasztoru w Kraśniku w latach 1469–1563. Lublin 2002

ZLÁMAL 2007 — Bohumil ZLÁMAL: Příručka českých církevních dějin. III., Doba gotické katolicity (1200 – 1400). Olomouc 2007

XI.3. Internetové zdroje

http://www.benatky.cz/omeste/pamatky/hrad_drazice.php

http://www.benatky.cz/omeste/pamatky/kostel_smartina_drazice.php

http://www.manuscriptorium.com

http://www.manuscriptorium.com/index.php?q=cs/content/iluminovane-rukopisy

http://www.muzeum-melnik.cz

XI.4. Seznam zkratek

KK – Knihovna pražské metropolitní kapituly

KNM – Knihovna Národního muzea

NK – Národní knihovna ČR

XII. Příloha

XII.1. Počet iluminací jednotlivých rukopisů

Tabulka 1 Iluminace v rukopisech

Signatura	Provenience	počet folií	Ornament. iniciály	figurální iniciály	figurální kompozice	drolerie	heraldická výzdoba	filigránové iniciály	výzdoba celkem
KNM XII A 6	Itálie	**235**	62						**62**
KNM XII A 10	Francie	**490**	1598	81		1693			**3372**
KNM XII A 11	Itálie	**302**	4				1		**5**
KNM XII A 12	Itálie	**335**	134	86	46	97			**363**
KNM XII B 12	Francie	**196**	3	5					**8**
KNM XII C 8	Čechy	**233**						1	**1**
KNM XII C 13	Francie	**307**	9			26			**35**
KNM XIII B 9	Čechy	**405**	5		1		2	22	**30**
KNM XIV A 11	Francie	**148**	2					1	**3**
KNM XV A 6	Francie	**419**	64	84		60			**208**
KNM XV D 1	Francie	**133**	1			1		15	**17**
KNM XVI B 2	Francie	**254**						1	**1**
KNM XVII A 5	Itálie	**305**		10				100	**110**
KNM XVII B 9	Itálie	**240**	3	1					**4**
KNM XVII D 25	Německo	**220**	1						**1**
NK XIX B 3	Čechy	**205**	3		1				**4**
KK G 5	Čechy	**197**	?	?	1	?	?	?	**1**

XII.2. Orientační přehled literatury k jednotlivým rukopisům

Tabulka 2 Přehled literatury 1/4

Signatura	**PODLAHA 1922**	**BARTOŠ 1927**	**BRODSKÝ 2000**	POPOV 1846	VOCEL 1852	GRUEBER 1871	WOLTMANN 1877	CHYTIL 1886	NEUWIRTH 1891	DVOŘÁK 1900	DVOŘÁK 1901	CHALOUPECKÝ 1908	BURGER 1913	HRUBÝ 1917	DOSTÁL 1922	KVĚT 1924-1925	FRIEDL 1930	KVĚT 1931	MATĚJČEK 1931	KLETZL 1933	KVĚT 1933	STANGE 1934	MATĚJČEK 1935
KNM XII A 6		**212-213**	**101**							124	46	75											
KNM XII A 10		**213**	**104-111**	509	31-33	98	2-8	81						400									
KNM XII A 11		**214**	**112**							123	45	73											
KNM XII A 12		**214**	**113-5**				8-9		306	123	45	75		400									
KNM XII B 12		**219**	**134**							124	45	75											
KNM XII C 8		**223**	**144**							124	45	75											
KNM XII C 13		**224**	**146**							124	46	75											
KNM XIII B 9		**254**	**169-170**							127-8	48	76	160		30, 42		100	245-9	254-57	6	324	167-169	**52-53**
KNM XIV A 11		**289**	**198**							124	45	75				107							
KNM XV A 6		**319**	**214-216**							123	44	72-73											
KNM XV D 1		**323**	**228**							124	45	75											
KNM XVI B 2		**343**	**251**							125	46	75											
KNM XVII A 5		**375**	**285**							124	45	73											
KNM XVII B 9		**383**	**190**							124	45	75											
KNM XVII D 25		**401**	**293**																				
NK XIX B 3																							
KK G 5	**87-88**																						
četnost	**1**	**15**	**15**	**1**	**1**	**1**	**2**	**1**	**1**	13	13	13	**1**	**2**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**

Tabulka 3 Přehled literatury 2/4

Signatura	KVĚT 1937	KVĚT 1938	SAWICKA 1938	SAHULA 1939	TRENKLER 1948	MATĚJČEK 1950	FRIEDL 1955-56	DROBNÁ 1956	URBÁNKOVÁ 1957	KVĚT 1960	KEJŘ 1962	FRIEDL 1965	HLAVÁČEK 1965	TICHÝ/DROBNÁ 1965	SCHMIDT 1969	DROBNÁ 1966	KRÁSA 1966	BOHATEC 1970	KRÁSA 1970	STEJSKAL 1970	BERÁNEK 1971	KRÁSA 1972	KUTAL 1972
KNM XII A 6																							
KNM XII A 10														č.8		233	609	60,96-99				214	
KNM XII A 11																							
KNM XII A 12					15						36-45	9		č.6			609	59,90-91					
KNM XII B 12																							
KNM XII C 8																							
KNM XII C 13																							
KNM XIII B 9	172	367	164	45		37	18	33		35				č.11	170, 424				247	11			**32**
KNM XIV A 11																							
KNM XV A 6				44	15									č.10		233						213-14	
KNM XV D 1																							
KNM XVI B 2																							
KNM XVII A 5				44																			
KNM XVII B 9																							
KNM XVII D 25																							
NK XIX B 3									41-64				94								185-234		
KK G 5																							
četnost	**1**	**1**	**1**	3	**2**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	4	**1**	**2**	**2**	**2**	**1**	**1**	**1**	**2**	**2**

Tabulka 4 Přehled literatury 3/4

Signatura	MELNIKAS 1975	PRAŽÁK 1975	STEJSKAL/ URBÁNKOVÁ 1975	KEJŘ 1976	STEJSKAL 1979	URBÁNKOVÁ 1979	FREITINGER 1980	KADLEC 1981	VRCHOTKA 1981	PEŠINA 1982	STEJSKAL 1983a	STEJSKAL 1983b	ZACHOVÁ 1983	KRÁSA 1984	STEJSKAL 1984	STEJSKAL 1986	FREITINGER 1987	STEJSKAL 1987	SUCKALE 1987	DVOŘÁKOVÁ 1988	KYAS 1989	BOLDAN 1990
KNM XII A 6																						
KNM XII A 10			97		355				9			350										
KNM XII A 11																						
KNM XII A 12	109, 194								7-9													
KNM XII B 12																						
KNM XII C 8																						
KNM XII C 13																						
KNM XIII B 9			123			79			9	48	509			405	305					158		
KNM XIV A 11																						
KNM XV A 6							2							405		76	159-165	240	33		18	
KNM XV D 1																						
KNM XVI B 2																						
KNM XVII A 5																						
KNM XVII B 9				99-100																		
KNM XVII D 25																						
NK XIX B 3		149-165						66					139-143	405								**5-39**
KK G 5														405								
četnost	**1**	**1**	**2**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	3	**1**	**1**	**1**	**1**	4	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**

Tabulka 5 Přehled literatury 4/4

Signatura	GIBBS 1990	HLEDÍKOVÁ 1991	BLÁHOVÁ 1992	BOLDAN 1992	GIBBS 1992	KADLEC 1992	PAVLASOVÁ 1993	BRODSKÝ 1995	UHLÍŘ 1995	HLAVÁČKOVÁ 1996	ROLAND 1996	STEJSKAL 1996	KYAS 1997	WEIDMANN 1997a	WEIDMANN 1997b	BRODSKÝ 1997-1998	KULHÁNKOVÁ/ TOŠNEROVÁ 2004	HLAVÁČEK 2005	ČERNÝ 2006	ZLÁMAL 2007	HLAVÁČKOVÁ 2010
KNM XII A 6	61					127, 131															
KNM XII A 10		158						551				301							100-108		
KNM XII A 11	59					127															
KNM XII A 12	65-73				282	127		551													
KNM XII B 12						127													71-73		
KNM XII C 8						127															
KNM XII C 13						127, 130															
KNM XIII B 9		157-159				127-128	97-98	551		472						147-148				194	518
KNM XIV A 11						127															
KNM XV A 6						127					278		52						76-82	194	
KNM XV D 1						127															
KNM XVI B 2						128															
KNM XVII A 5	60-61					127															
KNM XVII B 9	61					127															
KNM XVII D 25			14-15																		
NK XIX B 3				79-93		132			9					224, 382	147		267-282	188, 311			
KK G 5		159																			
četnost	5	3	**1**	**1**	**1**	14	**1**	3	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	3	**2**	**1**

XII.3. Orientační datace jednotlivých rukopisů

Tabulka 6 Časové určení rukopisů

Signatura	Provenience	Rok	Tolerance	Datace
KNM XVII D 25	Německo (střední Porýní)	1150	50	2. polovina 12. století
KNM XV D 1	Francie	1175	25	konec 12. století
KNM XIV A 11	Francie	1200	25	počátek 13. století
KNM XII B 12	Francie (Paříž)	1245	10	Kolem poloviny 13. století
KNM XII A 10	Francie (Paříž)	1275	25	poslední čtvrtina 13. století
KNM XII A 11	Itálie (Bologna)	1275	25	konec 13. století
KNM XII A 12	Itálie (Bologna)	1275	25	poslední čtvrtina 13. století
KNM XII C 13	Francie	1275	25	konec 13. století
KNM XV A 6	Itálie	1275	25	konec 13. století
KNM XVII B 9	Itálie (Bologna)	1275	50	poslední čtvrtina 13. století až 20. léta 14. století
KNM XII A 6	Itálie	1300	25	počátek 14. století
KNM XVI B 2	Francie	1300	50	1. polovina 14. století
KNM XVII A 5	Itálie (Bologna)	1300	25	počátek 14. století
KK G 5	Čechy	1325	50	kolem poloviny 14. století
KNM XIII B 9	Čechy	1335	10	kolem 1340
NK XIX B 3	Čechy	1338	50	1338 (polovina 14. století až 1516)
KNM XII C 8	Čechy	1350	50	po polovině 14. století

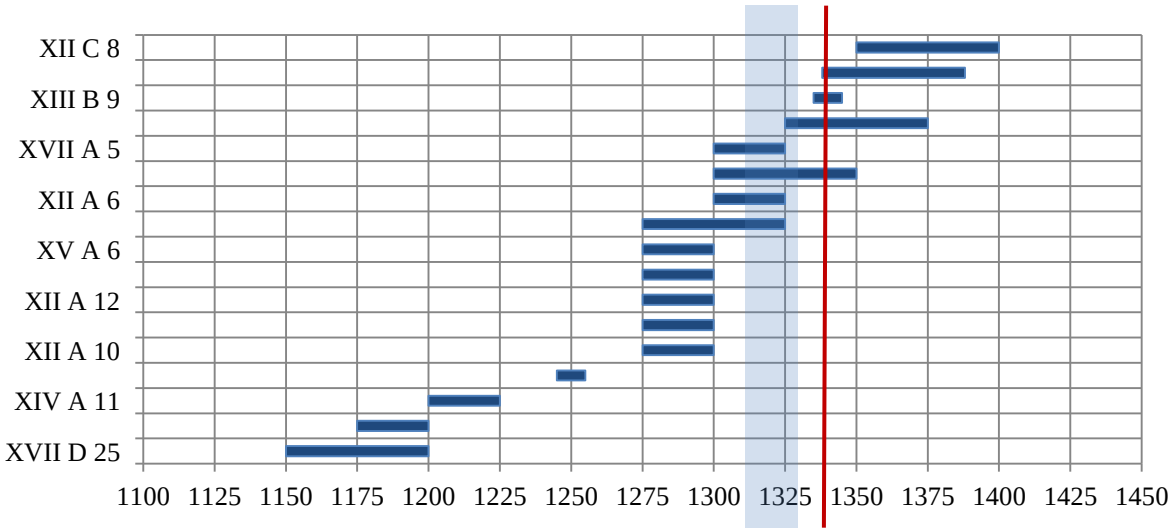

Legenda

| **1343** zemřel Jan IV. z Dražic (svislá červená linka)
| **1318 - 1329** pobyt v Avignonu (svislý modrý pruh)